

**PROGRAM OPERACYJNY W RAMACH CELU
"INWESTYCJE NA RZECZ WZROSTU I
ZATRUDNIENIA"**

CCI	2014PL16M2OP007
Tytuł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
Wersja	1.3
Pierwszy rok	2014
Ostatni rok	2020
Kwalifikowalny od	2014-01-01
Kwalifikowalny do	2023-12-31
Nr decyzji KE	CCI 2014PL16M2OP007
Data decyzji KE	2015-02-12
Nr decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Data decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Data wejścia w życie decyzji zmieniającej państwa członkowskiego	
Regiony NUTS objęte programem operacyjnym	PL12 - Mazowieckie

1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU GOSPODARCZEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIU SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

1.1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIU SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

1.1.1. OPIS ZAWARTEJ W PROGRAMIE STRATEGII DOTYCZĄCEJ WKŁADU W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU

SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ DO OSIĄGNIĘCIA SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

DIAGNOZA WYZWAŃ, POTRZEB I POTENCJAŁÓW OBJĘTYCH WSPARCIEM W RAMACH PROGRAMU

DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA I INNOWACYJNA

W 2012 r. nakłady ogółem poniesione w sferze B+R na Mazowszu kształtowały się na poziomie 3,8 mld zł, co stanowiło blisko 34% nakładów poniesionych w Polsce. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wielkość nakładów B+R w regionie w 2012 r. wynosiła 923,10 zł, przy średniej krajowej - 372,48 zł. Niekorzystna jest niestety struktura nakładów, w której dominują nakłady publiczne. Udział środków sektora przedsiębiorstw w finansowaniu działalności B+R w 2012 r. wyniósł 31,9%, przy średniej krajowej wynoszącej 32,3% (siódmy wynik w kraju).

W 2011 r. w województwie znajdowała się prawie ¼ wszystkich polskich jednostek badawczo-rozwojowych (24,9%) i także tutaj pracowało 31,1% wszystkich osób zatrudnionych w strefie B+R w Polsce. Wśród 212 jednostek naukowych zlokalizowanych na Mazowszu, najliczniejszą grupę stanowią jednostki uczelni publicznych (89 podmiotów). Ponad połowa (78 z 136) instytutów badawczych w Polsce i niemal połowa instytutów PAN zlokalizowanych jest na Mazowszu. Udział instytutów badawczych, prowadzących badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce, w jednostkach naukowych w regionie jest dwukrotnie wyższy niż średnia dla Polski. Zdecydowana większość jednostek naukowych (201 z 212) zlokalizowana jest w obrębie aglomeracji warszawskiej.

Wartość brutto aparatury naukowo-badawczej, będącej w posiadaniu jednostek prowadzących działalność B+R, stanowiła w 2011 r. 36,7% ogólnej wartości brutto aparatury naukowej w Polsce. W 2011 r. stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej na Mazowszu wyniósł 78,3%, dla Polski ogółem – 71,5%.

Nakłady na B+R przedsiębiorstw mazowieckich w 2012 r. wyniosły blisko 1,7 mld zł i stanowiły 31,6% nakładów na B+R przedsiębiorstw Polski. Działalność B+R w 2012 r. prowadziło 470 przedsiębiorstw w regionie (w 2011 r. - 352, w 2009 r. – 168). Wśród przedsiębiorców, którzy nie prowadzą działalności B+R, niewielki odsetek (7,2%) rozważa rozpoczęcie prowadzenia własnych prac B+R.

Największą część nakładów na B+R przedsiębiorstw w 2011 r. stanowiły nakłady bieżące – 84,2%, w tym koszty osobowe (blisko 51%). Mazowieckie przedsiębiorstwa przeznaczyły 56,6% nakładów na prace rozwojowe, a 30,3% na badania stosowane. Jednocześnie udział 74,8% miała kategoria nakładów na maszyny i urządzenia techniczne oraz narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie, a 35,8% dotyczyło zakupu aparatury naukowo-badawczej. Przedsiębiorstwa działalność B+R finansują w około 86% ze środków własnych.

Niewielki odsetek przedsiębiorstw prowadzi w ramach firmy własny dział/stanowisko odpowiedzialne za B+R (9,6% badanych). Zdecydowanie najczęściej występują one w średnich i dużych firmach (29,1%), potem w małych (6%) i na końcu w mikroprzedsiębiorstwach (5,3%).

Patenty przedsiębiorstw mazowieckich udzielone w latach 2009-2011 stanowiły około 2% wszystkich patentów udzielonych w Polsce. Ponadto 10% z tych patentów (27) zostało opracowanych na bazie współpracy z jednostkami naukowymi, innymi przedsiębiorstwami lub osobami fizycznymi.

E-USŁUGI PUBLICZNE

W 2011 r., wśród 30 mazowieckich podmiotów leczniczych, tylko 8 z nich świadczyło e-usługi. Jednocześnie w 94% zbadanych podmiotów wskaźnik usprzętowania komputerowego był poniżej 50%.

W województwie mazowieckim tylko 22% urzędów udostępnia na platformie EPUAP usługi inne, niż oparte o wzór pisma ogólnego. Dodatkowo statystyka wskazuje, że w 85% mazowieckich urzędów w większości spraw system elektroniczny jest dublowany poprzez obieg tych samych dokumentów w formie papierowej. Istotnym wskaźnikiem wykorzystania Internetu jest komunikowanie się społeczeństwa z administracją publiczną, który w przypadku mazowieckich firm wyniósł w 2012 r. 92,2%.

Analizując rozwój systemów informacji przestrzennej na Mazowszu, na koniec 2011 r. dane ewidencji gruntów i budynków w pełnej treści były prowadzone dla 88% powierzchni obszarów miejskich i tylko 52% obszarów wiejskich. Jednocześnie tylko 9% urzędów posiadało własny system informacji przestrzennej.

W przypadku wykorzystania TIK w edukacji na poziomie uczelni wyższych, 41,5% udostępnia platformy e-learningowe, a 12% umożliwia studiowanie całkowicie przez Internet. W 47,5% uczelni funkcjonuje elektroniczny system obiegu dokumentów, w 66% elektroniczny system obsługi studentów, a w 39,6% przypadków istnieje możliwość zapisywania się na zajęcia on-line.

W skali kraju województwo przoduje co do liczby instytucji kultury, jednakże podmioty te świadczą e-usługi w nieznacznym stopniu, a 10,58% z nich (z wyłączeniem bibliotek) nie posiada nawet swojej strony internetowej. Usługi, takie jak możliwość zakupu biletu on-line, świadczy 88,6% teatrów i jedynie 4,5% muzeów. W 71,4% bibliotek czytelnicy mogą rezerwować książki on-line. Ponadto zaledwie 10,1% muzeów udostępnia katalog zbiorów w Internecie, a 11,2% muzeów udostępnia swoje zbiory na stronie w formie bardziej rozbudowanej niż spis. W regionie nie ma centralnego portalu, który pokazywałby wydarzenia kulturalne Mazowsza oraz ułatwiałby aktywność w nich uczestnictwo.

ROZWÓJ POTENCJAŁU INNOWACYJNEGO I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Województwo mazowieckie jest najlepiej rozwiniętym regionem w kraju. Wartość PKB w 2010 r. wyniosła 315 826 mln zł, stanowiąc ponad 22% krajowego PKB. Region dominuje również, jeśli chodzi o nakłady inwestycyjne i liczbę podmiotów gospodarki. Produkcja sprzedana przemysłu, wynosząca pod koniec 2011 r. 229 106,8 mln zł, stanowiła ponad 1/5 całkowitej produkcji sprzedanej Polski. Pod koniec 2012 r. w województwie zarejestrowanych było 699 tys. podmiotów gospodarczych, co stanowi ponad 17% krajowych przedsiębiorstw. Największa grupa MŚP (ok. 30%) działa w branży handlu i usług, następną (ok. 20%) zajmuje się obsługą nieruchomości oraz firm.

Mazowsze, charakteryzujące się wysokim poziomem aktywności gospodarczej oraz największą liczbą podmiotów gospodarki narodowej, jest również liderem w rankingu upadłości przedsiębiorstw w kraju (21,31 % ogółu bankrutów w latach 1990-2010 r.)

Istotną rolę we wspieraniu innowacyjnej przedsiębiorczości odgrywają inkubatory przedsiębiorczości oraz akademickie inkubatory przedsiębiorczości, skupiając swą działalność przede wszystkim na przedsięwzięciach cechujących się dużym potencjałem rozwojowym. W województwie mazowieckim zlokalizowanych jest 6 inkubatorów przedsiębiorczości, z których większość (5 jednostek) zlokalizowanych jest w Warszawie, zaś 1 w Radomiu. W regionie działa również 10 akademickich inkubatorów przedsiębiorczości, w tym 8 w Warszawie i 2 w Płocku.

Spośród 137 zidentyfikowanych instytucji otoczenia biznesu (IOB) działających na Mazowszu w 2012 r., 95 podmiotów posiadało siedzibę w Warszawie. Poza miastem stołecznym instytucje wsparcia skupione były w ośrodkach subregionalnych. Na uwagę zasługuje Płock, na terenie którego działa jedyny w województwie park przemysłowo-technologiczny. Dodatkowo w 2012 r. Mazowsze zajmowało drugie miejsce w Polsce pod względem liczby ośrodków innowacji i przedsiębiorczości z liczbą 92 podmiotów. Równocześnie region zajmował pierwsze miejsce pod względem liczby firm przypadających na jeden tego typu ośrodek (7338 podmiotów), co wskazuje, że dostęp do nich w całym województwie, w tym również w Warszawie, jest znacznie utrudniony.

Przedsiębiorcy nisko oceniają aktualne działania IOB. Niespełna 15% ankietowanych uważa, że działalność IOB jest czynnikiem wspierającym rozwój firmy, zaś tylko 2,3% twierdzi, że działalność IOB ma duże znaczenie dla jego działalności.

Województwo mazowieckie zdecydowanie przoduje pod względem walorów lokalizacyjnych, co uzewnętrznia ocena nie tylko atrakcyjności inwestycyjnej dla gospodarki regionalnej jako całości, ale także najwyższe oceny atrakcyjności inwestycyjnej dla przemysłu przetwórczego, kapitałochłonnego, jak i pracochłonnego, a także handlu i napraw, turystyki i gastronomii oraz nowoczesnych usług dla biznesu (w tym BPO). Mimo, iż na terenie województwa mazowieckiego zlokalizowanych jest pięć Specjalnych

Stref Ekonomicznych, badania wskazują, iż cechuje je niższa od przeciętnej powierzchnia wolnych terenów inwestycyjnych.

Konkurencyjność gospodarki regionu przejawia się m.in. w obecności firm i produktów (towarów i usług) na rynkach międzynarodowych. Udział województwa w strukturze wartości eksportu Polski wyniósł w 2012 r. 18,2%. W latach 2008-2012 Mazowsze cechowało się ponadprzeciętnym tempem wzrostu wartości eksportu - wartość eksportu w 2012 r. wyniosła 150,3% wartości z 2008 r. Dominującą rolę w eksporcie Mazowsza odegrała Warszawa, realizująca 51,1% eksportu regionu (2012 r.). Mimo iż województwo zajmuje ważną pozycję w wymianie handlowej z zagranicą, jednak utrzymuje stałą, ponad dwukrotną przewagę importu nad eksportem. Ponadto w latach 2000-2008 prawie 80% wytworzonych na terenie województwa dóbr i usług było kierowanych na rynek Polski, a tylko 20% eksportowano za granicę.

W tym miejscu warto podkreślić, że właściwe rozpoznanie problemów i potrzeb przedsiębiorców stanowi podstawę doboru odpowiednich narzędzi przez samorządy terytorialne. Dlatego też, niezwykle ważne jest systematyczne monitorowanie nie tylko poziomu rozwoju przedsiębiorczości, ale również potrzeb przedsiębiorców. Tymczasem, tylko co czwarty urząd gminy na Mazowszu posiada w swych strukturach stanowisko do spraw promocji przedsiębiorczości i co trzeci do spraw obsługi inwestorów. Niemal połowa gmin nie wdrożyła dotychczas systemu monitorowania rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Przedsiębiorstwa mazowieckie uważane są za krajowych liderów pod względem poziomu innowacyjności. Mazowsze skupia 20% przedsiębiorstw wysokiej i średniowysokiej techniki oraz 28% firm działających w zakresie usług „high-tech” w Polsce. W Warszawie ulokowanych jest 85% mazowieckich przedsiębiorstw innowacyjnych, a kolejne 10% w podregionie warszawskim zachodnim. Mimo to przedsiębiorstwa, które opracowały i wprowadziły na rynek nowe lub istotnie ulepszone produkty stanowiły w województwie mazowieckim w 2011 r. 5,7%, co plasowało region na 10. pozycji w kraju. Dodatkowo procent przedsiębiorstw wprowadzających lub ulepszających procesy produkcyjne na Mazowszu był niższy od średniej krajowej i wynosił w 2011 r. 11,0%.

W strukturze gospodarki Mazowsza szczególnie istotną rolę odgrywa sektor usług, w którym firmy przeznaczyły najwięcej środków finansowych na działalność innowacyjną w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo (8 612,00 PLN), plasując województwo mazowieckie na 3 miejscu krajowego rankingu. Gorzej sytuacja wygląda wśród przedsiębiorstw z sektora przemysłu, gdzie wydatki w obszarze innowacyjności wyniosły w 2011 r. 3 920,40 PLN. Mimo to, Mazowsze pod tym względem zajmuje drugie miejsce - za województwem śląskim.

Kategorią wskazującą na dojrzałość zastosowań TIK przez mazowieckie przedsiębiorstwa jest m.in. zastosowanie systemów ERP oraz CRM. W 2010 r. tylko 14,7% mazowieckich firm posiadało system klasy ERP, zaś 21,8% system typu CRM, a rozwiązania SCM 20,3% mazowieckich firm. Natomiast rola e-handlu, liczona jako udział przychodów z handlu on-line w ogólnych przychodach netto firmy, w 2010 r. była na Mazowsza (11,5%).

Przedsiębiorstwa województwa nie wykazują znaczącego zainteresowania klastrami ani inicjatywami klastrowymi, co wynika z bierności przedsiębiorców oraz niskiego poziomu zaufania społecznego. Według badań GUS, w latach 2009-2011 9,3% przedsiębiorstw współpracowało w ramach inicjatyw klastrowych (12 miejsce w kraju), a do końca 2011 r. powstało na Mazowszu łącznie 25 inicjatyw klastrowych. Organizacje te najczęściej powstawały z inicjatywy przedsiębiorstw i prawie wszystkie zlokalizowane są w Warszawie. Do negatywnych aspektów funkcjonowania klastrów w regionie trzeba zaliczyć ich rozdrobnienie. W podobnym bądź nawet w tym samym obszarze funkcjonuje kilka inicjatyw, co sprzyja ograniczeniu możliwości realizacji większych przedsięwzięć (m.in. ze względu na ograniczone środki finansowe lub brak odpowiedniej skali popytu) oraz osłabieniu wizerunku inicjatywy jako przedstawiciela całego środowiska określonej specjalizacji. Najczęściej przedsiębiorcy współpracowali z dostawcami (59,1%) oraz odbiorcami (33,1%), co wskazuje na dużą wagę przywiązywaną przez firmy do partnerstw poziomych i współpracę w łańcuchu dostaw. Znacząco rzadziej przedsiębiorstwa

deklarowały współpracę z firmami konsultingowymi, czy IOB świadczącymi usługi proinnowacyjne (ośrodki/centra transferu, jednostki badawczo-rozwojowe, szkoły wyższe). Bardzo rzadko wdrażanie innowacji wynikało z partnerstwa pionowego - ze współpracy z konkurentami (6,3%). Większość uważa współpracę z jednostkami prowadzącymi działalność badawczo-rozwojową za mało ważne (53%) i umiarkowanie ważne (13%) źródło innowacyjności dla firmy.

Również w przypadku samych IOB brak jest większego zaangażowania w tworzenie sieci kontaktów lub dywersyfikacji oferty poprzez partnerstwo. Z punktu widzenia IOB, największa grupa przedsiębiorców zainteresowana była wsparciem doradczym, w drugiej kolejności – finansowym (odpowiednio 54,9% i 53,5% korzystających), a następnie szkoleniami i uzyskaniem informacji (po 39,4%). Mimo zauważalnego zainteresowania tematyką nowych technologii i innowacji, zaledwie 4,2% przedsiębiorców poszukiwało wsparcia o charakterze prac B+R. Wśród prawdopodobnych przyczyn takiego stanu rzeczy instytucje wymieniały: brak wiedzy przedsiębiorców o dostępności usługi i potencjalnych korzyściach, skomplikowane procedury formalne, zbyt wysokie koszty usługi, niedopasowanie do potrzeb i oczekiwań przedsiębiorców.

Biorąc pod uwagę tworzenie środowiska sprzyjającego prowadzeniu innowacyjnej działalności gospodarczej relatywnie duży jest udział gmin deklarujących brak jakichkolwiek działań podejmowanych na rzecz rozwoju innowacyjności (32%), najwięcej w powiecie lipskim, płońskim, grójeckim, żyrardowskim, wołomińskim oraz garwolińskim. Dość powszechne jest przekonanie, że w obliczu braku środków finansowych konieczne jest w pierwszej kolejności zaspokajanie podstawowych potrzeb mieszkańców, a nie działalność innowacyjna.

PRZEJŚCIE NA GOSPODARKĘ NISKOEMISYJNĄ

Województwo mazowieckie charakteryzuje się dużym potencjałem zasobów energii odnawialnej. W 2012 r. udział OZE w produkcji energii elektrycznej w skali regionu wyniósł 7,7 %. Potencjał rynkowy wzrostu wykorzystania zielonych źródeł energii na Mazowszu jest określany jako dobry, w szczególności wysoko oceniany jest w przypadku małych elektrowni wiatrowych, energii słonecznej oraz biogazu. Opracowany w 2006 r., *Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego*, określa potencjał rozwojowy OZE uzależnionych od warunków lokalnych. Dla rozwoju energetyki wiatrowej najbardziej korzystnym obszarem pod względem zasobów energetycznych jest zachodnia i środkowa część województwa a w szczególności powiaty: płocki, płoński, mławski, ciechanowski, grójecki i garwoliński. Pozostałe części regionu również mogą sprzyjać inwestowaniu w energetykę wiatrową. Obecnie na terenie województwa znajdują się 62 farmy wiatrowe o łącznej mocy 142,7 MW. Warunki rozwoju energetyki solarnej są zbliżone na terenie całego regionu. Jedynie duże aglomeracje miejskie (ze względu na zwiększony poziom zanieczyszczenia powietrza) charakteryzują się nieznacznie gorszymi warunkami. Mazowsze razem z województwem wielkopolskim i warmińsko-mazurskim zajmuje również wysoką pozycję w zakresie łącznego potencjału technicznego wykorzystania biogazu rolniczego.

Jednakże pomimo dogodnych warunków rozwoju OZE, Mazowsze nie jest wiodące pod względem liczby przedmiotowych inwestycji m.in. z uwagi na:

- wymaganym dużym nakładem środków finansowych na rozwój zielonych inwestycji,
- niską świadomością ekologiczną społeczeństwa,
- brak odpowiedniej infrastruktury elektroenergetycznej (istnieje konieczność pilnej modernizacji 35-40 letnich sieci. Ich zły stan zagraża bezpieczeństwu dostaw prądu do odbiorców końcowych. Problem ten w szczególności dotyczy lokalnych sieci rozdzielczych na ok. 40% obszarów wiejskich).

W ciągu ostatnich 10 lat Polska dokonała ogromnego postępu w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej, mimo to krajowa gospodarka jest nadal trzykrotnie bardziej energochłonna niż najbardziej rozwinięte państwa Unii Europejskiej (UE). Pod względem liczby ludności województwo mazowieckie jest na drugim miejscu w kraju w ilości zużycia energii elektrycznej (22 000 GWh). Razem z województwem śląskim, regiony zużywają w sumie 33% energii elektrycznej. Od 2009 r. na obszarze

regionu występuje spadek konsumpcji energii w przemyśle, natomiast wyraźny wzrost notowany jest w gospodarstwach domowych, w miastach województwa wynosi 3 148 GWh. W przeliczeniu na jednego mieszkańca najbardziej energochłonni domownicy zużywają 926 kWh, w większości energia ta zużywana jest do ogrzewania (ok. 70%) oraz do przygotowania ciepłej wody użytkowej (ok. 14%). Najbardziej efektywnym kosztowo sposobem ograniczenia energochłonności (w tym emisyjności) gospodarki Polski jest zwiększanie efektywności energetycznej. Z przeprowadzonej analizy wynika, że obszarami posiadającymi największy potencjał uzyskania poprawy efektywności energetycznej są budynki (użyteczności publicznej, mieszkalne wielorodzinne) oraz ciepłownictwo. Pilnych działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej wymagają także systemy oświetlenia zewnętrznego. Roczny koszt oświetlenia ulic, placów i dróg (w zależności od wielkości gminy) wynosi od kilkuset tysięcy do ok. 20 mln zł. Koszty te stanowią istotne obciążenie budżetów gmin, przy czym działania na rzecz wymiany oświetlenia na energooszczędne służą także redukcji emisji gazów cieplarnianych.

W 2010 r. województwo mazowieckie zajmowało trzecie miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych (za województwem śląskim i łódzkim). Na 18% jego powierzchni, zamieszkałej przez 53% mieszkańców wystąpiły przekroczenia norm dopuszczalnych dla pyłu zawieszonego PM₁₀, w tym w Warszawie, gdzie stwierdzono również przekroczenia dwutlenku azotu. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest tzw. niska emisja (powierzchniowa), powstała w wyniku produkcji ciepła w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach węglowych oraz emisja liniowa generowana przez transport, wynika to po części z niskiego stopnia wykorzystania transportu publicznego. Prowadzone w województwie badania jakości powietrza pokazują, że największe stężenia monitorowanych zanieczyszczeń występują na terenach zurbanizowanych. Dokonująca się w ostatnich latach przewaga inwestycji drogowych wpłynęła znacznie na przyrost liczby pojazdów samochodowych (w latach 2006-2011 wyniósł on 40%). Występujący w szczególności na terenie obszarów miejskich brak niewystarczających rozwiązań ułatwiających podróż niezmotoryzowanym (tj. infrastruktura piesza i rowerowa oraz niedostateczna liczba działań na rzecz transportu zbiorowego) spowodował, iż rok 2010 był pierwszym, kiedy liczba podróży transportem zbiorowym w Warszawie nieznacznie zmalała. O problemach z emisjami zanieczyszczeń gazowych świadczy fakt, iż do dnia 25 listopada 2013 r. w województwie przyjęto sześć programów ochrony powietrza (dla strefy aglomeracja warszawska, w której został przekroczony poziom dopuszczalny dla pyłu zawieszonego PM_{2,5}, PM₁₀ i dwutlenku azotu w powietrzu, dla strefy mazowieckiej oraz strefy miast Płock i Radom, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} w powietrzu oraz dla strefy województwa mazowieckiego, w której został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu (B(a)P). Na obszarach miejskich duży wpływ na wielkość poziomów stężeń mają zanieczyszczenia pochodzące z komunikacji natomiast na obszarach pozamiejskich zanieczyszczenia pochodzące z niskiej emisji powierzchniowej. W 2011 r. zdecydowanie największy udział w całkowitej emisji PM₁₀, PM_{2,5}, metali ciężkich (As, Cd, Ni, Pb) oraz B(a)P miały emisje pochodzące z indywidualnych palenisk domowych i lokalnych kotłowni. Całkowita emisja PM₁₀ z domów ogrzewanych indywidualnie na obszarze województwa mazowieckiego była w 2011 r. 12,4 razy większa niż całkowita masa PM₁₀ wyemitowanego w tym czasie przez przemysł. Rozpowszechnianie tego zjawiska jest wynikiem niewystarczającego wsparcia konwersji indywidualnych źródeł ciepła na przyłączenie i rozbudowanie sieci lokalnych systemów ciepłowniczych w tym instalacji kogeneracyjnych. Mazowsze charakteryzuje się jedną z najdłuższych sieci ciepłowniczych (łącznie 3 005,5 km) w Polsce. Ogólna produkcja energii cieplnej województwa wynosi 83 629 TJ, z czego do odbiorców końcowych przyłączonych do sieci trafia 60% energii (50 456,2 TJ) a 40% (33 781,2 TJ) zużywane jest na potrzeby własne. W związku z powszechnym występowaniem scentralizowanych systemów ciepłowniczych region ma duży potencjał dla rozwoju inwestycji kogeneracyjnych. W 2012 r. produkcja ciepła w kogeneracji na Mazowszu wynosiła 60 251,5 TJ.

ŚRODOWISKO

Ze względu na utrudniony dostęp do infrastruktury i do podstawowych usług, skutkujący także zagrożeniami związanymi z ochroną środowiska, realizacja Programu w niniejszym obszarze będzie się

skupiła na podnoszeniu jakości usług w zakresie gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, kultury oraz ochrony przyrody, co w efekcie przyczyni się do polepszenia warunków bytowych mieszkańców województwa mazowieckiego oraz osiągnięcia efektów środowiskowych.

Przez teren województwa mazowieckiego przepływa najdłuższa rzeka Polski – Wisła oraz jej największy dopływ Narew wraz z Bugiem. Ponadto na terenie województwa znajduje się 7534 km mniejszych rzek, w tym 2350 km rzek nieuregulowanych oraz około 500 km kanałów. Rzeki znajdujące się w regionie wodnym Środkowej Wisły, tj. na obszarze województwa mazowieckiego, należą do rzek o ustroju złożonym. Charakteryzują się zasilaniem opadowo-roztopowym z częstymi wiosennymi (marzec, kwiecień) wezbraniem. Występujące w lecie wezbrania opadowe są nieregularne (lipiec, sierpień, niekiedy czerwiec lub wrzesień). Czas ich trwania jest krótszy od wezbrań wywołanych roztopami. Intensywne wezbrania w regionie wodnym Środkowej Wisły mogą generować wysokie szkody i straty powodziowe. Istotne znaczenie dla ochrony przeciwpowodziowej wśród środków technicznych mają wały przeciwpowodziowe. W województwie mazowieckim istnieje 669 km wałów przeciwpowodziowych, które chronią 116,5 tys. ha, przy czym 290 km wałów wymaga odbudowy lub modernizacji.

Polska, w tym Mazowsze, należy do obszarów o stosunkowo małych zasobach wodnych. Ocenia się, że na jednego mieszkańca województwa przypada około 1550 m³ wody powierzchniowej (przepływ rzeczny na rok), przy założeniu średniej europejskiej około 4000 m³. W wyniku zmian klimatu w regionie zauważa się nasilenie okresów niedoborów wody. Niska, potencjalna zdolność retencyjna dominujących gleb piaszczystych powoduje występowanie na przemian susz i powodzi.

W 2013 r. na terenie województwa odnotowano ponad 1 tys. pożarów lasów. Pod tym względem województwo mazowieckie plasuje się na pierwszym miejscu wśród województw.

W 2012 r. wytworzono w województwie mazowieckim 1 779,3 tys. Mg odpadów komunalnych, a zebrano ogółem 1 376,1 tys. Mg (77% wytworzonych), w tym 1 207,7 tys. Mg odpadów zmieszanych i 168,4 tys. Mg selektywnie zebranych. W związku z powyższymi dysproporcjami niezbędna jest realizacja założeń KPGO oraz WPGO, które kładą główny nacisk na działania zgodne z hierarchią postępowania z odpadami. Jednak zrównoważony rozwój systemu zagospodarowania odpadów komunalnych na Mazowszu nie jest możliwy bez wsparcia regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych. Obecnie strumień zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych selektywnie zebranych oraz pozostałości z sortowania przeznaczone do składowania ma obligatoryjnie trafić do regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK). Istniejące instalacje posiadają różną przepustowość oraz funkcjonują w różnym stanie zaawansowania technicznego i technologicznego. Wśród nich są duże, nowoczesne obiekty, ale są także instalacje o małej przepustowości, niespełniające wymogów ochrony środowiska i określonych standardów, przeznaczone do zamknięcia lub mogące pełnić funkcje jedynie instalacji zastępczych do czasu uruchomienia instalacji regionalnych. Część instalacji posiada możliwość zwiększenia przepustowości bez potrzeby modernizacji lub rozbudowy (możliwość zwiększenia liczby zmian, obsady) – dodatkowa moc przerobowa w zakresie mechaniczno-biologicznego przetwarzania – ok. 98 tys. Mg/rok. W sprawozdaniach z zagospodarowania odpadów komunalnych przedłożonych przez samorządy gminne za 2012 r., tylko 29 na 314 gmin wykazało posiadanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). W 2013 roku 185 z 307 (ponad 60%) gmin objętych systemem zagospodarowania odpadów komunalnych na Mazowszu wykazało posiadanie PSZOK. Pokazuje to, że nadal 123 samorządy gminne mają trudności ze zorganizowaniem systemu selektywnego systemu zbierania odpadów komunalnych.

Szczególnie cenne w krajowym i europejskim układzie przestrzennym są walory przyrodnicze związane z dolinami rzek, przede wszystkim Wisły, Bugu (paneuropejskie korytarze ekologiczne), Narwi, Pilicy i Bzury, a także dużymi kompleksami leśnymi stanowiącymi pozostałości dawnych puszczy (Kampinoskiej, Bolimowskiej, Kozienskiej, Kurpiowskiej, Białej), tworzącymi dziś zwarte kompleksy leśne. Obszary najcenniejsze, o szczególnym bogactwie przyrodniczo-krajobrazowym, objęto różnymi formami ochrony na mocy ustawy o ochronie przyrody. Zajmują one 29,7% powierzchni województwa (32,4% w kraju),

przy czym powierzchnia parków krajobrazowych i obszary chronionego krajobrazu stanowią 28,4 % powierzchni Mazowsza. Z uwagi na unikatowe walory przyrodnicze największe znaczenie posiada Kampinoski Park Narodowy, który został uznany przez UNESCO w 2000 r. za Światowy Rezerwat Biosfery. Ponadto na obszarze Mazowsza zlokalizowanych jest 76 obszarów Natura 2000, z czego 16 stanowi obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), jeden jest obszarem łączonym, a pozostałe to specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO). Pięć parków krajobrazowych z terenu województwa mazowieckiego tworzy Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych w skład którego wchodzi: Brudzeński, Chojnowski, Mazowiecki, Kozienicki oraz Nadbużański Park Krajobrazowy. Zostały powołane by chronić walory krajobrazowe m.in. obszarów dolin rzecznych (np. dolina rzeki Skrzy Prawej czy dolina dolnego Bugu) i kompleksów leśnych (np. Puszcza Kozienicka czy Lasy Chojnowskie). W granicach każdego z parków krajobrazowych tworzących Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych zlokalizowane są również obszary Natura 2000. Ponadto Chojnowski i Mazowiecki Park Krajobrazowy tworzą wraz z Kampinoskim Parkiem Narodowym Zielony Pierścień Warszawy, pełniący funkcję klimatotwórczą dla Warszawy. Równocześnie oba te parki stanowią alternatywę dla Kampinoskiego Parku Narodowego, jako miejsca odpoczynku, rekreacji i jednocześnie edukacji przyrodniczo-leśnej. Walorem Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego jest głęboka i kręta dolina Skrzy Prawej, a z kolei o atrakcyjność Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, jednego z największych w Polsce, decyduje zachowana dolina Bugu z meandrującą rzeką, licznymi starorzeczami i wyspami w nurcie, która odgrywa także ogromną rolę na trasie przelotu oraz jako miejsce odpoczynku i żerowania ptaków migrujących.

KULTURA

Dzięki położeniu w centrum Polski oraz funkcjom metropolitalnym Warszawy województwo mazowieckie odgrywa znaczną rolę w generowaniu ruchu turystycznego. Potencjał rozwojowy sektora turystycznego stanowią cenne zasoby materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu. Na Mazowszu znajdują się obszary uznane za pomniki historii oraz wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. W regionie ulokowane są 24 miasta historyczne oraz wiele interesujących zamków (14), pałaców (155) i dworów (345). Ogółem w rejestrze zabytków nieruchomych znajduje się 6757 obiektów (trzecie miejsce w Polsce), jednakże jego szczegółowa weryfikacja wykazała, że 124 z nich już nie istnieje, 118 jest zagrożonych, a 29 utraciło swoją wartość.

Ważnym atutem Mazowsza jest Warszawa, naturalnie generująca ruch turystyczny, który dzięki bogatej ofercie kulturalnej jest dystrybuowany na cały region. Jednak dysproporcje w rozwoju gospodarczym między Warszawą a resztą województwa znajdują odzwierciedlenie w zróżnicowanym stopniu rozwoju infrastruktury turystycznej i kulturowej. W skali kraju województwo przoduje co do liczby instytucji kultury: 116 muzeów, 37 teatrów i instytucji muzycznych, 57 galerii i salonów sztuki, 256 ośrodków kultury, 986 bibliotek, 59 kin stałych. Jednocześnie z uwagi na fakt, iż jest to region o największej liczbie ludności, imponujący współczynnik instytucji kultury w przeliczeniu na 1 mieszkańca, charakteryzuje się niską dostępnością do różnych form kultury i sytuuje Mazowsze daleko za innymi województwami. Dostęp do instytucji kultury i prezentowanej przez nie oferty rozłożony jest w województwie nierównomiernie. Sektor kultury oraz sektor turystyki nie są dominującymi rynkami zatrudnienia w skali województwa (3,4 % pracujących ogółem - piąta pozycja w kraju). W 2010 roku w regionie zarejestrowanych było około 10 tysięcy przedsiębiorstw z obszaru kultury, rozrywki i rekreacji, czyli blisko 13% liczby przedsiębiorstw w kraju oraz 11% przedsiębiorstw związanych z turystyką (usługi noclegowe i gastronomiczne) i ok. 20% wszystkich biur podróży w Polsce. Niemniej, licznie występujące dobra kulturowe, stanowią istotny potencjał dla dalszego gospodarczego rozwoju regionu.

REWITALIZACJA

Dynamiczny rozwój regionu wiąże się z występowaniem konfliktów przestrzennych oraz kumulacją negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. Koncentracja ich widoczna jest głównie w śródmieściach i na obrzeżach miast, w których żyje ok. 65% ludności regionu, ale także na obszarach wiejskich, na których w skutek negatywnych trendów demograficznych oraz transformacji systemowej nastąpiła marginalizacja społeczno-gospodarcza. Największe (poza Warszawą) miasta województwa Radom, Płock, Siedlce, Ostrołęka i Ciechanów to ośrodki z występującym natężeniem problemów,

tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze. Obszary kryzysowe wymagające działań rewitalizacyjnych występują również na Obszarze Metropolitalnym Warszawy (OMW). W samej stolicy stanowią one 11,7% powierzchni miasta, którą zamieszkuje ponad 1/3 jego mieszkańców. W szczególnie trudnej sytuacji jest prawobrzeżna część Warszawy, w tym głównie dzielnica Praga Północ. Generalnie w regionie znajduje się 2287,41 ha powierzchni obszarów zdegradowanych będących pozostałością terenów postindustrialnych, co stanowi 0,065% jego obszaru. 40,4% tego typu terenów znajduje się w granicach 93 gmin wiejskich. Na wsi jest także 15,32 ha położonych w 8 gminach, obszarów powojkowych, którym należy nadać nowe funkcje. Ponadto 93 gminy wiejskie posiadają w swoich granicach zdegradowane tereny pokolejowe. Występowanie obszarów zdegradowanych w istotny sposób sprzężone jest ze stanem zdrowia, jakością życia i charakterystyką mieszkańców. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym, po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w 2011 r. wyniósł 14%. Słabo rozwija się sektor ekonomii społecznej, tworzący miejsca pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem. W niewystarczający sposób wykorzystywane są klauzule społeczne w zamówieniach publicznych. Wszystkie wymienione czynniki wpływają na obniżenie atrakcyjności, niewłaściwą strukturę ekonomiczną, a także wykluczenie społeczne, wysoki poziom przestępczości oraz ogólnie niską jakość życia na wielu obszarach Mazowsza. Stają się one dysfunkcyjnymi (kryzysowymi) i wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych. Wartość wszystkich projektów zaplanowanych w PR w regionie przekracza 4,4 mld PLN. Znacząca ich większość to projekty dotyczące infrastruktury miejskiej.

ZDROWIE

Najważniejszymi problemami zdrowotnymi zarówno w skali kraju, zgodnie z *Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014 – 2020 (Policy Paper)*, jak i województwa mazowieckiego są: choroby psychiczne, choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, choroby układu kostno – stawowo – mięśniowego i choroby układu oddechowego. Należą one do głównych przyczyn niezdolności do pracy i umieralności. Istotnym problemem zdrowotnym na Mazowszu są choroby psychiczne i zaburzenia zachowania u dzieci i młodzieży.

Zachorowalność na choroby układu kostno–stawowo–mięśniowego w starzejącym się społeczeństwie Mazowsza, również ma trend rosnący. Jest to jedna z najczęstszych przyczyn absencji chorobowej. Zgodnie z diagnozą zawartą w *Policy Paper*, choroby układu kostno stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej ponadprzeciętnie często stają się przyczyną niepełnosprawności.

Istotne problemy zdrowotne stanowią również: choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, choroby układu oddechowego.

W województwie mazowieckim, podobnie jak w skali całej Polski, liczba osób w wieku produkcyjnym jak i przedprodukcyjnym będzie się zmniejszać w najbliższych latach, przy jednoczesnym systematycznym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Problemem ochrony zdrowia w województwie mazowieckim jest dostępność do nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej, finansowanej przez płatnika publicznego, niezbędnej do właściwego diagnozowania i leczenia pacjentów oraz konieczności modernizacji podmiotów leczniczych. W przypadku podmiotów leczniczych monospecjalistycznych problem modernizacji pomieszczeń dotyczy głównie obszaru psychiatrii.

W wymiarze terytorialnym, obszarem o stosunkowo dużym w skali całego województwa, ryzyku wykluczenia, w tym z przyczyn zdrowotnych, jest subregion radomski. Wyższy niż w skali województwa jest tu wskaźnik bezrobocia (24,6%), niższe dochody mieszkańców. Mniej korzystna jest tu także w porównaniu do całego województwa struktura demograficzna.

Ponadto w porównaniu z całym Mazowszem większa jest też umieralność, w szczególności z powodu chorób nowotworowych i układu krążenia. Analiza podmiotów świadczących usługi zdrowotne wskazuje na duże potrzeby w zakresie modernizacji infrastruktury, dostosowania do wymogów płatnika publicznego, jak również w zakresie aparatury i sprzętu medycznego.

W związku z opisanymi w *Policy Paper* reformami w sektorze zdrowia skutkującymi rosnącą rolą Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ) możliwy jest również wzrost potrzeb inwestycyjnych w tym obszarze.

TRANSPORT

Głównym problemem systemu transportowego województwa jest niezadowolający stan dróg stanowiących uzupełnienie sieci dróg krajowych, w szczególności leżących w sieci TEN-T. Drogi wojewódzkie w dużej części nie spełniają parametrów technicznych w zakresie szerokości jezdni oraz wymaganej nośności. Natężenie ruchu na około 15% dróg wojewódzkich sięga ok. 15-17 tys. pojazdów na dobę i przewyższa wielkości mierzone na wielu drogach krajowych. Na kolejnych 34% sięga 6-8 tys. pojazdów na dobę i odpowiada wielkościom średnim dla dróg krajowych. Stan bezpieczeństwa regionalnej infrastruktury drogowej, podobnie jak w całym kraju jest niski, co odzwierciedlają statystyki europejskie, w których Polska notowana jest na jednym z ostatnich miejsc.

Niska jakość infrastruktury oraz niekompletność drogowej sieci transportowej regionu ogranicza wewnętrzną i zewnętrzną dostępność komunikacyjną. Wskaźnik dostępności dla sieci drogowej na Mazowszu wynosi 0,3571, przy 0,3230 dla Polski, natomiast średnia dostępność powiatowego węzła transportowego w województwie mazowieckim to 0,3525, przy 0,3189 dla Polski. Dane te pokazują znaczne różnicowania w zakresie dostępności przestrzennej. Biorąc pod uwagę masę ośrodka warszawskiego dostępność województwa mazowieckiego jest niska. Pomimo realizacji wielu inwestycji drogowych usprawniających system transportowy i częściowej poprawy warunków podróży transportem samochodowym, nadal wewnętrzna dostępność potencjałowa województwa mieści się poniżej średniej europejskiej. Część powiatów znajduje się poza izochroną drogową 60 min. do miasta wojewódzkiego.

Problemem jest również brak odpowiedniej ilości obwodnic w Warszawie oraz w pozostałych miastach regionu. Warszawa m.in. z powodu położenia w węźle TEN-T charakteryzuje się dużym obciążeniem ruchu, niską wydolnością sieci, ograniczoną przepustowością dróg, a także problemami w rozprowadzaniu ruchu na obszarze miasta, zwłaszcza z dróg wlotowych. Negatywnym tego skutkiem jest częste prowadzenie ruchu tranzytowego przez tereny intensywnie zurbanizowane oraz powstawanie tzw. „wąskich gardeł”. Z przeprowadzonych pomiarów ruchu na drogach wojewódzkich w 2010 r. zarejestrowano wzrost około 23 % w porównaniu z 2005 r. Wskaźnik SDR 2010 (p/d) dla Mazowsza wynosił 4192 (p/d) przy średniej krajowej rzędu 3398 (p/d).

Istotny element regionalnego systemu transportowego stanowi infrastruktura kolejowa. Na sieć kolejową województwa mazowieckiego składa się około 1699 km, z czego 1423 km (84%) są zelektryfikowane, a 1024 (60%) posiada 2 lub więcej torów. Na 100 km² ogólnej powierzchni w województwie, przypada 4,8 km linii kolejowych i jest to jeden z najniższych wskaźników w kraju. System transportu kolejowego charakteryzuje się międzynarodowym znaczeniem linii kolejowych na kierunkach: północ – południe i wschód – zachód oraz dominacją aglomeracji warszawskiej, która pod względem liczby i znaczenia zbiegających się tu linii tworzy największy węzeł kolejowy w Polsce. Długość linii na tym obszarze wynosi 204 km, a na 100 km² powierzchni przypada 39,4 km linii. Znacząca koncentracja linii kolejowych występuje również w Siedlcach, Radomiu, Ostrołęce i Płocku oraz w powiatach przylegających do Warszawy.

Kolejowe połączenia regionalne i aglomeracyjne na obszarze Mazowsza obsługiwane są przez utworzoną przez Samorząd Województwa Mazowieckiego spółkę „Koleje Mazowieckie – KM” Sp. z o.o., Warszawską Kolej Dojazdową sp. z o.o. (WKD), a także przez Szybłą Kolej Miejską sp. z o.o. Przeciętnie w ciągu doby na terenie województwa kursuje około 800 pociągów, z czego około 67% obsługuje aglomerację stołeczną. Pociągi te przewożą około 175 tys. pasażerów dziennie (w tym WKD ponad 25 tys.), Koleje Mazowieckie przewożą z roku na rok coraz więcej pasażerów – w 2012 r. ponad 59 mln (o 48% więcej niż w 2005 r.), zaś WKD – około 7 mln. Obecna oferta przewoźników, pomimo realizowanych inwestycji nie zaspokaja w pełni potrzeb przewozowych i oczekiwań podróżnych z uwagi

na zbyt długi czas przejazdu, częstotliwość kursowania, stan techniczny większości eksploatowanego taboru, a także nie w pełni satysfakcjonujący stopień bezpieczeństwa.

RYNEK PRACY

Województwo mazowieckie jest regionem o największym w kraju potencjale demograficznym. Jego obszar zamieszkuje 5,5 mln osób (ponad 14% ludności Polski) i liczba ta stale wzrasta. Mieszkańcy miast stanowią 65% ludności ogółem. Pozostałe 35% to mieszkańcy terenów wiejskich. Wysokiemu potencjałowi demograficznemu towarzyszy wysoka liczba bezrobotnych. Mazowsze wyróżnia się najwyższą w Polsce liczbą zarejestrowanych bezrobotnych pomimo drugiej co wielkości stopy bezrobocia, która na koniec grudnia 2013 r. wynosiła 11,1% przy średniej w Polsce 13,4%. Kolejną cechą mazowieckiego rynku pracy jest struktura wielkościowa pracodawców. W strukturze przedsiębiorstw, w 2013 r. dominowały przedsiębiorstwa MŚP – 99% przedsiębiorstw ogółem. Wskaźnik aktywności gospodarczej wyniósł 14,9, dla Polski 12,1. Niepokojącą sytuacją, wpływającą negatywnie na potencjał Mazowsza jest pogorszenie warunków demograficznych. Według opracowanej przez GUS prognozy ludności w województwie w 2035 r. będzie mieszkało 5 469 500 osób, tj. o 152 660 (o 2,8%) więcej niż na koniec 2013 r. Liczba ludności w wieku produkcyjnym zmniejszy się w stosunku do liczby z końca 2013 r. o 141 103 osoby i spadnie do poziomu 58,1% ogółu w 2035 r. Z przedstawionych powyżej cech mazowieckiego rynku pracy wyłaniają się jego kluczowe problemy. Do głównych należy niewykorzystany potencjał zasobów pracy, reprezentowany przez osoby bezrobotne i poszukujące pracy. Biorąc pod uwagę terytorialny aspekt rynku pracy należy wskazać bardzo wysokie zróżnicowanie stopy bezrobocia między subregionami, i powiatami. Na koniec grudnia 2013 r. najwyższą stopą bezrobocia wyróżniły się powiaty: szydłowiecki – 38,9%, radomski – 30,1%, przysuski – 27,6% oraz makowski 25,7%. Najniższą stopę bezrobocia odnotowano w m.st. Warszawie – 4,8%.

W wyniku analizy struktury niewykorzystanych zasobów mazowieckiego rynku pracy wyodrębniono grupy osób powyżej 29 r. ż., będące w szczególnie trudnej sytuacji na rynku zwane dalej grupami defaworyzowanymi, a mianowicie:

- osoby długotrwale bezrobotne - 57,34%
- osoby w wieku powyżej 50 roku życia – 25,8%;
- osoby o niskich kwalifikacjach - 28,93%;
- kobiety w związku z niskim wskaźnikiem zatrudnienia kobiet – 44%;
- osoby z niepełnosprawnościami w związku z niskim wskaźnikiem zatrudnienia – 16,4%;

Niekorzystna sytuacja wszystkich opisanych grup defaworyzowanych potęgowana jest przez problemy horyzontalne wpływające na mazowiecki rynek pracy.

Jednym z nich jest mała dostępność do żłobków, która utrudnia osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 powrót do zatrudnienia. W 2012 r. działało na Mazowszu 119 żłobków (żłobki, oddziały żłobkowe przy przedszkolach i kluby dziecięce). Liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach w roku 2012 wyniosła 68,4.

Ponadto zjawiskiem mającym wpływ na regionalny rynek pracy są ogólne tendencje migracyjne. W powiązaniu ze zjawiskiem wyludniania obszarów peryferyjnych regionu na rzecz dobrze rozwiniętych ośrodków miejskich migracje stanowią dziedzinę wymagającą interwencji.

Kolejnym problemem horyzontalnym jest lokalizacja miejsc pracy w stolicy regionu i powiatach okołowszawskich. W województwie na każde 1000 mieszkańców przypadało 128 podmiotów gospodarki narodowej. Najwyższy wskaźnik notowany był w Warszawie (200). Najniższe wartości wystąpiły w powiatach: ostrołęckim (51), zwoleniskim (51), płockim (57) oraz sierpeckim (57).

Istotnym elementem diagnozy rynku pracy województwa mazowieckiego jest wykorzystanie potencjalnych obszarów wzrostu wynikających ze Strategii Europa 2020. Należy do nich biała gospodarka, która może zaabsorbować znaczne rezerwy siły roboczej. Jak wynika z badań aż 35,10%, ogółu świadczeń na oddziałach szpitalnych w 2012 r. udzielono w regionie osobom w wieku poprodukcyjnym. Kolejnym potencjalnym obszarem wzrostu jest gospodarka recydingowa zgodnie z

Zieloną Inicjatywą na rzecz Zatrudnienia, wyrażoną w komunikacie przyjętym przez Komisję Europejską (KE) w dniu 2 lipca 2014 r.

Najistotniejszym wskaźnikiem obrazującym sytuację na rynku pracy jest wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20 – 64 lata. W województwie mazowieckim wynosił w 2012 roku 71,1% i wartość ta była znacznie wyższa od wartości krajowej wynoszącej 64,9%. Na podstawie analiz społeczno – gospodarczych szacuje się, iż w latach realizacji RPO wskaźnik ten będzie systematycznie wzrastał osiągając wartość 71,5%, 71,9% i 72,3% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023.

WSPIERANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO I WALKA Z UBÓSTWEM

Na Mazowszu wykluczeniem zagrożona jest ok. 1/5 ludności, a 14% należy uznać za faktycznie wykluczoną. W 2013 roku w gminach i powiatach województwa mazowieckiego pomoc społeczną uzyskało 342 527 osób (w tym 176 481 długotrwale korzystających z pomocy), o 7455 osób więcej niż w 2012 r. Głównymi problemami są ubóstwo i bezrobocie - świadczenia z tych powodów otrzymały odpowiednio 83 846 i 64 472 rodziny. Na kolejnych miejscach są długotrwała i ciężka choroba (48 033 rodziny), niepełnosprawność (45 294 rodziny), a następnie bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, ochrona macierzyństwa lub wielodzietność, alkoholizm i narkomania, bezdomność, opuszczenie zakładu karnego. Zakres świadczonej pomocy jest zróżnicowany terytorialnie.

Zwraca uwagę niski wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych, który w IV kw. 2012 r. wyniósł 14,3% (w Polsce 14,8%).

Badania wskazują, że zwiększenie skuteczności wsparcia osób wykluczonych zależy od efektywniejszej współpracy instytucji pomocy i integracji społecznej z instytucjami rynku pracy.

Potrzebna jest pomoc dla rodzin wielodzietnych, niepełnoletnich matek i osób samotnie wychowujących dzieci. W 2011 r. w województwie było ponad 26 tys. rodzin wielodzietnych (3+), a wśród nich 5,5 tys. rodzin niepełnych. Rodziny wielodzietne stanowią grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem skrajnym. W 2012 r. poniżej minimum egzystencji żyło ok. 27% osób w małżeństwach z 4 i większą liczbą dzieci (z 3 dzieci – 9,7%, z 2 – 4,0%, z 1 – 2,5%). Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym dla rodzin niepełnych wyniósł ok. 9%.

Zgodnie z UP, wykluczenie społeczne to nie tylko wykluczenie z życia społeczno-gospodarczego spowodowane ubóstwem, ale także wykluczenie z dostępu do usług publicznych, dlatego istotnymi zagadnieniami są system wspierania rodziny, organizowanie pieczy zastępczej, usługi społeczne.

Na koniec 2012 r. na Mazowszu było 92 koordynatorów pieczy zastępczej w 38 powiatach (1 koordynator na 48 rodzin), a w ramach wspierania rodzin 104 gminy (na 314) zatrudniały 226 asystentów rodzin. Konieczne jest, m.in.: wspieranie gmin w tworzeniu lokalnych systemów wsparcia, zatrudnianie asystentów rodzin oraz tworzenie placówek wsparcia dziennego.

Najważniejsze problemy w zakresie wsparcia rodzin to: niewystarczający zakres usług na rzecz planowania rodziny i wzmacniania umiejętności społeczno-wychowawczych oraz terapii i mediacji, niedobór usług na rzecz wspierania rodziny, w tym rodzin wspierających i asystentów rodzin. Brakuje placówek wsparcia dziennego – edukacyjnych, specjalistycznych, interwencyjnych, terapeutycznych. W 2013 r. było na Mazowszu 188 placówek wsparcia dziennego dla dzieci, w tym 72 w Warszawie.

Na zagadnienia związane z wykluczeniem społecznym wpływa demografia. Głównym demograficznym problemem Mazowsza jest starzenie się ludności oraz niewystarczająca dostępność usług społecznych, w tym opiekuńczych. W roku 2013 na Mazowszu były 24 dzienne domy opieki (26 w 2012 r.), z czego 16 w m. st. Warszawie. Realizowane przez MCPS w 2014 r. badanie wskazuje, że zapotrzebowanie na usługi środowiskowe będzie w najbliższych latach znacząco rosło.

Jedną z przyczyn wykluczenia społecznego jest zły stan zdrowia. Problemy zdrowotne u dzieci i młodzieży wynikające z wad wrodzonych i nabytych, w tym m.in. z zaburzeń ośrodkowego układu nerwowego, takich jak mózgowie porażenie dziecięce i autyzm, choroby i zaburzenia psychiczne, w szczególności nerwice, upośledzenie słuchu, wzroku, czy mowy powodują wykluczenie społeczne zarówno dziecka, jak też rodziców. Statystyki wskazują na wzrost zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży do 18 roku życia.

W Polsce blisko 13,9 % dzieci, wymaga uwagi ze względu na uszkodzenia narządu słuchu. Postęp medyczny i technologiczny pozwala poprawiać jakość życia dzieci i młodzieży z porażeniem mózgowym oraz z autyzmem. Wczesne wykrycie zaburzeń słuchu, wzroku i mowy oraz nerwic u dzieci umożliwia skuteczną terapię, zapobiegając późniejszemu wykluczeniu. Istotnym problemem zdrowotnym z uwagi na ryzyko powikłań prowadzących do niepełnosprawności i wykluczenia społecznego jest również cukrzyca.

Problemem w wymiarze demograficznym, z uwagi na rosnącą liczbę osób powyżej 65 roku życia, jest zapewnienie właściwej opieki nad osobami zależnymi, w tym osobami starszymi.

Na Mazowszu jest 85 spółdzielni socjalnych, z czego 42 w Warszawie, 8 CIS, 15 KIS, 73 WTZ, 6 ZAZ. Nie jest znana liczba pozostałych PES. Na niezadowolający rozwój ekonomii społecznej wpłynęły m.in.: ukierunkowanie wsparcia na tworzenie spółdzielni socjalnych, które nie są odpowiednie dla wszystkich grup, braki we wsparciu dla istniejących PES, niewystarczająca kompleksowość wsparcia PES, relacje z samorządami lokalnymi, słabe powiązania ekonomii społecznej z innymi obszarami polityki publicznej na poziomie lokalnym, niechęć do ekonomizacji działalności w organizacjach pozarządowych, zbyt niska jakość usług OWES.

Ubóstwo i wykluczenie społeczne są zróżnicowane terytorialnie. Przy programowaniu działań należy przeorientować zasady redystrybucji dochodów, aby dostępne środki w większej części trafiały do regionów najbardziej zaniedbanych.

Cel krajowy ustalony dla Polski w obszarze redukcji liczby osób pozostających w ubóstwie jako 1,5 mln osób został osiągnięty w 2012 r. Należy jednak kontynuować działania mające na celu dalsze ograniczanie skali ubóstwa oraz utrwalenie osiągniętego dotychczas efektu w tym zakresie. Dla określenia pozycji województwa mazowieckiego względem wartości krajowych stosowany jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym. W przypadku województwa mazowieckiego wynosił on w 2013 r. 12,4% i wartość ta była niższa od wartości krajowej 16,2%. Przewiduje się dalszy spadek wartości tego wskaźnika w województwie w latach realizacji RPO. Szacuje się spadek jego wartości do poziomu 11,4%, 11,3% i 11% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023.

EDUKACJA

Wyniki egzaminów zewnętrznych wskazują, że uczniowie mazowieckich szkół odnoszą najwyższe wyniki względem uczniów z innych województw. Jednocześnie wyzwaniem dla edukacji jest zróżnicowana sytuacja uczniów (wynikająca z miejsca zamieszkania, pochodzenia społecznego, poziomu wykształcenia rodziców, statusu materialnego, a także niepełnosprawności i zaburzeń rozwojowych) oraz wyposażenie ich w zestaw kompetencji kluczowych pozwalających na kontynuację edukacji zgodną z możliwościami, niezależnie od pochodzenia społecznego. Najistotniejsze problemy na poszczególnych etapach edukacji to:

Przedszkola. Poziom uprzedszkolnienia jest silnie zróżnicowany przestrzennie. Najwyższy jest w Warszawie i okolicach (ok. 90%), a najniższy w gminach rolniczych (ok. 40%). Zgodnie z danymi GUS, w 2010 r. na 314 gmin woj. mazowieckiego w 135 poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej nie przekraczał 40%, jednocześnie w 40 gminach wynosił nie więcej niż 20%. Poza tym widoczny jest ograniczony udział dzieci z rodzin o niskim statusie ekonomicznym w płatnych zajęciach dodatkowych. Europejska współpraca w zakresie edukacji i szkoleń wyznacza objęcie edukacją przedszkolną 95% dzieci w wieku od 4 roku życia do rozpoczęcia edukacji szkolnej.

Szkoły podstawowe, gimnazja, oraz szkoły ponadgimnazjalne

Wielkość miejscowości, w której zlokalizowana jest szkoła różnicuje wyniki uczniów, co zagraża spójności społecznej. (W grupach gimnazjów o najniższych wynikach są szkoły wiejskie oraz miejskie z trudnych dzielnic np. Pragi Północ w Warszawie). W 2014 r. egzamin gimnazjalny przeprowadzono w 901 szkołach (w tym 49,17% z nich znajduje się na wsiach i uczyło się w nich 36,3% przystępujących do egzaminu). Szkoły ponadgimnazjalne, to: licea ogólnokształcące (687 ogółem, w tym dla dorosłych 306), licea profilowane - 69 (w wyniku zmian w systemie oświaty są stopniowo wygaszane), szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, umożliwiające uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe,

(szkoły zasadnicze-187; technika, w tym technika uzupełniająca-315; oraz szkoły policealne). Pozostałe szkoły ponadgimnazjalne to szkoły specjalne (dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu znacznym bądź umiarkowanym, a także dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi).

Zasadniczym problemem są nierówności w dostępie do edukacji między młodzieżą miast i wsi oraz uwarunkowania społeczne. Natomiast pracodawcy zwracają uwagę na niedostosowanie/brak kompetencji miękkich, kluczowych na rynku pracy, czyli m.in. umiejętności językowych, wykorzystania nowych technologii, umiejętności pracy zespołowej, itp.

Dopasowanie oferty szkół i placówek kształcenia zawodowego do popytu na lokalnym rynku pracy.

Kwestia dopasowania oferty szkół i placówek kształcenia zawodowego do popytu na lokalnym rynku pracy determinowana jest niewystarczającym przepływem informacji o potrzebach i wymaganiach w obszarze kwalifikacji i umiejętności lokalnego rynku, niewystarczającą współpracą szkół i pracodawców, a także niedostosowaniem zaplecza do praktycznej nauki zawodu (pracowni i warsztatów szkolnych) do wymagań rynku pracy, co potęguje nieatrakcyjność zatrudnieniową absolwentów. Zaledwie co dziesiąte szkole patronuje przedsiębiorca (całej szkole bądź wybranym klasom). Niski odsetek szkół objętych patronatem wynika przede wszystkim ze specyfiki tej formy współpracy – objęciem szkoły patronatem są zainteresowane tylko duże przedsiębiorstwa, których sytuacja finansowa może na to pozwolić. (Czynią tak duże, często zagraniczne, firmy stykające się z deficytem chętnych do pracy). Nową formą współpracy, ale słabo rozpowszechnioną, sektora edukacji i biznesu są porozumienia między szkołami a przedsiębiorstwami w większych miastach województwa (także z uczelniami wyższymi, jak ma to miejsce w Warszawie). Niewystarczająca współpraca szkół i placówek dydaktycznych w obszarze kształcenia zawodowego potęgowana jest niewystarczającymi nakładami na odnowienie posiadanej bazy warsztatowej. Sprzęt do praktycznej nauki zawodu jest przestarzały, nieodpowiedni do realiów w przedsiębiorstwach. Szkoły publiczne nie mają środków na zakupy nowoczesnego wyposażenia (sprzętu, oprogramowania). Jednocześnie pracodawcy z woj. mazowieckiego zwracają uwagę na braki, u uczniów szkół zawodowych, w zakresie kompetencji „miękkich”, społecznych. Oczekują od absolwentów nie tylko umiejętności zawodowych ale również istotnych umiejętności interpersonalnych.

Nieefektywna współpraca szkół z pracodawcami, nieodpowiednie wyposażenie warsztatowe przekładają się na dalszy proces dydaktyczny ucznia i w efekcie na posiadane umiejętności oraz zdolność do zatrudnienia. Istotnym elementem w niniejszym procesie są także kwalifikacje kadry dydaktycznej, często przestarzałe nieodpowiadające wymaganiom technologicznym.

Podnoszenie kwalifikacji przez nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu.

W odniesieniu do nauczycieli kształcenia zawodowego istotną kwestią jest aktualizowanie przygotowania tej grupy nauczycieli do prowadzenia zajęć z uczniami. W sytuacji, gdy w większości przypadków ich wiedza i umiejętności nie nadążają za zmianami w branży, nawet najlepiej wyposażone pracownie nie przygotowują lepiej uczniów do pracy. Jednym z mechanizmów podwyższania kwalifikacji są praktyki/staże u pracodawców nie tylko dla uczniów, lecz także dla nauczycieli.

Kształcenie i szkolenie osób dorosłych.

Strategia Europa 2020, dążąc do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, kluczową rolę w osiągnięciu celów rozwoju przypisuje edukacji i szkoleniom. W Polsce, w 2012 r., dokształcało się mniej niż 5%, osób pomiędzy 25-64 rokiem życia. Natomiast w województwie mazowieckim w 2012 r. było to 6,9%.

W dokumencie strategicznym opracowanym na poziomie krajowym pn.: *Perspektywa uczenia się przez całe życie* przyjęto założenia w zakresie zwiększenia stopnia uczestniczenia osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu. W ww. dokument zakłada m.in., że do 2020 r. co najmniej 15% osób w wieku 24-65 lat będzie uczestniczyć w LLL. Wyzwaniem staje się więc zwiększenie stopnia uczestniczenia osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu. Jednocześnie zmiany demograficzne, tj. starzenie się społeczeństwa, wymaga dostosowywania m.in. oferty edukacyjnej do potrzeb tej rosnącej grupy.

Także w badaniu pn. *Diagnoza społeczna* wskazuje się na konieczność zwiększenia udziału w kształceniu ustawicznym w Polsce przez realizację różnych form uzupełniania wykształcenia i podnoszenia

kwalifikacji. Istotne jest przy tym wsparcie osób w wieku *niemobilnym*. Wskazuje się przy tym, że Polskę cechują najniższe wskaźniki zatrudnienia (względem UE) osób w wieku 55 – 64 lata.

W Polsce kształcenie i szkolenie odnosi się do zdobywania wiedzy przez osoby dorosłe (po zakończeniu okresu obowiązkowej nauki) i rozumiane jest jako edukacja formalna (szkolna) lub pozaformalna.

W zakresie osi współfinansowanych z EFS zarówno wskaźnik zatrudnienia jak i wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym służą jedynie wskazywaniu ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie i ewentualnym decyzjom w zakresie wdrażania RPO. Nie są one wskaźnikami rezultatu interwencji RPO i nie mogą być przedmiotem odpowiedzialności RPO. UP wskazuje, iż wpływ interwencji EFSI na ich osiągnięcie jest bardzo ograniczony (do rzędu 4-8%), a ich zmienność zależna jest od ogólnych czynników natury społeczno-gospodarczej oraz zmian legislacyjnych pozostających zasadniczo poza sferą oddziaływania RPO.

Zakres regionalnego programu operacyjnego jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, określone dla regionu w głównych dokumentach strategicznych i uwzględnia te obszary interwencji, których realizacja przyniesie największe efekty. W tym kontekście, analiza społeczno-ekonomiczna – uaktualniana corocznie i przedstawiana Komisji Europejskiej – uwzględniająca uaktualnioną rocznie listę elementów zestawu diagnostycznego uzgodnionego z Komisją Europejską (w zależności od dostępności danych), zostanie wzięta pod uwagę.

Zestaw diagnostyczny uzgodniony z Komisją Europejską nie stanowi przedmiotu sprawozdawczości w rozumieniu właściwych przepisów dotyczących sprawozdawczości rocznej.

PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE

W ramach ww. obszarów możliwa jest realizacja projektów w oparciu o partnerstwo publiczno-privatne zdefiniowane w art. 2 rozporządzenia Parlamentu i Rady (UE) nr 1303/2013, zaś beneficjentem tego typu projektu może być podmiot publiczny (inicjator projektu) lub partner prywatny (wybrany do jego realizacji).

SPÓJNOŚĆ Z EUROPEJSKIMI, KRAJOWYMI ORAZ REGIONALNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA ORAZ ROZWÓJ POTENCJAŁU INNOWACYJNEGO I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

W obszarze wspierania sfery badawczo-rozwojowej oraz innowacyjności, Program jest spójny ze wszystkimi trzema celami Strategii Europa 2020, a więc rozwojem inteligentnym, zrównoważonym i sprzyjającym włączeniu społecznemu. Cele rozwoju inteligentnego w RPO WM 2014-2020 zgodne są z działaniami projektu flagowego UE: *Unia innowacji*, zwłaszcza w zakresie wsparcia inteligentnych specjalizacji na Mazowszu, co pozwoli na przeciwdziałanie fragmentacji i skupienie się na mocnych stronach regionu. Projektowane obszary inteligentnej specjalizacji regionu – bezpieczna żywność, wysoka jakość życia, profesjonalne usługi dla biznesu, inteligentne systemy zarządzania - stanowiące odpowiedź na zapotrzebowanie gospodarki regionu, wskazują też kierunek ich rozwoju będący odzwierciedleniem założeń strategicznych na poziomie UE. Dotyczą one: włączenia w cykl innowacji wszystkich podmiotów, również małych i średnich, ze wszystkich sektorów (*Unia Innowacji*), uznania innowacji za siłę napędową produktywności, efektywności energetycznej i materiałowej, jakości towarów i usług oraz tworzenia nowych rynków (*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*), dążenie do zwiększenia efektywności korzystania z zasobów jako istotnego czynnika wzrostu gospodarczego, ograniczającego koszty, podnoszącego produktywność i konkurencyjność (*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*). Dodatkowo zgodność z projektem *Polityki przemysłowej w erze globalizacji* występuje w zakresie wsparcia dla instytucji otoczenia biznesu i umiędzynarodowienia działalności przedsiębiorstw na Mazowszu. Strategia Europa 2020 postawiła przed Polską cel, aby osiągnąć wysokość wydatków na B+R na poziomie 1,7% PKB (wobec 3% średnio dla całej UE). Biorąc pod uwagę, że Mazowsze jest liderem w zakresie potencjału B+R, oznacza to, że sukces osiągnięcia zakładanego na poziomie krajowym poziomu wydatków na B+R w dużej mierze zależy będzie od rozwoju innowacji na Mazowszu.

E-USŁUGI PUBLICZNE

Interwencja Programu w zakresie wykorzystania TIK w gospodarce będzie wpisywała się w realizację priorytetu Strategii Europa 2020, jakim jest *Inteligentny rozwój – gospodarka oparta na wiedzy i innowacji*. Flagowym projektem UE w tym obszarze jest *Europejska Agenda Cyfrowa*, która w szczególności kładzie nacisk na osiągnięcie trwałych korzyści ekonomicznych i społecznych z jednolitego rynku treści i usług on-line.

PRZEJŚCIE NA GOSPODARKĘ NISKOEMISYJNĄ

Interwencja Programu w obszarze gospodarki niskoemisyjnej wpisuje się w założenia *Strategii Europa 2020*, realizując priorytet: *Zrównoważony rozwój - wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*. Flagowym projektem UE w tym obszarze jest *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*, zakładająca działania w kierunku zwiększenia niskoemisyjnego i efektywnego systemu energetycznego celem wzrostu konkurencyjności oraz bezpieczeństwa energetycznego.

W ww. obszarze *Strategia Europa 2020* postawiła następujące cele: *20% redukcja emisji CO₂, zwiększenie do 20% udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności wykorzystywania energii o 20%*.

ŚRODOWISKO

Interwencja Programu będzie się wpisywać w zakresie *Strategii Europa 2020* w priorytet *Zrównoważony rozwój – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej poprzez przeciwdziałanie zmianom klimatu poprzez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (w szczególności CO₂) i efektywne korzystanie z zasobów*. Ponadto będzie spójna z projektem przewodnim *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*.

TRANSPORT

Interwencja programu w zakresie regionalnego systemu transportowego wpisuje się w realizację priorytetu *Strategii Europa 2020*, jakim jest *Zrównoważony rozwój – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*. Realizowane działania przyczyniają się przede wszystkim do zwiększenia spójności terytorialnej, jak również gospodarczej i społecznej. W tym celu interwencja zaprogramowana została przede wszystkim na budowę i rozbudowę infrastruktury drogowej uzupełniającej główne sieci transportowe, w tym TEN-T, budowę, modernizację i rehabilitację linii kolejowych o znaczeniu regionalnym oraz modernizację i zakup taboru kolejowego dla przewoźników realizujących przewozy regionalne i aglomeracyjne. Dodatkowo powyższe wsparcie zapewnia skoordynowaną realizację projektów infrastrukturalnych w ramach sieci bazowej UE, które mają ogromne znaczenie dla efektywności całego systemu transportowego UE.

ROZWÓJ RYNKU PRACY

Interwencja Programu w zakresie rynku pracy jest spójna ze wszystkimi trzema celami *Strategii Europa 2020*, a więc rozwojem inteligentnym, zrównoważonym i sprzyjającym włączeniu społecznemu. W ramach RPO WM 2014-2020 *rozwój inteligentny* dotyczy projektu przewodniego UE *Młódzież w drodze*. W odniesieniu do celu UE: *rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu* najbardziej adekwatny jest *Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*. Wskaźnik zatrudnienia do osiągnięcia do 2020 r. ustalono na poziomie 71 %. Interwencja została zatem zaplanowana z ukierunkowaniem na reaktywację zawodową uczestników Programu.

WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I WALKA Z UBÓSTWEM

Interwencja RPO WM 2014-2020 w zakresie wspierania włączenia społecznego i walki z ubóstwem, w tym realizowanie działań mających na celu rozwiązywanie określonych problemów grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem (m.in. osób oddalonych od rynku pracy, osób z niepełnosprawnością, rodzin wielodzietnych) będzie realizowała założenia *Strategii Europa 2020*, priorytet: *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną*. Projektem przewodnim UE, umożliwiającym realizację tego priorytetu jest *Europejski program walki z ubóstwem*, zapewniający spójność społeczną i terytorialną, umożliwiający dostęp do korzyści ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia także osobom ubogim i wykluczonym społecznie. Interwencja będzie wpływać na *obniżenie wskaźnika zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym*. RPO WM 2014-2020 w zakresie włączenia społecznego realizować będzie cele operacyjne *Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020*. Nowy wymiar aktywnej integracji (KPPU): cel operacyjny 1: *Usługi dla aktywności i profilaktyki - ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży* oraz cel operacyjny 3: *Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko*.

Działania na rzecz realizacji celów określonych w wymienionych dokumentach przyniosą efekty bezpośrednie w postaci zmniejszenia skali wykluczenia społecznego, a także pośrednie - w dłuższej perspektywie czasowej, zapobiegające ryzyku znalezienia się w zasięgu ubóstwa i wykluczenia społecznego, m.in. przez zapobieganie dziedziczeniu ubóstwa.

EDUKACJA

Program w części dotyczącej edukacji będzie nawiązywał do założeń *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego* (w szczególności do celu szczegółowego 5: *Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji Obywateli*, a częściowo do celów 1: *Wzrost zatrudnienia* i 2: *Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych*).

Poza tym Oś Priorytetowa dotycząca edukacji jest spójna z pierwszym celem *Strategii Europa 2020* (*rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji*) i jego projektem przewodnim *Mobilna Młódzież* oraz celem 3: *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną* i jego dwoma projektami przewodnimi tzn. *Programem na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia* oraz *Europejskim programem walki z ubóstwem*

CEL GŁÓWNY I CELE STRATEGICZNE PROGRAMU

Specyfika Mazowska wynika w znacznym stopniu ze stołecznego charakteru regionu. Rola Warszawy, będącej stolicą państwa oraz gospodarczą lokomotywą kraju warunkuje rozwój całego Mazowsza i stanowi siłę, która przekłada się na regionalną konkurencyjność.

Wsparcie dla wzmacniania konkurencyjności regionu powinno opierać się na zrównoważonym rozwoju subregionów oraz zapewniać spójność terytorialną Mazowsza i wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie.

RPO WM 2014-2020 zakłada dalsze wzmacnianie potencjałów poprzez wzrost gospodarczy oparty na przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy, a także zrównoważonym rozwoju zasobów regionalnych. Jednocześnie podejmowane działania mają kompleksowo przyczynić się do efektywnego wykorzystania kapitału ludzkiego poprzez przedsięwzięcia na rzecz włączenia społecznego i edukacji mieszkańców Mazowsza oraz poprawy jakości usług świadczonych przez administrację publiczną - regionalną i lokalną. Interwencje w regionie będą podejmowane zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich w zakresie przewidzianym w RPO WM 2014-2020. Mając na uwadze, że EFRROW i EFMR stanowią integralny element Wspólnej Polityki Rolnej, a ich włączenie w zakres Wspólnych Ram Strategicznych ma ułatwić koordynację polityki rozwoju obszarów wiejskich z działaniami polityki spójności, interwencja w ramach Programu będzie uzupełniać działania finansowane przez oba te fundusze.

CEL GŁÓWNY:

Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy.

CELE STRATEGICZNE:

Wskazane poniżej cele strategiczne RPO WM 2014 - 2020 stanowią odpowiedź na trzy podstawowe wyzwania *Strategii Europa 2020*, w kontekście wspierania rozwoju inteligentnego, zrównoważonego, jak i włączającego:

- ***Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach.*** Wsparcie dla innowacyjnej przedsiębiorczości regionu opartej na wiedzy i efektywnym wykorzystaniu zasobów prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy. Wzrost działalności badawczej i rozwojowej w przedsiębiorczości w celu podniesienia konkurencyjności regionu w skali kraju i Europy.
- ***Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.*** Zwiększenie chłonności regionalnego rynku pracy, wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukacja w regionie opierają się na wsparciu grup defaworyzowanych, a także na ukierunkowaniu zatrudnienia na włączenie społeczne. Ponadto, znaczącą rolę odgrywają działania służące dostosowaniu edukacji do potrzeb rynku pracy. Powyższe przedsięwzięcia wpłyną na wzrost wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego Mazowsza, a tym samym zwiększenie spójności i konkurencyjności regionu.
- ***Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.*** Rozwój gospodarczy nie może dokonywać się kosztem środowiska naturalnego, dlatego istotnym celem rozwoju Mazowsza jest wsparcie wzrostu efektywności energetycznej, większe wykorzystanie źródeł odnawialnych, co przyczyni się do zmniejszania emisji CO₂ i realizacji zobowiązań wynikających z pakietu klimatyczno-energetycznego. W RPO WM 2014-2020 nacisk na emisyjność nie jest tak duży jak na rozwój przedsiębiorczości i spójność, gdyż cel ten Mazowsze w znacznym stopniu osiągnie poprzez zaangażowanie Funduszu Spójności (FS).

1.1.2. UZASADNIENIE WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I ODPOWIADAJĄCYCH IM PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH, Z UWZGLĘDNIENIEM UMOWY PARTNERSTWA, W OPARCIU O IDENTYFIKACJĘ POTRZEB REGIONALNYCH ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, POTRZEB KRAJOWYCH, W TYM POTRZEB W ZAKRESIE SPROSTANIA WYZWANIAM WSKAZANYM W STOSOWNYCH ZALECENIACH DOTYCZĄCYCH POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTW PRZYJĘTYCH ZGODNIE Z ART. 121 UST. 2 TFUE I W STOSOWNYCH ZALECENIACH RADY PRZYJĘTYCH ZGODNIE Z ART. 148 UST. 4 TFUE, UWZGLĘDNIAJĄC WYNIKI EWALUACJI EX ANTE

Tabela 1: Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Wybrany cel tematyczny (CT)	Wybrany priorytet inwestycyjny (PI)	Uzasadnienie wyboru
01 CT: Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	<p>1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie nakładów na B+R (<i>Strategia Europa 2020, Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020 (KPR)</i>); 2. Zwiększenie potencjału jednostek naukowych na Mazowszu, w celu kształtowania doskonałości naukowej oraz wykorzystania gospodarczego i rozwoju inteligentnych specjalizacji (<i>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze (SRWM), Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt</i>); 3. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki Mazowsza (<i>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020</i>).
	<p>1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie nakładów na B+R w sektorze przedsiębiorstw (<i>Strategia Europa 2020, Krajowy Program Reform</i>); 2. Wzmocnienie współpracy sfery naukowo - badawczej z przedsiębiorstwami (<i>SRWM, Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt</i>); 3. Zwiększenie wykorzystania wyników badań w praktyce biznesowej (<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt</i>)

02 CT: Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK)	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	Podniesienie poziomu liczby oraz jakości usług elektronicznych, w szczególności w obszarach: e-administracji, geoinformacji, e-zdrowia, e-kultury oraz e-usług w uczelniach wyższych (<i>Strategia Europa 2020, Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Strategia Sprawne Państwo 2020, Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa</i>).
03 CT: Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstwa (<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt, Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR), Krajowy Program Reform</i>); 2. Wsparcie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw (<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt, Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR), Krajowy Program Reform</i>); 3. Uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych (<i>Strategia Europa 2020, SRWM; Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR)</i>).
	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Internacjonalizacja przedsiębiorstw poprzez wzrost eksportu towarów i usług (<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt, Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR), Krajowy Program Reform</i>); 2. Promocja gospodarcza regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym (<i>SRWM, Krajowy Program Reform</i>);
	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzanie na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług (<i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt, Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR), Krajowy Program Reform</i>); 2. Rozwój produktów i usług opartych na handlu elektronicznym oraz zaawansowanych rozwiązaniach TIK (<i>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze</i>);
04 CT: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z ich podłączeniem do sieci dystrybucyjnej (<i>Strategia Europa 2020, Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR), Krajowy Plan Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020 – cel: Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego</i>); 2. Zwiększenie nakładów na budowę oraz modernizację sieci dystrybucyjnych umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych (<i>SRWM, Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR)</i>).
	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji CO₂ (<i>Strategia Europa 2020, Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – cel 2: Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię, Krajowy Plan Działania dotyczący efektywności energetycznej dla Polski 2014</i>); 2. Wspieranie kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych (<i>Polityka energetyczna Polski do 2030 roku, Krajowy Program Reform na rzecz realizacji Strategii Europa 2020 – cel: Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego</i>);

		3. Zwiększenie nakładów w zakresie budowy i przebudowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła kogeneracji (<i>Polityka energetyczna Polski do 2030 roku</i>).
	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.	1. Rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w regionie, celem poprawy jakości powietrza (<i>Strategia Europa 2020, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA 2020)</i>) 2. Ograniczenie niskiej emisji poprzez poprawę efektywności wytwarzania i dystrybucji ciepła. (<i>Strategia Europa 2020, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA 2020)</i>)
05 CT: Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	1. Wzmocnienie infrastruktury związanej z małą retencją na Mazowszu oraz zabezpieczeniem spływu wód wezbraniowych (<i>Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa do 2020 r., Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 (SPA 2020)</i>); 2. Minimalizowanie skutków zmian klimatu poprzez sprawniejszą reakcję na zagrożenia naturalne (<i>SRWM; SPA 2020</i>)
06 CT: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	Zwiększenie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami zgodnie z hierarchią sposobu postępowania z odpadami, w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z dyrektyw unijnych i WPGO (<i>SRWM, Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa do 2020 r.; Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR); Krajowy Program Reform, SPA 2020</i>).
	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	1. Wzmocnienie wzrostu regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych (<i>Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami 2012-2015, Strategia rozwoju kultury w województwie mazowieckim na lata 2013-2020</i>); 2. Zwiększenie dostępności do zasobów kultury poprzez ich rozwój i efektywne wykorzystanie (<i>SRWM, Strategia rozwoju kultury w województwie mazowieckim na lata 2013-2020</i>).
	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę	Zachowanie i/lub zwiększenie różnorodności biologicznej regionu oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego (<i>Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r. – obszar priorytetowy: III. Ochrona przyrody; Krajowy Program Reform, Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa do 2020 r., SPA 2020</i>).
07 CT: Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	1. Wzmocnienie spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej regionu (<i>Strategia Europa 2020, SRWM</i>); 2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności regionu (<i>Strategia Europa 2020, SRWM</i>); 3. Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego poprzez tworzenie spójnego,

		<p>zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym (<i>Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku</i>);</p> <p>4. Zwiększenie konkurencyjności regionów oraz budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020</i>).</p>
	<p>7d <i>Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu</i></p>	<p>1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności regionu (<i>Strategia Europa 2020, SRWM</i>);</p> <p>2. Rozwój form transportu przyjaznych dla środowiska i mieszkańców (<i>SRWM</i>);</p> <p>3. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko (<i>Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku</i>);</p> <p>4. Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego poprzez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym (<i>Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku</i>);</p> <p>5. Zwiększenie konkurencyjności regionów oraz budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020</i>).</p>
<p>08 CT: <i>Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników</i></p>	<p>8i <i>Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników</i></p>	<p>1. Zwiększenie wskaźnika zatrudnienia poprzez zatrudnienie osób pozostających bez pracy (<i>Strategia Europa 2020, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, SRWM i KPR</i>);</p> <p>2. Zwiększenie uczestnictwa osób z grup będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w uczeniu się przez całe życie w celu dostosowania podaży umiejętności do popytu na nie. Zmniejszenie segmentacji na rynku pracy poprzez zatrudnienie i samozatrudnienie osób bezrobotnych i poszukujących będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (<i>Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR)</i>);</p> <p>3. Zwiększenie udziału kobiet pracowników starszych i osób niepełnosprawnych w rynku pracy poprzez ustanowienie ich grupami defaworyzowanymi na mazowieckim rynku pracy (<i>Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR) i Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych</i>);</p> <p>4. Tworzenie nowych miejsc pracy dla osób z grup będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w istniejących już przedsiębiorstwach i w ramach samozatrudnienia (<i>Strategia Europa 2020; KPR</i>)</p>
	<p>8iv <i>Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę</i></p>	<p>Zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy poprzez tworzenie warunków do zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 na mazowieckim rynku pracy (<i>Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR)</i>).</p>
<p>09 CT: <i>Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją</i></p>	<p>9a <i>Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do</i></p>	<p>Poprawienie dostępu do usług opieki zdrowotnej w zdiagnozowanych obszarach deficytowych przez wsparcie inwestycyjne infrastruktury (<i>SRWM; Zalecenia Rady Unii Europejskiej (CSR)</i>), <i>Krajowy Program Reform; Policy Paper</i>).</p>

	<p>usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych</p>	
	<p>9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie dostępu do podstawowych usług publicznych i wspieranie kompleksowych programów i mechanizmów rewitalizacyjnych, również w formule PPP, w celu tworzenia atrakcyjnych warunków do pracy i życia (SRWM, SPA 2020). 2. Tworzenie i realizacja programów rewitalizacyjnych, jak też wdrożenie polityki w zakresie krajobrazu ukierunkowanej na ochronę i planowanie zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową (SRWM, SPA 2020). 3. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miasta (Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2014.). 4. Poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. (Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia.2014). 5. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie. Warszawa 2010)
	<p>9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie szans na włączenie społeczne osób wykluczonych przez wielosektorowe, zindywidualizowane działania (Strategia Europa 2020, KPR, SRWM Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych); 2. Zapobieganie zjawisku ubóstwa poprzez wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem (KPPU, KPR); 3. Zwiększenie skuteczności działań w zakresie aktywnej integracji (KPPU, KPR).
	<p>9iv Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności usług społecznych, deinstytucjonalizacja usług, uwzględnienie rosnących potrzeb na usługi (KPPU, KPR, Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych); 2. Zwiększenie zatrudnialności zdrowych członków rodzin osób niepełnosprawnych i innych osób zależnych dzięki zapewnieniu opieki dziennej nad osobami zależnymi (KPR, KPPU); 3. Zapobieganie wykluczeniu przez działania na rzecz dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją oraz wspieranie systemu pieczy zastępczej (KPPU); 4. Zapobieganie wykluczeniu z powodów zdrowotnych, poprzez poprawę dostępu do usług opieki zdrowotnej (KPPU).
	<p>9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie roli PES w działaniach z zakresu aktywnej integracji (KPR, Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES)); 2. Rozwój sektora ekonomii społecznej przez tworzenie nowych PES i wspieranie istniejących (KPR, KPRES); 3. Aktywizowanie lokalnych społeczności w działaniach w zakresie integracji społecznej (KPRES); 4. Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej przez zapewnienie usług wspierających i koordynowanie jego działalności (KPR, KPRES).
<p>10 CT: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania</p>	<p>10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej (Założenia KE, Krajowy Program Reform, Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych); 2. Wspieranie kształcenia ogólnego (Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego; SRWM, Krajowy Program Reform, Zalecenie Rady w

<p>umiejętności i uczenia się przez całe życie</p>	<p>zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia</p>	<p>sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. (CSR), Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych).</p>
	<p>10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji</p>	<p>Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie i zwiększenie szans tych osób na rynku pracy (Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Perspektywa uczenia się przez całe życie, Strategia Europa 2020, Krajowy Program Reform, Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. (CSR), Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych)</p>
	<p>10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywności i skuteczności kształcenia zawodowego młodzieży i dostosowanie do potrzeb rynku pracy oraz gospodarki opartej na wiedzy (Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, SRWM, Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014-2020 wraz z inteligentną specjalizacją regionu - projekt; Krajowy Program Reform, Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. (CSR), Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych). 2. Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu mające na celu nabywanie i podnoszenie kwalifikacji/wykształcenia i zwiększenie szans na rynku pracy (Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Perspektywa uczenia się przez całe życie, Strategia Europa 2020, Krajowy Program Reform, Zalecenie Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. (CSR), Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych)

1.2 UZASADNIENIE ALOKACJI FINANSOWEJ

RPO WM 2014-2020 jest programem finansowanym z dwóch funduszy europejskich: EFRR oraz EFS. Działania Programu zaprojektowane zostały w taki sposób, aby skierować największą pulę środków na wsparcie obszarów najskuteczniej realizujących cele i rezultaty określone w Programie. Położony został nacisk na zapewnienie efektywności i skuteczności przedsięwzięć, komplementarności projektów infrastrukturalnych i projektów miękkich przy zachowaniu zasady koncentracji CT. Uzasadnienie alokacji dla każdego CT i PI, zgodnie z wymogami koncentracji tematycznej, ugruntowane zostało w wynikach ewaluacji ex-ante.

Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach zostanie zapewniony poprzez wspieranie inicjatyw w ramach CT 1 i 3 (31 % alokacji EFRR). Bardzo dużą rolę odegra tu Warszawa i jej obszar funkcjonalny, jako terytorium o największym potencjale innowacyjnym w kraju. W znacznej mierze warunkuje możliwość osiągnięcia przez Polskę poziomu wydatków na B+R na poziomie 1,7% PKB w 2020 r. Wraz z interwencjami na rzecz działań w zakresie e-usług i usług TIK, tj. CT 2 (10% alokacji EFRR), zapewniona została tu najwyższa koncentracja środków w wysokości 30% alokacji Programu. Zastosowana relacja alokacji pomiędzy PI 1a i PI 1b wynosi 47% do 53%, zwiększając środki w ramach PI 1b do 153 mln EUR. Wzrosną tym samym nakłady prywatne na badania o zastosowaniu gospodarczym. Silnym atrybutem na rzecz wyboru PI 1a w CT 1 (8% alokacji EFRR) stało się zapewnienie realizacji celów określonych w RIS. Dodatkowo w CT 4 (26% alokacji EFRR) możliwe będzie wykorzystanie środków z FS, zgodnie z mechanizmem suplementacji, określonym w art. 4 ust. 3 rozporządzenia 1301/2013, co przyczyni się do jeszcze większej koncentracji środków na CT 1-4 (67% alokacji EFRR).

Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację zapewni wsparcie przedsięwzięć w ramach CT 8-10 (87% alokacji EFS). Środki te przyczynią się przede wszystkim do ułatwienia dostępu do wsparcia na obszarach defaworyzowanych. Ponadto realizowane będą regionalne inwestycje terytorialne (RIT) na obszarach określonych w SRWM jako OSI problemowe. RIT pozwala na wzmocnienie potencjału województwa mazowieckiego poprzez rozwinięcie funkcji społeczno-gospodarczych obszarów regionalnych oraz subregionalnych, które uzupełniają metropolitarne funkcje ośrodka centralnego. Kolejnym mechanizmem przeciwdziałającym dysproporcjom regionalnym są preferencje określone na poziomie każdego PI.

Trzecim celem strategicznym Programu jest **wspieranie działań wzmocniających zrównoważony rozwój środowiska** na Mazowszu przede wszystkim dzięki interwencjom przewidzianym w ramach CT 5-6 i 9 (13% alokacji EFRR) oraz wsparcie inwestycji transportowych finansowanych w CT 7 (20% alokacji EFRR).

Specyfika doboru interwencji na Mazowszu pozwoli zmaksymalizować efektywność podejmowanych przedsięwzięć z zachowaniem zasady koncentracji wsparcia, ograniczając ich spektrum i gwarantując tym samym wpływ na cele *Strategii Europa 2020* określone w KPR i przedstawione w UP. W celu nierozpraszania interwencji, przy tak ograniczonych środkach na CT 5-6 (4,4% alokacji EFRR), zdecydowano się na wspieranie niektórych obszarów jedynie z poziomu krajowego (zgodnie z zasadami poziomu krajowego), np. budowa sieci wodno-kanalizacyjnych (powyżej 2000 RLM). Zawężono również interwencję w ramach poszczególnych PI, aby zwiększyć jej efektywność, np. wsparcie z poziomu regionalnego w ramach PI 5b (0,8% - EFRR) nie obejmuje doposażenia wszystkich potencjalnych służb. Pozytywny wpływ realizowanych działań na środowisko będzie wzmocniony również m.in. dzięki preferencjom przyjmowanym na poziomie poszczególnych PI.

Wybrane obszary do RPO WM 2014-2020 są najistotniejsze z punktu widzenia celów rozwojowych regionu, ściśle korelują z SRWM, są dobrze zdiagnozowane a możliwe do określenia efekty interwencji przyniosą widoczną zmianę w województwie. Selekcji PI dokonano z uwagi na dysproporcje w poziomie rozwoju poszczególnych subregionów, ich znaczne potrzeby i zapóźnienia infrastrukturalne, w tym z

zakresu infrastruktury środowiska. Wybór PI został dokonany w celu osiągnięcia widocznych efektów, mając świadomość, iż konieczna była rezygnacja z pewnych PI (sieci gazowe, środowisko) możliwych do zrealizowania ze środków FS na poziomie krajowym. Podział środków pomiędzy kraj a region zapewnia udział w ramach RPO WM 2014-2020 59% środków EFRR oraz 47% środków EFS. Środki na Program stanowią około 55% alokacji dla regionu, co oznacza odpowiednio wysokość alokacji EFRR w kwocie 1 544 686 317 euro oraz EFS w kwocie 545 153 821 euro. Ogółem w ramach RPO WM 2014-2020 przewidywana alokacja wynosi 2 089 840 138 euro. Relacja EFRR do EFS to odpowiednio: 74% do 26%, zaś poziom współfinansowania ze środków unijnych wynosi do 80% na Oś Priorytetową. W realizację programu zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne. Ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych na zamknięcie Programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach Programu. Podział ilościowy i jakościowy środków między CT i PI został zdeterminowany wymogami koncentracji tematycznej UP, zaś minimalne poziomy koncentracji środków dla regionu lepiej rozwiniętego zostały określone przez MIR indywidualnie dla każdego RPO na podstawie zapisów UP.

Limity określone na poziomie RPO WM 2014-2020 kształtują się następująco:

- na podstawie art. 7(4) rozporządzenia 1301/2013 na wsparcie działań zintegrowanych na rzecz zrównoważonego rozwoju miejskiego w ramach ZIT, wynoszą 167 078 706 euro;
- na podstawie art. 4(3)a rozporządzenia 1304/2013 zapewniono 416 836 439euro, co stanowi 88% alokacji EFS;
- środki na pomoc techniczną na podstawie art. 119(2) rozporządzenia 1303/2013, wynoszą 72 991 719 (3,5% alokacji);
- środki na wspieranie sfery B+R i innowacji oraz rozwoju MŚP i zwiększenia efektywności energetycznej, wykorzystania OZE wynoszą 66,6% alokacji EFRR, w tym 25,9% alokacji EFRR na cele związane z efektywnością energetyczną i OZE;
- na podstawie art. 4(2) rozporządzenia 1304/2013 przyjęto 31,7% alokacji na promowanie włączenia społecznego i walkę z ubóstwem;
- łączny poziom wydatków na obszary wiejskie, minimum 11% alokacji programu zostaje dedykowanych ww. celowi;
- na cele mitygacji i adaptacji do zmian klimatu przeznaczają się 19,73% alokacji Programu;
- środki EFS przekazane na poziom regionalny w ramach transferu (ok. 180 mln euro) zostaną ukierunkowane jako dodatkowe wsparcie dla obszarów województwa znajdujących się w trudnej sytuacji społecznej i gospodarczej (co do zasady cały obszar województwa bez Warszawy).

W ramach wszystkich CT wykluczone jest wsparcie inwestycji w infrastrukturę instytucji opiekuńczo-pobytowych (rozumianych zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i EFRR na lata 2014-2020, a w przypadku instytucji zdrowotnych – zgodnie z Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020) świadczących opiekę dla osób z niepełnosprawnościami, osób z problemami psychicznymi oraz dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej chyba że rozpoczęty w nich został proces przechodzenia z opieki zinstytucjonalizowanej do opieki świadczonej w społeczności lokalnej lub proces ten zostanie rozpoczęty w okresie realizacji projektu. Zasada ta obowiązuje dla naborów ogłoszonych po wejściu w życie zmienionego programu.

Tabela 2: Przegląd strategii inwestycyjnej programu operacyjnego

Oś Priorytetowa	Fundusz	Wsparcie Unii (w EUR)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu, dla których wyznaczono wartość docelową
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	EFRR	278 217 130	13%	01. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji.	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy	Zwiększone urynkowanie działalności badawczo - rozwojowej	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB Udział nakładów finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem
					1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów	Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw	Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB

					i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)		
II. Wzrost e-potencjału Mazowsza	EFRR	153 599 843	7%	2. Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK	2c. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.	Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych	Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	EFRR	196 343 025	9%	03. Wzmacnianie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP)	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	Ulepszone warunki do rozwoju MŚP	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB
					3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP	Zmiana eksportu przemysłu w województwie mazowieckim 2011=100

							Eksport
					3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP	Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	EFRR	400 647 506	19%	04. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem
					4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym	Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym	Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe
					4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających	Lepsza jakość powietrza	Roczne stężenie pyłu PM10 Przewozy pasażerów środkami komunikacji miejskiej

					oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu		
V. Gospodarka przyjazna środowisku	EFRR	68 356 155	3%	05. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	Efektywniejsze zapobieganie katastrofom naturalnym, w tym powodziom i minimalizowanie ich skutków.	Łączne wydatki gmin i powiatów na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową na mieszkańca
				06. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów na Mazowszu	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku
					6c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu	Liczba widzów i słuchaczy teatrów i instytucji kultury oraz zwiedzających muzeach na 1000 mieszkańców
					6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także	Wzmocniona ochrona bioróżnorodności w regionie	Parki krajobrazowe objęte planami ochrony

					poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę		
VI. Jakość życia	EFRR	136 411 947	7%	09. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach	Średnia długość pobytu w szpitalu psychiatrycznym Liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca
					9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	EFRR	311 110 711	15%	07. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej	Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej WDDT II (syntetyczny)
					7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu	Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług	Liczba pasażerów regionalnego, szynowego

					kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	w regionalnym transporcie kolejowym	transportu publicznego Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej WKDT II (syntetyczny)
VIII. Rozwój rynku pracy	EFS	140 702 055	7%	08. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Wzrost zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30

							miesiące po uzyskaniu wsparcia finansowego
					8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3	<p>Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS</p>
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	EFS	172 908 433	8%	09. Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i	Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje

					zwiększaniu szans na zatrudnienie		<p>lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</p>
--	--	--	--	--	-----------------------------------	--	--

					9iv Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu
						Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu
					9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia	Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w

							podmiotach ekonomii społecznej
X. Edukacja dla rozwoju regionu	EFS	158 551 614	8%	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych, i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie o największych i specjalnych potrzebach edukacyjnych	<p>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych</p> <p>Liczba szkół, których pracownice przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych</p> <p>Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu</p>

							Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS
						Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej	<p>Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS</p> <p>Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu</p>
					10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	Wsparcie osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i/lub podwyższanie kompetencji	<p>Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które</p>

							uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu
					10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.	Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego	<p>Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu</p> <p>Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS</p> <p>Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki</p> <p>Liczba uczniów, którzy nabyli</p>

							kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu
						Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia
XI. Pomoc techniczna	EFS	72 991 719	3%	<p>Utrzymanie optymalnego poziomu zatrudnienia, wysoko wykwalifikowanej kadry, niezbędnych warunków pracy gwarantujących skuteczne wykonywanie obowiązków związanych z realizacją RPO WM</p> <p>Skutecznie działający i użyteczny system informatyczny na potrzeby monitorowania postępów we wdrażaniu i efektywna wymiana doświadczeń, przepływ informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji RPO WM, ze szczególnym uwzględnieniem partnerów</p> <p>Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programu, ze szczególnym uwzględnieniem JST, innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie RPO WM</p> <p>Zapewnienie dopasowanego do potrzeb odbiorców przekazu w zakresie celów i korzyści z wdrażania RPO WM</p>	<p>Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w RPO WM</p> <p>Średnioroczna liczba form szkoleniowych na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania RPO WM</p> <p>Odsetek wdrożonych rekomendacji operacyjnych</p> <p>Średni czas zatwierdzenia projektu</p>		

						(od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy) Średnia ocena użyteczności systemu informatycznego Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów
--	--	--	--	--	--	---

2. OSIE PRIORYTETOWE

2.A OPIS OSI PRIORYTETOWYCH INNYCH NIŻ POMOC TECHNICZNA

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA

<i>Numer identyfikacyjny osi priorytetowej</i>	I
<i>Nazwa osi priorytetowej</i>	Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce

<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</i>	NIE
<i>W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom</i>	NIE

2.A.2 UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ (w stosownych przypadkach)

2.A.3 FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNII

<i>Fundusz</i>	EFRR
<i>Kategoria regionu</i>	Region lepiej rozwinięty
<i>Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)</i>	Wydatki kwalifikowalne ogółem
<i>Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)</i>	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy
-------------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	I1
Cel szczegółowy	Zwiększone urynkowanie działalności badawczo - rozwojowej
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
<p>Mazowsze zajmuje pierwsze miejsce w kraju pod względem wartości wskaźników dotyczących potencjału sfery B+R. Ze względu na fakt, iż instytucje naukowe zlokalizowane w województwie mazowieckim w dużej mierze (liczbowo i jakościowo) stanowią o potencjale naukowym kraju, potrzeby dotyczące zapewnienia odpowiednich warunków do prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej (B+R) są dużo większe niż w pozostałych regionach Polski. Problemem jest przede wszystkim nadmierne wyeksploatowanie infrastruktury badawczo-rozwojowej, jak również luki w infrastrukturze utrudniające prowadzenie badań, których wyniki mogłyby być wdrażane przez przedsiębiorców. Niedostatki infrastruktury badawczej uniemożliwiają też elastyczne reagowanie na potrzeby rynku i dostarczanie przedsiębiorcom rozwiązań o odpowiednim poziomie technologicznym, dostosowanych do ich specyficznych potrzeb. Jest to szczególnie istotne w przypadku instytutów badawczych, w największym stopniu współpracujących z gospodarką. Ograniczone nakłady na infrastrukturę B+R powodują zmniejszenie możliwości aktywnego udziału w międzynarodowych powiązaniach naukowych, które stanowią dodatkowy bodziec do prowadzenia prac B+R na najwyższym poziomie, skutkujący wynikami badań o charakterze przełomowym dla gospodarki.</p> <p>W związku z powyższym, konieczne jest dokonanie uzupełnień w istniejącej infrastrukturze B+R. Doprowadzi ono do szerszego zakresu i zwiększonej intensywności współpracy instytucji naukowych z podmiotami regionalnej gospodarki oraz z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą. Wsparcie w zakresie infrastruktury B+R wzmocni tym samym potencjał województwa do uzyskiwania wyników badań w dziedzinach kluczowych dla inteligentnej specjalizacji regionu, istotnych z punktu widzenia potrzeb przedsiębiorstw, których wdrożenie pozytywnie wpłynie na ich rozwój i konkurencyjność, zarówno w skali kraju, jak i na poziomie międzynarodowym.</p> <p>Biorąc pod uwagę zakres i charakter prac badawczych prowadzonych przez różne instytucje, kierowane wsparcie będzie miało dwojaki charakter. W przypadku jednostek naukowych, których prace koncentrują się głównie na opracowaniu koncepcji technologii, jej przyszłych zastosowań i jej weryfikowaniu (np. uczelnie wyższe), rezultatem wsparcia będzie zdolność do generowania wysokiej jakości wyników badań, konkurencyjnych dla międzynarodowej działalności naukowej oraz lepsza zdolność do udziału w międzynarodowych sieciach naukowych. W przypadku instytutów badawczych, inwestycje w infrastrukturę B+R doprowadzić mają do zwiększenia możliwości współpracy z konkretnymi przedsiębiorstwami i dostosowania jakości otrzymywanych wyników badań do oczekiwanego przez przedsiębiorstwa poziomu. Wsparcie kierowane będzie do jednostek, których działalność badawczo-rozwojowa, podejmowana w wyniku uzupełnienia infrastruktury, przyczyniać się będzie do rozwoju inteligentnej specjalizacji oraz zapewni zwiększenie udziału środków prywatnych we wkładzie własnym oraz/lub w kosztach utrzymania powstałej infrastruktury jednostek naukowych.</p> <p>Tak zaprogramowana interwencja realizuje zadania Strategii Europa 2020 w ramach priorytetu: <i>Inteligentny rozwój - gospodarka oparta na wiedzy i innowacji</i> poprzez wsparcie w nowoczesną infrastrukturę jednostek naukowych, które przełoży się na badania odpowiadające zapotrzebowaniom gospodarki.</p>	

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
----	----------	-------------------	-------------------	----------------	------------	-------------------------	---------------	-----------------------

I11	Nakłady na działalność badawczo - rozwojową w relacji do PKB	%	Region lepiej rozwinięty	1,37	2011	2,00	GUS	1 raz/rok
I12	Udział nakładów finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem	%	Region lepiej rozwinięty	31,9	2012	42,5	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.
<p>W ramach celu szczegółowego: <i>Zwiększone urynkowanie działalności badawczo – rozwojowej</i> planowany będzie do realizacji, w szczególności, następujący typ projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>wsparcie infrastruktury badawczo-rozwojowej jednostek naukowych.</i> <p>W ramach PI 1a wsparcie będzie kierowane na rozbudowę lub modernizację infrastruktury B+R jednostek naukowych. Przy czym, zgodnie z charakterystyką działalności tych podmiotów, dotyczyć ono będzie zaplecza infrastrukturalnego ukierunkowanego na prowadzenie prac badawczych, które będą miały zastosowanie w obszarach inteligentnych specjalizacji regionu oraz odpowiadać będą konkretnym zidentyfikowanym potrzebom przedsiębiorstw regionu współpracujących z jednostkami naukowymi.</p> <p>Jednocześnie zastosowane zostaną mechanizmy zapewniające, jak najlepsze wykorzystanie zdolności i motywacji podmiotów gospodarczych do poszukiwania i stosowania w praktyce gospodarczej wyników prac badawczo-rozwojowych, nowych technologii i wynalazków. Mechanizmy te umożliwią powiązanie sfery nauki ze sferą biznesu, w tym dostępności do infrastruktury B+R i wyników badań naukowych w celu wykorzystania ich w gospodarce oraz umożliwią jak najszersze zaangażowanie finansowe przedsiębiorstw w realizację inwestycji podejmowanych przez jednostki naukowe. W szczególności mechanizmy związane będą z:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odwołaniem się do oceny biznes planu (studium wykonalności) na podstawie kierunkowych zasad wyboru operacji; ▪ wskaźnikami rezultatu na poziomie projektu w umowie o dofinansowanie w oparciu o dane z biznes planu (studium wykonalności) przedstawiające zwiększone przychody z sektora przedsiębiorstw; ▪ weryfikacją osiągnięcia wskaźnika rezultatu na poziomie projektu i finansowymi konsekwencjami w przypadku braku ich realizacji; ▪ regularnymi sprawozdaniami oraz sprawozdaniem końcowym. 	

Wsparcie z programu operacyjnego przyznane na realizację projektu z zakresu infrastruktury badawczo-rozwojowej podlega proporcjonalnemu zmniejszeniu w przypadku, gdy założony przez beneficjenta wskaźnik poziomu przychodów z działalności komercyjnej prowadzonej na wspartej infrastrukturze badawczo-rozwojowej nie zostanie osiągnięty w określonym terminie, nie później jednak niż na moment złożenia dokumentów zamknięcia danego programu.

Zastosowanie ww. mechanizmów znajdzie odzwierciedlenie przede wszystkim w odpowiednich kryteriach punktowych.

Interwencja zaplanowana w PI 1a realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu mazowieckiego rynku pracy* w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*, poprzez zapewnienie niezbędnego otoczenia infrastrukturalnego działalności badawczo-rozwojowej, stanowiącej istotne źródło innowacyjnych rozwiązań w gospodarce.

PI 1a realizuje cel szczegółowy Umowy Partnerstwa - *Wzrost wykorzystania badań naukowych i prac rozwojowych w gospodarce oraz podniesienie jakości i umiędzynarodowienia badań naukowych*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- jednostki naukowe;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe;
- konsorcja naukowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- jednostki naukowe;
- konsorcja naukowe;
- przedsiębiorstwa.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 1a, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększonego wykorzystania potencjału infrastrukturalnego jednostek naukowych, a także do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez Komitet Monitorujący, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p>W celu uniknięcia duplikowania infrastruktury badawczej, optymalizacji interwencji i koordynacji działań, wsparcie zostanie skierowane do podmiotów na przedsięwzięcia wynegocjowane w ramach Kontraktu Terytorialnego i uzgodnione z ministrem właściwym ds. nauki i szkolnictwa wyższego oraz ministrem właściwym ds. rozwoju regionalnego. Zastosowany sposób oceny i mechanizm koordynacji</p>	

gwarantować będzie wybór projektów o najwyższej jakości naukowej, zapewniających efekt synergii z projektami realizowanymi na poziomie krajowym i w innych regionach.

Kierunkowe kryteria:

- projekty ujęte w Kontrakcie Terytorialnym;
- projekty zgodne z inteligentną specjalizacją regionu;
- przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury B+R służą realizacji wskazanych w projekcie badań mających zastosowanie w gospodarce;
- infrastruktura B+R będzie dostępna dla podmiotów/osób spoza jednostki otrzymującej wsparcie;
- nowe przedsięwzięcia mogą otrzymać wsparcie jedynie, gdy stanowią element dopełniający istniejące zasoby, w tym powstałe w ramach wsparcia udzielonego w ramach perspektywy 2007-2013;
- finansowanie infrastruktury TIK w jednostkach naukowych możliwe będzie tylko wówczas, gdy będzie ona niezbędna do realizacji projektu badawczo-rozwojowego.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty ujęte w Polskiej Mapie Drogowej Infrastruktury Badawczej;
- przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury B+R charakteryzujące się możliwie wysokim stopniem współfinansowania ze źródeł prywatnych na etapie realizacji (w pierwszej kolejności) lub utrzymania inwestycji
- projekty realizowane w partnerstwie, pozwalające na wykorzystanie przez ośrodki subregionalne potencjału Warszawy;

projekty promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych. Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

- konkursowy.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	1a Udoskonalanie infrastruktury B+I i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie B+I oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy.
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
PI11	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	5	SL 2014	1 raz/rok
CO27	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla projektów w zakresie innowacji lub badań i rozwoju	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	32 700 000	SL 2014	1 raz/rok
CO25	Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury	EPC	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	200	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii
-------------------------------	---

	pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)
--	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	12
Cel szczegółowy	Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Istotnym problemem gospodarki województwa mazowieckiego jest ograniczony zakres podejmowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw i w konsekwencji niewielkie nakłady prywatne na B+R. Dotyczy to zarówno prac B+R prowadzonych wewnątrz przedsiębiorstwa, jak i podejmowania współpracy z instytucjami naukowymi, bądź wdrożenia wyników badań instytucji naukowych. Na przyczyny takiego stanu rzeczy składają się: deklarowany przez przedsiębiorców brak potrzeby prowadzenia działalności B+R, brak możliwości jej finansowania lub niechęć do podejmowania ryzyka. Istotnym czynnikiem podnoszonym przez przedsiębiorców jest też nieznanostwo oferty instytucji naukowych w zakresie prowadzonych działań B+R lub niedostosowanie tematyki badań realizowanych przez instytucje do ich potrzeb.</p> <p>Wskazuje to na dwie grupy rezultatów niezbędnych do osiągnięcia celu szczegółowego: w wyniku realizacji interwencji zwiększona zostanie liczba przedsiębiorstw podejmujących regularne działania na rzecz B+R i innowacji oraz poprawiony zostanie dostęp do działalności B+R i innowacyjnej poprzez dodatkowe źródła ich finansowania.</p> <p>W wyniku zaangażowania – poprzez dedykowane instrumenty – nowych przedsiębiorstw, niepodjmujących dotychczas prac B+R, w działalność innowacyjną zwiększy się grupa firm ponoszących nakłady na B+R.</p> <p>Realizacja PI ukierunkowanego na realizację projektów badawczych przez przedsiębiorstwa będzie stanowił dodatkowe źródło finansowania działalności B+R. Pozwoli wybrać optymalny z punktu widzenia przedsiębiorcy model realizacji tych prac – we własnym zakresie lub we współpracy z jednostką naukową, co ograniczy problem niedostosowania wyników badań prowadzonych przez instytucje naukowe do potrzeb konkretnych przedsiębiorstw. Popyt wywołany dodatkowymi możliwościami finansowania projektów B+R przedsiębiorstw będzie też komunikatem wobec instytucji naukowych o obszarach o największym zapotrzebowaniu na prace B+R, wpłynie więc, szczególnie w przypadku instytutów badawczych czerpiących istotne przychody ze współpracy z przedsiębiorstwami, na modyfikację ich oferty. W efekcie realizowanego instrumentu tj. faktycznego wyniku zastosowania mechanizmu popytowego poprawi się poziom dostosowania oferty instytucji naukowych do potrzeb przedsiębiorstw.</p> <p>Kolejnym rezultatem zwiększającym intensywność prowadzonych prac B+R w przedsiębiorstwach będzie możliwość stworzenia/ rozwoju infrastruktury B+R, związanej z planowanymi pracami B+R. Co przyczyni się do rozwoju działów B+R w przedsiębiorstwach i umożliwi kontynuację prac B+R w rozszerzonym zakresie także poza współfinansowanymi projektami.</p> <p>Możliwość finansowania zarówno prac B+R na poszczególnych etapach, prowadzonych samodzielnie lub we współpracy z jednostką naukową, jak i infrastruktury przedsiębiorstw będzie zapewniać komplementarność wsparcia i dostosowanie do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstw podyktowanych przyjętym przez nie modelem prowadzenia prac B+R.</p>	

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
I21	Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB	%	Region lepiej rozwinięty	0,35	2011	0,85	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)</p>
<p>W ramach celu szczegółowego Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty badawczo-rozwojowe; ▪ bon na innowacje; ▪ tworzenie lub rozwój zaplecza badawczo-rozwojowego; ▪ proces eksperymentowania i poszukiwania nisz rozwojowych i innowacyjnych - konkursy związane z wyłanianiem nowych inteligentnych specjalizacji; <p>W ramach PI 1b wspierane będą projekty badawczo-rozwojowe obejmujące cały proces powstawania innowacji (od pomysłu do rynku) lub jego wybrane elementy. Wsparcie obejmować będzie fazę badań naukowych, badań przemysłowych oraz prac rozwojowych, w tym opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów, procesów lub usług, a ostateczny kształt zasadniczo nie jest jeszcze określony. Wyłącznie w przypadku MŚP (nie dotyczy dużych przedsiębiorstw) obok prac badawczo-rozwojowych elementem projektu realizowanego ze środków CT1 może być wdrożenie wyników tych prac, przy czym komponent wdrożeniowy musi stanowić mniejszość całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu.</p>	

Badania będą mogły być realizowane samodzielnie przez przedsiębiorcę lub we współpracy z jednostką naukową.

Realizowane będą także projekty przedsiębiorstw polegające na rozwoju technologii (opracowanej przez przedsiębiorcę lub nabytej), która nie została jeszcze skomercjalizowana i wykorzystana w działalności gospodarczej. Finansowanie obejmie w szczególności koszty przeprowadzenia kolejnych etapów prac badawczo-rozwojowych uzupełniających lub dostosowujących technologię do specyfiki przedsiębiorstwa. W wyniku prowadzonych badań osiągnięty zostanie etap zaawansowania innowacyjnego rozwiązania (produktu, usługi, procesu) pozwalający na jego urynkowanie. Kolejny typ projektu zakłada wspieranie tworzenia i rozwoju zaplecza badawczo-rozwojowego przedsiębiorstw, służącego ich innowacyjnej działalności, poprzez inwestycje w aparaturę, sprzęt, technologie i inną niezbędną infrastrukturę, która służy tworzeniu innowacyjnych produktów i usług. Oferowane wsparcie przyczyni się do powstawania działów B+R i laboratoriów w przedsiębiorstwach lub tworzenia przez firmy centrów badawczo-rozwojowych. Wsparcie infrastruktury będzie możliwe jedynie pod warunkiem przedstawienia przez przedsiębiorstwo planów dotyczących prac B+R.

Jednocześnie w ramach projektu badawczego możliwe będzie uzyskanie ochrony prawa własności przemysłowej (z wyłączeniem kosztów zgłoszenia wynalazku, wzoru użytkowego lub wzoru przemysłowego) oraz realizacja ochrony własności przemysłowej, a także prowadzenie analiz czystości patentowej, które są niezbędne celem skutecznej komercjalizacji technologii. Jednocześnie uzyskanie ochrony prawa własności przemysłowej nie stanowi obowiązkowego elementu projektu.

Biorąc pod uwagę specyfikę projektów badawczych i rozwojowych, dopuszcza się wsparcie etapu przygotowawczego projektu oraz zarządzania podczas całego procesu realizacji inwestycji, w tym pozyskanie zewnętrznego doradztwa.

Bon na innowacje to instrument dedykowany przede wszystkim rozpoczęciu działalności badawczo-rozwojowej wśród przedsiębiorstw nieposiadających dotychczas doświadczenia w prowadzeniu prac B+R lub we współpracy z jednostką naukową w tym zakresie (m.in. przy zastosowaniu mechanizmu popytowego).

Przedmiotem wsparcia w ramach bonu na innowacje jest zakup usługi związanej z opracowaniem nowego produktu lub usługi, projektu wzorniczego, nowej technologii produkcji albo znaczącym ulepszeniem wyrobu końcowego lub technologii produkcji. Wsparcie obejmuje projekty dotyczące: innowacji na poziomie regionu lub wyższym, realizowane przede wszystkim przez firmy przemysłowe, technologiczne oraz nietechnologiczne.

Biorąc pod uwagę ograniczony potencjał mikro i małych przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia prac B+R, wsparcie będzie kierowane również do projektów realizowanych przez powiązania kooperacyjne. Pozwoli to zaangażować w prace B+R podmioty, które samodzielnie nie byłyby zdolne do podjęcia tego rodzaju działań.

Wsparcie w PI 1b skoncentrowane będzie na sektorze MŚP, jednakże przewiduje się inwestycje dużych przedsiębiorstw, pod warunkiem zapewnienia przez nie konkretnych efektów dyfuzji działalności B+R do gospodarki.

Projekty realizowane w ramach PI 1b będą zgodne z inteligentną specjalizacją regionu. Biorąc jednak pod uwagę konieczność ciągłego monitorowania i reagowania na pojawiające się nowe wyzwania i potencjały, zakłada się przeznaczenie nie więcej niż 10% środków alokacji PI 1b na realizację konkursów, mających na celu wyłonienie nowych inteligentnych specjalizacji, jako element procesu eksperymentowania i poszukiwania nisz rozwojowych.

Dopuszcza się również dofinansowanie projektów zgodnych z celami interwencji, które posiadają certyfikat Seal of Excellence. W celu zachowania synergii z Programem Ramowym Komisji Europejskiej Horyzont 2020 dopuszcza się na poziomie kryteriów wyboru projektów stosowanie preferencji.

Wsparcie mogą zostać objęte projekty badawczo-rozwojowe stanowiące kontynuację projektów realizowanych w ramach programu Horyzont 2020.

Interwencja zaplanowana w PI 1b realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy* w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*.

PI 1b realizuje cel szczegółowy Umowy Partnerstwa - *Wzrost wykorzystania badań naukowych i prac rozwojowych w gospodarce oraz podniesienie jakości i umiędzynarodowienia badań naukowych*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- przedsiębiorstwa;
- powiązania kooperacyjne;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe;
- Samorząd Województwa Mazowieckiego, w tym w partnerstwie z:
  - ✓ instytucjami otoczenia biznesu;
  - ✓ jednostkami naukowymi.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- przedsiębiorstwa;
- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego.

2.A.6.2. KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 1b, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu tj. zwiększenia nakładów przedsiębiorstw na działalność B+R, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez Komitet Monitorujący, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p>	

Kierunkowe kryteria:

- projekty zgodne ze strategią na rzecz inteligentnej specjalizacji regionu, włącznie z procesem eksperymentowania;
- projekty, które bez wsparcia środkami publicznymi nie mogłyby osiągnąć zakładanych celów;
- projekty charakteryzujące się utrzymaniem pozytywnych efektów inwestycji w przyszłości.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zgodne z celami RIS w zakresie kooperacji, tj. przewidujące współpracę z innymi podmiotami, w szczególności z przedsiębiorstwami i instytucjami naukowymi;
- projekty zgodne z założeniami polityki klastrowej zawartej w RIS;
- projekty realizowane w partnerstwie, oparte na współpracy przedsiębiorstw oraz jednostek naukowych i/lub wzmacniające współpracę sieciową;
- w przypadku projektów realizowanych przez duże przedsiębiorstwa - projekty podejmowane wspólnie z MŚP lub przewidujące współpracę z MŚP, organizacjami pozarządowymi i instytucjami badawczymi;
- w przypadku projektów infrastrukturalnych - projekty powiązane z realizowanymi pracami B+R;
- projekty promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych;
- projekty promujące staże dla studentów i pracowników naukowych w przedsiębiorstwach.

Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

- konkursowy, jako tryb podstawowy;

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzenie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.

Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii (...)
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO 26	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	40	SL2014	1 raz/rok
CO 01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	290	SL2014	1 raz/rok
CO 02	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	290	SL2014	1 raz/rok

CO 24	Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach	EPC	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	110	SL2014	1 raz/rok
CO 06	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	120 630 000	SL2014	1 raz/rok

2.A.7 INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

<i>Oś Priorytetowa</i>	I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce
Interwencje realizowane w ramach PI 9v, PI 8i będą wspierać działanie związane rozwojem innowacyjnym firm i działalności innowacyjnej poprzez zapewnienie zasobów ludzkich i aktywnego otoczenia gospodarczego.	

2.A.8 RAMY WYKONANIA

Tabela 6: Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	ID	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	Wskaźnik produktu	CO 06	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	13 897 000	120 630 000	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 53% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	FIX 1	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	49 853 543	347 771 413	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

2.A.9 KATEGORIE INTERWENCJI

Tabela 7-11: Kategorie interwencji

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)

I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	002	7 000 000
	056	13 556 798
	057	10 364 775
	058	130 785 847
	062	19 127 428
	063	1 000 000
	064	96 382 282

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	01	278 217 130

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	01	99 980 508
	02	142 829 297
	03	35 407 325

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	07	278 217 130

2.A.10 PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

<i>Oś priorytetowa</i>	I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce
<p>W zakresie wdrażania konieczne będzie wykorzystanie pomocy technicznej na rzecz zwiększenia potencjału administracyjnego i kompetencji pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie osią pierwszą oraz kompetencji ekspertów oceniających wnioski w odniesieniu do zarządzania cyklem rozwoju innowacji, w tym metodologii klasyfikowania i oceny gotowości technologii oraz oceny ryzyka związanego z realizacją projektów innowacyjnych.</p> <p>Ponadto w ramach PT realizowane będą zadania związane z zapewnieniem monitoringu, ewaluacji i aktualizacji regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji, obejmujące proces przedsiębiorczego odkrywania.</p>	

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	II
Nazwa osi priorytetowej	Wzrost e-potencjału Mazowsza

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

2.A.2 UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ (w stosownych przypadkach)

2.A.3 FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNII

Fundusz	EFRR
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

Priorytet inwestycyjny	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia
------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	II2
Cel szczegółowy	Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
Pierwszym i zarazem najbardziej priorytetowym, zidentyfikowanym problemem będzie dostosowanie służby zdrowia do zapisów znowelizowanych aktów prawnych, narzucających wprowadzenie we wszystkich podmiotach leczniczych wyłącznie elektronicznego systemu dokumentacji medycznej.. Dzięki tym działaniom zagwarantowany zostanie dostęp on-line do informacji o stanie zdrowia pacjenta w podmiotach leczniczych. Jednocześnie sami pacjenci będą mieli możliwość monitorowania swojego	

statusu na liście osób oczekujących w kolejce do lekarza lub na badanie, co przełoży się w konsekwencji na dużą oszczędność czasu i kosztów kopiowania dokumentacji.

Kolejnym zidentyfikowanym problemem jest wzmocnienie wykorzystania przez administrację publiczną potencjału rozwiązań informatycznych w obszarze e-usług. W perspektywie finansowania 2007-2013 w 90% urzędach szczebla gminnego i 86% powiatowego wdrożone zostały systemy w zakresie elektronicznej administracji. W związku z tym, kolejnym, naturalnym krokiem wykorzystania tego potencjału informatycznego jest wsparcie podmiotów publicznych w tworzeniu i rozwoju nowoczesnych usług świadczonych drogą elektroniczną, ze szczególnym uwzględnieniem usług o wysokim czwartym poziomie e-dojrzałości. Z perspektywy odbiorców usług publicznych, informatyzacja procesów wewnętrznych administracji przyspieszy obieg dokumentów związany z załatwianiem spraw urzędowych, a także ułatwi dostęp klientów (w tym na odległość) do potrzebnej informacji na każdym etapie postępowania administracyjnego. Niezbędne jest również stworzenie narzędzi informatycznych warunkujących wprowadzenie działań ukierunkowanych na oszczędność energii. Zgodnie z Dyrektywą 2009/72/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 lipca 2009 r. celem UE jest zastąpienie co najmniej 80% liczników elektrycznych inteligentnymi licznikami do 2020 r. Rezultaty wynikające z ww. Dyrektywy nie zostaną osiągnięte bez monitoringu zużycia energii umożliwiającego analizę poborów i kosztów energii elektrycznej.

Jednocześnie skuteczne i oparte na racjonalnych przesłankach procesy decyzyjne i inwestycyjne wymagają dostępu do zintegrowanych i zharmonizowanych zbiorów danych tworzących regionalną infrastrukturę informacji przestrzennej. Rezultatem kontynuacji cyfryzacji zasobów informacyjnych w regionie zapoczątkowanej w poprzednich okresach programowania oraz TIK do udostępniania tych zasobów, będzie usprawnienie zarządzania regionem we wszystkich jednostkach organizacyjnych w województwie oraz usprawnienie prowadzenia działalności inwestycyjnej w regionie, skierowanej do przedsiębiorców.

Zwiększenie wykorzystania TIK dla świadczenia e-usług nastąpi również w obszarze usług publicznych dotyczących edukacji wyższej. Analizy wykazują, że uczelnie wyższe nie wykorzystują w zadowalającym stopniu korzyści, jakie dają TIK w kontekście elektronizacji usług. W związku z tym, podejmowane będą działania celem wzmocnienia świadczenia e-usług przez ww. podmioty, podnosząc tym samym jakość i efektywność ich działania w sferze skierowanej do społeczeństwa (front-office).

Mazowsze, mimo że oferuje bardzo szeroko zakres oferty kulturalnej, to jednakże instytucje kultury świadczą e-usługi w ograniczonym stopniu, a większość z nich (z wyłączeniem bibliotek) nie posiada nawet własnej strony internetowej. Jednocześnie przeprowadzone analizy wskazują na brak centralnego portalu, ukazującego wydarzenia kulturalne w jednym miejscu. Wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań informacyjno - komunikacyjnych pozwoli zwiększyć obywatelom dostęp do dóbr kultury w interaktywnej formie on-line.

Tak zaprogramowana interwencja realizuje zadania Strategii Europa 2020 w ramach priorytetu: *Inteligentny rozwój - gospodarka oparta na wiedzy i innowacji*, gdzie poprzez wykorzystanie nowoczesnych TIK nastąpi rozwój e-usług o jak najwyższym stopniu dojrzałości, z których korzystać będą zarówno obywatele, jak i przedsiębiorcy.

Tabela 3: SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
II1	Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)	%	Region lepiej rozwinięty	34,1	2014	45,38	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększone wykorzystanie e-usług publicznych</i> planowany będzie do realizacji, w szczególności, następujący typ projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>e-usługi publiczne.</i> <p>W dobie powszechnego dostępu do Internetu bardzo ważną kwestią jest zwiększanie liczby oraz jakości usług, udostępnianych w formie elektronicznej. Efektem realizowanych projektów będą e-usługi (front office), których wdrożenie będzie mogło być poparte przygotowaniem zaplecza informatycznego w danej instytucji (back-office). Działania w zakresie informatyzacji będą miały jedynie charakter pomocniczy, gdzie nadrzędnym celem projektu będzie świadczenie e-usług.</p> <p>Biorąc pod uwagę potrzeby oraz skalę koniecznych do podjęcia działań na Mazowszu w obszarze e-usług, najważniejszą priorytetową e-usługą jest e-zdrowie, aby dostosować podmioty lecznicze do wymogów regulacji prawnych. Następnie e-administracja (w tym geoinformacja) - kontynuowanie działań podjętych w latach 2007-2013, ze szczególnym naciskiem na tworzenie i rozwój e-usług publicznych skierowanych do obywateli i przedsiębiorców. Na trzecim miejscu jest e-kultura, jako promowanie Mazowsza, zwiększenie oferty kulturalnej napędzającej gospodarkę i popyt w tym obszarze.</p> <p>W latach 2014-2020 środki unijne zostaną skierowane na zwiększenie dostępności do e-usług publicznych, szczególnie na najwyższym, czwartym stopniu dojrzałości (transakcja).</p> <p>W ramach zaprogramowanej interwencji wspierane będą następujące typy interwencji, uszeregowane od obszarów najbardziej priorytetowych dla Mazowsza:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ działania w zakresie informatyzacji służby zdrowia, ze szczególnym naciskiem na wdrożenie elektronicznej dokumentacji medycznej, dostosowując działalność podmiotów leczniczych do znowelizowanych przepisów prawa. Jednocześnie istnieje konieczność informatyzacji podmiotów leczniczych w zakresie świadczenia usług on-line, jak np. rejestracja wizyt, elektroniczne skierowanie, elektroniczna recepta czy elektroniczny dostęp do dokumentacji medycznej. Informatyzacja podmiotów leczniczych dotyczy wszystkich podmiotów świadczących usługi, zarówno publicznych, jak i prywatnych. ▪ priorytetowymi zadaniami w zakresie elektronicznej administracji będą: zapewnienie interoperacyjności publicznych systemów teleinformatycznych, zainformatyzowanie dostępu do informacji publicznej oraz udostępnienie jak najszerszego zakresu usług publicznych świadczonych elektronicznie, umożliwiającą pełną interakcję z urzędem, czyli możliwość całkowitego załatwienia danej sprawy na odległość. Dodatkowo realizowane będą projekty w obszarze geoinformacji, mające na celu rozbudowywanie funkcjonalności już istniejących systemów. Istotne znaczenie będą miały działania niewprowadzające wprost nowych usług, ale tworzące dla nich warunki w celu poprawy ich jakości. Jednocześnie premiowany będzie dodatkowy efekt w postaci profesjonalnego przygotowania danych z rejestrów do ponownego ich wykorzystania przez obywateli i przedsiębiorców. Uzupełniającym działaniem będzie pilotażowa	

inwestycja pozwalającą na wdrożenie kompleksowego monitoringu energii w jednostkach Samorządu Województwa Mazowieckiego wraz z jego jednostkami organizacyjnymi.

- projekty o charakterze zintegrowanym i zasięgu regionalnym, aby w sposób jak najbardziej kompleksowy przedstawiać społeczeństwu w formie interaktywnej wydarzenia kulturalne Mazowsza. W województwie należy stworzyć zintegrowany system informacji w postaci regionalnej platformy informacyjnej.. Projekty w zakresie e-kultury będą możliwe do realizacji w ramach PI 6c. jedynie jako element projektu. Dodatkowo w ramach poprawy dostępu do zasobów kultury, planowane jest wsparcie informatyzacji bibliotek celem świadczenia e-usług dla obywateli.
- wykorzystanie TIK do obsługi procesów związanych z edukacją na uczelniach wyższych, celem świadczenia usług drogą elektroniczną, aby podnieść dostępność, jakość i efektywność kształcenia w regionie, jak np. rekrutacja przez Internet, czy e-learning.

W najbliższej przyszłości technologie, stanowiące podstawową infrastrukturę społeczeństwa cyfrowego, będą coraz bardziej powszechne. Oferowane usługi konsumenckie będą dostępne „zawsze” i „wszędzie”, także poprzez urządzenia mobilne, umożliwiając przy tym swobodne wykorzystywanie treści dostępnych i oferowanie własnych. W związku z tym, rozwiązania TIK w obszarze usług publicznych powinny w jak najszerszym stopniu zapewnić kompatybilność z urządzeniami mobilnymi (m.in. tablety, telefony, laptopy), wykorzystywanymi przez obywateli oraz przedsiębiorców.

Ponadto *Europejska Agenda Cyfrowa* jednoznacznie wskazuje, że w nowym okresie programowania szczególnie wspierane będą innowacyjne usługi eGovernment o wymiarze transgranicznym. Transgraniczne rozwiązania eGovernment mają być jednym z kluczowych elementów Elektronicznego Wspólnego Rynku, który stanowi jeden z filarów Strategii Europa 2020. Rezultatem będzie zmniejszanie się roli infrastruktury na rzecz outsourcingu mocy obliczeniowych, czyli tzw. chmury obliczeniowej. Dzięki temu, e-usługi oparte na ww. modelu będą bardziej elastyczne i dostosowane do potrzeb obywateli i przedsiębiorstw, zaś dla samej administracji zapewnią niższe koszty, większą wydajność, wzrost bezpieczeństwa oraz interoperacyjności i przenoszenia danych.

W związku z powyższym, informatyzacja oraz świadczenie e-usług publicznych powinny być ściśle skorelowane z wykorzystaniem modelu „chmury obliczeniowej” oraz powinny zapewniać kompatybilność z urządzeniami mobilnymi.

Działania związane z budową infrastruktury szerokopasmowej realizowane będą z poziomu krajowego, co wpłynie na skuteczność i efektywność interwencji związanej z budową sieci szerokopasmowego Internetu. Na poziomie krajowym realizowane będą także kompleksowe projekty dotyczące e-integracji i rozwoju e- kompetencji.

Interwencje na rzecz e-usług publicznych, cyfryzacji urzędów oraz profesjonalnych mechanizmów cyfrowego udostępniania informacji sektora publicznego realizowane są zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. W przypadku inwestycji dotyczących cyfryzacji e-usług publicznych przedsięwzięcia realizowane na poziomie krajowym stanowią rodzaj standardu (w oparciu m.in. o akty prawne regulujące kwestie interoperacyjności - dostępność dla osób niepełnosprawnych i zgodność z WCAG 2.0.), umożliwiające zachowanie zasady kompatybilności technologicznej i projektowej dla przedsięwzięć realizowanych na poziomie regionalnym.

Projekty polegające na dostosowaniu systemów informatycznych świadczeniodawców do wymiany z Systemem Informacji Medycznej będą weryfikowane pod kątem komplementarności oraz nie dublowania funkcjonalności przewidzianych w krajowych platformach (P1 i P2).

Jednym z priorytetów dla realizowanych projektów z zakresu e-usług, będzie zapewnienie interoperacyjności pomiędzy istniejącymi i planowanymi e-usługami oraz pomiędzy różnymi procesami administracji elektronicznej.

Dodatkowo projekty w zakresie e-usług powinny mieć charakter zintegrowany i obejmować jak największą liczbę podmiotów.

Interwencja zaplanowana w PI 2c. realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*.

PI 2c. realizuje cel szczegółowy Umowy Partnerstwa: *Zwiększenie zastosowanie TIK w gospodarce i społeczeństwie*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- administracja rządowa;
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną;
- podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia - posiadające kontrakt z NFZ;
- spółki, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd terytorialny;
- uczelnie wyższe;
- instytucje kultury;
- organizacje pozarządowe;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego;
- przedsiębiorstwa.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

Priorytet Inwestycyjny	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 2c., przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększonego wykorzystania e-usług publicznych przez obywateli oraz przedsiębiorców, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów stosowane w obszarze e-usług zapewniają wyeliminowanie przedsięwzięć powodujących nakładanie się podobnych inwestycji, bądź powstawanie infrastruktury nadmiernej w stosunku do potrzeb poprzez koordynację działań na poziomie regionalnym i krajowym, co przyczyni się do wzrostu efektywności e-usług na Mazowszu. Przyjęte kryteria zapewniają również weryfikację planowanych inwestycji pod względem zapewnienia lepszego wykorzystania obecnych zasobów, w tym uwzględnienia infrastruktury posiadanej przez podmioty świadczące e-usługi.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez Komitet Monitorujący, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p>Kryteria wyboru projektów zatwierdzone przez Komitet Monitorujący zostaną oparte w miarę możliwości o rekomendacje Zespołu ds. koordynacji, powołanego przez Ministra administracji i cyfryzacji w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020.</p>	

Kierunkowe kryteria:

- współdziałanie z już istniejącymi/planowanymi projektami e-administracji na poziomie krajowym i regionalnym;
- kompatybilność z projektami planowanymi w ramach POPC oraz POWER;
- dodatni, ilościowy wpływ w zakresie dodatkowych świadczeń lub oszczędności dla przedsiębiorstw i uproszczeń administracyjnych;
- właściwy stosunek ceny do jakości;
- dostosowanie do obowiązujących norm krajowych.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście;
- projekty o dużej skali i sile oddziaływania;
- projekty w zakresie świadczenia e-usług, kompatybilne z urządzeniami mobilnymi;
- projekty wykorzystujące model „chmury obliczeniowej”;
- projekty realizowane w partnerstwie.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy, jako tryb podstawowy;
- pozakonkursowy.

W ramach **trybu konkursowego** przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.

W trybie pozakonkursowym:

- dopuszcza się realizację projektu E-zdrowie dla Mazowsza 2. Projekt wynika z Uchwały nr 23/2016 Komitetu Sterującego do spraw koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia z dnia 29 kwietnia 2016 r. i dotyczy realizacji zadania przypisanego ustawowo Samorządowi Województwa - Wykonywanie zadań związanych z rozwojem regionalnym na obszarze województwa należy do samorządu województwa. Zasady finansowania rozwoju regionalnego oraz źródła dochodów województwa w tym zakresie określają odrębne ustawy (art. 11 ust 5 ustawy o samorządzie województwa);
- dopuszcza się wsparcie kompleksowego monitoringu energii w jednostkach Samorządu Województwa Mazowieckiego wraz z ich jednostkami organizacyjnymi. Projekt zakłada wykorzystanie wyników projektów międzynarodowych finansowanych przez Komisję Europejską, tj.: EMPOWER (More carbon reduction by dynamically monitoring energy efficiency) – Interreg Central Europe oraz BOOSTEE-CE (Boosting energy efficiency in Central European cities through smart energy management) – Interreg Europee. Inwestycja będzie miała charakter pilotażowy tzn. będzie mogła być powielana poprzez wsparcie pozostałej infrastruktury publicznej województwa mazowieckiego oraz pozwoli stworzyć narzędzia analityczno-zarządcze umożliwiające stały nadzór nad zużyciem innych mediów (np. wody bieżącej i gazu ziemnego) w jednostkach Samorządu Województwa Mazowieckiego.
- będą realizowane projekty wprost wynikające ze Strategii ZIT WOF, dotyczące m.in.: wykorzystania TIK przy korzystaniu przez społeczeństwo z usług publicznych, digitalizacji zasobów i dostępu do informacji publicznej, usług opiekuńczych opartych o narzędzia TIK, jak również pozostałe inwestycje ogólnowojevodzkie, wymagające ujednoczenia mechanizmów interaktywnych w jak najszerszej skali. Zakłada się realizację zintegrowanych projektów o szerokim zasięgu wykorzystujących dotychczasowe inwestycje w zakresie rozwoju e-usług. Zakres kompetencyjny

jednostek samorządowych sprawia, że inne podmioty nie mogą realizować inwestycji w planowanym zakresie.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia.
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
PII1	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1300	SL 2014	1 raz/rok

PII2	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 - transakcja	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	995	SL 2014	1 raz/rok
PII3	Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	25	SL 2014	1 raz/rok

2.A.7 INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

Oś Priorytetowa	II. Wzrost e-potencjału Mazowsza
Nie dotyczy.	

2.A.8 RAMY WYKONANIA

Tabela 6: Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	ID	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
II. Wzrost e-potencjału Mazowsza	Wskaźnik produktu	PII1	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	156	1300	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 75% operacji w ramach Osi
	c	FIX1	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	38 622 140	191 999 804	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

2.A.9 KATEGORIE INTERWENCJI

Tabela 7-11: Kategorie interwencji

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji	
Fundusz:	EFRR
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty

Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
II. Wzrost e-potencjału Mazowska	078	46 079 953
	079	23 039 976
	080	15 359 985
	081	69 119 929

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
II. Wzrost e-potencjału Mazowska	01	153 599 843

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
II. Wzrost e-potencjału Mazowska	01	61 417 986
	02	87 739 979
	03	4 441 878

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
II. Wzrost e-potencjału Mazowska	01	27 891 474
	07	125 708 369

2.A.10 PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

Oś priorytetowa	II. Wzrost e-potencjału Mazowska
<p>Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania Osi Priorytetowej II, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach Osi Priorytetowej XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich Osi Priorytetowych I - X RPO WM 2014 - 2020.</p>	

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	III
Nazwa osi priorytetowej	Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości

<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</i>	NIE
<i>W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom</i>	NIE

2.A.2 UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ (w stosownych przypadkach)

2.A.3 FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNII

<i>Fundusz</i>	EFRR
<i>Kategoria regionu</i>	Region lepiej rozwinięty
<i>Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)</i>	Wydatki kwalifikowalne ogółem
<i>Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)</i>	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.
-------------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	III1
<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Ulepszone warunki do rozwoju MŚP</i>
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Sektor MŚP pełni kluczową rolę w rozwoju przedsiębiorczości zarówno w kraju, jak i na Mazowszu. Jednocześnie w dobie postępującej globalizacji, wzrasta rola rozwoju innowacyjnych pomysłów, które mogą stać się źródłem przewagi konkurencyjnej. W tym aspekcie problemem Mazowsza jest niewystarczające dostosowanie usług oraz brak kompleksowego wsparcia ze strony IOB, w tym w szczególności ze strony inkubatorów przedsiębiorczości, do potrzeb rozwojowych przedsiębiorstw. Dodatkowo istotnym problemem, podkreślanym w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze (SRWM) w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz współpracy między firmami jest rozwijanie fizycznej przestrzeni dla ich działalności. Wskazuje to na potrzebę powiększenia istniejących już stref lub utworzenie nowych terenów inwestycyjnych.</p>	

W związku z powyższym, wsparcie w ramach PI 3a ukierunkowane będzie na stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, przede wszystkim w początkowym okresie funkcjonowania MŚP, poprzez poprawienie dostępności i jakości usług umożliwiających inkubację przedsiębiorstw. W wyniku interwencji przewidywany jest zarówno wzrost liczby nowopowstałych podmiotów gospodarczych oraz zmniejszenie liczby upadających przedsiębiorstw w I fazie rozwoju, w szczególności innowacyjnych. Uzyskane w ten sposób efekty przełożą się na zwiększenie stopy inwestycji w sektorze prywatnym, dzięki ułatwianiu podejmowania działalności gospodarczej o charakterze innowacyjnym. Natomiast nowoczesne inkubatory przedsiębiorczości, jako atrakcyjne miejsca prowadzenia działalności, będą doskonałym stymulatorem rozwoju przedsiębiorczości w województwie.

Stworzone zostaną warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, poprzez dostępność wsparcia zwrotnego dostosowanego do potrzeb MŚP. Dostosowanie dopasowanej do potrzeb MŚP oferty instrumentów finansowych wymaga przeprowadzenia analizy, a następnie wsparcia doradczego instytucji udzielających wsparcia zwrotnego.

Dodatkowo nastąpi poprawa dostępności dobrze skomunikowanych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych, dając możliwość lokowania inwestycji w obszarach o największym potencjale rozwoju tj. przede wszystkim zgodnych z regionalną strategią innowacji, co spowoduje przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych i przełoży się na powstawanie miejsc pracy oraz podniesienie innowacyjności województwa. Uzbrajane tereny powinny służyć rozwojowi MŚP. Tak zaprogramowana interwencja w ramach PI 3a realizuje zadania Strategii Europa 2020 w ramach priorytetu: *Inteligentny rozwój - gospodarka oparta na wiedzy i innowacji* oraz realizuje projekt przewodni UE: *Unia innowacji*, gdzie innowacyjne pomysły przeradzają się będą w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy. Tym samym realizowany będzie, wskazany w Strategii Europa 2020, wskaźnik zatrudnienia dotyczący osób w wieku 20-64 lat, który do 2020 r. powinien być na poziomie 75%.

Tabela 3: SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
III11	Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach	mld zł	Region lepiej rozwinięty	16,2	2012	29,8	GUS	1 raz/rok
III12	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB	%	Region lepiej rozwinięty	8,7	2011	10	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

Priorytet Inwestycyjny	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych
------------------------	---

firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.

W ramach celu szczegółowego *Ulepszone warunki do rozwoju MŚP* planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:

- *wsparcie początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstw;*
- *wsparcie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw;*
- *uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych;*
- *integrowanie usług istniejących IOB w celu tworzenia kompleksowej oferty – obejmującej rozwój produktu; dostęp do kapitału; specjalistyczne doradztwo dla MŚP (np. brokerzy innowacji; platformy współpracy); optymalizacja wykorzystania instrumentów finansowych oraz wsparcie przy ich dystrybucji.*

Interwencja w ramach PI 3a mająca na celu podniesienie konkurencyjności i innowacyjności MŚP, skoncentrowana będzie w pierwszej kolejności na poprawie dostępu sektora MŚP do dobrej jakości usług doradczych, w tym usług wysokospecjalistycznych.

Wsparciem objęte będą przedsiębiorstwa na różnych etapach rozwoju. Pozwoli to na wspomaganie MŚP w osiąganiu kolejnych etapów dojrzałości gospodarczej.

W szczególności zakłada się wsparcie podmiotów gospodarczych znajdujących się we wczesnej fazie rozwoju, przede wszystkim za pośrednictwem inkubatorów przedsiębiorczości. Nacisk zostanie położony na stworzenie kompleksowej oferty wsparcia początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstw (inkubacja oraz akceleracja), kiedy to istnieje najwyższe ryzyko upadku firm.

IOB będą wspomagały rozwój MŚP w szczególności poprzez skuteczne doradztwo m.in. w zakresie zakładania działalności gospodarczej, opracowania strategii, monitorowania biznesu, transferu technologii i prognozowania.

Dla zapewnienia zgodności ofert IOB z potrzebami przedsiębiorstw w PI 3a wykorzystane będą instrumenty wiążące realizację projektu z identyfikowanym popytem np. w formie voucherów. W związku z potrzebą przejścia IOB do prowadzenia działalności na zasadach rynkowych, wsparcie dla MŚP za pośrednictwem IOB udzielane będzie za pomocą mechanizmów popytowych.

Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia kompleksowej i spójnej oferty IOB, dostosowanej do potrzeb przedsiębiorstw, podjęte zostaną także działania o charakterze systemowym mające na celu integrowanie usług istniejących IOB, obejmujących m.in. rozwój produktu, dostęp do kapitału, specjalistyczne doradztwo dla MSP. Rolą Samorządu Województwa Mazowieckiego będzie animowanie współpracy, wypracowanie oraz zainicjowanie wraz z IOB i przedsiębiorcami rozwiązań dla osiągnięcia tego celu (takich jak brokerzy innowacji, platformy współpracy, monitorowanie popytu na specjalistyczne usługi). Ze względu na animacyjną rolę Samorządu Województwa i efektywność wsparcia okres finansowania danego rozwiązania nie będzie przekraczać 3 lat, a wypracowane struktury będą dążyć do samodzielności finansowej.

W tym celu istnieje możliwość wsparcia profesjonalizacji usług IOB przy spełnieniu następujących warunków:

- ✓ IOB monitoruje świadczenie różnych usług i przeprowadza badania satysfakcji klientów w celu oceny swoich wyników oraz przygotowania lepszych opartych o dane statystyczne prognoz ich skuteczności;

- ✓ IOB wykaże, że będzie stosować istniejące standardy w zakresie dostarczania usług opracowane na poziomie krajowym / europejskim / międzynarodowym;
- ✓ IOB posiada roczny plan działalności zawierający: indykatywną listę projektów / usług, które planuje udzielić/dostarczyć, dostępne zasoby, niezbędne szkolenia, wymagany budżet oraz źródła finansowania; projekty planowane do wsparcia z EFRR, powinny być wyraźnie przedstawione w planie prac;
- ✓ IOB posiada strategię biznesową, która wyraźnie wskazuje różne źródła jej przychodów i potwierdza jej zdolność do działania w warunkach rynkowych i samodzielność finansową w zakresie prowadzenia działalności (lub zdolność do stopniowego uzyskania owej samodzielności do końca okresu kwalifikowalności).

Szczególny nacisk położony zostanie również na rozwijanie zaawansowanych, wyspecjalizowanych i udoskonalonych usług doradczych IOB, dostosowanych do potrzeb MŚP. Wsparcie nie będzie dotyczyło bieżącej działalności IOB. Wsparcie profesjonalizacji usług IOB przełoży się na wymierne osiągnięcia w postaci wspartych przedsiębiorstw.

Działaniem uzupełniającym będzie wsparcie proinnowacyjnych instytucji otoczenia biznesu, oferujących pomoc w zakresie transferu technologii, prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i akceleracji projektów B+R, w tym projektów dla PI 1b. Zakłada się wsparcie ograniczonej liczby instytucji otoczenia biznesu zlokalizowanych w ośrodkach o największym potencjale innowacyjnym w regionie (Warszawa, Radom, Płock) w zakresie realizacji usług proinnowacyjnych i technologicznych zgodnych z potrzebami przedsiębiorstw.

W incydentalnych i uzasadnionych przypadkach, gdy w wyniku realizacji regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji nastąpi silna koncentracja przedsiębiorstw z kluczowej branży/branż, o konkretnym zapotrzebowaniu na wsparcie czynności związanych z organizacją działalności gospodarczej, obsługi księgowej, logistycznej, telekomunikacyjnej, dopuszcza się wsparcie infrastrukturalne IOB.

Przykładowe warunki wskazane w UP konieczne do spełnienia, aby instytucje otoczenia biznesu mogły być wspierane ze środków CT3:

- przedsięwzięcia w zakresie wsparcia IOB są ukierunkowane na świadczenie specjalistycznych usług IOB
- przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury IOB wspierane będą w bardzo ograniczonym zakresie i przy spełnieniu następujących warunków:
  - ✓ działalność IOB wpisuje się w krajową lub regionalną strategię inteligentnej specjalizacji;
  - ✓ IOB dysponuje strategią/planem wykorzystania infrastruktury planowanej do sfinansowania w ramach przedsięwzięcia;
  - ✓ przedsięwzięcie jest współfinansowane ze źródeł prywatnych;
  - ✓ przedsięwzięcie nie powiela dostępnej infrastruktury IOB o podobnym profilu zlokalizowanej w danym lub sąsiadującym regionie, chyba, że limit dostępnej oferty został wyczerpany;
- w realizacji przez IOB specjalistycznych usług zapotrzebowanych przez konkretnych przedsiębiorców wykorzystują dostępne standardy świadczenia usług;
- IOB dążyć będą do prowadzenia działalności na zasadach rynkowych, w oparciu o otwartą konkurencję.

W celu rozwoju MŚP kluczowym jest dostęp do odpowiednio sparametryzowanego wsparcia zwrotnego. Dlatego przeprowadzona zostanie pogłębiona analiza, która określi zapotrzebowanie MŚP na adekwatne instrumenty finansowe, a także potencjał mazowieckich instytucji otoczenia biznesu dystrybuujących wsparcie zwrotne. Instytucjom udzielającym instrumenty finansowe zaoferowane zostanie wsparcie doradcze, mające na celu podniesienie efektywności podejmowanych działań w zakresie dystrybucji środków.

Dofinansowanie będą mogły uzyskać przede wszystkim projekty zgodne z inteligentną specjalizacją regionu. Preferowane będzie zwiększanie zdolności do wdrażania, upowszechnienia i wprowadzania na rynek nowych rozwiązań w kluczowych obszarach tematycznych zidentyfikowanych w ramach inteligentnej specjalizacji, stanowiących innowacje co najmniej w skali regionu. Powyższe działanie pozwoli skoncentrować środki na przedsięwzięciach o największym potencjale rozwojowym.

Działaniem stwarzającym warunki stymulujące rozwój gospodarczy poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm będzie uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych (w tym na obszarach powojkowych, przemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich). Wsparciem objęte zostaną zadania dotyczące uporządkowania i przygotowania terenów inwestycyjnych, w szczególności prace studyjno-koncepcyjne, badania geotechniczne, kompleksowe wyposażenie w media oraz modernizacja wewnętrznej infrastruktury komunikacyjnej w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych.

W ramach inwestycji w zakresie terenów inwestycyjnych wydatki na wewnętrzną infrastrukturę komunikacyjną, jako uzupełniający element projektu dotyczącego kompleksowego przygotowania terenu inwestycyjnego, mogą stanowić jedynie mniejszą część budżetu projektu.

Rezultatem bezpośrednim projektów dotyczących wsparcia terenów inwestycyjnych będzie liczba mikro, małych i średnich przedsiębiorstw zlokalizowanych we wspartej infrastrukturze oraz liczba miejsc pracy utworzonych w tych MŚP. Wsparcie przyznane na realizację projektu dotyczącego terenów inwestycyjnych podlega proporcjonalnemu zmniejszeniu w przypadku, gdy teren objęty projektem nie zostanie w pełni wykorzystany przez MŚP¹ w określonym terminie, nie później jednak niż na moment złożenia dokumentów zamknięcia danego programu. IZ będzie monitorować poziom wykorzystania terenów inwestycyjnych oraz sprawozdawać na temat osiągnięcia wyników tej interwencji.

Należy pokreślić, iż przekazanie pomocy uzależnione będzie od zapełnienia/zasiedlenia niewykorzystanych terenów inwestycyjnych wspieranych w latach 2007-2013.

W systemie zarządzania Programem zostaną uwzględnione mechanizmy pozwalające na uniknięcie podwójnego finansowania tych samych usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców w ramach CT 3 i CT 8. W szczególności, interwencja EFS w CT 8 zostanie skoncentrowana na finansowaniu tworzenia i zakładania nowych przedsiębiorstw przez osoby fizyczne. Z kolei wsparcie finansowe udzielane w ramach CT 3 zostanie ukierunkowane bezpośrednio na rozwój potencjału i innowacyjności funkcjonujących przedsiębiorstw. Inwestycje w rozwój kapitału ludzkiego na rzecz wzrostu adaptacyjności przedsiębiorstw (tj. działania szkoleniowe i doradcze) będą realizowane w ramach CT 8.

Interwencja zaplanowana w PI 3a realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*.

PI 3a realizuje cel szczegółowy UP: *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- MŚP;
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- organizacje pozarządowe;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe;
- powiązania kooperacyjne;
- porozumienia/konsorcja ww. beneficjentów;
- Samorząd Województwa Mazowieckiego;
- proinnowacyjne instytucje otoczenia biznesu - ośrodki innowacyjności.

Zestawienie głównych grup docelowych:

¹ Na potrzeby wskaźnika uwzględniany jest status przedsiębiorcy na moment lokowania przedsiębiorcy na danym terenie.

- MŚP.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 3a, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. <i>ulepszone warunki do rozwoju MŚP</i>, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p><u>Kierunkowe kryteria:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty realizowane przez proinnovacyjne instytucje otoczenia biznesu, które muszą być ukierunkowane na wsparcie obszarów inteligentnej specjalizacji; ▪ projekty mające na celu przygotowanie terenów inwestycyjnych realizowanych na nieużytkach, terenach zlokalizowanych w pobliżu inwestycji transportowych (autostrady, drogi szybkiego ruchu, linie kolejowe), terenach zdegradowanych, wymagających rewitalizacji, w związku ze zintensyfikowanym i udokumentowanym zapotrzebowaniem firm poszukujących lokalizacji dla prowadzenia działalności; ▪ projekty mające na celu przygotowanie terenów inwestycyjnych, stref aktywności gospodarczej są realizowane pod warunkiem nie powielania dostępnej infrastruktury, chyba, że limit dostępnej powierzchni został wyczerpany. <p>Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.</p> <p><u>Preferowane będą:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty zgodne z celami RIS i przyczyniające się do skutecznego wdrażania koncepcji inteligentnej specjalizacji; ▪ projekty wprowadzające na rynek innowacyjne wyroby lub usługi i/lub nowe rozwiązania, w tym wykorzystujące technologie cyfrowe; ▪ projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy; ▪ projekty angażujące kapitał prywatny. <p>Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ konkursowy jako tryb podstawowy; ▪ pozakonkursowy. <p>W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.</p>	

W trybie pozakonkursowym planowana jest realizacja typów projektów:

- *integrowanie usług istniejących IOB w celu tworzenia kompleksowej oferty – obejmującej rozwój produktu; dostęp do kapitału; specjalistyczne doradztwo dla MŚP (np. brokerzy innowacji; platformy współpracy).*

Projekt wynika wprost z RIS i dotyczy zadania przypisanego ustawowo Samorządowi Województwa - wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji (art. 11 ust 2 pkt 6 ustawy o samorządzie województwa) Samorząd Województwa Mazowieckiego w ramach projektu działać będzie jako operator projektu parasolowego i będzie pełnił funkcję koordynatora mającego na celu zapewnienie kompleksowej i spójnej oferty usług IOB oraz zwiększenie ich efektywności. IOB biorące udział w projekcie zostaną wybrane w procedurze konkurencyjnej.

- *optymalizacja wykorzystania instrumentów finansowych oraz wsparcie przy ich dystrybucji.*

Samorząd Województwa w celu rozwoju MŚP zapewni dostęp do odpowiednio sparametryzowanego wsparcia zwrotnego poprzez przygotowanie pogłębionej analizy określającej popyt MŚP na adekwatne instrumenty finansowe. Opracowanie obejmie również potencjał mazowieckich instytucji otoczenia biznesu dystrybuujących wsparcie zwrotne. W celu podniesienia efektywności podejmowanych działań w zakresie dystrybucji środków, instytucjom wdrażającym instrumenty finansowe zostanie zaoferowane wsparcie doradcze.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości.
-------------------------------	--

Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO 01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	870	SL 2014	1 raz/rok
CO 04	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	870	SL 2014	1 raz/rok
PIII 5	Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	92	SL 2014	1 raz/rok
PIII 6	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	435	SL 2014	1 raz/rok
PIII 7	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	50	SL 2014	1 raz/rok
CO 08	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	280	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

Priorytet inwestycyjny	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.
------------------------	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	III2
Cel szczegółowy	Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Istotnym problemem województwa mazowieckiego jest utrzymująca się stała, ponad dwukrotna przewaga importu nad eksportem. Zgodnie ze SRWM umiędzynarodowienie gospodarcze jest jednym z najważniejszych kierunków działań w celu podniesienia konkurencyjności przemysłu w regionie oraz zwiększenia potencjału eksportowego Mazowsza.</p> <p>W związku z powyższym, wsparcie w ramach PI 3b ukierunkowane będzie na wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz promocję gospodarczą regionu.</p> <p>Umiędzynarodowienie firm, gospodarki i zachodzące procesy innowacyjne są ze sobą silnie powiązane. Współpraca międzynarodowa i realizowanie kontraktów zagranicznych działa stymulująco na poziom innowacyjności przedsiębiorstw, a relacje nawiązywane z podmiotami pochodzącymi z innych krajów sprzyjają rozwijaniu kultury organizacyjnej i technologicznej, stanowiąc odpowiednie środowisko do powstawania i wdrażania innowacji. Jednocześnie umiędzynarodowienie firm pozostaje w bezpośrednim związku z ich konkurencyjnością, stwarzając możliwości lepszego dostępu do klientów, dostawców lub nowoczesnych technologii. Najczęściej wyznacza to również ścieżkę do osiągania lepszych wyników, długoterminowego zrównoważonego rozwoju oraz wyższej konkurencyjności.</p> <p>W konsekwencji podjętych działań wsparcie przyczyni się do zmiany niekorzystnego bilansu wymiany zagranicznej w województwie. Dodatkowo, w celu zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej województwa, jak i poszczególnych jego obszarów wsparcie przyczyni się do wzmocnienia i utrwalenia pozytywnego wizerunku Mazowsza oraz Warszawy i ich potencjału w zakresie korzystnych warunków dla lokalizowania i prowadzenia działalności gospodarczej.</p> <p>Tak zaprogramowana interwencja realizuje zadania Strategii Europa 2020 w ramach priorytetu: <i>Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej</i> oraz realizuje projekt przewodni UE: <i>Polityka przemysłowa w erze globalizacji</i> poprzez działania na rzecz umiędzynarodowienia przedsiębiorców oraz gospodarki Mazowsza.</p>	

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
III21	Zmiana eksportu przemysłu w województwie mazowieckim 2011=100	%	Region lepiej rozwinięty	111	2012	140	GUS	1 raz/rok
III22	Eksport	mln zł	Region lepiej rozwinięty	82 898	2011	136 831	Izba Celna	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.
<p>W ramach celu szczegółowego: <i>Zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>internacjonalizacja przedsiębiorstw poprzez wzrost eksportu towarów i usług;</i> ▪ <i>promocja gospodarcza regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym.</i> <p>W ramach PI 3b wsparcie skierowane zostanie przede wszystkim do przedsiębiorców w zakresie wzrostu ich internacjonalizacji, poprzez udział m.in. w misjach gospodarczych, krajowych i międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych, czy też w ramach wizyt studyjnych.</p> <p>Odbywać się to będzie w wyniku wdrożenia nowych modeli biznesowych przedsiębiorstw poprzez wsparcie na poszczególnych etapach internacjonalizacji - od etapu koncepcyjnego, przez implementację pomysłu na internacjonalizację działalności i podjęcia międzynarodowej współpracy gospodarczej, po rozszerzenie i udoskonalanie tej działalności.</p> <p>Podstawą udziału w imprezach wystawienniczo – targowych, misjach gospodarczych, wizytach studyjnych jest posiadanie przez przedsiębiorstwo strategii rozwoju eksportu, która w szczególności przeanalizuje i wskaże nowe rynki docelowe działalności eksportowej firmy. Interwencja w zakresie internacjonalizacji przedsiębiorstw będzie mogła być uzupełniona i wspierana o rozwiązania TIK w obszarze handlu elektronicznego.</p> <p>Wspierane będą działania nie tylko pojedynczych przedsiębiorstw ale również i ich grup, takich jak powiązania kooperacyjne, zmierzających do rozszerzenia działalności gospodarczej na nowe, zagraniczne rynki i poszukiwania partnerów biznesowych w innych krajach.</p> <p>Drugi typ wsparcia dotyczyć będzie działań wzmacniających pozycję regionalnej gospodarki, przede wszystkim poprzez promocję gospodarki regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym. W ramach przedmiotowej interwencji możliwa będzie realizacja projektu pozakonkursowego polegająca na promocji gospodarki Mazowsza w oparciu o wiodące branże w województwie mazowieckim. Przeprowadzona zostanie analiza, która wskaże branże w województwie mazowieckim posiadające największy potencjał do internacjonalizacji oraz wypromowania mazowieckiej gospodarki, z udziałem przedsiębiorców z obszaru województwa. Przygotowana zostanie strategia, która wskaże dla wybranych branż docelowe rynki oraz narzędzia promocji, takie jak targi, misje gospodarcze, kampanie promocyjne w mediach branżowych na docelowych rynkach.</p> <p>Projekt złożony będzie z dwóch komponentów. W ramach projektu pozakonkursowego przygotowana zostanie strategia, która wskaże dla wybranych branż docelowe rynki oraz narzędzia promocji oraz realizowane będą działania promujące branże województwa mazowieckiego na rynkach międzynarodowych. Natomiast w trybie konkursowym realizowane będzie wsparcie dla przedsiębiorstw województwa mazowieckiego, działających we wskazanych branżach, które będą uczestniczyły w targach i misjach gospodarczych wskazanych w strategii. Dodatkowo, aby spotęgować efekt ww. działań niezbędne będzie przygotowanie kompleksowej i spójnej polityki inwestycyjnej regionu, obejmującej wsparcie przedsiębiorstw nastawionych na wzrost eksportu i zdobywanie nowych rynków zbytu, w tym nawiązywanie kontaktów z partnerami zagranicznymi oraz uzyskiwanie informacji na temat rynków zagranicznych.</p>	

Dofinansowanie będą mogły uzyskać przede wszystkim projekty zgodne z inteligentną specjalizacją regionu. Preferowane będzie zwiększanie zdolności do wdrażania, upowszechnienia i wprowadzania na rynek nowych rozwiązań w kluczowych obszarach tematycznych, zidentyfikowanych w ramach inteligentnej specjalizacji, stanowiących innowacje co najmniej w skali regionu. Powyższe działanie pozwoli skoncentrować środki na przedsięwzięciach o największym potencjale rozwojowym.

Interwencja zaplanowana w PI 3b realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach*.

PI 3b realizuje cel szczegółowy UP: *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- MŚP;
- jednostki naukowe;
- spółki celowe;
- powiązania kooperacyjne;
- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- organizacje pozarządowe;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe;
- samorząd gospodarczy.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- MŚP.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 3b, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększony poziom handlu zagranicznego sektora MŚP, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p><u>Kierunkowe kryteria:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty oparte na strategii biznesowej, identyfikującej działania mające na celu skuteczną internacjonalizację przedsiębiorstw; ▪ projekty wykazujące znaczącą poprawę w zakresie zwiększenia wysokości eksportu; ▪ projekty dostosowujące formy wsparcia do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstwa. <p>Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.</p>	

Preferowane będą:

- projekty ukierunkowane na wspieranie obszarów gospodarczych o największym potencjale rozwoju, zgodne z inteligentną specjalizacją regionu;
- projekty realizowane w partnerstwie, oparte na współpracy przedsiębiorstw oraz jednostek sfery B+R i/lub wzmacniające współpracę sieciową;
- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy;
- projekty angażujące kapitał prywatny.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy jako tryb podstawowy;
- pozakonkursowy.

W trybie pozakonkursowym planowana jest realizacja typu projektu: *promocja gospodarcza regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym*. W celu ukierunkowania przedsiębiorstw wybieranych w trybie konkursowym, przygotowana zostanie strategia wskazująca wybrane branże, kierunki oraz narzędzia promocji w postaci odpowiednio wybranych imprez wystawienniczo – targowych. Projekt będzie również obejmował realizację działań wynikających ze strategii promujących branże oraz region. W celu osiągnięcia celów interwencji uzasadnione jest również wsparcie MŚP zidentyfikowanych i wyróżnionych w ramach programu Horyzont 2020, w celu wzmocnienia partnerstwa biznesowego MŚP.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia.
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
PIII 1	Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	350	SL 2014	1 raz/rok
CO 01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	350	SL 2014	1 raz/rok
CO 02	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	350	SL 2014	1 raz/rok
CO 06	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	22 500 000	SL 2014	1 raz/rok
PIII 2	Liczba kontraktów handlowych zagranicznych podpisanych przez przedsiębiorstwa wsparte w zakresie internacjonalizacji	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	350	SL 2014	1 raz/rok
PIII 3	Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	2	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
-------------------------------	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	III3
Cel szczegółowy	Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
<p>Budowanie przewagi konkurencyjnej gospodarki nie jest możliwe bez rozwoju przedsiębiorstw, a przede wszystkim wzrostu ich innowacyjności. Dodatkowo centralne położenie na mapie Polski oraz szczególny status Warszawy powodują, że w województwie mazowieckim dochodzi do znacznej koncentracji działalności gospodarczej w ramach niemal wszystkich sektorów.</p> <p>Jednocześnie postępująca globalizacja oraz coraz silniejsza konkurencja rynkowa, determinują mocniejsze wsparcie przedsiębiorstw w zakresie rozszerzenia skali działalności, w tym zwiększania zatrudnienia, poziomu technologicznego i/lub organizacyjnego oraz rozwoju współpracy zarówno w sferze gospodarczej, jak i naukowej. Zdiagnozowane problemy wskazują na konieczność wsparcia przedsiębiorstw we wdrażaniu przede wszystkim rozwiązań innowacyjnych, w tym wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno - komunikacyjnych (TIK).</p> <p>W związku z powyższym, wsparcie w ramach PI 3c skierowane będzie na wzmocnienie potencjału sektora MŚP na Mazowszu, przede wszystkim w zakresie wprowadzania na rynek nowych produktów lub usług oraz pozyskiwania i wdrażania innowacji. Inwestycje w rozwój przedsiębiorstw, zwiększające skalę ich działalności, spowodują zwiększenie zasięgu oferty firm w ramach nowych rynków zbytu. Dodatkowo wykorzystanie TIK przełoży się na rozwój i poprawę efektywności działalności przedsiębiorstw, m.in. poprzez wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami w oparciu o nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne (B2B), co wzmocni więzi pomiędzy współpracującymi przedsiębiorstwami oraz podniesie konkurencyjność poprzez stosowanie nowoczesnych kanałów współpracy, automatyzację procesów biznesowych i wymiany danych. Jednocześnie wykorzystanie TIK przyczyni się do rozwoju e-handlu, zwiększając możliwość konkurowania mazowieckich przedsiębiorców na rynkach międzynarodowych oraz wzmacniając rolę handlu elektronicznego w działalności gospodarczej. Tak zaprogramowana interwencja, skierowana na wsparcie sektora MŚP, stanowi katalizator wzrostu gospodarczego oddziałującego na cały region Mazowsza.</p> <p>PI 3c realizuje zadania Strategii Europa 2020 w ramach priorytetu: <i>Inteligentny rozwój - gospodarka oparta na wiedzy i innowacji</i> oraz realizuje projekt przewodni UE: <i>Unia innowacji</i>, gdzie innowacyjne pomysły przeradzać się będą w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy. Tym samym realizowany będzie, wskazany w Strategii Europa 2020, wskaźnik zatrudnienia dotyczący osób w wieku 20-64 lat, który do 2020 r. powinien być na poziomie 75%.</p>	

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
III31	Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług	%	Region lepiej rozwinięty	16,1	2012	20,9	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH

PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>wprowadzanie na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług;</i> ▪ <i>rozwój produktów i usług opartych na handlu elektronicznym oraz zaawansowanych rozwiązaniach TIK.</i> <p>Interwencja w ramach PI 3c ukierunkowana będzie na wsparcie aktywności inwestycyjnej istniejących mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, m.in. poprzez rozwój produktów, procesów i rozwiązań marketingowych, co przełoży się na zwiększone zatrudnienie i trwały rozwój firm, a także podniesie innowacyjność MŚP oraz całego regionu. Wsparcie będzie ukierunkowane przede wszystkim na wdrażanie innowacji produktowych, procesowych, marketingowych i organizacyjnych oraz wyników prac B+R.</p> <p>Będą to działania związane z rozbudową przedsiębiorstwa, w szczególności związaną z wprowadzaniem na rynek nowych lub ulepszonych produktów i usług. W ramach typu operacji, wsparcie będzie kierowane również na zasadniczą zmianę procesu produkcyjnego lub zmianę w sposobie świadczenia usług. Interwencja ukierunkowana będzie na wsparcie inwestycyjne istniejących mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.</p> <p>Wsparcie uzyskają działania dotyczące m.in. nowoczesnych rozwiązań umożliwiających redukcję kosztów działalności rynkowej w przedsiębiorstwach, wynikającą m.in. z mniejszego zużycia energii lub bardziej efektywnego wykorzystania surowców, co w konsekwencji zapewni uzyskanie trwałych efektów gospodarczych i środowiskowych.</p> <p>Interwencja obejmować będzie także rozwój produktów i usług opartych na technologiach informacyjno-komunikacyjnych, w tym sprzedaż produktów i usług w internecie, tworzenie i udostępnianie usług elektronicznych, optymalizację procesów ułatwiających zarządzanie przedsiębiorstwem oraz współpracę pomiędzy przedsiębiorcami poprzez rozwiązania informatyczne. Jednocześnie nastąpi wzmocnienie rozwoju rynku usług elektronicznych w sektorze przedsiębiorstw, dzięki którym wytworzone zostaną produkty i usługi świadczone w formie e-usług o zasięgu globalnym. Efektem działania będzie zwiększenie roli handlu elektronicznego w działalności gospodarczej, poprzez stworzenie nowych kanałów sprzedaży i dystrybucji.</p> <p>Priorytetowo traktowane będą przedsiębiorstwa wpisujące się w obszary inteligentnej specjalizacji. Preferowane będzie zwiększanie zdolności do wdrażania, upowszechnienia i wprowadzania na rynek nowych rozwiązań w kluczowych obszarach tematycznych zidentyfikowanych w ramach inteligentnej specjalizacji, stanowiących innowacje co najmniej w skali regionu. Powyższe działanie pozwoli skoncentrować środki na przedsięwzięciach o największym potencjale rozwojowym.</p> <p>Dodatkowo środki w ramach PI 3c inwestowane będą w biznesowe wykorzystanie dostępnych na rynku pomysłów, zwłaszcza na wdrażanie projektów B+R wypracowanych w PI 1b. Forma wsparcia uzależniona będzie od ryzyka biznesowego jak również zakładanych efektów oraz ryzyk w kontekście ich osiągnięcia. Wsparcie dotacyjne będzie ograniczane do finansowania wyłącznie tych inwestycji przedsiębiorstw, które są obciążone wysokim ryzykiem biznesowym. Poprzez możliwość wielokrotnego wykorzystania tych samych środków zapewniony będzie ciągły dostęp do kapitału na inwestycje rozwojowe, nieograniczony ramami czasowymi okresu kwalifikowalności danej perspektywy finansowej UE. Zakłada się, że inwestycje wspierane ze środków bezzwrotnych będą realizowały równocześnie wskaźnik pn. <i>Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku</i>, gdzie przez rynek rozumie się co najmniej region oraz <i>Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy</i>. Natomiast</p>	

środki zwrotne przyczynią się do realizacji wskaźnika pn. *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy.*

W systemie zarządzania programami operacyjnymi zostaną uwzględnione mechanizmy pozwalające na uniknięcie podwójnego finansowania tych samych usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców w ramach CT 3 i CT 8. W szczególności, interwencja EFS w CT 8 zostanie skoncentrowana na finansowaniu tworzenia i zakładania nowych przedsiębiorstw przez osoby fizyczne. Z kolei wsparcie finansowe udzielane w ramach CT 3 zostanie ukierunkowane bezpośrednio na rozwój potencjału i innowacyjności funkcjonujących przedsiębiorstw. Inwestycje w rozwój kapitału ludzkiego na rzecz wzrostu adaptacyjności przedsiębiorstw (tj. działania szkoleniowe i doradcze) będą realizowane w ramach CT 8.

Dopuszcza się również dofinansowanie projektów zgodnych z celami interwencji, które posiadają certyfikat Seal of Excellence. W celu zachowania synergii z Programem Ramowym Komisji Europejskiej Horyzont 2020 dopuszcza się na poziomie kryteriów wyboru projektów stosowanie preferencji.

Wsparciem mogą zostać objęte projekty dotyczące wdrożenia wyników badań stanowiące kontynuację projektów realizowanych w ramach programu Horyzont 2020.

Interwencja zaplanowana w PI 3c realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach pierwszego celu strategicznego - *Rozwój konkurencyjnej gospodarki regionu opartej na innowacyjności, przedsiębiorczości, chłonnym rynku pracy i zrównoważonych zasobach.*

PI 3c realizuje również cel szczegółowy UP: *Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw.*

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- MŚP;
- porozumienia/konsorcja ww. beneficjentów;
- powiązania kooperacyjne;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- MŚP.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 3c, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększone zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach sektora MŚP, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p><u>Kierunkowe kryteria:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ realizacja celów osi priorytetowej, wykazując jak najwyższe do osiągnięcia efekty oraz inne planowane do osiągnięcia rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych;	

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zgodne z celami RIS i przyczyniające się do skutecznego wdrażania koncepcji inteligentnej specjalizacji;
- projekty realizowane w partnerstwie, oparte na współpracy przedsiębiorstw oraz jednostek sfery B+R i/lub wzmacniające współpracę sieciową;
- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy;
- projekty zakładające wdrożenie prac B+R realizowanych w ramach PI 1b;
- projekty, w których zakupiony sprzęt/maszyny zostaną wykorzystane do szkoleń praktycznych młodzieży i osób dorosłych objętych wsparciem w ramach PI 10iv;
- projekty promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych.

Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

- konkursowy.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1450	SL 2014	1 raz/rok
CO02	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	80	SL 2014	1 raz/rok
CO03	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1 370	SL 2014	1 raz/rok
CO06	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	58 000 000	SL 2014	1 raz/rok
CO07	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	13 625 500	SL 2014	1 raz/rok
CO28	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	80	SL 2014	1 raz/rok
CO29	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1450	SL 2014	1 raz/rok
PIII4	Liczba przedsiębiorstw wspartych w ramach sektora strategii inteligentnej specjalizacji	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	80	SL 2014	1 raz/rok

CO08	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	240	SL 2014	1 raz/rok
------	---	-----	------	--------------------------	---	---	-----	---------	-----------

2.A.7 INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

<i>Oś Priorytetowa</i>	III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości
Działania w zakresie wspierania badań naukowych oraz podnoszenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, będą mogły być uzupełnianie komponentami szkoleniowymi realizowanymi w ramach PI 8i.	

2.A.8 RAMY WYKONANIA

Tabela 6: Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	ID	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	Wskaźnik produktu	CO01	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	Region lepiej rozwinięty	180	2320	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 71,04% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	FI X1	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	36 312 410	245 428 781	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny ex-ante może zaistnieć konieczność ich korekty.

2.A.9 KATEGORIE INTERWENCJI

Tabela 7-11: Kategorie interwencji

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji	
Fundusz:	EFRR

Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	066	7 826 101
	067	127 771 467
	069	21 625 179
	072	17 495 099
	082	21 625 179

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	01	142 273 025
	04	54 070 000

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	01	72 129 881
	02	103 042 687
	03	21 170 457

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	01	233 193
	07	196 109 832

2.A.10 PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

<i>Oś priorytetowa</i>	III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości
<p>Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP III, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.</p>	

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	IV
---	----

Nazwa osi priorytetowej	Przejście na gospodarkę niskoemisyjną
-------------------------	---------------------------------------

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

2.A.2 UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ (w stosownych przypadkach)

2.A.3 FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNII

Fundusz	EFRR
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

Priorytet inwestycyjny	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych
------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	IV1
Cel szczegółowy	Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Mimo, że obecna produkcja energii elektrycznej brutto wobec jej zużycia jest zrównoważona, to łączna moc elektryczna z istniejących źródeł jest niewystarczająca. Prognozowany wzrost zużycia energii finalnej do 2030 r. dla całego kraju wyniesie ok. 29%². Tendencję zwykłą należy uwzględnić także w odniesieniu do regionu³ i podjąć działania związane z dywersyfikacją źródeł. W tym celu niezwykle istotnym jest wykorzystanie występującego na terenie województwa potencjału odnawialnych źródeł energii i zwiększenie ich udziału w produkcji energii elektrycznej i ciepłej.</p>	

² Prognoza zapotrzebowania na paliwa i energię do 2030 roku, raport MG z 2009 r., s. 11.

³ Ibidem, s. 12.

Na koniec 2011 r. całkowita moc zainstalowana odnawialnych źródeł energii (OZE) na Mazowszu wyniosła 150 MW⁴, co uplasowało region na piątej pozycji w skali województw, wskazując jednocześnie na dalszą potrzebę rozwoju energii odnawialnej. Wzrost wykorzystania OZE jest upatrywany w szczególności w odniesieniu do rozwoju małej energetyki wiatrowej i energetyki słonecznej, która stanowi praktycznie nieograniczony potencjał wykorzystania wolnych zasobów (99,9%). Znaczące są także występujące zasoby biomasy (potencjał ekonomiczny został oszacowany na poziomie ok 10,6% w skali regionu), która może być używana do bezpośredniego spalania oraz produkcji biopaliw a także biogazu, którego potencjał rynkowy szacowany jest na poziomie 103 MWe⁵. Szersze wykorzystanie OZE wpłynie nie tylko na poprawę lokalnego zaopatrzenia w energię (poprzez jej produkcję bliżej odbiorcy końcowego) ale również na zmniejszenie strat energii związanych z przesyłem.

Największa ilość strat sieciowych (10%), generowana jest w sieciach dystrybucyjnych o napięciach SN i nN – od 220 V do 110 kV. W sieciach wysokich napięć (WN – 110 kV) straty te wynoszą jedynie 3,20%. Modernizacja i rozwój sieci średnich i niskich napięć pozwoli na zwiększenie udziału wykorzystania energii z OZE.

Dywersyfikacja źródeł energii w kierunku energii odnawialnej pozwoli nie tylko ograniczyć emisję szkodliwych substancji do atmosfery, lecz także zapobiegać zjawiskom lokalnego niedoboru energii występującym na terenie regionu, zwiększając tym samym bezpieczeństwo energetyczne województwa. Dalszy rozwój OZE stanowić będzie znaczący potencjał wykorzystania nowoczesnych technologii oraz przyczyni się do tworzenia nowych „zielonych” miejsc pracy.

Wskazany w diagnozie nieduży udział energii pochodzącej z odnawialnych źródeł na Mazowszu (7,7%) predestynuje ukierunkowanie interwencji na rzecz jego zwiększenia. Przedmiotowe dążenie jest ściśle skorelowane z określonym w Strategii Europa 2020 celem stanowiącym o 15% zwiększonym udziale OZE w bilansie energetycznym do roku 2020.

Tabela 3: SPECYFICZNE DLA PROGRAMU WSKAŹNIKI REZULTATU W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE CELE (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
IV1	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	Region lepiej rozwinięty	7,79	2013	15,0	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

⁴ Raport IEO „Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii” – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020, s. 98

⁵ Raport IEO „Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii” – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020, s. 72

<p>Priorytet Inwestycyjny</p>	<p>4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.</p>
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększony udział odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii</i> planowane są do realizacji, w szczególności następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>budowa i przebudowa infrastruktury służącej do produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.</i> <p>W ramach priorytetu wspierane będą przedsięwzięcia z zakresu budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych. Zgodnie z przedstawionym w diagnozie potencjałem regionu, objęta wsparciem zostanie w szczególności energetyka słoneczna, mała energetyka wiatrowa oraz biogaz. Priorytetyzacja przedmiotowych źródeł energii nie oznacza ograniczenia wsparcia dla pozostałych odnawialnych zasobów. Zasada dywersyfikacji źródeł oraz potrzeba generowania energii w systemie rozproszonym uzasadnia rozwój wszelkich zielonych zasobów mocy włącznie z budową instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw II i III generacji. Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku pozyskiwania energii z biomasy, wspierane będą w szczególności instalacje o najwyższej wydajności spalania z uwzględnieniem systemów umożliwiających kontrolę emisji. Przedmiotowe inwestycje powinny wpisywać się w plany jakości powietrza i uwzględniać wymogi dyrektywy 2008/50 / WE w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy. Ponadto inwestycje w zakresie energetyki wodnej dotyczyć będą wyłącznie modernizacji istniejących obiektów. W przypadku wsparcia projektów dotyczących jednostek OZE wykorzystujących energię wody zastosowanie mają warunki dotyczące projektów mogących mieć wpływ na stan wód, które szczegółowo zostały opisane w PI5b.</p> <p>Interwencje w zakresie wytwarzania energii z odnawialnych źródeł energii planuje się skierować również do jednostek o mniejszej mocy wytwarzania. Realizacja założeń będzie opierała się na generowaniu energii w systemie rozproszonym, w oparciu o budowę lokalnych, małych źródeł energii elektrycznej i ciepłej na potrzeby lokalne, które nie będą wymagały przesyłania jej na duże odległości. Produkcja energii w małych zdecentralizowanych wytwórniach będzie jednocześnie dodatkowym źródłem dochodów lokalnych społeczności. Przy takich założeniach produkcja energii odnawialnej będzie przyczyniać się dodatkowo do wzrostu potencjału ekonomicznego słabych strukturalnie subregionów oraz obszarów wiejskich. W zakresie energetyki wodnej możliwa będzie realizacja projektów wyłącznie na już istniejących budowach piętrzących lub wyposażonych w elektrownie wodne, przy jednoczesnym braku możliwości wznoszenia nowych budowli piętrzących na cele hydroenergetyczne.</p> <p>Jednocześnie oczekiwany wzrost produkcji „czystej” energii zostanie zintensyfikowany wraz z powiązaniem wsparcia na rzecz inwestycji w przyłączenia źródeł odnawialnych do sieci. Brak tego rodzaju działań może blokować dalszy rozwój OZE. Ponadto, w celu uzyskania efektu synergii dopuszcza się budowę oraz modernizację sieci dystrybucyjnych (do 110 kV) umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.</p> <p>Kompleksowe działania przyczynią się do osiągnięcia realnego wzrostu wykorzystania OZE w produkcji energii na Mazowszu. Realizacja przedmiotowych inwestycji będzie możliwa w przypadku dostarczenia energii do sieci, jak i wytwarzania jej na własne potrzeby.</p> <p>Interwencja zaplanowana w PI 4a realizuje cel główny Programu - <i>Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną</i> przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach trzeciego celu strategicznego - <i>Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.</i></p> <p>PI 4a realizować będzie cel szczegółowy UP: <i>Zmniejszenie emisyjności gospodarki.</i></p> <p>Zestawienie głównych grup beneficjentów:</p>	

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- administracja rządowa;
- przedsiębiorstwa;
- szkoły wyższe;
- podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia;
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y (Towarzystwo Budownictwa Społecznego);
- organizacje pozarządowe;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL Lasy Państwowe) i jego jednostki organizacyjne;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego;
- przedsiębiorstwa.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 4a przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększonego udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p>Wsparcie może zostać udzielone projektom spełniającym poniższe kryteria:</p> <p><u>Kierunkowe kryteria:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ realizacja projektów uwzględniających lokalizację inwestycji w planowaniu przestrzennym, w szczególności względem obszarów Natura 2000 (w szczególności obszarów specjalnej ochrony ptaków) oraz szlaków migracyjnych zwierząt; ▪ realizacja projektów, wykazujących jak najwyższe do osiągnięcia efekty oraz inne planowane do osiągnięcia rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych np. wielkość redukcji CO₂; ▪ realizacja projektów uwzględniających najwyższą efektywności kosztową - najlepszy stosunek wielkości środków unijnych przeznaczonych na uzyskanie 1 MWh energii lub 1 MW mocy zainstalowanej wynikającej z budowy danej instalacji.. <p>Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.</p>	

Preferowane będą:

- projekty ukierunkowane na wspieranie obszarów gospodarczych o największym potencjale rozwoju/inteligentnych specjalizacji regionu;
- projekty tworzące „zielone” miejsca pracy;
- projekty przyczyniające się do upowszechnienia edukacji ekologicznej (w szczególności, zwiększające świadomość społeczną w zakresie OZE oraz energetyki prosumenckiej);
- projekty realizowane w partnerstwie będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej za pośrednictwem organizacji pozarządowych, Lokalnej Grupy Działania (LGD).

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO 30	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	MW	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	30	SL 2014	1 raz/rok
CO 34	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnik a CO 2	EFRR	Region lepiej rozwinięty			38 200	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym
-------------------------------	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	IV2
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Z przeprowadzonych analiz wynika, że w latach 1996-2009 wskaźnik efektywności energetycznej (ODEX) dla gospodarki Polski obniżył się o 42% (tj. 3,8%/rok). Dotychczasowe podjęte działania pozwoliły na zwiększenie efektywności energetycznej, jednak w dalszym ciągu obszar ten wykazuje duże zapotrzebowanie. Znaczący potencjał możliwości poprawy efektywności energii upatrywany jest w przypadku oświetlenia ulicznego i placów i szacowany jest na 1,3 TWh/rok. Jednakże najwyższe możliwości oszczędności energii zidentyfikowano w sektorze budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej oraz lokalnych jednostkach produkcji ciepła (142,5 TWh/rok).</p> <p>Na terenie województwa mazowieckiego średnia ważona wartość wskaźnika energii pierwotnej dla budynków mieszkalnych wielorodzinnych została oszacowana na poziomie 106 kWh/m²rok a dla budynków niemieszkalnych 165 kWh/m²rok, wskazując tym samym na ich priorytetyzację. W kontekście zapotrzebowania na energię pierwotną Mazowsze zajmuje środkową pozycją na tle innych województw. Wynika to m.in. z faktu iż na terenie regionu występuje najmniejszy odsetek budynków oddanych do użytkowania przed 1945 r. - 12,4%. oraz najwyższy odsetek budynków najnowszych, tj. wybudowanych po 2002 r. - 13,7%, gdzie obowiązywały już przepisy dot. racjonalizacji użytkowania energii i ochrony cieplnej.</p>	

W przypadku produkcji energii cieplnej w dalszym ciągu kluczowe znaczenie ma węgiel. Sprzyja to występowaniu tzw. niskiej emisji, przekroczeniom standardów jakości powietrza i względnie dużej emisji dwutlenku węgla do powietrza co szczegółowo przedstawiono w diagnozie. W oparciu o rosnące zapotrzebowanie na ciepło użytkowe potencjalne korzyści związane z oszczędzaniem energii pierwotnej przyniosą inwestycje z zakresu wysokosprawnej skojarzonej gospodarki ciepło-elektrycznej. Mazowsze dzięki rozbudowanemu systemowi scentralizowanych systemów ciepłowniczych jest w szczególny sposób predysponowane do rozwoju kogeneracji.

Wzrost udziału kogeneracji w produkcji ciepła i energii przyniesie znaczne oszczędności ekonomiczne ze względu na zmniejszenie zużycia paliwa w instalacjach z zastosowaniem kogeneracji a odrębnym wytwarzaniem ciepła i energii elektrycznej. Wyższy poziom produkcji skojarzonej przyczyni się także do redukcji gazów cieplarnianych.

Zmniejszenie udziału emisji zanieczyszczeń powietrza przyniosą również działania na rzecz zwiększania efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków, stanowiącą zarazem jedną z najbardziej ekonomicznych dróg zmniejszenia zużycia energii.

Oszczędność zużycia energii oraz rozproszenie jej źródeł przyczyni się również do ograniczenia ryzyka awarii zasilania. Interwencje z zakresu poprawy efektywności energetycznej przyniosą stosunkowo szybkie i widoczne efekty co jest szczególnie istotne w obliczu prognozowanych zagrożeń związanych z niedoborem mocy. Wzrost efektywności energetycznej zmniejszy potrzeby modernizacyjne w przyszłości oraz koszty związane z wytwarzaniem i przesyłem energii.

Realizowane w ramach priorytetu, inwestycje prowadzące do uzyskania oszczędności zużycia energii, (zwłaszcza wobec przewidywanego wzrostu zapotrzebowania na energię) przyczynią się do ograniczenia kosztów energii, co przełoży się na utrzymanie na akceptowalnym poziomie obciążeń finansowych jej użytkowników, prowadząc do zmniejszenia zjawiska ubóstwa energetycznego.

Obszar interwencji stanowi wkład w realizację celu Strategii Europa 2020, który zakłada 20% wzrost efektywności energetycznej do roku 2020.

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
IV21	Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe	GJ	Region lepiej rozwinięty	40 339 302	2013	38 571 319	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

Priorytet Inwestycyjny	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym
------------------------	---

W ramach celu szczegółowego *Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym* planowane są do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:

- *wsparcie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych;*
- *budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w kogeneracji.*

W ramach priorytetu wsparcie będzie skierowane do podmiotów sektora mieszkaniowego (jednorodzinnych i wielorodzinnych budynków mieszkalnych) i budynków użyteczności publicznej jako sektorów, w których łącznie zanotowano największe zużycie energii.

Przeprowadzone analizy⁶ jako priorytetową wskazują potrzebę modernizacji energetycznej wraz z wymianą wyposażenia obiektów na energooszczędne. Wspierane będą zatem w szczególności działania przynoszące jak najwyższą efektywność energetyczną w ramach jednej inwestycji lub w inwestycji podzielonej na etapy, w rezultacie prowadzącej do głębokiej termomodernizacji obejmującej swoim zakresem m.in.:

- ocieplenie obiektu,
- wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenie na energooszczędne,
- przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła),
- przebudowę systemów wentylacji i klimatyzacji,
- instalację OZE w modernizowanych energetycznie budynkach,
- instalację systemów chłodzących, w tym również z OZE.

Identyfikacja optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym budynku dokonywana będzie na podstawie audytu energetycznego, stanowiącego niezbędny element projektu. Projekty realizowane w ramach PI 4c powinny zawierać kryteria dotyczące efektywności energetycznej ujęte w Dyrektywie 2006/32/WE w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych. Podczas realizacji zadań inwestycyjnych w szczególności należy mieć na uwadze instalację liczników niezbędnych do prawidłowego prezentowania danych o zużyciu oraz produkcji ciepła i energii elektrycznej. Dodatkowo istnieje obowiązek instalacji termostatów i zaworów podpionowych, w przypadku braku wcześniejszych działań w tym zakresie oraz jeżeli będzie to wynikać z przeprowadzonego audytu energetycznego. Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego skierowane zostanie również na działania wspierające rozwój wysokosprawnego wytwarzania energii w skojarzeniu w tym również w skali mikro. Przewiduje się realizację inwestycji z zakresu budowy lub rozbudowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła oraz chłodu w kogeneracji w tym również z OZE. Możliwa jest również przebudowa jednostek wytwarzania ciepła, w wyniku której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w kogeneracji. W celu zapewnienia kompleksowości wsparcia planowana jest budowa przyłączy do sieci ciepłowniczej i elektroenergetycznej dla jednostek wytwarzających energię elektryczną i ciepła w skojarzeniu.

Działania z zakresu rozwoju wysokosprawnej kogeneracji prowadzone są w ramach strategii niskoemisyjnych (plany gospodarki niskoemisyjnej). Wsparcie otrzyma budowa, uzasadnionych pod względem ekonomicznym, nowych instalacji wysokosprawnej kogeneracji o jak najmniejszej z możliwych emisji CO₂ oraz innych zanieczyszczeń powietrza. W przypadku nowych instalacji powinno zostać osiągnięte co najmniej 10% uzysku efektywności energetycznej w porównaniu do rozdzielonej produkcji energii cieplnej i elektrycznej przy zastosowaniu najlepszych dostępnych technologii. Ponadto wszelka przebudowa istniejących instalacji na wysokosprawną kogenerację musi skutkować redukcją CO₂ o co najmniej 30% w porównaniu do istniejących instalacji. Dopuszczona jest pomoc inwestycyjna dla wysokosprawnych instalacji spalających paliwa kopalne pod warunkiem, że te instalacje nie zastępują urządzeń o niskiej emisji, a inne alternatywne rozwiązania byłyby mniej efektywne i bardziej emisyjne. Inwestycje kogeneracyjne będą mogły występować w koordynacji z modernizacją energetyczną budynków prowadząc łącznie do zmniejszenia zapotrzebowania na ciepło i energię elektryczną oraz chłód.

Interwencja zaplanowana w PI 4c realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku*

⁶EFEKTYWNE FUNDUSZE – EFEKTYWNA ENERGIA – opracowanie KAPE, lipiec 2012, s. 13.

pracy, w ramach trzeciego celu strategicznego - Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu.

Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów [GJ/rok] i ilość zaoszczędzonej energii cieplnej/elektrycznej będą monitorowane na poziomie projektów oraz w sprawozdaniu rocznym dla Komisji Europejskiej.

PI 4c realizować będzie cel szczegółowy UP: *Zmniejszenie emisyjności gospodarki.*

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- przedsiębiorstwa;
- Dostawcy usług energetycznych w rozumieniu dyrektywy 2012/27/UE, realizujący inwestycje w oparciu o art. 2 pkt. 27 dyrektywy 2012/27/UE w formie (EPC Energy Performance Contracting) umów o poprawę efektywności energetycznej, o ile zakres projektu wykonywany jest na rzecz podmiotów publicznych na terenie objętym RPO WM 2014-2020
- podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia;
- instytucje kultury;
- szkoły wyższe;
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- organizacje pozarządowe;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego;
- przedsiębiorstwa.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym.
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 4c, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększonej efektywności energetycznej oraz zmniejszonych strat zużycia energii jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p>Wsparcie może zostać udzielone projektom spełniającym poniższe kryteria:</p> <p><u>Kierunkowe kryteria:</u></p>	

- realizacja projektów zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, realizowanych w oparciu o zidentyfikowany na podstawie audytu energetycznego optymalny zestaw działań dla danej inwestycji;
- realizacja projektów z zakresu efektywności dystrybucji i produkcji ciepła oraz chłodu (kogeneracja), prowadzonych w ramach strategii niskoemisyjnych (plany gospodarki niskoemisyjnej);
- realizacja projektów uzasadnionych ekonomicznie oraz w stosownych przypadkach, mających na celu przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu;
- realizacja projektów o najwyższej efektywności kosztowej – stosunek osiągniętych efektów (np. zmniejszenie energochłonności, redukcji emisji gazów cieplarnianych) do planowanych nakładów finansowych;
- realizacja projektów zapewniających jak najniższy poziom emisji CO₂ oraz innych zanieczyszczeń powietrza, a w szczególności PM 10;
- projekty z zakresu głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej zwiększające efektywność energetyczną poniżej 25% nie będą kwalifikowały się do dofinansowania;
- termomodernizacja szpitali będzie możliwa w przypadku zgodności z właściwymi mapami potrzeb zdrowotnych opracowanymi przez Ministerstwo Zdrowia;
- wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, w których wykorzystywana jest energia ze wspieranych urządzeń;
- realizacja projektów zgodnych z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty promujące niskoemisyjność, oszczędność energii i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych;
- realizacja projektów zwiększających efektywność energetyczną powyżej 60%;
- priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii;
- projekty wynikające ze Strategii OMW;
- wsparcie udzielane poprzez przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO) oraz instrumenty finansowe.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Priorytet Inwestycyjny	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania
------------------------	--

	odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym.
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym.
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
PIV 21	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	470	SL 2014	1 raz/rok
CO 32	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	kwh/rok	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	157 000 000	SL 2014	1 raz/rok
CO 31	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	gospodarstwa domowe	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	5 500	SL 2014	1 raz/rok
PIV 22	Moc zainstalowana energii elektrycznej i ciepłej	MW	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	9	SL 2014	1 raz/rok

CO 34	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnik a CO 2	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	54 400	SL 2014	1 raz/rok
-------	---	-------------------------	------	--------------------------	---	---	--------	---------	-----------

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
-------------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	IV3
<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Lepsza jakość powietrza</i>
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Województwo mazowieckie zajmuje trzecie miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych (za województwem śląskim i łódzkim) i pyłowych (za województwem śląskim i wielkopolskim). Podstawowym źródłem zanieczyszczenia powietrza na Mazowszu jest emisja antropogeniczna ze źródeł powierzchniowych i liniowych spowodowana przez zwiększony ruch drogowy. Konieczne jest zatem podjęcie działań naprawczych i zapobiegawczych dalszemu pogarszaniu się stanu powietrza.</p> <p>Główną przyczynę niedotrzymania standardów jakości powietrza stanowi emisja powierzchniowa (tzw. niska emisja). W 2011 r. zdecydowanie największy udział w całkowitej emisji gazów cieplarnianych miały emisje pochodzące z indywidualnych palenisk domowych i lokalnych kotłowni. Świadczy to o niewystarczającej dystrybucji ciepła sieciowego do odbiorców, konieczności poprawy sprawności wytwarzania ciepła indywidualnych czynników grzewczych a także ograniczenia strat ciepła związanych z przesyłem (potrzeba modernizacji).</p> <p>Z programów ochrony powietrza wynika, że powierzchnia dla całego województwa która powinna podlegać zmianie sposobu ogrzewania (w tym podłączenia do miejskiej sieci ciepłej) wynosi 1 918 400 m². Zmiana sposobu ogrzewania na bardziej ekologiczne w odniesieniu do 1 m² powierzchni grzewczej spowoduje zmniejszenie ilości pyłu o około 0,7 kg. Takie działania pozwolą na osiągnięcie poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM₁₀ w powietrzu na obszarach największych przekroczeń.</p> <p>Realizacja przedmiotowych inwestycji przyczyni się zarówno do poprawy jakości powietrza jak również do zwiększenia efektywności energetycznej, co z kolei wpłynie na wzrost bezpieczeństwa dostaw ciepła oraz zmniejszenia zużycia energii pierwotnej.</p> <p>Realizacji celu głównego interwencji jakim jest poprawa jakości powietrza posłużą również inwestycje z zakresu przesunięcia międzygałęziowego ruchu odbywanego za pomocą motoryzacji indywidualnej na rzecz ruchu niezmotoryzowanego i komunikacji zbiorowej. Dodatkowo działania te stanowią będą wkład w tworzenie komunikacyjnych węzłów aglomeracyjnych, wspierając tym samym rozwój ośrodków subregionalnych w konsekwencji przyczyniając się do kreowania efektywnych połączeń komunikacyjnych celem zwiększenia mobilności mieszkańców. Rozwinięty system transportowy sprzyjać będzie podniesieniu stopnia zintegrowania i dostępności komunikacyjnej poszczególnych dzielnic i obszarów miast oraz ich obszarów funkcjonalnych. Realizacja powyższego pozytywnie wpłynie</p>	

na jakość życia mieszkańców w tym ochronę zdrowia a także na przestrzeń publiczną, w szczególności w miastach i ich obszarach funkcjonalnych zapewniając tym samym spójność komunikacji w regionie. Podjęte działania będą sprzyjać zwiększeniu udziału bardziej przyjaznych dla człowieka i środowiska form transportu, w szczególności publicznych środków komunikacji. W ramach przedmiotowej interwencji kluczowe znaczenie będzie miało zmniejszenie emisji CO₂ oraz innych szkodliwych pyłów, gazów i metali ciężkich poprzez działania na rzecz zwiększenia udziału ekologicznych środków transportu.

Obszar interwencji stanowi istotny wkład w realizację celu Strategii Europa 2020, który zakłada 20% redukcję gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu z 1990 r.

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
IV31	Średnioroczne stężenie pyłu PM10	µg/m ³	Region lepiej rozwinięty	52	2013	40	GUS	1 raz/rok
IV32	Przewozy pasażerów środkami komunikacji miejskiej	mln osób	Region lepiej rozwinięty	1021,2	2012	1213,1	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Lepsza jakość powietrza</i>, planowany są do realizacji, w szczególności następujący typ projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ograniczenie niskiej emisji poprzez poprawę efektywności wytwarzania i dystrybucji ciepła, ▪ rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w regionie. <p>Nadrzędnym celem interwencji jest poprawa stanu jakości powietrza w skali lokalnej dzięki ograniczeniu emisji zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla jakości życia ludzi tj. CO₂, SO₂ czy PM10. Zmniejszeniu emisji szkodliwych substancji służyć będzie wymiana źródła ciepła o wyższej niż dotychczas sprawności wytwarzania ciepła, a także bardziej przyjaznego środowisku np. kotły spalające biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe. Wsparcie uzyskają jedynie inwestycje w wysokosprawne indywidualne urządzenia do ogrzewania (indywidualne źródła ciepła), w tym również mikrokogeneracja zgodnie z kryteriami określonymi we właściwych przepisach unijnych. Jednakże</p>	

zastrzega się, iż wprowadzanie pieców węglowych nie będzie współfinansowane w ramach RPO WM 2014-2020. Wspierane będą działania mające na celu zmianę sposobu ogrzewania powierzchni poprzez modernizację lokalnych źródeł ciepła tj. indywidualnych kotłowni lub palenisk, kotłowni w budynkach użyteczności publicznej, kotłowni w budynkach mieszkalnych oraz kotłowni osiedlowych a także podłączenie obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej.

Wsparcie może zostać udzielone na inwestycje w kotły spalające biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy osiągnięte zostanie znaczne zwiększenie efektywności energetycznej oraz gdy istnieją ku temu szczególnie pilne potrzeby. Inwestycje te muszą przyczyniać się do zmniejszenia emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń powietrza oraz do znacznego zwiększenia oszczędności energii. Wspomniane inwestycje mogą zostać wsparte jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej na danym obszarze nie jest uzasadnione ekonomicznie. Projekty powinny również przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu.

Działania mające na celu poprawę jakości powietrza są również ściśle związane z inwestycjami w zakresie transportu. Ze względu na zwiększającą się liczbę pojazdów niezbędne jest podjęcie interwencji mających na celu ograniczenie i uspokojenie ruchu samochodowego w aglomeracjach miejskich i ich obszarach funkcjonalnych oraz zmniejszenie jego uciążliwości. Interwencja została ukierunkowana na *rozwój multimodalnej mobilności miejskiej* uważanej za najwłaściwszą formę transportu zrównoważonego. Powiązanie różnych środków transportu w sprawny łańcuch pozwala zarówno na uzyskanie efektywności ekonomicznej jak również ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko. Wsparciem zatem objęte zostaną inwestycje poprawiające warunki ruchu dla transportu publicznego i niezmotoryzowanego. Promowane będą rozwiązania prowadzące do zrównoważonej mobilności miejskiej, zapewniające sprawnie funkcjonujący i atrakcyjny dla pasażera transport zbiorowy m.in. poprzez inwestycje w infrastrukturę i niskoemisyjny tabor. Inwestycje w obszarze transportu miejskiego będą skierowane na infrastrukturę transportu publicznego i transportu niezmotoryzowanego, tabor (w tym infrastrukturę do jego obsługi np. instalacje do dystrybucji nośników energii), węzły przesiadkowe w tym parkingi park/bike&ride oraz inteligentne systemy transportowe (mające na celu m.in. poprawę warunków dla transportu publicznego bądź niezmotoryzowanego). Finansowane będą projekty z zakresu transportu publicznego niskoemisyjnego i bezemisyjnego zasilanego paliwem alternatywnym w rozumieniu przedstawionym w krajowych ramach polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych (dot. dyrektywy 2014/94/UE) w tym niezbędnej dla tego transportu infrastruktury. Preferencyjnie traktowane będą projekty związane z zakupem bezemisyjnych pojazdów transportu publicznego. Poprzez infrastrukturę rozumie się infrastrukturę ładowania pojazdów paliwem alternatywnym oraz infrastrukturę niezbędną do korzystania z komplementarnych form transportu (tj. transportu bezemisyjnego komplementarnego w stosunku do autobusowego transportu publicznego) np. bikesharing lub carsharingu opartego o samochody elektryczne. Priorytetem jest rozwój elektromobilności. Zakupowi niskoemisyjnego taboru powinny towarzyszyć inwestycje w niezbędną dla właściwego funkcjonowania zrównoważonej mobilności infrastrukturę. Od momentu wejścia w życie zmienionych programów operacyjnych nie jest możliwe ogłaszanie nowych naborów wniosków dopuszczających pojazdy zasilane dieslem EURO-6.

Modernizacja czy rozbudowa systemu transportu publicznego nie jest jednak celem samym w sobie, ale musi być widziana w kontekście zmian w mobilności miejskiej prowadzących do zmniejszenia emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń uciążliwych dla środowiska i mieszkańców aglomeracji. Dlatego, też inwestycjom w infrastrukturę czy tabor transportu publicznego musi towarzyszyć szeroki wachlarz działań inwestycyjnych i „miękkich” tj. polityka parkingowa, udogodnienia dla podróży multimodalnych (centra przesiadkowe i parkingi „parkuj i jedź”). Wsparciem objęte będą również kompleksowe inwestycje służące ruchowi pieszemu i rowerowemu np.: ścieżki rowerowe. Należy jednak podkreślić iż drogi rowerowe nie będą miały charakteru turystycznego a ich rozbudowa przyczyniać się będzie do obniżenia poziomu emisji CO₂. Muszą one prowadzić do substytucji ruchu samochodowego, czyli posiadać funkcję komunikacyjną. Realizowane będą także działania pozwalające na optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury i zarządzanie potokami ruchu, wspomagające redukcje emisji CO₂ tj. wdrażanie inteligentnych systemów transportowych (ITS). W celu zapewnienia dostępności

transportowej możliwe będą inwestycje w drogi lokalne (gminne i powiatowe). Jednakże realizacja przedmiotowych przedsięwzięć będzie możliwa tylko w przypadku, gdy będą one związane ze zrównoważoną mobilnością miejską i będą wpisywać się w plany niskoemisyjne. Inwestycje w drogi lokalne lub regionalne będą finansowane jedynie, jako niezbędny i uzupełniający element projektu dotyczącego systemu zrównoważonej mobilności miejskiej. Samodzielne projekty dotyczące wyłącznie infrastruktury drogowej nie będą akceptowane w ramach działania. Przedmiotowe inwestycje realizowane będą w oparciu o zapisy UP w zakresie wielkości kosztów przedsięwzięcia. Wsparcie będzie skierowane na teren miasta lub miasta i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie. Przedmiotowe inwestycje powinny być realizowane w szczególności na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych i docelowych poziomach zanieczyszczeń powietrza oraz w oparciu o przygotowane plany gospodarki niskoemisyjnej.

Dodatkowo możliwe będzie wsparcie inwestycji związanych z modernizacją oświetlenia zewnętrznego (ulic, placów i dróg) na energooszczędne. Przedmiotowe inwestycje będą możliwe do realizacji zarówno jako odrębne działania jak i element towarzyszący projektu, przyczyniając się do optymalizacji kosztów zużycia energii oraz do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza.

Wszystkie projekty związane z rozwojem zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej muszą prowadzić do skoordynowania polityki transportowej z polityką przestrzenną tak, aby uzyskać zmniejszenie transportochłonności przyczyniając się do osiągnięcia niskoemisyjności. Muszą one wynikać z przygotowanych przez samorządy planów, zawierających odniesienia do kwestii przechodzenia na bardziej ekologiczne i zrównoważone systemy transportowe w miastach. Funkcję takich dokumentów mogą pełnić plany dotyczące gospodarki niskoemisyjnej lub Strategia ZIT lub plany zrównoważonej mobilności miejskiej. Dokumenty te powinny określać lokalne uwarunkowania oraz kierunki planowanych interwencji na danym obszarze i w zależności od zidentyfikowanych potrzeb zawierać odniesienia lub wskazywać adekwatne obowiązujące dokumenty zawierające odniesienia do takich kwestii jak np: zbiorowy transport pasażerski, transport niezmotoryzowany, wykorzystanie inteligentnych systemów transportowych (ITS), logistyka miejska, bezpieczeństwo ruchu drogowego w miastach, czy wdrażanie nowych wzorców użytkowania.

Najlepsze efekty przyniosą działania kompleksowe, służące z jednej strony rezygnacji z odbywania podróży samochodem a z drugiej promowaniu wykorzystywania innych środków transportu np. dzięki poprawieniu oferty transportu zbiorowego, ruchu rowerowego i pieszego. Dlatego też, przedmiotowe inwestycje będą komplementarne z inwestycjami realizowanymi w ramach właściwych krajowych programów operacyjnych. W przypadku miasta wojewódzkiego i powiązanych z nim funkcjonalnie obszarem instrumentem koordynacji jest Strategia ZIT.

Interwencja zaplanowana w PI 4e realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną* przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy w ramach trzeciego celu strategicznego - *Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu*.

PI 4e realizować będzie cel szczegółowy UP: *Zmniejszenie emisyjności gospodarki*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- przedsiębiorstwa;
- spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y;
- dostawcy usług energetycznych w rozumieniu dyrektywy 2012/27/UE, realizujący inwestycje w oparciu o art. 2 pkt. 27 dyrektywy 2012/27/UE w formie (EPC Energy Performance Contracting) umów o poprawę efektywności energetycznej, o ile zakres projektu wykonywany jest na rzecz podmiotów publicznych na terenie objętym RPO WM 2014-2020;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 4e, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. lepszej jakości powietrza jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p>Wsparcie może zostać udzielone projektom spełniającym poniższe kryteria:</p> <p>Kierunkowe kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> realizacja projektów z zakresu efektywności dystrybucji i produkcji ciepła oraz chłodu, prowadzonych w ramach strategii niskoemisyjnych (plany gospodarki niskoemisyjnej, programy ograniczenia niskiej emisji lub inne); inwestycje w indywidualne źródła ciepła muszą przyczyniać się do zmniejszenia emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń powietrza oraz do znacznego zwiększenia oszczędności energii. Wsparte projekty muszą skutkować znaczną redukcją CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zamiany spalanego paliwa); realizacja projektów w zakresie w indywidualnych źródeł ciepła ma charakter długotrwały i dlatego powinny być one zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym do końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią; realizacja projektów charakteryzujących się największą efektywnością kosztową w stosunku do osiągniętych wartości społeczno-gospodarczych; projekty powinny być uzasadnione ekonomicznie i społecznie oraz przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu; realizacja projektów uwarunkowanych wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, do których doprowadzona jest energia ze wspieranych instalacji zapewniając, że inwestycje są oparte na zapotrzebowaniu na ciepło użytkowe; realizacja projektu z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej, uwzględniającego szersze podejście, wpisującego się w odnoszące się do zagadnień niskoemisyjności strategii miejskie lub, dla obszarów aglomeracyjnych, kompleksowe plany gospodarki niskoemisyjnej;	

- realizacja projektu zgodnego z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska. Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty o dużej skali i sile oddziaływania;
- projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście;
- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy;
- projekty realizowane na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych i docelowych poziomach zanieczyszczeń powietrza;
- projekty związane z zakupem bezemisyjnych pojazdów transportu publicznego;
- projekty promujące niskoemisyjność, oszczędność i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych;
- priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii;
- projekty wykazujące efektywności w rozładowaniu zatorów, skuteczność w poprawie dostępności i mobilności, a także przyczyniającego się do zwiększenia liczby osób korzystających transportu publicznego;
- wsparcie udzielane poprzez przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO) oraz instrumenty finansowe.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.

Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej będzie monitorowane na poziomie projektów oraz w sprawozdaniu rocznym dla Komisji Europejskiej.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania	

pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	4e. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
PIV31	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	10	SL 2014	1 raz/rok
PIV32	Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	160	SL 2014	1 raz/rok
PIV33	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź"	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	35	SL 2014	1 raz/rok
PIV34	Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź"	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	3700	SL 2014	1 raz/rok

PIV36	Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania	m2	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	350 000	SL 2014	1 raz/rok
-------	---	----	------	--------------------------	---	---	---------	---------	-----------

2.A.7 INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

<i>Oś Priorytetowa</i>	IV Przejście na gospodarkę niskoemisyjną
Interwencje realizowane w ramach PI 8i i PI 9v będą wspierać działanie związane ze zwiększeniem odnawialnych źródeł energii poprzez tworzenie miejsc pracy i samo zatrudnienie w tzw. zielonych miejscach pracy.	

2.A.8 RAMY WYKONANIA

Tabela 6: Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik)	ID	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	Wskaźnik produktu	PIV21	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	44	470	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 28,6% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	PIV32	Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	20	160	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 18,1% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	PIV33	Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź"	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	2	35	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 23,1% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	FIX1	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	108 558 136	500 809 383	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny ex-ante może zaistnieć konieczność ich korekty.

2.A.9 KATEGORIE INTERWENCJI

Tabela 7-11: Kategorie interwencji

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	009	3 680 960
	010	38 015 619
	012	678 730
	013	93 651 150
	014	20 847 340
	016	19 042 553
	043	152 242 161
	090	72 488 993

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	01	379 800 166
	04	20 847 340

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	01	153 742 206
	02	219 631 722
	03	27 273 578

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	01	113 932 344
	07	286 715 162

2.A.10 PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

<i>Oś priorytetowa</i>	IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP IV, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.	

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA

<i>Numer identyfikacyjny osi priorytetowej</i>	V
<i>Nazwa osi priorytetowej</i>	Gospodarka przyjazna środowisku

<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</i>	NIE
<i>W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom</i>	NIE

2.A.2 UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ

W ramach OP V interwencja EFRR obejmuje CT 5 *Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem*, CT 6 *Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami*. Połączenie powyższych celów tematycznych wynika z logicznego powiązania ze sobą interwencji oraz komplementarności przewidzianych w nich działań. Powiązanie ze sobą działań z zakresu gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, kultury i ochrony przyrody przyczyni się do rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia mieszkańców, będzie sprzyjać wzmocnieniu efektywności podejmowanych interwencji i tym samym osiągnięciu większego efektu środowiskowego.

Zakres czynników zidentyfikowanych w ramach przeprowadzonej diagnozy wskazuje na konieczność podejmowania synergicznych działań dotyczących wskazanych obszarów. Działania rozproszone, ograniczające się tylko do jednej z dziedzin, nie będą przynosiły zamierzonych efektów oraz nie będą miały charakteru trwałego.

2.A.3 FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNII

<i>Fundusz</i>	EFRR
<i>Kategoria regionu</i>	Region lepiej rozwinięty
<i>Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)</i>	Wydatki kwalifikowalne ogółem
<i>Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)</i>	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami
-------------------------------	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	V1
Cel szczegółowy	Poprawa efektywności ograniczania skutków katastrof naturalnych.
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Zarówno w Polsce jak i w województwie mazowieckim zauważa się gwałtowne zmiany atmosferyczne, które wynikają ze zmian klimatu. Konsekwencją tych zmian jest bardzo wysokie zagrożenie wystąpienia deficytu wody dostępnej dla gospodarki w okresach niedoboru opadów, występowania powodzi, susz oraz pożarów lasów. Niniejsze zjawiska mają szczególnie negatywny wpływ na środowisko naturalne, gospodarkę (plony) oraz poziom bezpieczeństwa mieszkańców województwa mazowieckiego, szczególnie zamieszkujących tereny narażone na występowanie zjawisk katastrofalnych. Ponadto, zbyt niska pojemność naturalnych zbiorników retencyjnych oraz zły stan infrastruktury przeciwpowodziowej zmusza władze województwa do szukania jak najlepszych rozwiązań w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym np. poprzez rozpowszechnianie wiedzy w zakresie postępowania w przypadku wystąpienia powodzi.</p> <p>W związku z tym, podjęte zostaną wszelkie działania związane z poprawą systemu zarządzania ryzykiem powodziowym na terenie województwa mazowieckiego zgodnie z założeniami <i>Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030</i>. Interwencja RPO WM 2014-2020 w zakresie przedmiotowego obszaru wpłynie przede wszystkim na wzrost poziomu bezpieczeństwa powodziowego zamieszkałej w dolinach rzek ludności, a także przyczyni się do wzrostu możliwości retencjonowania wody w dobie niekorzystnych zmian klimatu.</p> <p>W związku z wysokim ryzykiem występowania pożarów lasów oraz innych negatywnych zjawisk atmosferycznych w województwie mazowieckim zauważa się konieczność doposażenia Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), które stanowią istotny element systemu reagowania i ratownictwa w przypadku wystąpienia zagrożeń dla ludzi i mienia. Przystarzałe pojazdy oraz sprzęt specjalistyczny znacznie ograniczają możliwości reagowania niniejszych służb ratowniczych. Przedmiotowe pojazdy, które stanowią podstawę do przeprowadzenia akcji ratowniczych, to w zdecydowanej większości ponad 30 letnie wozy ratowniczo – gaśnicze. Zagrożenia wystąpienia pożarów i powodzi na terenie województwa mazowieckiego powodują, iż należy doposażyć ww. jednostki, zlokalizowane w większości miejscowości, w tym wiejskich, które niejednokrotnie stanowią pierwszą możliwą pomoc dla poszkodowanych. W związku z tym interwencja przyczyni się do zminimalizowania skutków występowania negatywnych zjawisk katastrofalnych (w szczególności pożarów lasów oraz występowania powodzi).</p> <p>Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 5b wpisują się w priorytet Strategii Europa 2020 związany ze zrównoważonym rozwojem, tj. wspieraniem gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej.</p>	

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
----	----------	-------------------	-------------------	----------------	------------	-------------------------	---------------	-----------------------

V1	łączne wydatki gmin i powiatów na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową na mieszkańca [zł]	zł	Region lepiej rozwinięty	109,23	2013	122,2	GUS	1 raz/rok
----	---	----	--------------------------	--------	------	-------	-----	-----------

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Efektywniejsze zapobieganie katastrofom naturalnym, w tym powodziom i minimalizowanie ich skutków</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>rozwój kompleksowych systemów małej retencji zgodnie z Programem Małej Retencji dla Województwa Mazowieckiego oraz zabezpieczenie spływu wód wezbraniowych;</i> • <i>systemy wczesnego ostrzegania przed zjawiskami katastrofalnymi;</i> • <i>wzmocnienie potencjału Ochotniczych Straży Pożarnych.</i> <p>W związku z dużym zagrożeniem wystąpienia zjawisk powodzi i suszy, niezbędnym jest przeprowadzenie szeregu inwestycji związanych z rozwojem form małej retencji⁷, które pozwolą zwiększyć możliwość kontroli powyższych zjawisk oraz przyczynią się do zwiększenia poziomu racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych na terenie województwa mazowieckiego. W tym celu realizowane będą projekty polegające np.: na budowie i/lub tworzeniu budowli piętrzących na kanałach i małych ciekach w granicach ekosystemów od wód zależnych (głównie progi lub stopnie), renaturyzacji cieków oraz obszarów podmokłych (przywracanie naturalnego kształtu cieku, przywracanie ciągłości biologicznej cieku, przywracanie funkcji obszarom mokradłowym, budowie mikroziorników (oczek wodnych, stawów). Wszelkie działania związane z poprawą małej retencji na terenie województwa mazowieckiego w ramach RPO WM 2014-2020 będą zgodne z założeniami Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. <i>ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej</i> (Dz.U.UE L z dnia 22 grudnia 2000 r.), tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW) oraz Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. <i>w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory</i> (Dz.U.UE L z dnia 22 lipca 1992 r.).</p> <p>Poprawa bezpieczeństwa powodziowego oraz działania dotyczące suszy będzie będą realizowane poprzez: budowę lub modernizację infrastruktury zabezpieczającej przed powodzią i urządzeń wodnych (np. jazów, zastawek, zbiorników i stopni wodnych) Warunkiem realizacji powyższych inwestycji będzie zapewnienie ich pełnej zgodności z RDW oraz Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady</p>	

⁷ Pod pojęciem małej retencji rozumie się wszelkie działania techniczne i nietechniczne zmierzające do poprawy struktury bilansu wodnego zlewni poprzez zwiększenie ich zdolności retencyjnych. Realizowane będą działania wykorzystujące kompleksowe zabiegi łączące przyjazne środowisku metody przyrodnicze i techniczne oraz inne najlepsze praktyki przedstawione w Wytocznych do realizacji obiektów małej retencji w Nadleśnictwach oraz Wytocznych do realizacji małej retencji w górach.

z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz.U.UE L 288/27 z dnia 6 listopada 2007 r.).

Współfinansowane będą tylko projekty niemające negatywnego wpływu na stan lub potencjał jednolitych części wód, które znajdują się na listach nr 1 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły. Współfinansowanie projektów, które mają znaczący wpływ na stan lub potencjał jednolitych części wód i które mogą być zrealizowane tylko po spełnieniu warunków określonych w artykule 4.7 RDW, znajdujących się na listach nr 2 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły, nie będzie dozwolone do czasu przedstawienia wystarczających dowodów na spełnienie warunków określonych w art. 4.7 RDW w drugim cyklu Planów Gospodarowania Wodami na Obszarach Dorzeczy (PGWD). Wypełnienie warunku będzie uzależnione od potwierdzenia zgodności z RDW drugiego cyklu PGWD przez KE.

Działania związane z rozwojem systemu zarządzania ryzykiem w ramach Programu na terenie województwa mazowieckiego będą również polegać na tworzeniu systemów wczesnego ostrzegania przed zjawiskami katastrofalnymi wraz z prowadzonymi szkoleniami dla osób zamieszkujących tereny zalewowe w celu minimalizowania skutków katastrof. Wsparciem zostanie objęta budowa systemu złożonego z zestawu syren alarmowych wraz z wyposażeniem.

Ponadto, dopełnieniem wsparcia w niniejszym obszarze będzie podnoszenie jakości wyposażenia jednostek OSP⁸. Pomimo interwencji RPO WM 2007-2013 w niniejszym obszarze, wciąż istnieje konieczność dofinansowania jednostek OSP. Jak wynika z analiz Oddziału Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Województwa Mazowieckiego najważniejsze potrzeby dotyczą zakupu średnich i ciężkich wozów ratowniczo-gaśniczych w liczbie 300 szt. na kwotę ok. 49 mln euro. Wsparcie polegać będzie na zaspakajaniu najważniejszych potrzeb tych służb w zakresie zakupu pojazdów ratowniczo-gaśniczych lub innych pojazdów specjalistycznych. Istotnym elementem wyposażenia ww. jednostek będzie również możliwość pozyskania sprzętu stanowiącego wyposażenie specjalistycznych grup ratownictwa wysokościowego, wodnego, chemiczno-ekologicznego, grup poszukiwawczo - ratowniczych. Ponadto, w ramach Programu możliwe będzie wyposażenie w sprzęt jednostek OSP realizujących zadania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

Interwencja zaplanowana w PI 5b realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną* przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach trzeciego celu strategicznego - *Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu*.

PI 5b realizować będzie cel szczegółowy UP: *Poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd;
- podmioty wybrane w drodze ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013r., poz. 907 z późn. zm.);
- spółki wodne i ich związki;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe;
- państwowa osoba prawna;
- OSP i ich związki.

⁸ Na wsparcie OSP planowane jest przeznaczenie maksymalnie 2 949 048 EUR.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego;
- przedsiębiorstwa.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI*Priorytet Inwestycyjny*

5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 5b, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz rozwój systemów zarządzania zagrożeniami jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- zgodność z wymogami tzw. Dyrektywy powodziowej;
- zgodność z wymogami RDW;
- wsparcie projektów przeciwpowodziowych stanowiących część zintegrowanych planów zarządzania powodziowego;
- zgodność z wymogami tzw. Dyrektywy siedliskowej;
- zgodność interwencji w obszarze dotyczącym adaptacji do zmian klimatu ze Strategicznym planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030;
- zgodność projektu ze Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko;
- zgodność z dobrymi praktykami opracowanymi w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko (POIS) 2007-2013 (wytyczne do realizacji obiektów małej retencji w Nadleśnictwach, Lasy Państwowe).

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty realizowane na terenach wiejskich;
- projekty zawierające elementy związane z podnoszeniem świadomości postępowania ludności w przypadku występowania zjawisk katastrofalnych.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy; pozakonkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Tryb pozakonkursowy dedykowany jest dla projektów Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, w celu umożliwienia wsparcia przedsięwzięć przypisanych Ustawą Prawo Wodne do kompetencji ww. podmiotu.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		

PV2	Liczba wprowadzonych do użycia elementów zintegrowanego systemu wczesnego ostrzegania	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	700	SL 2014	1 raz/rok
CO20	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	24 000	SL 2014	1 raz/rok
PV3	Liczba zakupionego sprzętu specjalistycznego ratowniczo-gaśniczego	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	16	SL 2014	1 raz/rok
CO21	Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przed pożarami lasu	osoby	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	30 000	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
-------------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	V2
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów na Mazowszu.
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
System gospodarki odpadami komunalnymi na terenie województwa mazowieckiego opiera się głównie na zbieraniu i przetwarzaniu zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów selektywnie zebranych. W ostatnich latach nastąpił wzrost ilości odpadów komunalnych zebranych selektywnie, jednak w stosunku do ogólnej masy odpadów komunalnych następuje on zbyt wolno (2010 r. – niespełna 9%, 2011 r. – 11%, 2012 – 16%, 2013 – 22%, 2014 – 25%). W związku z tym, w stosunku do wyznaczonych celów, system selektywnego zbierania odpadów jest nadal niedostatecznie rozwinięty.	

Ponadto w marginalnym stopniu wdrożono kwestie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ponownego użycia.

Interwencja w tym zakresie ma na celu poprawę efektywności systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie województwa mazowieckiego, m.in. w zakresie dostępności niezbędnej infrastruktury dla mieszkańców regionu oraz przyspieszy realizację celów tzw. ramowej dyrektywy o odpadach (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy, Dz.U.UE L 312 z dnia 22 listopada 2008 r.), która wyznacza do roku 2020 poziomy przygotowania do ponownego użycia i recykling odpadów, przynajmniej takich frakcji jak: papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych wagowo na poziomie minimum 50%. Kolejnym wyzwaniem RPO WM 2014-2020, w ramach systemu zagospodarowania odpadów komunalnych, będzie interwencja ukierunkowana na osiągnięcie celów związanych z poziomami ograniczenia ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska zgodnie z tzw. Dyrektywą składowiskową (Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów) nakładająca na Polskę obowiązek redukcji masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania, do poziomu maksymalnie 35% w roku 2020 w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.) (DZ. U.UE. L 182 z 16 lipca 1999). Najważniejszym celem Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 jest zmniejszenie ilości powstających odpadów oraz doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami. Ponadto Kpgo 2022 dążąc do wdrożenia gospodarki o obiegu zamkniętym wyznacza ambitne cele w zakresie recyklingu odpadów komunalnych przewidziane do osiągnięcia w 2025 r. (60%) oraz 2030 r. (65%), a także redukcji składowania odpadów komunalnych na poziomie 10% w 2030 r.

W związku z tym należy zapewnić realizację działań związanych z powstawaniem infrastruktury umożliwiającej zapobieganie powstawaniu odpadów, wspomagające przygotowanie do ponownego użycia, wymianę rzeczy używanych, czy zwiększenie efektywności selektywnego zbierania odpadów u źródła tak, aby zapewnić ich efektywny recykling i osiągnąć założone cele. Interwencja w obszarze PI 6a wpisuje się w projekt przewodni UE „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” (Europa 2020).

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
V21	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku	%	Region lepiej rozwinięty	12,2	2012	22,5	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH

PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów na Mazowszu</i>, planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>rozbudowa i modernizacja regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) oraz instalacji zastępczych w celu spełnienia przez nie standardów RIPOK;</i> ▪ <i>rozwój infrastruktury selektywnego systemu zbierania odpadów komunalnych, ze szczególnym uwzględnieniem budowy, rozbudowy i modernizacji Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK).</i> <p>Realizowane projekty będą obejmować infrastrukturę niezbędną do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami w regionie, zaplanowanej zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami.</p> <p>W celu wypełnienia wymogów UE w ramach RPO WM 2014-2020 interwencja będzie polegać m.in. na poprawie funkcjonowania niewystarczająco rozwiniętego systemu zapobiegania powstawaniu odpadów, przygotowania do ponownego użycia i selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Dotyczy to przede wszystkim budowy, rozbudowy i modernizacji PSZOK. PSZOKi mają być jednym z kluczowych elementów systemu zbierania odpadów surowcowych, umożliwiającym oddzielne zbieranie szerokiego wachlarza odpadów powstających w gospodarstwach domowych, co bezpośrednio przekłada się na możliwość realizacji wyznaczonych celów w zakresie recyklingu. Ponadto poprzez realizację punktu napraw i wymiany używanych rzeczy PSZOKi mają odgrywać kluczową rolę w zapobieganiu powstawaniu odpadów. Zasadność wsparcia tego typu zadań potwierdzają dane dotyczące masy odpadów selektywnie zebranych (25% ogółu odpadów komunalnych w 2014r.). Konieczność interwencji w tym obszarze potwierdzają informacje docierające przede wszystkim z niewielkich gmin (zwłaszcza gminy wiejskie i wiejsko-miejskie), które nie posiadają wystarczających środków finansowych na samodzielną realizację tego typu przedsięwzięć.</p> <p>W Programie przewidziano budowę, modernizację, przebudowę lub rozbudowę zastępczych instalacji oraz RIPOK, w szczególności pod kątem zwiększenia efektywności recyklingu odpadów. Realizacja projektów polegać będzie na modernizacji zakładów mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w zakresie zwiększenia stopnia wydzielenia odpadów surowcowych oraz budowie, rozbudowie i modernizacji instalacji do przetwarzania bioodpadów i odpadów zielonych selektywnie zebranych.</p> <p>Warunkiem wsparcia inwestycji w ramach gospodarki odpadami komunalnymi będzie ich uwzględnienie w planie inwestycyjnym w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi uzgodnionych przez Ministra Środowiska⁹. W celu wypełnienia warunkowości ex ante Polska zobowiązała się do zaktualizowania krajowego oraz wojewódzkich planów gospodarowania odpadami, których załącznikami będą plany inwestycyjne uzgadniane przez Ministra Środowiska.</p> <p>Interwencja zaplanowana w PI 6.a realizuje cel główny Programu - <i>Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy</i>, w ramach trzeciego celu strategicznego - <i>Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu</i>.</p>	

⁹ Finansowanie/certyfikacja inwestycji PSZOK będzie możliwe niezależnie od etapu przygotowania WPGO.

PI 6a realizować będzie cel szczegółowy UP: *Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie.*

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd;
- podmioty wybrane w drodze ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 907 z późn. zm.);
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe;
- podmioty gospodarcze wykonujące usługi w zakresie przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów komunalnych selektywnie zebranych.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego;
- przedsiębiorstwa.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 6a, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zmniejszenie presji na środowisko naturalne poprzez rozwój gospodarki odpadami jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p><u>Kryteria kierunkowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zgodność z wymogami tzw. ramowej dyrektywy o odpadach; ▪ podstawą dla realizacji projektów w zakresie PI będą Plany Inwestycyjne dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi, tworzone przez zarządy województw i uzgadniane przez Ministra Środowiska; ▪ zgodność projektu ze Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. <p>Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.</p> <p><u>Preferowane będą:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście realizowane przez gminy na jak największym obszarze geograficznym; ▪ projekty tworzące „zielone miejsca pracy”;	

- projekty przyczyniające się do upowszechnienia edukacji ekologicznej;
- projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych;
- projekty zgodne z celami RIS i przyczyniające się do skutecznego wdrażania koncepcji inteligentnej specjalizacji;
- projekty realizowane poprzez zintegrowane podejście zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami wynikających z zobowiązań akcesyjnych tj. ramowej dyrektywy odpadowej oraz dyrektywy składowiskowej.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy;
- pozakonkursowy.

Projekty pozakonkursowe wynikać muszą z Planów Inwestycyjnych w ramach obowiązującego Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. **Instrumenty Finansowe**

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO17	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów	Tony/rok	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	4500	SL 2014	1 raz/rok
PV22	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	38	SL 2014	1 raz/rok
PV24	Liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów	osoby	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	380 000	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.
-------------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	V3
Cel szczegółowy	Zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu.
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
<p>Bogate zasoby dziedzictwa kulturalnego stanowią ogromny potencjał rozwojowy Mazowsza¹⁰. Możliwość odwiedzenia tego typu atrakcji, turyści uznają za jeden z najważniejszych atrybutów podróży¹¹. Jednakże stan techniczny zabytków na Mazowszu jest określany jako zły. Od 2005 r. z rejestru zabytków nieruchomości wykreślono ponad 70 obiektów, a prognozy wskazują, że z uwagi na ich dalszą degradację w niedługim czasie liczba ta może ulec zwiększeniu. Niezbędne jest zatem podjęcie działań w zakresie zachowania ich unikalnych wartości.</p>	

¹⁰ „Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku”, str. 31

¹¹ „Badanie satysfakcji turystów krajowych i zagranicznych 2013”. Raport z badania PBS Sp. z o.o. na zlecenie Polskiej Organizacji Turystycznej, Sopot-Warszawa 2013, s. 20

Planowane w ramach interwencji prace modernizacyjne i renowacyjne, przyczynią się do zahamowania procesu degradacji obiektów zabytkowych oraz utrwalenia ich historycznych i artystycznych walorów, pozwalając na zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Inwestycje w zakresie ochrony zabytków połączone z pracami adaptacyjnymi służącymi nadaniu im nowych funkcji, efektywnym zarządzaniem obiektami oraz porządkowaniem przestrzeni publicznej wokół zabytku i jej dostosowaniem do przyjmowania turystów, przyczynią do wzrostu atrakcyjności regionu oraz zwiększenie ruchu turystycznego, co przełoży się na pobudzenie wzrostu gospodarczego Mazowsza.

Z uwagi na najliczniejszą populację mieszkańców województwa, wskazana w diagnozie imponująca liczba placówek kulturalnych na Mazowszu okazuje się pozorna w kontekście ich dostępności na mieszkańca. Mazowsze zajmuje: 3 miejsce w dostępności do galerii i salonów sztuki, 5 w dostępności do muzeów, 12 w dostępności do kin, 14 w dostępności do bibliotek i ostatnie w dostępności do domów kultury¹². Aby umożliwić pełniejsze korzystanie z zasobów kultury konieczny jest dalszy *rozwój i efektywne wykorzystanie* instytucji oraz ośrodków kulturalnych.

Realizowane w tym zakresie projekty przyczynią się do zmiany jakościowej w odbiorze kultury, poprawy dostępu do zasobów kultury, wzmocnienia funkcji edukacyjnych i zwiększenia poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym. Nowoczesne i wielofunkcyjne obiekty pozwolą na kreowanie atrakcyjnej oferty dostosowanej do potrzeb i stylu życia współczesnych odbiorców, pozwalając na innowacyjne i interaktywne wykorzystanie zasobów dziedzictwa. Działania te będą również sprzyjać podnoszeniu regionalnego potencjału turystycznego, co przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej miejsc i atrakcji turystycznych województwa mazowieckiego będzie skutkowało rozwojem turystyki, która jest jedną z najszybciej rozwijających się gałęzi gospodarki. Konsekwencją wsparcia i dalszego rozwoju sektora kultury, będzie również powstawanie nowych miejsc pracy, co wiąże się ze zwiększaniem możliwości inwestycyjnych dla sektora usług i przemysłu.

Interwencja w obszarze PI 6c wpisuje się w projekt przewodni UE „Europa efektywnie korzystająca z zasobów (Europa 2020).

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
V31	Liczba widzów i słuchaczy teatrów i instytucji kultury oraz zwiedzających muzea na 1000 mieszkańców	osoby	Region lepiej rozwinięty	2513	2012	2739	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

¹² Ibidem.

<p>Priorytet Inwestycyjny</p>	<p>6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</p>
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększona dostępność oraz rozwój zasobów kulturowych regionu</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>wzrost regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych;</i> ▪ <i>poprawa dostępności do zasobów kultury poprzez ich rozwój i efektywne wykorzystanie.</i> <p>Prowadzone w ramach priorytetu działania będą skoncentrowane na realizacji projektów z zakresu ochrony obiektów zabytkowych ważnych z punktu widzenia rozwoju regionu, a także na rozwoju zasobów kultury.</p> <p>Wspierane będą zadania związane z adaptacją i modernizacją obiektów, która oznacza kompromis pomiędzy dziedzictwem a innowacyjnym pomysłem na jego wykorzystanie. Interwencją objęte zostaną przedsięwzięcia mające na celu ratowanie, przywracanie wartości i ochronę charakterystycznych zabytków lub ich zespołów wraz z otaczającym je kontekstem krajobrazowym. Wspierane będą prace renowacyjne i modernizacyjne umożliwiające zachowanie dotychczasowych funkcji obiektów zabytkowych, a także służące nadaniu im nowych funkcji użytkowych (z przeznaczeniem w szczególności na cele kulturalne i edukacyjne), w tym również w połączeniu z działalnością komercyjną. Priorytetowo traktowane będą działania stanowiące element szerszej oferty turystycznej w regionie, ukierunkowanej na rozwój przestrzeni kreatywnych działań i różnorodnych aktywności społecznych.</p> <p>Projekty mające na celu rozwój zasobów związane będą z poprawą funkcjonowania i efektywnego wykorzystania potencjału instytucji kultury. Wspieraniem zostaną objęte inwestycje dotyczące infrastruktury służącej działalności kulturalnej, zachowaniu dziedzictwa i zwiększeniu dostępności do jego zasobów. W ramach interwencji możliwe będą prace modernizacyjne i renowacyjne zachowania instytucji kultury w przypadku gdy prace te stanowią część dostosowania budynku do nowych funkcji kulturowych. Wspierane będą także przedsięwzięcia prowadzące do efektywniejszego wykonywania zadań statutowych, polegające na zapewnieniu wysokiej jakości trwałego wyposażenia oraz odpowiedniego zabezpieczenia zbiorów będących w posiadaniu instytucji, w tym również ich digitalizację. Należy jednak zaznaczyć, że działania z zakresu e-kultury będą realizowane w przypadku gdy stanowią element szerszego projektu.</p> <p>W ramach działania nie będą finansowane projekty dotyczące organizacji imprez o charakterze kulturalnym, tj. wystaw czy festiwali, które nie przynoszą efektów w dłuższej perspektywie czasowej. Wsparcie nie będzie także kierowane na budowę od podstaw nowej infrastruktury kulturalnej. Możliwe będą inwestycje infrastrukturalne mające na celu niezbędne dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturalnych, w tym edukacyjnych.</p> <p>Inwestycje realizowane w ramach priorytetu powinny stanowić wkład w rozwój potencjału endogenicznego poprzez inwestycje trwałe w wyposażenie i małą infrastrukturę kulturalną oraz na rzecz zrównoważonej turystyki.</p> <p>Interwencja zaplanowana w PI 6c realizuje cel główny Programu - <i>Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy</i>, w ramach drugiego celu strategicznego - <i>Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.</i></p> <p>PI 6c realizować będzie cel szczegółowy UP: <i>Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie.</i></p> <p><u>Zestawienie głównych grup beneficjentów:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ JST, ich związki i stowarzyszenia; ▪ jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną; 	

- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- instytucje kultury;
- spółki prawa handlowego, w których udział większościowy – ponad 50% akcji, udziałów itp. – posiadają jednostki sektora finansów publicznych;
- organizacje pozarządowe;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- parki narodowe i krajobrazowe;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.
- podmioty działające w oparciu o przepisy ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 6c przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. wzrostu efektywności wykorzystania potencjałów dziedzictwa kulturowego, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p>Kierunkowe kryteria:</p> <p>podczas oceny projektów obok elementów takich jak analiza ekonomiczna, analiza finansowa czy analiza ryzyka, pod uwagę będą brane m.in. następujące aspekty:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analiza popytu - wykazanie zapotrzebowania na dany projekt, w tym szacowanej liczby odwiedzających; ▪ realizacja priorytetów rozwoju kultury: <ul style="list-style-type: none"> ✓ poprawa dostępności do kultury - tj. w wymiarze fizycznym udostępnienie nowych powierzchni do prowadzenia działalności kulturalnej, jak również budowanie świadomości i edukacja kulturalna; ✓ zachowanie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) dla przyszłych pokoleń; ✓ umożliwienie nowych form uczestnictwa w kulturze - tworzenie warunków do rozwoju oferty kulturalnej odpowiadającej na nowe potrzeby w obszarze działalności kulturalnej wynikające z rozwoju technicznego oraz przemian społecznych we współczesnej gospodarce; ✓ podniesienie atrakcyjności turystycznej kraju lub regionu. ▪ zapewnienie trwałości efektów, w tym generowane efekty mnożnikowe - promowane będą rozwiązania wpływające na poprawę efektywności funkcjonowania obiektów/instytucji w długim okresie, w tym rozwiązania pozwalające na: <ul style="list-style-type: none"> ✓ obniżenie kosztów utrzymania na rzecz wydatków inwestycyjnych oraz na działalność kulturalną; ✓ zastosowanie rozwiązań energooszczędnych - zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii, a przez to zmniejszenie ogólnych kosztów eksploatacji budynków; 	

- ✓ dywersyfikację źródeł finansowania działalności - pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania;
- ✓ dodatnie efekty ekonomiczne - oddziaływanie na bezpośrednie otoczenie inwestycji;
- ✓ tworzenie nowych miejsc pracy;
- realizacja projektów wpisujących się w strategię rozwoju, pozostających w korelacji z innymi czynnikami rozwoju, przyczyniając się tym samym do wzrostu gospodarczego regionu.

Kryteria wynikające z wdrażania założeń poszczególnych polityk horyzontalnych adekwatnie do obszaru merytorycznego osi. Kryteria związane z polityką zrównoważonego rozwoju (w tym odpowiadające *Zielonej Inicjatywie na Rzecz Zatrudnienia*) będą charakterystyczne dla osi współfinansowanych z EFRR.

Preferowane będą:

- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy;
- projekty przyczyniające się do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;
- projekty przyczyniające się do zwiększenia ruchu turystycznego;
- projekty przynoszące efekty w dłuższej perspektywie czasowej;
- projekty przyczyniające się do poprawy jakości edukacji kulturalnej;
- projekty realizowane w partnerstwie będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej za pośrednictwem organizacji pozarządowych, LGD;
- projekty wynikające ze Strategii OMW.

Poszczególne preferencje, wybrane spośród powyżej wymienionych, mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również preferencje dla inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
-------------------------------	---

Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
PV31	Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	30	SL 2014	1 raz/rok
PV32	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	30	SL 2014	1 raz/rok
PV33	Liczba kulturowych obszarów / miejsc / instytucji kulturalnych udostępnianych dla niepełnosprawnych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	30	SL 2014	1 raz/rok
CO09	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem obiektach dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	odwiedziny /rok	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	255000	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę
-------------------------------	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	V4
Cel szczegółowy	Wzmocniona ochrona bioróżnorodności w regionie
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Problem ochrony przyrody został zidentyfikowany w SRWM, ale również w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR), gdzie zwrócono szczególną uwagę na potrzebę zachowania obszarów najbardziej wartościowych pod względem przyrodniczym. KE w swych rekomendacjach również zwraca uwagę na potrzebę kontynuowania interwencji w tym obszarze. Ochrona krajobrazu, a także korytarzy ekologicznych w krajowym systemie ochrony przyrody jest realizowana głównie w ramach obszarów chronionego krajobrazu i parków krajobrazowych. Obie te wielkoobszarowe formy są ustanawiane przez sejmiki województw. Interwencja RPO WM 2014-2020 zostanie skierowana przede wszystkim na obszar parków krajobrazowych.</p> <p>Zasadniczym zadaniem do realizacji w ramach obszaru PI 6d jest wzmocnienie ochrony różnorodności biologicznej, tak by w przyszłości możliwe było zahamowanie spadku bioróżnorodności regionu. Przeszkodą w realizacji powyższego zadania w regionie jest zwiększająca się presja człowieka na środowisko naturalne powodująca zmniejszanie się jego bioróżnorodności oraz brak pełnej wiedzy o występowaniu cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym obszarów województwa. Konieczna jest również weryfikacja granic obszarów chronionych, weryfikacja wskazań dla czynnej ochrony ekosystemów, ustalenie zakazów ochronnych na terenach chronionych (obszarach chronionego krajobrazu), oznakowanie terenów chronionych oraz przeprowadzenie działań z zakresu czynnej ochrony różnorodności biologicznej. Problemem w realizacji ww. zadania jest brak realizacji dużych, wieloletnich programów ochrony czynnej gatunków i ich siedlisk w parkach krajobrazowych. Dotychczas z reguły realizowano tylko małe projekty ograniczone do niewielkiego obszaru, o ograniczonym efekcie dla całej populacji lub siedlisk.</p> <p>Powyższe wsparcie w ramach RPO WM 2014-2020 z zakresu czynnej ochrony siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt, opracowanie dokumentacji planistycznej oraz poprawy funkcjonowania ośrodków realizujących działania w obszarze ochrony przyrody, w tym także edukacyjne, przyczyni się do wzmocnienia ochrony różnorodności biologicznej. Zaniechanie działań ochronnych na większą skalę spowoduje ubożenie bioróżnorodności województwa mazowieckiego.</p> <p>Interwencja w obszarze PI 6d wpisuje się w projekt przewodni UE „Europa efektywnie korzystająca z zasobów (Europa 2020).</p>	

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
V41	Parki krajobrazowe objęte planami ochrony	%	Region lepiej rozwinięty	40	2014	100	Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę</p>
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Wzmocniona ochrona bioróżnorodności w regionie</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>ochrona in-situ i ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych;</i> ▪ <i>budowa i modernizacja niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków;</i> ▪ <i>opracowanie planów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo;</i> ▪ <i>projekty ograniczające negatywne oddziaływanie ruchu turystycznego i promujące lokalne zasoby przyrodnicze.</i> <p>W ramach RPO WM 2014-2020 podejmowane będą działania w zakresie ochrony czynnej zagrożonych gatunków i ich siedlisk poprzez budowę i modernizację niezbędnej infrastruktury. Planuje się m.in. budowę i rozbudowę infrastruktury np.: pracownie badawcze, wylęgarnie jaj i ikry, azyle dla zwierząt, pogłębianie i oczyszczanie naturalnych zbiorników wodnych, budowę zastawek i innych urządzeń wodnych w celu poprawy siedlisk bytowania chronionych gatunków, wykaszanie i odkrzaczanie, wysiew nasion, uprawy zachowawcze oraz urządzenia do inwentaryzacji i monitoringu gatunków. Dopiero wykonanie dużych, wieloletnich projektów, w szczególności w parkach krajobrazowych województwa mazowieckiego pozwoli uzyskać trwały efekt w postaci zahamowania spadku różnorodności biologicznej.</p> <p>Opracowanie planów wpłynie na poprawę możliwości ochrony parków poprzez m.in.: inwentaryzację zasobów, wskazanie działań ochronnych, wytycznych do planów zagospodarowania przestrzennego gmin i planów urządzania lasów. W ramach RPO WM 2014-2020 realizowane będą również projekty dotyczące czynnej ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk wykorzystujące lokalne zasoby przyrodnicze, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzanie do niewielkich lokalnych oczek wodnych, stawów, zbiorników potorfowych, cieków bezodpływowych młodych raków szlachetnych i błotnych oraz ryby różanki, zwiększając w ten sposób ich różnorodność biologiczną; • zabiegi ochrony czynnej (wykaszanie, odkrzaczanie, wprowadzanie nowych roślin, wysiew nasion) dotyczące chronionych gatunków i siedlisk wykorzystują lokalne istniejące stanowiska roślin i ich siedliska zwiększając jednocześnie stabilność ich populacji i poprawiając stan siedlisk; • projekty dotyczące infrastruktury mającej na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania turystyki na obszary cenne przyrodniczo oraz rozwoju edukacji i promowania form ochrony przyrody: ścieżki przyrodnicze, turystyka kajakowa, urządzenia turystyczne (wieże i pomosty widokowe, wiaty i inne). <p>Ponadto, interwencja w obszarze ochrony różnorodności biologicznej będzie uzupełniana poprzez wsparcie przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej np.: budowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych, opracowanie wydawnictw (przewodniki, mapy, publikacje), organizację konkursów i kampanii edukacyjno-informacyjnych. Istotnym elementem ochrony przyrody jest też konieczność opracowania planów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo.</p>	

Wsparcie parków krajobrazowych wiązało się będzie ze wsparciem obszarów Natura 2000, które znajdują się na terenie Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych. Realizacja projektów w niniejszym obszarze będzie zgodna z opracowanymi przez Polskę Priorytetowymi Ramami Działań dla sieci Natura 2000 na Wieloletni Program Finansowania UE w latach 2014-2020¹³, zgodnie z art. 8 tzw. Dyrektywy siedliskowej. Jednocześnie wsparcie dotyczące elementów infrastruktury turystycznej, jeżeli będzie występowało w ramach działań mających na celu ochronę różnorodności biologicznej, będzie absorbowało mniejszą część alokacji przedmiotowego Priorytetu Inwestycyjnego.

Interwencja zaplanowana w PI 6d realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną* przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach trzeciego celu strategicznego - *Wsparcie działań wzmacniających zrównoważony rozwój środowiska na Mazowszu*.

PI 6d realizować będzie cel szczegółowy UP: *Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie JST, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd;
- podmioty wybrane w drodze ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013r. Nr 0, poz. 907 z późn. zm.);
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe;
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby i instytucje z województwa mazowieckiego.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.]</p> <p>W przypadku PI 6d, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zmniejszenie presji na środowisko naturalne poprzez poprawę ochrony różnorodności biologicznej, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p>	

¹³ http://www.mos.gov.pl/arttykul/5343_natura_2000/21048_natura_2000.html 2.09.2014

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- zgodność z założeniami Priorytetowych Ram Działań dla sieci Natura 2000 na Wieloletni Program Finansowania UE w latach 2014-2020;
- zgodność z Dyrektywą Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty przyczyniające się do upowszechnienia edukacji ekologicznej;
- projekty dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze;
- projekty dotyczące ochrony czynnej zagrożonych gatunków (in-situ i ex-situ) i ich siedlisk przyrodniczych.

Poszczególne preferencje, wybrane spośród powyżej wymienionych, mogą być zastosowań w zależności od specyfiki konkursu.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług
-------------------------------	--

	ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO23	Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony	ha	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	20	SL 2014	1 raz/rok
PV41	Liczba wprowadzonych ponownie do środowiska (reintrodukowanych) młodych osobników chronionych gatunków fauny	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	9 000	SL 2014	1 raz/rok

2.A.7 INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

<i>Oś Priorytetowa</i>	V. Gospodarka przyjazna środowisku
<p>Wkład CT 8 w CT 1-7:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowanie kadr dla utworzonych miejsc pracy w zakresie działań gospodarki zielonej PI 6a; ▪ wspieranie tworzenia przedsiębiorstw MŚP stanowiących potencjalne podmioty działające w obszarze gospodarki zielonej PI 6a. 	

2.A.8 RAMY WYKONANIA

Tabela 6: Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	ID	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
V. Oś Gospodarka przyjazna środowisku	Wskaźnik produktu	PV 31	Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	4	30	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 37,75% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	PV 32	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	6	30	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 37,4% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	FIX 1	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	16 051 416	85 445 194	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny ex-ante może zaistnieć konieczność ich korekty.

2.A.9 KATEGORIE INTERWENCJI

Tabela 7-11: Kategorie interwencji

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
V. Gospodarka przyjazna środowisku	017	3 786 025
	018	2 366 018
	085	3 339 256
	087	5 941 435
	088	5 964 594
	094	46 958 827

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
V. Gospodarka przyjazna środowisku	01	68 356 155

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
V. Gospodarka przyjazna środowisku	01	21 319 546
	02	30 456 491
	03	16 580 118

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
V. Gospodarka przyjazna środowisku	07	68 356 155

2.A.10 PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

<i>Oś priorytetowa</i>	V. Gospodarka przyjazna środowisku
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP V, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.	

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA

<i>Numer identyfikacyjny osi priorytetowej</i>	VI
<i>Nazwa osi priorytetowej</i>	Jakość życia

<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</i>	NIE
<i>W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom</i>	NIE

.A.2 UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ (w stosownych przypadkach)

2.A.3 FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNII

<i>Fundusz</i>	EFRR
<i>Kategoria regionu</i>	Region lepiej rozwinięty
<i>Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)</i>	Wydatki kwalifikowalne ogółem
<i>Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)</i>	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych
-------------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	VI1
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Dokumentem stanowiącym krajowe ramy strategiczne dla wszystkich przedsięwzięć realizowanych w obszarze zdrowia w perspektywie 2014-2020 jest: <i>Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 (Policy Paper)</i>.</p> <p>Schorzenia wskazane w <i>Policy Paper</i> dla Polski tj. choroby: psychiatryczne, układu kostno stawowo mięśniowego, a także układu krążenia, oddechowego oraz choroby nowotworowe należą do głównych przyczyn niezdolności do pracy i umieralności na Mazowszu.</p> <p>Podobnie jak w skali całej Polski liczba osób w wieku produkcyjnym jak i przedprodukcyjnym będzie się zmniejszać w najbliższych latach, przy jednoczesnym systematycznym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym.</p> <p>Analiza podmiotów świadczących usługi zdrowotne na Mazowszu wskazuje na duże potrzeby w zakresie modernizacji infrastruktury, dostosowania do wymogów prawa i wymogów płatnika publicznego, jak również w zakresie dostępności do nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej, w tym służącej do diagnostyki.</p> <p>Szczególnie poważny problem w regionie stanowią zaburzenia psychiczne. W porównaniu z danymi dla kraju, wyższa jest zachorowalność na te schorzenia, a także częstość leczenia. Jednocześnie niezadowalająca jest jakość infrastruktury w tym zakresie.</p> <p>Interwencja zostanie skoncentrowana w szczególności na infrastrukturze związanej z psychiatrią, ze względu na rosnącą zachorowalność na Mazowszu, oraz znaczne potrzeby w tym zakresie, ponadto kompleksowo na subregionach. W rezultacie planowanej interwencji zwiększy się jakość usług opieki zdrowotnej, w szczególności w zakresie leczenia zaburzeń psychicznych. W wymiarze terytorialnym,</p>	

poprawi się jakość usług opieki zdrowotnej w zakresie schorzeń zgodnych z *Policy Paper*, w szczególności w subregionach.

Ponadto, w miarę dostępności środków, w rezultacie planowanej interwencji ulegnie poprawie jakość usług w zakresie pozostałych schorzeń wskazanych w *Policy Paper*, jak również trendów demograficznych.

System koordynacji, którego narzędziem jest Komitet Sterujący ds. Zdrowia przyczyni się do poprawy efektywności funkcjonowania sektora zdrowia, w tym zapewnienia optymalnego wykorzystania usług w ramach opieki przedszpitalnej - Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ) i Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej (AOS) i racjonalizacji wykorzystania opieki szpitalnej, zgodnie z założeniami oraz rozwiązaniami przyjętymi w *Policy Paper*, oraz z krajowymi reformami w tym zakresie.

Zgodnie z *Policy Paper*, efektywności w skali całego systemu ochrony zdrowia będzie sprzyjała komplementarność z działaniami prowadzonymi z poziomu krajowego, dzięki systemowi koordynacji określone w UP oraz w *Policy Paper*.

Inwestycje w obszarze zdrowia przyczynią się do osiągnięcia celów założonych w Strategii Europa 2020 dotyczących zatrudnienia i redukcji ubóstwa. Utrata zdrowia stanowi jeden z czynników przerywania aktywności zawodowej i zagrożenia ubóstwem, działania ukierunkowane na poprawę jakości usług zdrowotnych, jak również poprawę efektywności sektora zdrowia, będą sprzyjały włączeniu społecznemu.

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
VI11	Średnia długość pobytu w szpitalu psychiatrycznym	dni	Region lepiej rozwinięty	31,8	2012	29,8	Mazowiecki Urząd Wojewódzki	1 raz/rok
VI12	Liczba porad udzielonych w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	szt.	Region lepiej rozwinięty	7,2	2012	8,0	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych
-------------------------------	--

W ramach celu szczegółowego: *Zwiększona jakość efektywnie świadczonych usług zdrowotnych o wysokim standardzie w priorytetowych obszarach* planowany jest do realizacji, w szczególności, następujący typ projektu:

inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb

W ramach RPO WM 2014-2020 planowane są działania polegające na inwestowaniu w infrastrukturę ochrony zdrowia, wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb. Zgodnie z przedstawioną diagnozą oraz planowanymi rezultatami interwencji, będą to przede wszystkim inwestycje służące podwyższeniu jakości świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych przez podmioty lecznicze realizujące usługi w zakresie opieki psychiatrycznej.

W lecznictwie zaburzeń psychicznych nie występuje problem nadmiernej liczby łóżek szpitalnych. W wyniku realizacji inwestycji nie wzrośnie liczba łóżek, zostanie natomiast podniesiona jakość świadczonych usług.

W wymiarze terytorialnym, planowane są inwestycje w podmiotach świadczących usługi zdrowotne, w tym w placówkach mono i wielospecjalistycznych.

Koncentracja na ww. obszarach nie wyklucza wsparcia infrastruktury zdrowotnej istotnej z punktu widzenia pozostałych grup chorobowych, w szczególności wskazanych w Policy Paper (choroby układu kostno – stawowo – mięśniowego, układu krążenia, układu oddechowego, nowotworowe oraz specyficznych dla regionu), jak również potrzeb związanych z trendami demograficznymi.

W ww. podmiotach przewiduje się inwestycje w zakresie unowocześnienia infrastruktury ochrony zdrowia, w tym m.in.: zakup nowoczesnej aparatury medycznej, związane z nią remonty, modernizację, przebudowę i adaptację pomieszczeń, wyposażenie w sprzęt, urządzenia medyczne, w tym aparaturę wysokospecjalistyczną, tworzenie pracowni diagnostycznych.

Budowa nowej infrastruktury będzie możliwa, co do zasady, pod warunkiem poprawy efektywności działania. Preferowane będą projekty uwzględniające współpracę placówek, partnerstwo, tworzenie sieci kooperacji, maksymalne wykorzystanie dobrych praktyk i dzielenie się doświadczeniem.

Podejmowane będą wyłącznie inwestycje zweryfikowane zidentyfikowanymi deficytami i potrzebami uwzględniającymi sytuację demograficzną i epidemiologiczną (odpowiednio identyfikowaną na poziomie województwa – w zależności od specyfiki podmiotu leczniczego i oferowanych przez niego usług) oraz faktycznym zapotrzebowaniem i dostępnością infrastruktury ochrony zdrowia na danym obszarze z wykorzystaniem map zdrowotnych w opracowaniu przez Ministerstwo Zdrowia (MZ) z zastrzeżeniem zasad opisanych w Kierunkowych zasadach wyboru projektów. Inwestycje dotyczące opieki długoterminowej o charakterze opiekuńczo-pobytowym¹⁴ nie są kwalifikowalne.

Na zasadach i w zakresie zgodnym z *Policy Paper* wspierane będą między innymi projekty polegające na przeprowadzeniu niezbędnych, z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych, prac remontowo-budowlanych, w tym w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, a także wyposażeniu w sprzęt medyczny oraz – jako element projektu – rozwiązaniach w zakresie IT (oprogramowanie, sprzęt). Z uwagi na charakter świadczeń realizowanych w POZ, inwestycje prowadzone w ramach tego typu projektu mogą być ukierunkowane na wszystkie problemy zdrowotne dorosłych i dzieci rozwiązywane w ramach świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, przy czym powinny one przyczyniać się do rozwoju opieki koordynowanej, z uwzględnieniem środowiskowych form opieki (community based care). Komplementarnie w PO WER realizowane będą działania związane z doskonaleniem kompetencji lekarzy, w tym POZ. Zakres interwencji powinien wynikać z diagnozy lub danych ujętych w dostępnych rejestrach, wskazujących na potrzeby. Rozwój usług zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, wspierany ze środków EFRR, jest zgodny z założeniami

¹⁴Domy Pomocy Społecznej.

europiejskich zasad przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej oraz z kierunkami wskazanymi w KPPU.

Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest **Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia** działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia. W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągania oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper* w zakresie ochrony zdrowia oraz cele UP i Programów Operacyjnych.

Warunkiem koniecznym dla podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący **Planem działań w sektorze zdrowia**, na zasadach wynikających z kluczowych ustaleń KS.

Zakres Planu działań jest zgodny z wzorem przyjętym Uchwałą KS.

Inwestycje będą realizowane wyłącznie przez podmioty wykonujące działalność leczniczą (publiczne i prywatne) udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W przypadku poszerzenia działalności podmiotu wykonującego działalność leczniczą, wymagane będzie zobowiązanie do posiadania umowy na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych najpóźniej w kolejnym okresie kontraktowania świadczeń po zakończeniu realizacji projektu.

Interwencja zaplanowana w PI 9a realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną* przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach trzeciego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 9a realizować będzie cel szczegółowy UP: *Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe;
- JST oraz podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają JST, ich związki i stowarzyszenia.

W szczególności beneficjentami projektów inwestycyjnych w ramach RPO WM 2014-2020 będą podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze i pielęgniarki, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko - wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne)

Zestawienie głównych grup docelowych:

- mieszkańcy województwa wymagający opieki zdrowotnej;
- podmioty lecznicze.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

Priorytet Inwestycyjny	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego,
------------------------	--

	regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych
--	---

Proces oceny i wyboru projektów przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ, w oparciu kryteria przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 9a, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do podwyższenia jakości usług opieki zdrowotnej jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Zgodnie z mechanizmem koordynacji w obszarze zdrowia określonym w UP i w *Policy Paper*, rekomendacje dla KM w zakresie trybów i kryteriów wyboru projektów określone są w Planie działań zatwierdzanym przez Komitet Sterujący ds. zdrowia. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym uwzględniane są w Planie działań i podlegają ww. mechanizmowi koordynacji.

Kierunkowe zasady wyboru:

- Projekty są kwalifikowalne jeśli są zgodne z Planem działań w sektorze zdrowia, uzgodnionym przez Komitet Sterujący, i jeśli zasadność ich realizacji wynika z map potrzeb. Projekty będą wybierane zgodnie z kryteriami wyboru opartymi na rekomendacjach określonych w Planie Działań.
- Wydatki ponoszone w ramach projektów dotyczących infrastruktury w zakresie opieki szpitalnej mogą być certyfikowane po wprowadzeniu map potrzeb w dziedzinie medycyny zbieżnej tematycznie z zakresem danego projektu.
- W drodze wyjątku od warunku określonego w punkcie b, inwestycje dotyczące infrastruktury w kontekście opieki koordynowanej mające na celu wzmocnienie podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz środowiskowych form opieki (deinstytucjonalizacja, tworzenia środowiskowych form opieki) mogą być współfinansowane od razu po przyjęciu przez Komitet Sterujący Planu działań, pod warunkiem, że diagnoza lub dane w dostępnych rejestrach umożliwiają weryfikację zasadności ich realizacji.
- Inwestycje polegające na dostosowaniu istniejącej infrastruktury do obowiązujących przepisów są niekwalifikowane, chyba że ich realizacja jest uzasadniona z punktu widzenia poprawy efektywności (w tym kosztowej) i dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej.

Preferowane będą:

- projekty wspierające przeniesienie akcentów z usług wymagających hospitalizacji na rzecz POZ i AOS, jak również wspierające rozwój opieki koordynowanej z uwzględnieniem środowiskowych form opieki.
- projekty efektywne kosztowo i realizowane przez podmioty, które wykazują największą efektywność finansową,
- projekty przewidujące działania konsolidacyjne i inne formy współpracy podmiotów leczniczych,
- projekty przewidujące działania w zakresie reorganizacji i restrukturyzacji wewnątrz podmiotów leczniczych, w celu maksymalizacji wykorzystania infrastruktury, w tym sąsiadującej, oraz stopnia jej dostosowania do istniejących deficytów.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy jako podstawowy,

- pozakonkursowy.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi, na których będą realizowane regionalne inwestycje terytorialne.

W trybie pozakonkursowym planowana jest realizacja typu projektu: *inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb*. Projekt wynika wprost z Kontraktu Terytorialnego. Zgodnie z systemem koordynacji dla obszaru zdrowia określonym w UP i PP, projekt wymaga akceptacji przez Komitet Sterujący ds. Zdrowia a warunkiem jego dofinansowania jest zgodność z odpowiednią mapą potrzeb zdrowotnych.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
PVI 3	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	14	SL 2014	1 raz/rok
CO 36	Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi	osoby	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	185 000	SL 2014	1 raz/rok
PVI 4	Liczba urządzeń aparatury medycznej/sprzętu medycznego zakupionych w programie	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	1000	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
-------------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	VI2
Cel szczegółowy	<i>Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych</i>
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
Wskazana w diagnozie potrzeba rewitalizacji i oczekiwane w związku z tym rezultaty, wynikają z przedstawionych negatywnych zmian na Mazowszu, w tym depopulacją miast, degradacją przestrzeni oraz suburbanizacją. Wraz z rozlewaniem się zabudowy, degradacji przestrzennej i ekonomicznej ulegają obszary w centrach miast. Na obszarach wiejskich obszarami zdegradowanymi są głównie dawne tereny produkcyjne, kolejowe, wojskowe oraz obszary Państwowych Gospodarstw Rolnych, na których nastąpiło skumulowanie negatywnych zjawisk hamujących ich rozwój. Są to obszary zmarginalizowane	

społecznie i gospodarczo, które utraciły swoją pierwotną funkcję i na których nastąpił spadek jakości życia mieszkańców. Charakteryzują się one wysokim poziomem bezrobocia i bierności zawodowej oraz niskim poziomem przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Prowadzi to do wysokiego stopnia wykluczenia społecznego i biedy. Zjawisko bierności zawodowej związane jest także z nieprzygotowaniem wskazanej grupy osób do dostosowywania się do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy. Wiąże się z tym degradacja przestrzeni objawiająca się w zaniedbaniu technicznym substancji mieszkaniowej i przestrzeni publicznych oraz wyłączeniu znacznych terenów z użytkowania.

Rewitalizacja zdegradowanych i zmarginalizowanych obszarów wskazanych jako problemowe, ma na celu pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach. Działania naprawcze prowadzić będą do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto pozwolą one na trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Przyczynią się również do ograniczania zjawiska eksurbanizacji poprzez podnoszenie atrakcyjności stref rozwojowych w miastach i pozwolą na odnowienie lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich. Rezultatem prowadzonych działań będzie także zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co się z tym wiąże zwiększone zainteresowanie inwestorów tym obszarem.

Inwestycje w infrastrukturę podejmowane w ramach tego priorytetu będą przede wszystkim narzędziem do zmian społeczno-gospodarczych na obszarach rewitalizowanych, a nie ich głównym celem. Warunkiem osiągnięcia trwałych rezultatów rewitalizacji będzie koordynacja działania i współpraca różnych instytucji oraz partycypacja społeczna.

Realizowane w ramach PI 9b inwestycje wpłyną pozytywnie na osiągnięcie celu 5 *Wspieranie włączenia społecznego* założonego w *Strategii Europa 2020*. Poprzez realizację wskazanego celu dąży się do ograniczenia ubóstwa.

PI 9b realizować będzie także cel szczegółowy UP: *Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym*.

Interwencja zaplanowana w PI 9b realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

W wyniku interwencji osiągnięty zostanie poniższy wskaźnik. Osiągnięty rezultat będzie silnie korelował z projektami współfinansowanymi z EFS.

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
VI1	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności	osoby	Region lepiej rozwinięty	412	2012	371	GUS	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich</p>
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych</i> planowane będą do realizacji, w szczególności, następujący typ projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>rozwój infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczej.</i> ▪ <i>odnowa tkanki mieszkaniowej, w zakresie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, jako element szerszego działania rewitalizacyjnego.</i> <p>Działania rewitalizacyjne podejmowane w ramach tego typu projektów będą zaplanowanymi i skoordynowanymi procesami ukierunkowanymi na odwrócenie negatywnych trendów zachodzących w obszarach kryzysowych.</p> <p>Realizowane przedsięwzięcia będą prowadzone w oparciu o Programy Rewitalizacji (PR), będące elementem polityki strategicznej miast i obszarów wiejskich oraz stanowiące część systemu Narodowego Planu Rewitalizacji. Ponadto będą one wykazywać pozytywny wpływ na sytuację na wyznaczonym obszarze kryzysowym.</p> <p>Zintegrowane inwestycje infrastrukturalne nakierowane na grupy defaworyzowane, szczególnie poprzez rozwiązywanie problemów społecznych, powinny przyczyniać się do ograniczenia koncentracji ubóstwa oraz wykluczenia społecznego, a także do zwiększenia szans zatrudnienia mieszkańców. Ponadto działania w przedmiotowym zakresie będą skupiać się na odbudowywaniu oraz wzmacnianiu więzi społecznych, np. sąsiedzkich, osiedlowych oraz w skali miejscowości wiejskich.</p> <p>Interwencja PI 9b. związana będzie przede wszystkim z rozwiązywaniem problemów społecznych na rewitalizowanym obszarze poprzez przedsięwzięcia infrastrukturalne o mniejszej skali, uzupełniane przez inwestycje niezbędne dla rewitalizacji danego obszaru realizowane w ramach innych CT (PI3a, PI4c, PI4e, PI6c, PI8i, PI8iv, PI9a, PI9i, PI9iv, PI9v, PI10i, PI 10iii, PI10iv).</p> <p>Rewitalizacja gospodarcza ukierunkowana zostanie na działania w obszarze wsparcia przedsiębiorczości i samozatrudnienia, a także wspierania gospodarki społecznej. Ponadto w ramach PI 3a <i>Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości</i> wsparcie uzyskają projekty mające na celu przygotowanie terenów inwestycyjnych realizowanych na obszarach wymagających rewitalizacji.</p> <p>Wieloletnie zaniedbania – zwłaszcza dotyczące substancji mieszkaniowej i infrastrukturalnej – powodują, że bez uruchomienia środków finansowych na te cele, zadania rewitalizacji nie zostaną osiągnięte. W związku z powyższym w ramach RPO WM 2014-2020 wsparciem zostanie objęta tkanka mieszkaniowa w zakresie części wspólnych budynków wielorodzinnych¹⁵.</p> <p>Działania związane z termomodernizacją budynków, realizowane będą w ramach PI 4c <i>Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym</i>. W PI 9b preferowane będą projekty zintegrowane, systemowe i komplementarne, w zakresie których jednym z elementów jest poprawa efektywności energetycznej, w tym termomodernizacja. W działaniach rewitalizacyjnych</p>	

¹⁵ co do zasady brak zgody na budowę nowych obiektów

obejmujących termomodernizację, jest możliwe wyjście poza części wspólne budynków mieszkalnych, jeśli audyt energetyczny to uzasadnia.

Inwestycje w zakresie kultury w 9b, będą mogły być realizowane w ramach PR, a ich celem powinna być poprawa spójności społecznej dzięki umożliwieniu lepszego dostępu do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych. Preferowane będą projekty realizowane przez organizacje pozarządowe. Koszty kwalifikowalne projektu w zakresie kultury nie będą przekraczać 2 mln euro.

W PI 9b istnieje możliwość realizacji inwestycji w drogi lokalne (gminne i powiatowe) w przypadku gdy przyczynią się one do fizycznej, gospodarczej i społecznej rewitalizacji i regeneracji obszarów miejskich lub miejskich obszarów funkcjonalnych, stanowią mniejszą część projektu i są elementem PR.

Rewitalizacja na terenach wiejskich będzie skoncentrowana na zdegradowanych terenach przemysłowych, pokolejowych, powojkowych oraz popegeerowskich, wyznaczonych na podstawie wskaźników obrazujących ich wymagającą interwencji sytuację społeczno-gospodarczą.

W ramach priorytetu będą premiowane partnerstwa kilku podmiotów zawiązywane w celu realizacji wspólnego celu. Na obszarach wiejskich preferowane będą projekty realizowane przede wszystkim za pośrednictwem LGD.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć:

- zintegrowane przedsięwzięcia polegające na renowacji, rewaloryzacji, modernizacji, adaptacji i wyposażeniu istniejącej zabudowy na cele gospodarcze, społeczne, edukacyjne, kulturowe, rekreacyjne oraz mieszkalne (ze szczególnym naciskiem na poprawę efektywności energetycznej).
- zmiana sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni miejskich i wiejskich (rynków, placów, skwerów, także z terenami zielonymi), wokół których można koncentrować działalność gospodarczą szczególnie o charakterze usługowo-handlowym, sprzedaży produktów regionalnych w tradycyjny sposób bezpośrednio od producentów, pozwalających na poprawę warunków pracy i utworzenie nowych miejsc pracy, w tym dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, oraz miejsc dla przedsiębiorstw społecznych.
- wzmocnienie spójności społecznej i włączenia społecznego, oraz prowadzenie działań prewencyjnych szczególnie w stosunku do dzieci i młodzieży poprzez stworzenie im miejsc spotkań, rekreacji, kultury, w tym miejsc w otwartej przestrzeni z dostępem do Internetu (tzw. hot- spoty) place zabaw, zielone ekologiczne skwery itp. Zapewnienie warunków do aktywizacji społeczności lokalnej, zdiagnozowanych grup defaworyzowanych, w tym osób niepełnosprawnych i ubogich zamieszkujących wokół terenów wspólnych.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia, np. LGD;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- organizacje pozarządowe,
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej (jops);
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- przedsiębiorstwa, w tym przedsiębiorstwa społeczne i TBS-y;
- instytucje kultury;
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe;
- instytucje edukacyjne;
- instytucje rynku pracy;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- mieszkańcy województwa mazowieckiego, w tym głównie z obszarów wskazanych do rewitalizacji.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<p>Priorytet Inwestycyjny</p>	<p>9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich</p>
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 9b przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. <i>Ożywienia obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych</i> jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. <i>Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności</i>. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Zgodnie z mechanizmem koordynacji w obszarze rewitalizacji określonym w UP, rekomendacje dla KM w zakresie trybów i kryteriów wyboru projektów w ramach ogłaszanych naborów określone są w <i>Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych</i> oraz w <i>Narodowym Planie Rewitalizacji 2020</i>. Projekty realizowane z EFRR muszą być komplementarne i bezpośrednio powiązane z interwencją wspierającą cele EFS, szczególnie w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem. W związku z powyższym, przewiduje się że część projektów będzie realizowana w postaci wiązek projektów obejmujących interwencje z EFS Wszystkie wspierane przedsięwzięcia obejmą dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p>Kryteria wyboru projektów stosowane w rewitalizacji pozwolą na wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych nie tylko w sensie technicznym, ale także pod względem środowiska przyrodniczego, krajobrazu i społeczności zamieszkujących dany obszar. Tym samym nastąpi przełożenie rezultatów rewitalizacji na wzrost jakości życia.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p><u>Kierunkowe kryteria:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty realizowane na obszarach zdegradowanych, zidentyfikowanych na podstawie wybranego wskaźników odnoszących się do danej jednostki terytorialnej (gminy/powiatu) uwzględniających wskaźniki dotyczące ubóstwa, wykluczenia społecznego, stanu zdrowia i poziomu edukacji np. lokalny wskaźnik rozwoju społecznego; ▪ projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy oraz zwiększające szanse na zatrudnienie (a tym samym zmniejszenie ryzyka ubóstwa); ▪ projekty wpływające na poprawę efektywności energetycznej, w tym termomodernizacja; ▪ działania mające na celu poprawę dostępności do usług społecznych będą zgodne z założeniami europejskich zasad odejścia od form opieki instytucjonalnej na rzecz opieki środowiskowej (nie wykluczając stacjonarnych form opieki). <p>Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.</p> <p><u>Preferowane będą:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście, szczególnie realizowane w postaci wiązek projektów obejmujących EFS; ▪ projekty realizowane w partnerstwie, w szczególności będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej, w tym za pośrednictwem LGD; ▪ projekty wynikające ze Strategii OMW; 	

- projekty dotyczące obiektów kubaturowych lub przestrzeni publicznych wyłaniane w drodze konkursu architektonicznego, architektoniczno-urbanistycznego lub urbanistycznego, w których wartość robót budowlanych jest mniejsza niż 10 mln zł lub dotyczy budynków modernizowanych;
- projekty dotyczące obiektów kubaturowych lub przestrzeni publicznych o wartości robót budowlanych równej lub przekraczającej 10 mln zł, których realizacja objęta jest zakresem projektu ubiegającego się o współfinansowanie w ramach RPO WM 2014-2020, obligatoryjnie wyłaniane w drodze konkursu architektonicznego, architektoniczno-urbanistycznego lub urbanistycznego.

Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

- konkursowy.

Konkursy dedykowane są dla projektów wynikających z programów rewitalizacji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
PVI 1	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	38	SL 2014	1 raz/rok
PVI 2	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	28	SL 2014	1 raz/rok
CO 39	Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich	m2	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	33 000	SL 2014	1 raz/rok

2.A.7 INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

Oś Priorytetowa	VI. Jakość życia
<p>Działania realizowane w OP VIII w ramach PI 8i będą wspierać realizację PI 9a w zakresie wsparcia przygotowania kadr dla usług w zakresie ochrony zdrowia, oraz PI 9b w ramach przygotowanie kadr dla utworzonych miejsc pracy w zakresie działań rewitalizacyjnych.</p> <p>Działania realizowane w IX OP w ramach PI 9iv będą wspierać realizację PI 9b w ramach wsparcia rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich. Szczególne znaczenie w tym aspekcie będą miały następujące typy interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ integracja osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową; ▪ wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami niepełnosprawnymi oraz rodzin z innymi osobami zależnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci; ▪ rozwój dziennych form wsparcia, usług środowiskowych, usług społecznych dla osób zależnych; ▪ pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmujące wsparcie systemu pieczy zastępczej. 	

2.A.8 RAMY WYKONANIA

Tabela 6: Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	ID	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
VI. Jakość życia	Wskaźnik produktu	PVI1	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	4	38	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 48,9% operacji w ramach Osi
	KEW	PVI2	Liczba podpisanych umów na wsparcie podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	8	14	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 51,1% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	PVI3	Liczba wspartych podmiotów leczniczych [szt.]	Szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	0	14	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 51,1% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	FIX1	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	14 689 926	170 514 934	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny ex-ante może zaistnieć konieczność ich korekty.

2.A.9 KATEGORIE INTERWENCJI

Tabela 7-11: Kategorie interwencji

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VI. Jakość życia	053	69 684 051
	054	18 218 369
	055	48 509 527

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VI. Jakość życia	01	111 411 947

	04	25 000 000
--	----	------------

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VI. Jakość życia	01	54 753 136
	02	78 218 767
	03	3 440 044

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VI. Jakość życia	07	136 411 947

2.A.10 PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

Oś priorytetowa	VI. Jakość życia
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP VI, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.	

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	VII
Nazwa osi priorytetowej	Rozwój regionalnego systemu transportowego

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy ponadnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

2.A.2 UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ (w stosownych przypadkach)

2.A.3 FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNII

<i>Fundusz</i>	EFRR
<i>Kategoria regionu</i>	Region lepiej rozwinięty
<i>Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)</i>	Wydatki kwalifikowalne ogółem
<i>Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)</i>	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
-------------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	VIII1
<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej</i>
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Pomimo faktu, iż województwo mazowieckie zostało zaliczone do grupy najlepiej rozwiniętych regionów UE, poza Warszawą odznacza się ono przeciętnym lub niskim poziomem rozwoju i mierzy się z podobnymi problemami jak pozostałe regiony Polski. Są to przede wszystkim problemy związane z drogową infrastrukturą komunikacyjną. Obecny stan infrastruktury drogowej na Mazowszu oraz brak spójności z układem dróg krajowych, w tym z Transeuropejską Siecią Transportową (TEN-T) stanowi istotną barierę w rozwoju województwa, a w szczególności dla obszarów pozametropolitalnych. Ogranicza to dostępność do głównych rynków pracy zarówno w Warszawie jak i pozostałych miastach regionalnych i subregionalnych. Ma też negatywny wpływ na mobilność mieszkańców województwa, co w połączeniu z ograniczoną dostępnością przekłada się na poziom bezrobocia. Istotny problem stanowi również coraz większa liczba pojazdów i zwiększające się w związku z tym natężenie ruchu, co ma negatywny wpływ na środowisko oraz bezpieczeństwo użytkowników, w szczególności w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych.</p> <p>Realizacja inwestycji w ramach priorytetu inwestycyjnego wpłynie na poprawę jakości infrastruktury i spójności sieci drogowej z układem dróg krajowych, w szczególności z siecią TEN-T. Projekty z zakresu infrastruktury drogowej realizowane w ramach programu przyczynią się do polepszenia parametrów technicznych dróg, zwiększając m. in. ich nośność i przepustowość. Przedsięwzięcia te będą projektowane w sposób kompleksowy, uwzględniając elementy infrastruktury towarzyszącej, przede wszystkim w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa uczestników ruchu, również niezmotoryzowanych.</p>	

Projekty drogowe polegające na budowie obwodnic miast przyczynią się do wyprowadzenia z nich ruchu tranzytowego, co w konsekwencji doprowadzi do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców miast oraz stanu środowiska naturalnego.

Realizacja projektów na odcinkach leżących w ciągach komunikacyjnych stanowiących połączenie z siecią TEN-T oraz najważniejszych odcinkach dróg w poszczególnych subregionach województwa spowoduje poprawę dostępności zewnętrznej i wewnętrznej regionu, co w efekcie przełoży się na zwiększenie mobilności mieszkańców oraz rozwój społeczny i gospodarczy województwa, a także wzrost jego konkurencyjności zarówno w układzie krajowym jak i międzynarodowym.

Interwencja w zakresie regionalnego systemu transportowego wpisuje się w realizację priorytetu *Strategii Europa 2020*, jakim jest *Zrównoważony rozwój – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*. Realizowane inwestycje przyczynią się przede wszystkim do zwiększenia spójności terytorialnej, jak również gospodarczej i społecznej oraz wpłyną na realizację celu związanego ze wzrostem zatrudnienia.

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
VII1	Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej WDDT II (syntetyczny)	nd.	Region lepiej rozwinięty	52,66	2013	67,46	MIR	co 2-3 lata

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Poprawa spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenie dostępności wewnętrznej i zewnętrznej</i>, planowane są do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>budowa i przebudowa dróg wojewódzkich, na odcinkach leżących w ciągach komunikacyjnych stanowiących połączenie z systemem dróg krajowych lub siecią TEN-T, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach;</i> ▪ <i>pozostałe drogi zgodnie z Kontraktem Terytorialnym;</i> ▪ <i>budowa i przebudowa dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych w ramach planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi, spełniających warunki zapisane w UP.</i> <p>Z uwagi na trwające oraz planowane inwestycje na głównych korytarzach transportowych, w tym sieci TEN-T na terenie Mazowsza interwencja zostanie skoncentrowana głównie na inwestycjach z zakresu</p>	

dróg regionalnych realizowanych przez Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich włączających regionalną sieć transportową do sieci TEN-T. Wsparcie w tym zakresie na poziomie regionalnym będzie stanowiło uzupełnienie działań realizowanych z poziomu krajowego, obejmujących w szczególności inwestycje w główne korytarze transportowe, w tym sieci TEN-T i niektóre inwestycje włączające tzw. węzły drugo- i trzeciorzędne do sieci TEN-T. Wspierane inwestycje będą komplementarne do Dokumentu Implementacyjnego do Strategii Rozwoju Transportu do roku 2020. Interwencja w tym obszarze wpłynie na poprawę spójności regionalnej sieci drogowej z siecią dróg krajowych, w tym leżących w TEN-T.

W ograniczonym zakresie wspierane też będą pozostałe drogi zgodnie z Kontraktem Terytorialnym oraz drogi lokalne spełniające warunki zapisane w UP tzn. zapewniające konieczne bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, przejściami granicznymi, portami lotniczymi, morskimi, terminalami towarowymi, centrami lub platformami logistycznymi. Wartość alokacji dla dróg lokalnych nie przekroczy wartości 34 842 884 EUR dla transportu drogowego w ramach 7 CT. Wsparcie to przewidziane jest tylko dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Ich realizacja wpłynie przede wszystkim na poprawę spójności oraz dostępności wewnętrznej województwa.

Wsparcie zarówno dróg regionalnych jak i lokalnych będzie miało bezpośredni wpływ na zwiększenie mobilności mieszkańców oraz ułatwienie dostępu do regionalnych rynków pracy.

Interwencja zaplanowana w PI 7b realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 7b realizować będzie cel szczegółowy UP: *Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim*.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby, instytucje, przedsiębiorstwa;
- użytkownicy infrastruktury drogowej.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU PROJEKTÓW

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi</p>
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 7b, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. poprawy spójności regionalnej sieci drogowej z siecią TEN-T oraz zwiększenia dostępności wewnętrznej i zewnętrznej, jak również do realizacji przyjętego wskaźnika rezultatu, tj. <i>Wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej – transport drogowy</i>. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p>	

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- projekty przyczyniające się bezpośrednio do wtórnego połączenia z siecią TEN-T,
- projekty przyczyniające się do poprawy środowiska, wydajności i bezpieczeństwa sieci drogowej,
- projekty przyczyniające się do zmniejszenia natężenia ruchu i likwidacji wąskich gardeł w sieci oraz promowania integracji systemu transportowego,
- projekty o stosunkowo najwyższej wartości społeczno ekonomicznej.

Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty o dużej skali i sile oddziaływania;

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- pozakonkursowy
- konkursowy

W trybie pozakonkursowym będą wybierane zgodnie z UP projekty o kluczowym znaczeniu dla realizacji Programu, wynikające w szczególności z monopolu kompetencyjnego. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym, tak jak projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez KM. Przesłanki do nadania inwestycji statusu projektu strategicznego są w szczególności następujące:

- projekt wynika wprost z dokumentów o charakterze strategicznym, dokumentu implementacyjnego do strategii, bądź z planu inwestycyjnego dla danego sektora, w szczególności: z KT, SRWM, Planu wykonawczego do SRWM do 2030 r. w obszarze Przestrzeń i Transport. Dokumenty te poddawane są wszystkim wynikającym z prawa obowiązkom zapewniającym w szczególności transparentność wyboru projektów;

Ww. projekty w szczególności dotyczyć będą budowy i przebudowy dróg wojewódzkich, na odcinkach leżących w ciągach komunikacyjnych stanowiących połączenie z systemem dróg krajowych lub siecią TEN-T.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Instrumenty Finansowe

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.

Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym węzłami multimodalnymi
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
CO 13	Całkowita długość nowych dróg	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	47	SL 2014	1 raz/rok
CO 14	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	25	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu
-------------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	VII2
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
Realizacja projektów w zakresie modernizacji i rehabilitacji infrastruktury regionalnych linii kolejowych przyczyni się do poprawy ich stanu technicznego oraz parametrów użytkowych, co spowoduje ich	

lepsze wykorzystanie poprzez możliwość uruchamiania nowych połączeń zarówno przez przewoźników osobowych jak i towarowych oraz zwiększy przepustowość dla ruchu regionalnego. Poprzez budowę nowych połączeń kolejowych przede wszystkim zapewnione zostanie połączenie kolejowe do obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa, które obecnie nie posiadają bezpośredniego połączenia z siecią kolejową, a także zwiększenie dostępności w ruchu towarowym do stref przemysłowych i ekonomicznych na terenie Mazowsza. Dzięki inwestycjom uzupełniającym braki w zakresie nowoczesnego taboru kolejowego możliwe będzie pełne wykorzystanie infrastruktury modernizowanych linii kolejowych oraz świadczenie usług na wysokim poziomie oczekiwanym przez mieszkańców regionu. Ważnym aspektem mającym bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług przewozowych w zakresie regionalnego transportu kolejowego, jest również zapewnienie ciągłości w realizacji tych usług, poprzez wsparcie inwestycji w zakresie budowy zapleczy utrzymaniowo-naprawczych do bieżącej obsługi technicznej pojazdów szynowych. Realizacja tego typu inwestycji przyczyni się do zwiększenia jakości i efektywności oferowanych usług, umożliwi zapewnienie płynności w realizacji przewozów oraz będzie miała pozytywny wpływ na poprawę stanu środowiska naturalnego.

Interwencja w zakresie regionalnego systemu transportowego wpisuje się w realizację priorytetu *Strategii Europa 2020*, jakim jest *Zrównoważony rozwój – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*. Realizowane inwestycje przyczynią się przede wszystkim do zwiększenia spójności terytorialnej, jak również gospodarczej i społecznej oraz wpłyną na realizację celu związanego ze wzrostem zatrudnienia.

Tabela 3: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu w podziale na poszczególne cele (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności)

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
VII21	Liczba pasażerów regionalnego, szynowego transportu publicznego	mln osób	Region lepiej rozwinięty	62,5	2013	74,6	Koleje Mazowieckie	1 raz/rok
VII22	Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej WKDT II (syntetyczny)	nd.	Region lepiej rozwinięty	51,78	2013	71,92	MIR	co 2-3 lata

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
-------------------------------	--

W ramach celu szczegółowego *Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym*, planowane są do realizacji, w szczególności, następujące typy projektów:

- *budowa, modernizacja, rehabilitacja i rewitalizacja* linii kolejowych o znaczeniu regionalnym,*
- *inwestycje w zakresie zakupu i modernizacji taboru kolejowego wraz z budową i modernizacją zapleczy technicznych do obsługi i serwisowania pojazdów szynowych,*
- *dokumentacja przedprojektowa i projektowa kolejowej infrastruktury technicznej.*

W związku z dotychczas prowadzonymi na obszarze województwa modernizacjami linii głównych, w tym sieci TEN-T, konieczna staje się przede wszystkim poprawa jakości linii o znaczeniu regionalnym, a także budowa nowych odcinków linii kolejowych na obszarach o ograniczonej dostępności i niskiej gęstości istniejącej sieci (np. terenów północno-zachodniego Mazowsza). Zapewnienie spójności sieci jest niezbędne z punktu widzenia dostępności wewnątrzregionalnej i zwiększenia konkurencyjności regionu.

Wsparcie zostanie skierowane na poprawę jakości infrastruktury regionalnych linii kolejowych oraz budowę brakujących odcinków sieci kolejowej, istotnych dla zapewnienia brakujących połączeń dla obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa zidentyfikowanych w SRWM.

Wobec rosnącej liczby osób korzystających z regionalnego transportu kolejowego oraz realizacji przez PKP PLK wielu projektów poprawiających parametry techniczne linii kolejowych, Koleje Mazowieckie nie dysponują wystarczającą ilością nowoczesnego taboru w stosunku do potrzeb przewozowych. Pomimo przeprowadzenia we wcześniejszych latach wielu modernizacji elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT), które stanowią znaczną część taboru Kolei Mazowieckich oraz zakupów nowego taboru, potrzeby w tym zakresie nadal są bardzo duże. W związku z powyższym, pomimo realizowanych dotychczas inwestycji i znaczącej poprawie jakości usług, przewoźnik nie jest w stanie zaspokoić oczekiwań podróżnych m. in. z uwagi na zbyt długi czas przejazdu, częstotliwość kursowania, a także nie w pełni satysfakcjonujący poziom komfortu i bezpieczeństwa. Aby osiągnąć zakładane cele i utrzymać pozytywną tendencję zwiększającej się z roku na rok liczby użytkowników regionalnego transportu kolejowego konieczne są inwestycje poprawiające stan ilościowy i jakościowy parku taborowego.

Wsparcie zostanie skierowane na poprawę stanu taboru kolejowego przewoźnika świadczącego usługi w zakresie regionalnego transportu kolejowego oraz zapewnienie zapleczy utrzymaniowo-naprawczych do bieżącej obsługi technicznej pojazdów szynowych. Zgodnie z zapisami UP, w ramach programu nie będą finansowane żadne koszty bieżącego utrzymania infrastruktury, w tym taboru. Jednocześnie, przy modernizacji taboru kolejowego będzie brana pod uwagę, jako jeden z elementów, efektywność finansowa w stosunku do zakupu nowego taboru.

Interwencja zaplanowana w PI 7d realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 7d realizować będzie cel szczegółowy UP: *Poprawa jakości i funkcjonowania oferty systemu transportowego oraz zwiększenie transportowej dostępności kraju w układzie europejskim*.

Planowana kwota alokacji na sektor kolejowy wynosi ok. 135mln EUR.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie JST, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd.
- PKP PLK

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby, instytucje, przedsiębiorstwa;
- użytkownicy infrastruktury kolejowej.

*Definicje (modernizacja, rehabilitacja oraz rewitalizacja) są zgodne z UP

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez KM, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 7d, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia udziału transportu szynowego w przewozie osób oraz poprawa jakości świadczonych usług w regionalnym transporcie kolejowym, jak również do realizacji przyjętego wskaźnika rezultatu, tj. <i>Liczba pasażerów regionalnego, szynowego transportu publicznego</i>. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p>Kierunkowe kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty przyczyniające się do poprawy środowiska, ▪ projekty o stosunkowo najwyższej wartości społeczno ekonomicznej. <p>Kryteria zapewnią wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.</p> <p>Preferowane będą:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty o dużej skali i sile oddziaływania; <p>Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów: ☐ pozakonkursowy.</p> <p>W trybie pozakonkursowym będą wybierane zgodnie z UP projekty o kluczowym znaczeniu dla realizacji Programu, wynikające w szczególności z monopolu kompetencyjnego. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym, tak jak projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez KM. Przesłanki do nadania inwestycji statusu projektu strategicznego są w szczególności następujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> – projekt wynika wprost z dokumentów o charakterze strategicznym, dokumentu implementacyjnego do strategii, bądź z planu inwestycyjnego dla danego sektora, w szczególności: z KT, SRWM, Planu wykonawczego do SRWM do 2030 r. w obszarze Przestrzeń i Transport. Dokumenty te poddawane są wszystkim wynikającym z prawa obowiązkom zapewniającym w szczególności transparentność wyboru projektów; <p>Ww. projekty w szczególności dotyczyć będą zakupu taboru kolejowego wraz z budową i modernizacją zapleczy technicznych do obsługi i serwisowania pojazdów szynowych oraz budowy, modernizacji i rehabilitacji linii kolejowych o znaczeniu regionalnym.</p> <p>Instrumenty Finansowe</p>	

W ramach priorytetu, w przypadku zastosowania IF przewiduje się konkursowy oraz pozakonkursowy tryb wyboru projektów, przy czym projekt dotyczący wdrażania instrumentów finansowych będzie wdrażany z wykorzystaniem modelu z funduszem funduszy, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Podmioty wdrażające instrumenty finansowe zostaną wybrane zgodnie z art. 37 ust. 1 oraz art. 38 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu
Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu Art. 100 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	O		
PVII1	Liczba zakupionych i zmodernizowanych pojazdów kolejowych	szt.	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	69	SL 2014	1 raz/rok
PVII2	Pojemność zakupionych i zmodernizowanych wagonów osobowych	osoby	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	9142	SL 2014	1 raz/rok
CO11	Całkowita długość nowych linii kolejowych	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	5	SL 2014	1 raz/rok

CO12	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	-	-	65	SL 2014	1 raz/rok
------	--	----	------	--------------------------	---	---	----	---------	-----------

2.A.7 INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

<i>Oś Priorytetowa</i>	VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego
Nie dotyczy.	

2.A.8 RAMY WYKONANIA

Tabela 6: Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	ID	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	Wskaźnik produktu	CO13	Całkowita długość nowych dróg	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	5,4	47	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 45,4% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	CO14	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	Region lepiej rozwinięty	3,0	25	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 11,2% operacji w ramach Osi
	Wskaźnik postępu finansowego	FIX1	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFRR	Region lepiej rozwinięty	40 412 934	388 888 389	SL 2014	

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

2.A.9 KATEGORIE INTERWENCJI

Tabele 7-11: Kategorie interwencji

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji		
Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
	026	78 020 000

VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	027	56 980 000
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	030	141 267 827
	034	34 842 884

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	01	311 110 711,00

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	01	108 834 762
	02	155 478 230
	03	46 797 719

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania

Fundusz:	EFRR	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	07	311 110 711,00

2.A.10 PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

<i>Oś priorytetowa</i>	VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP VII, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.	

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA

<i>Numer identyfikacyjny osi priorytetowej</i>	VIII
<i>Nazwa osi priorytetowej</i>	Rozwój rynku pracy

<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</i>	NIE
<i>W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom</i>	NIE

2.A.2 UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ (w stosownych przypadkach)

2.A.3 FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNII

<i>Fundusz</i>	EFS
<i>Kategoria regionu</i>	Region lepiej rozwinięty
<i>Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)</i>	Wydatki kwalifikowalne ogółem
<i>Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)</i>	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
-------------------------------	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	VIII1
<i>Cel szczegółowy</i>	Wzrost zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
Województwo mazowieckie, pomimo odnotowanej w ciągu ostatnich lat stopy bezrobocia plasującej je wśród regionów o najlepszej sytuacji na rynku pracy, boryka się z wieloma problemami w niniejszym obszarze. Do najpoważniejszych z nich należą: największa w Polsce liczba osób bezrobotnych, znaczący udział w strukturze bezrobotnych osób będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, duże zróżnicowanie poziomu bezrobocia w regionie, wysoki udział osób bezrobotnych wśród mieszkańców terenów wiejskich, mobilność przestrzenna ludności głównie w kierunku Warszawy i miast subregionalnych.	

Interwencja w PI 8i ukierunkowana jest na wspieranie przejścia od bezrobocia do zatrudnienia z uwzględnieniem, opisanej powyżej, specyfiki wewnątrzregionalnej. Jej celem jest zwiększenie efektywnego wykorzystania zasobów na rynku pracy. Interwencja w PI 8i ukierunkowana jest na wspieranie przejścia od bezrobocia do zatrudnienia z uwzględnieniem, opisanej powyżej, specyfiki wewnątrzregionalnej. Jej celem jest zwiększenie efektywnego wykorzystania zasobów na rynku pracy. Przedsięwzięcia skoncentrowane będą na wsparciu osób bezrobotnych i biernych zawodowo, zwłaszcza tych, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy tj. osób w wieku 50 lat i więcej, kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale bezrobotnych oraz o niskich kwalifikacjach. Mając na uwadze zmiany rynku pracy oraz struktury demograficznej społeczeństwa podejmowane przedsięwzięcia mogą być adresowane także do osób bezrobotnych spoza ww. grup o ile będzie wynikało to z aktualnej diagnozy lokalnego rynku pracy. Zaplanowane przedsięwzięcia dotyczące aktywizacji zawodowej, zgodnie z zapisami UP, będą obowiązkowo uwzględniały wskaźnik efektywności zatrudnieniowej, mierzony z wyłączeniem umów cywilnoprawnych. Minimalne wartości tego wskaźnika będą określone cyklicznie i uwzględnia specyfikę grupy docelowej oraz zróżnicowanie terytorialne w poziomie bezrobocia, a także dotychczasowe doświadczenia zaangażowanych instytucji, wynikające m.in. z realizacji projektów w ramach PO KL.

Zaplanowane działania wpisują się w realizację priorytetu *Strategii Europa 2020*, jakim jest *rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną*. Wpływają także na wskaźnik zatrudnienia, który został ustanowiony jako strategiczny i dla Polski wynosi 71%. UP wskazuje, że w województwie mazowieckim wskaźnik zatrudnienia na poziomie określonym jako cel krajowy – został przekroczony i w 2012 r. osiągnął poziom 71,1%. Zakłada się, że interwencja w obszarze rynku pracy stanowi bezpośredni wkład we wzrost/utrzymanie wskaźnika wojewódzkiego. Niniejszy wkład realizowany będzie poprzez monitorowanie udziału osób, które uzyskały zatrudnienie, w tym samozatrudnienie w wyniku wsparcia w ogólnej liczbie osób objętych interwencją w sprawozdawczości końcowej na poziomie każdego projektu oraz w sprawozdaniach okresowych. Osiągnięcie zakładanych rezultatów zależeć będzie jednak w dużej mierze od procesów zachodzących w gospodarce kraju i Europy.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
CRO 4	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	osoby	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	31%	%	2013	31%	SL 2014	1 raz/rok
				Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	66%	%	2013	66%	SL 2014	1 raz/rok

				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	66%	%	2013	66%	SL 2014	1 raz/rok
CRO 3	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	6%	%	2013	6%	SL 2014	1 raz/rok
				Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	12%	%	2013	12%	SL 2014	1 raz/rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	12%	%	2013	12%	SL 2014	1 raz/rok
				Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	10%	%	2013	10%	SL 2014	1 raz/rok
8il	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	Region lepiej rozwinięty	sztuk	n/d	22 383	sztuk	2013	9 109	SL2 014	1 raz/rok
CRO 6	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	osoby	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	21%	%	2013	21%	Ewa luacja	1 raz / 4 lata
				Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	45%	%	2013	45%	Ewa luacja	1 raz / 4 lata
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	45%	%	2013	45%	Ewa luacja	1 raz / 4 lata

8i2	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	Region lepiej rozwinięty	sztuk	n/d	60%	%	2013	62%	Ewaluacja	1 raz / 4 lata
8i3	Liczba osób z niepełnosprawnością pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	55%	%	2013	55%	SL2014	1 raz/rok
8i4	Liczba osób z niepełnosprawnością pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	38%	%	2013	38%	Ewaluacja	1 raz / 4 lata

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
-------------------------------	---

W ramach celu szczegółowego *Wzrost zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy* planowane są do realizacji następujące typy przedsięwzięć:

- Pakiet narzędzi na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy, (Pakiet), składający się z typów operacji wymienionych w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* r. ze zmianami, w tym:
  - ✓ diagnozowanie indywidualnej sytuacji uczestników projektów i pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
  - ✓ podnoszenie lub zmiana kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy;
  - ✓ pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego;
  - ✓ wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy;
  - ✓ wspieranie mobilności, w tym na poziomie międzynarodowym w ramach sieci EURES poprzez realizację ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej.

Działania realizowane w pakiecie będą prowadzone na podstawie przepisów zawartych ww. ustawie i będą ukierunkowane na zwiększenie dostępności do zatrudnienia, w tym samozatrudnienia osób bezrobotnych oraz biernych zawodowo, przyczyniając się do zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy. Wsparciem zostaną objęte osoby będące w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy zwane dalej grupami defaworyzowanymi. Do ww. grupy zaliczono osoby, które zostały wskazane w UP jako wymagające interwencji EFS: osoby w wieku 50 lat i więcej, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiety. Przynależność do poszczególnych grup defaworyzowanych definiowana będzie na podstawie ww. *Ustawy*. Wsparciem mogą być objęci także bezrobotni mężczyźni w wieku pomiędzy 30 a 49 rokiem życia, z tym że ich udział w realizowanym wsparciu nie przekroczy 20% ogólnej liczby bezrobotnych objętych interwencją w niniejszym PI. Nie uwzględniono osób pomiędzy 18 a 29 rokiem życia, ponieważ wsparcie dla nich prowadzone będzie na poziomie krajowym. Koncentracja wsparcia wynika z diagnozy sytuacji i potrzeb tych osób. Poniżej określono podstawowe przesłanki defaworyzacji dla poszczególnych grup w odniesieniu do całej populacji bezrobotnych w związku z brakiem szczegółowych danych statystycznych i badań tylko dla grupy osób powyżej 29 roku życia.

- Osoby długotrwale bezrobotne.
Wśród osób długotrwale bezrobotnych kobiety stanowiły 48,9% (76 815 osób). Prawo do zasiłku posiadało 559 osób (tylko 0,4% ogółu długotrwale bezrobotnych). Pośród tej kategorii bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem poniżej średniego – 89 333 osoby (56,9% ogółu długotrwale bezrobotnych). Jak wynika z badania¹⁶ głównym problemem utrudniającym znalezienie pracy, zdaniem ww. grupy bezrobotnych są ich ograniczenia kompetencyjne – niedostateczny poziom wykształcenia, brak certyfikatów i uprawnień oraz doświadczenia zawodowego¹⁷.
- Osoby powyżej 50 roku życia.
Zgodnie z wynikami badań realizowanych w ramach projektu „Osoby w wieku 50+ na mazowieckim rynku pracy”¹⁸ osoby w wieku 50+ znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. W 2010 r. co trzecia badana firma dostrzegła bariery w zatrudnianiu osób w wieku 50+ (w 2009 – co czwarta). Wśród nich pojawiał się argument, że specyfika branży lub pracy w danej firmie wyklucza zatrudnianie osób starszych. Część przedsiębiorców żywiła przekonanie, że osoby starsze są gorzej przygotowane do wykonywania pracy niż młodszy pracownicy, są mniej wydajne oraz mają mniejszą zdolność do adaptacji do zmian.
- Osoby o niskich kwalifikacjach w szczególności bez kwalifikacji.
Na koniec grudnia 2013 r. w województwie mazowieckim w urzędach pracy zarejestrowanych było 94 093 bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (33,2% ogółu bezrobotnych)¹⁹, wśród których kobiety stanowiły 46,6% (43 855 osób). Najwięcej było osób pozostających bez pracy

powyżej 12 miesięcy – 40 637 osób (43,2% ogółu bezrobotnych bez kwalifikacji). Brak kwalifikacji zawodowych jest kluczowy dla reaktywacji zawodowej wskazanych osób.

- Kobiety na mazowieckim rynku pracy.
Trudniejszą sytuację kobiet na mazowieckim rynku pracy odzwierciedla współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia. Do istotnych przesłanek bezrobocia kobiet zgodnie z raportem zalicza się rezygnację z pracy, z powodów sprawowania opieki nad dziećmi własnymi i wnukami.²⁰
- Osoby z niepełnosprawnościami.
Trudności osób z niepełnosprawnościami ze znalezieniem pracy wynikają często z deficytów w sferze edukacyjno-społecznej ale także z niechęci do wchodzenia na rynek ze względu na ryzyko utraty lub zmniejszenie świadczeń socjalnych. Ponad 2/3 osób z niepełnosprawnościami w Polsce utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych (zasiłków, rent).

Wsparcie w ramach CT 8 będzie kierowane przede wszystkim do osób bezrobotnych i biernych zawodowo, którym do aktywizacji zawodowej i powrotu na rynek pracy wystarczy pomoc obejmująca głównie usługi i instrumenty rynku pracy. Z kolei wsparcie w ramach CT 9 będzie kierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które przed zastosowaniem instrumentów i usług rynku pracy wymagają wsparcia usługami aktywnej integracji o charakterze społecznym. Tym osobom do aktywizacji zawodowej niezbędne jest w pierwszej kolejności udzielenie wsparcia w zakresie integracji społecznej. Zastosowanie powyższego mechanizmu demarkacji pozwoli na uniknięcie nakładania się wsparcia w ramach CT 8 i CT 9. Celem zapewnienia koordynacji i komplementarności działań podejmowanych w celach tematycznych 8 i 9, podmioty realizujące projekty zobowiązane do wzajemnego informowania się o działaniach podejmowanych na danym obszarze (gmina/ powiat). Jednocześnie, aby zagwarantować kompleksowe wsparcie w powrocie na rynek pracy w projektach realizowanych w priorytecie inwestycyjnym 8i możliwe jest zastosowanie instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym. Z drugiej strony, aby zapewnić pełen pakiet działań skierowanych do osób oddalonych od rynku pracy, uczestnicy projektów z zakresu aktywnej integracji będą mieli możliwość skorzystania z instrumentów aktywnej polityki rynku pracy w projektach realizowanych w CT8. Kluczowym elementem zaproponowanego pakietu będzie diagnozowanie sytuacji osób bezrobotnych oraz pośrednictwo pracy. Obejmowało ono będzie przeprowadzenie analizy sytuacji zawodowej uczestnika projektu oraz zaplanowanie jego ścieżki kariery w formie Indywidualnego Planu Działań (IPD). W IPD zostanie określony rodzaj i zakres narzędzi niezbędnych do reaktywacji zawodowej osób objętych wsparciem. Planowane jest zastosowanie badań psychologicznych w szczególności w przypadkach zaplanowania kariery zawodowej w obszarze usług opiekuńczych. Efektem ww. wsparcia będzie skierowanie uczestnika projektu do zatrudnienia lub zdefiniowanie kolejnych kroków, prowadzących do jego podjęcia. Niniejszym typem operacji będą objęci wszyscy uczestnicy interwencji.

Kolejnymi elementami pakietu będzie:

- podnoszenie lub zmiana kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy, które są odpowiedzią na niski poziom kwalifikacji zawodowych u osób bezrobotnych. Będą one polegały na przeszkoleniu osób pozostających bez zatrudnienia i przyznaniu im nowych kwalifikacji zapewniających zwiększenie szans na reaktywację zawodową.

- pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego, które będą polegały na organizowaniu płatnych staży zawodowych u pracodawców na konkretnych stanowiskach pracy, według programu zgodnego z wymaganymi kwalifikacjami oraz potrzebami pracodawców. Przewiduje się zaangażowanie pracodawców w sporządzanie programów staży.

¹⁶ Ruch Społeczno-Samorządowy „Nasza Metropolia” *Analiza potrzeb osób długotrwale bezrobotnych*, Warszawa 2011, s.13.

¹⁷ Młodość czy doświadczenie? Kapitał ludzki w Polsce Raport podsumowujący III edycję badań BKL z 2012 r. pod redakcją Jarosława Górniaka, Warszawa 2013 r.

¹⁸ PBS DGA Sp. z o.o. i Human Capital Business Sp. z o. o., *Osoby w wieku 50+ na mazowieckim rynku pracy*, Sopot 2010, str. 1-91

¹⁹ Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy województwa mazowieckiego w IV kwartale 2012 r., WUP w Warszawie, 2013 r.

²⁰ Analiza potencjału i przeszkód aktywizacji zawodowej osób w wieku 50+ w województwie mazowieckim” raport PBS DGA , s. 26.

- wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy. W ramach niniejszego typu operacji planuje się pomoc w postaci dotacji bezzwrotnych na założenie działalności gospodarczej połączonej z modułem doradztwa i szkoleń przygotowujących do jej uruchomienia oraz utrzymania. Zastosowanie poszczególnych elementów pakietu będzie uzależnione od indywidualnej diagnozy potrzeb wykonanej dla danego uczestnika wparcia.

W PI 8i przewidziano także dotacje na wyposażenie stanowisk pracy utworzonych wyłącznie dla osób bezrobotnych z grup defaworyzowanych oraz organizowanie dla nich prac interwencyjnych. Priorytetowymi branżami dla tego typu działań będzie gospodarka biała i zielona w szczególności recyklingowa. Wsparcie zakłada możliwość sfinansowanie zakupu środków trwałych o ile będą one stanowiły niezbędne wyposażenie uruchamianego stanowiska pracy lub warunkowały samozatrudnienie.

Dzięki zaplanowanemu wsparciu zwiększy się wykorzystanie potencjału w dziedzinie przedsiębiorczości. Osłabiony zostanie także stereotyp funkcjonujący na regionalnym rynku pracy o niskiej przydatności osób bezrobotnych w procesie pracy.

-realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) EURES zdiagnozowanych na podstawie analiz – społeczno - gospodarczych regionu. Realizacja tego typu operacji ma charakter warunkowy, uzależniony od zdiagnozowania branż, zawodów lub kompetencji, w których sytuacja na rynku pracy wymaga realizacji USMT.

Wsparcie przeciwdziała horyzontalnemu problemowi - dużej stopie bezrobocia na terenach o małej koncentracji miejsc pracy.

Wykazany w diagnozie problem terytorialnego zróżnicowania bezrobocia będzie rozwiązywany poprzez dostosowanie alokacji w zależności od sytuacji w poszczególnych powiatach przede wszystkim w zakresie poziomu aktywności gospodarczej, i stopy bezrobocia.

Typy przedsięwzięć przewidziane do realizacji w PI 8i przyczyniają się do *Wzrostu zatrudnienia osób, które zostały zidentyfikowane jako zagrożone na rynku pracy* następujący sposób:

- ułatwiają reaktywację zawodową;
- umożliwiają osobom pozostającym w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy podejmowanie samozatrudnienia;
- wpływają na rozwój przedsiębiorczości w szczególności na obszarach wiejskich;
- zwiększają szanse utrzymania powstałych miejsc pracy dzięki ukierunkowaniu na potencjalne obszary wzrostu;
- zmniejszają niedostosowanie kwalifikacji zawodowych osób objętych wsparciem do wymogów regionalnego rynku pracy;
- ułatwiają nabycie praktycznego doświadczenia na stanowisku pracy;
- obniżają koszty związane z zatrudnianiem osób należących do grup defaworyzowanych ponoszone przez pracodawców w okresie próbnym
- ułatwiają osobom z grup defaworyzowanych przechodzenie do legalnego zatrudnienia.

Wsparcie realizuje także zalecenie Nr 2 CSR w zakresie zwiększenia uczestnictwa osób z grup będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w uczeniu się przez całe życie w celu dostosowania podaży umiejętności do popytu na nie oraz zaleceniu Nr 3 CSR w zakresie kontynuowania starań w celu podniesienia współczynnika aktywności zawodowej kobiet, pracowników starszych i osób niepełnosprawnych poprzez ustanowienie ich grupami defaworyzowanymi na mazowieckim rynku pracy.

PI 8i realizuje cel szczegółowy UP: *Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku.*

PI 8i wpisuje się w realizację celu głównego Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenie chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.*

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), i dużych przedsiębiorstw.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby bezrobotne i bierne zawodowo.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 8i przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia efektywnego wykorzystania zasobów na rynku pracy, a mianowicie osób bezrobotnych i poszukujących pracy będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p><u>Kryteria kierunkowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uzyskanie efektu synergii i spójności interwencji przy uwzględnieniu specyfiki regionalnej, z zachowaniem odniesienia do zasad ustalonych w ramach polityk krajowych, długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych; ▪ wdrożenie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans; niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi; ▪ osiągnięcie wskaźnika efektywności zatrudnieniowej; ▪ minimalizacja kosztu ponownego zatrudnienia; ▪ stopień komplementarności struktury poszczególnych grup defaworyzowanych w projekcie do wskaźników produktu założonych w Programie. <p><u>Preferowane będą:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty realizujące wskaźnik efektywności zatrudnieniowej na poziomie wyższym niż minimalny w odniesieniu do kosztu ponownego zatrudnienia; ▪ projekty tworzące „zielone i białe miejsca pracy”; ▪ projekty przyczyniające się do powstawania trwałych miejsc pracy; ▪ projekty realizowane na obszarach wiejskich; ▪ projekty realizowane w partnerstwie za pośrednictwem m.in. organizacji pozarządowych, LGD, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej. <p><u>Tryb wyboru projektów:</u></p> <p>Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ konkursowy; ▪ pozakonkursowy.	

Tryb konkursowy jest podstawowym trybem wyboru projektów, zaś tryb pozakonkursowy ma zastosowanie wyłącznie w uzasadnionych przypadkach. Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji. Przewidziany jest przy wdrażaniu działania *Pakiet na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy* dla do osób pracy biernych zawodowo niezarejestrowanych w urzędach pracy, a spełniających przesłanki przynależności do grupy defaworyzowanej.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

Zakłada się **tryb pozakonkursowy** dla projektów o charakterze wdrożeniowym, zgodnie z UP z uwagi na prawny obowiązek realizacji zadań przez PSZ na podstawie Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 674 z późn. zm.). Niniejszy tryb przewidziany jest dla części alokacji ukierunkowanej na osoby zarejestrowane jako bezrobotne. Jest to zgodne z założeniami polityki rynku pracy, która prowadzona jest przez PSZ w formule zadań rządowych zleconych i zadań własnych samorządu terytorialnego. Wdrażanie niniejszej interwencji w ramach projektu pozakonkursowego zagwarantuje najwyższy stopień realizacji przedmiotowej polityki w sposób komplementarny z działaniami Rządu, co znajduje umocowanie w ustawie jak wyżej. Jednocześnie zapewnia uzyskanie możliwie wysokiej komplementarności oferowanego wsparcia. Za zastosowaniem trybu pozakonkursowego przemawia także uzyskiwana za jego pośrednictwem efektywność. Tryb pozakonkursowy przewidziany jest w działaniu *Pakiet na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy* w stosunku do osób bezrobotnych. Wartość dodana osiągnięta w wyniku zastosowania trybu pozakonkursowego to uzyskanie lepszych wskaźników efektywności ekonomicznej oraz wykorzystanie wypracowanych narzędzi w perspektywie 2007-2013. Średnia efektywność zatrudnieniowa na podstawie raportu CRSG „Ocena wsparcia w ramach projektów PO KL, realizowanych w trybie konkursowym i systemowym” w projektach konkursowych wyniosła 44%, w projektach pozakonkursowych 48%, *średnia efektywność kosztów obsługi* wyniosła odpowiednio 33% i 55%. Oznacza to, że poniesione w projektach koszty obsługi zrealizowały odpowiednio 33% i 55% osiągniętego rezultatu.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

Priorytet Inwestycyjny	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					K	M	Ogółem		
CO03	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	881	814	1 695	SL 2014	1 raz/rok
CO01	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	10 135	9 355	19 490	SL 2014	1 raz/rok
CO02	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w ramach programu	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	5 347	4 935	10 282	SL 2014	1 raz/rok
CO16	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	447	413	860	SL 2014	1 raz/rok
P8i3	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w ramach programu	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	1 494	1 379	2 873	SL 2014	1 raz/rok
P8i4	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które otrzymały wsparcie w ramach programu	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	6 993	6 455	13 448	SL 2014	1 raz/rok

P 8i 5	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	4 690	4 329	9 019	SL 2014	1 raz/rok
--------------	---	-------	-----	--------------------------	-------	-------	-------	---------	-----------

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
-------------------------------	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	VIII2
<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3</i>
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>W województwie mazowieckim istotnym problemem powodującym dezaktywację zawodową jest mała dostępność do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Obowiązki opiekuńcze sprawowane nad małymi dziećmi wyłączają z rynku pracy na okres urlopu wychowawczego jednego z opiekunów prawnych. Najczęściej są to kobiety. Wyłączenie z rynku pracy może również dot. innych osób, głównie babć i innych członków rodziny. Niepokojącym jest również fakt, że osoby posiadające status bezrobotnego godzą się na świadczenie pracy w charakterze opiekunki, najczęściej bez umowy o pracę i bez umowy zlecenia.</p> <p>Celem niniejszej interwencji jest umożliwienie powrotu do zatrudnienia oraz jego utrzymanie osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3 i ograniczenie tym samym zjawiska wychodzenia z rynku pracy zarówno opiekunów prawnych jak i innych osób przejmujących nieformalnie obowiązki opiekuna.</p> <p>Interwencja w zakresie wspierania opieki nad dziećmi do lat 3 wpisuje się w realizację priorytetu <i>Strategii Europa 2020</i>, jakim jest <i>rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną</i>. Realizowane inwestycje przyczynią się przede wszystkim do realizacji celu związanego ze wzrostem zatrudnienia.</p>	

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
----	----------	-------------------	-----------------------------	---	----------------	--	------------	-------------------------	---------------	-----------------------

8iv1	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	80%	%	2014	80%	SL2014	1 raz/rok
8iv2	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	70%	%	2014	70%	SL2014	1 raz/rok
8iv3	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	Region lepiej rozwinięty	sztuk	n/d	74%	%	2014	74%	Ewaluacja	1 raz/4 lata

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3</i>, planowane są do realizacji następujące typy przedsięwzięć:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w formie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ żłobków ▪ klubów dziecięcych ▪ zatrudnienie dziennego opiekuna ▪ zatrudnienie niani. <p>Przewiduje się także finansowanie pobytu dziecka do lat 3 we wskazanych wyżej formach na już utworzonych miejscach opieki.</p> <p>Zaproponowana w PI 8iv interwencja została zaprojektowana w sposób zapewniający szerokie spektrum pomocy zarówno w organizowaniu, funkcjonowaniu jak i finansowaniu miejsc opieki nad dziećmi. Zakłada się wykorzystanie całego wachlarza typów operacji przewidzianych w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. <i>o opiece nad dziećmi do lat 3</i>. Wsparcie realizowane będzie na zasadach określonych w niniejszej <i>Ustawie</i>.</p> <p>W PI 8iv przewiduje się realizację zinstytucjonalizowanych form opieki w postaci żłobków i klubów dziecięcych adresowanych głównie do samorządów, ale również pracodawców zamierzających uruchomić przyzakładowy żłobek lub klub.</p> <p>Grupa docelowa to opiekunowie prawni dzieci w wieku do 3 lat (w szczególności kobiety) przebywający na urloпах w związku z niemożnością zapewnienia dziecku opieki oraz osoby pracujące. Dzięki</p>	

uczestnictwu w programie będą mogli powrócić na rynek pracy lub utrzymać zatrudnienie. Wsparciem objęte będą także kobiety, które w związku z urodzeniem dziecka nie podjęły zatrudnienia. W PI 8iv przewiduje się finansowanie utworzenia miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz finansowanie pobytu dziecka na nowo utworzonym miejscu w żłobku lub klubie dziecięcym przez okres wynikający z ww. *Ustawy*. Zakłada się, że wsparcie obejmować będzie również koszt wyposażenia niezbędnego dla realizacji funkcji opiekuńczej, wychowawczej oraz edukacyjnej. Zaprojektowane działania obejmują także powstawanie nowych niezinstytucjonalizowanych form opieki nad dziećmi, a mianowicie opieki świadczonej przez opiekuna dziennego lub nianię. Pomoc w organizacji miejsc pracy w formie opiekuna dziennego przewiduje zarówno wyposażenie niezbędne dla realizacji ww. funkcji, a także wynagrodzenie dziennego opiekuna na zasadach określonych w ww. *Ustawie*. Planuje się również pokrycie kosztów obowiązkowych szkoleń dla dziennych opiekunów. Podobnie jak w przypadku żłobków i klubów dziecięcych, grupą docelową są opiekunowie prawni dzieci w wieku do 3 lat (w szczególności kobiety), którzy nie podjęli zatrudnienia w związku z koniecznością zapewnienia opieki dzieciom do lat 3 lub przebywający na urloпах w związku z niemożnością zapewnienia podopiecznym opieki lub chęć utrzymać zatrudnienie. Wsparcie opieki nad dziećmi do lat 3 za pośrednictwem niani skierowane będzie przede wszystkim do osób, które przebywają na urloпах lub nie podjęły zatrudnienia w związku ze sprawowaniem funkcji opiekuńczej i będzie ono obejmowało refundację części kosztów (do wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę) związanych z zatrudnieniem niani. W niniejszym typie operacji będzie możliwość finansowania zakupu środków trwałych o ile będą one stanowiły niezbędne wyposażenie uruchamianego miejsca opieki nad dzieckiem. Zgodnie z postanowieniem art. 13, pkt 4 rozp. (UE) nr 1304/2013, zakup infrastruktury, gruntów i nieruchomości, nie kwalifikuje się do wsparcia z EFS.

Wsparcie w PI 8iv udzielane będzie tylko w przypadku uzasadnienia deficytu miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w obszarze objętym interwencją w projekcie oraz zapewnienia trwałości projektu dla żłobków i klubów dziecięcych.

Zaprojektowana interwencja :

- przeciwdziała wypadaniu z rynku pracy osób w związku z niemożnością zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3;
- przeciwdziała ubożeniu rodzin w związku z utratą jednego źródła dochodu, spowodowaną wykonywaniem funkcji opiekuńczych;
- umożliwi powrót do szybkiego zatrudnienia osobom samotnie wychowującym dzieci do lat 3, co jest podstawowym czynnikiem eliminującym zagrożenie wykluczeniem społecznym;
- przyczynia się do przechodzenia do legalnego zatrudnienia osób zatrudnianych nielegalnie w charakterze opiekunów, wpłynie na liczbę nowych miejsc pracy powstających w regionie.

Interwencja zaplanowana w PI 8iv w pełni koresponduje z wizją zawartą w Strategii Europa 2020, zgodnie, z którą nowy model gospodarczy powinien być oparty nie tyle na transferach pomiędzy różnymi grupami społecznymi, ale na wzroście dostępności do zatrudnienia, w tym przypadku powrotu do zatrudnienia osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 lub jego utrzymanie ..

Realizuje cel szczegółowy UP: *Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku.*

Interwencja zaplanowana w PI 8iv realizuje cel główny Programu - Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach drugiego celu szczegółowego - Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- gminy, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Zestawienie głównych grup docelowych:

- osoby fizyczne powracające na rynek pracy po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich, wychowawczych sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz osoby pracujące;
- osoby pozostające bez zatrudnienia i sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 8iv przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. powrotu do zatrudnienia opiekunów prawych dzieci do lat 3 lub jego utrzymania. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p><u>Kryteria kierunkowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uzyskanie efektu synergii i spójności interwencji przy uwzględnieniu specyfiki regionalnej, z zachowaniem odniesienia do zasad ustalonych w ramach polityk krajowych, długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych; ▪ wdrożenie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi; ▪ zapewnienie udziału środków własnych beneficjenta. <p><u>Preferowane będą:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ projekty realizowane na obszarach wykazujących najwyższe potrzeby; ▪ projekty realizowane w partnerstwie za pośrednictwem m.in. organizacji pozarządowych, LGD, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej; ▪ projekty deklarujące jak najwyższą liczbę miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 funkcjonujących powyżej 24 miesięcy. <p><u>Tryb wyboru projektów:</u></p> <p>Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ konkursowy. <p>W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.</p> <p>Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.</p>	

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
P8 iv 1	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	3034	SL 2014	1 raz/rok
P8 iv 2	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	sztuk	EFS	Region lepiej rozwinięty	3004	SL 2014	1 raz/rok

2.A.7 INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

<i>Oś Priorytetowa</i>	VIII. Rozwój rynku pracy
Wkład CT 8 w CT 1-7:	

- przygotowanie kadr dla utworzonych miejsc pracy w zakresie działań rewitalizacyjnych PI 9b, gospodarki białej PI 9a i 9iv, gospodarki zielonej PI 6a;
- przygotowanie kadr dla utworzonych miejsc pracy w związku z wdrażaniem nowych technologii PI 3c i 3a;
- wspieranie tworzenia przedsiębiorstw MŚP stanowiących potencjalnych odbiorców nowych technologii PI 3c i 3a;
- wspieranie tworzenia przedsiębiorstw MŚP stanowiących potencjalne podmioty działające w obszarze gospodarki zielonej PI 6a, gospodarki białej PI 9a i 9iv.

2.A.8 RAMY WYKONANIA

Tabela 6: Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik	ID	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
VIII Rozwój rynku pracy	Wskaźnik produktu	P8i2	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	7 309	19 490	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 36% alokacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	P8i5	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	3 382	9 019	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 41% alokacji w ramach Osi
	Wskaźnik finansowy	FIX1	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFS	Region lepiej rozwinięty	35 694 542	175 877 569	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 100% alokacji w ramach Osi

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

2.A.9 KATEGORIE INTERWENCJI

Tabela 7-11: Kategorie interwencji

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji	
Fundusz:	EFS

Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VIII Rozwój rynku pracy	102	110 661 836
	105	30 040 219

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VIII Rozwój rynku pracy	01	140 702 055

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VIII Rozwój rynku pracy	01	49 454 758
	02	70 649 654
	03	20 597 643

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VIII Rozwój rynku pracy	01	14 098 609
	07	126 603 446

Tabela 11: Wymiar 6 - Temat uzupełniający EFS (wyłącznie EFS)		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
VIII Rozwój rynku pracy	01	33 198 551
	06	140 702 055
	07	140 702 055

2.A.10 PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

<i>Oś priorytetowa</i>	VIII. Rozwój rynku pracy
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP VIII, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.	

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA

Numer identyfikacyjny osi priorytetowej	IX
Nazwa osi priorytetowej	Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii	NIE
Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	NIE
W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom	NIE

2.A.2 UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ (w stosownych przypadkach)

2.A.3 FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNII

Fundusz	EFS
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	Wydatki kwalifikowalne ogółem
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

Priorytet inwestycyjny	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	IX1
Cel szczegółowy	Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
Diagnoza problemów związanych z wykluczeniem społecznym, wskazująca na utrzymywanie się dużej liczby osób korzystających z pomocy społecznej, zwraca uwagę na konieczność podjęcia skuteczniejszych działań w zakresie aktywizacji zawodowej. Działania umożliwiające uzyskanie zatrudnienia są najskuteczniejszą formą walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Rezultatem	

planowanej interwencji będzie wzrost samodzielności, zwiększenie zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wzrost zatrudnienia. Rezultatem wsparcia będzie także zwiększenie potencjału podmiotów ekonomii społecznej (PES) o charakterze integracyjnym, co umożliwi uzyskiwanie efektów także po okresie realizacji Programu.

Istotne dla osiągnięcia rezultatu PI 9i i OP IX jest ograniczenie możliwości znalezienia się w zasięgu zjawiska ubóstwa nowych osób. Dlatego zaplanowana została interwencja zapobiegająca ubóstwu, ukierunkowana na pomoc rodzinom.

Ideą działań w ramach PI 9i jest łączenie efektywności ekonomicznej z równowagą społeczną. Na potrzebę prowadzenia polityki społecznej łączącej koszty z korzyściami zwracają uwagę zapisy Europejskiej Agendy Społecznej, których idea jest nadal aktualna. W PI 9i będzie położony nacisk na aktywną integrację, a przede wszystkim na aktywizację zawodową jako skuteczny sposób walki z ubóstwem i na zapobieganie ubóstwu.

Działania w PI 9i na rzecz zwiększenia zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym realizują cel Strategii Europa 2020 w zakresie zwalczania ubóstwa.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
IX1 1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	20%	%	2014	22%	SL 2014	1 raz/rok
IX1 2	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	56%	%	2014	56%	SL 2014	1 raz/rok

IX1 3	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	26%	%	2014	30%	SL 2014	1 raz/rok
IX1 4	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	20%	%	2014	21%	Ewaluacja	1 raz/4 lata

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIA, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
<p>W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa</i> planowana jest realizacja następujących typów przedsięwzięć:</p> <ol style="list-style-type: none"> integracja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ✓ integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób oddalonych od rynku pracy w ramach współpracy międzysektorowej, ✓ aktywna integracja dla włączenia społecznego realizowana przez/we współpracy z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej (PCPR, OPS), ✓ integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami. wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami zależnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci. 	

Cel szczegółowy realizowany jest przede wszystkim przez działania w pierwszym typie przedsięwzięć **integracja osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową**.

Wobec niewystarczającej skuteczności dotychczasowych działań, osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym powinny korzystać z bardziej kompleksowego wsparcia. Po zdiagnozowaniu indywidualnych potrzeb uczestników projektów, elementem kompleksowego wsparcia w procesie reintegracji społeczno-zawodowej będą mogły być usługi towarzyszące, np. usługi opiekuńcze, usługi edukacyjne, poradnictwo prawne i obywatelskie, poradnictwo rodzinne, psychologiczne, usługi interwencji kryzysowej.

W celu zwiększenia skuteczności wsparcia realizowane będą przedsięwzięcia w zakresie **integracji społecznej i aktywizacji zawodowej osób oddalonych od rynku pracy w ramach współpracy międzysektorowej**. Będzie to współpraca jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, instytucji rynku pracy, administracji publicznej, NGO, podmiotów ekonomii społecznej (PES), przedsiębiorstw i innych podmiotów. Partnerska współpraca będzie także formą budowania trwałych relacji społecznych, pozwalających na kontynuację działań poza projektami finansowanymi z EFS.

Ważne dla zwiększenia skuteczności działań w zakresie aktywizacji zawodowej jest integrowanie usług instytucji rynku pracy i jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, na które zwraca uwagę UP, podkreślając potrzebę efektywnej, kompleksowej i dostosowanej do potrzeb poszczególnych grup docelowych interwencji.

W celu zapewnienia demarkacji między wsparciem w ramach CT 8 i CT 9, w CT 9 wsparcie będzie kierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, którym do aktywizacji zawodowej niezbędne jest w pierwszej kolejności udzielenie wsparcia w zakresie integracji społecznej.

W Programie będą kontynuowane przedsięwzięcia realizowane w ramach PO KL w zakresie **aktywnej integracji dla włączenia społecznego realizowane przez/we współpracy z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej (PCPR, OPS)**.

Działania Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie (PCPR) i Ośrodków Pomocy Społecznej (OPS) polegać będą na kompleksowym, zindywidualizowanym wsparciu osób zagrożonych i wykluczonych społecznie, obejmującym zintegrowane usługi społeczne, edukacyjne i zawodowe, w tym kontrakty socjalne, mające na celu aktywizację społeczno-zawodową. Działania obejmować będą również partnerską współpracę, działania międzysektorowe, w tym współpracę jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy, uwzględniające organizacje pozarządowe, podmioty reintegracji społeczno-zawodowej i PES.

Wsparciem mającym na celu przygotowanie do zatrudnienia na otwartym rynku pracy i w PES jest **integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami**, opierająca się przede wszystkim na usługach reintegracji i rehabilitacji społeczno – zawodowej świadczonych przez Centra Integracji Społecznej (CIS), Kluby Integracji Społecznej (KIS), Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ), Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ), także we współpracy z JST i organizacjami pozarządowymi, a także na innych działaniach międzysektorowych. Są one spójne z działaniami na rzecz zapewnienia dostępu do usług społecznych w PI 9iv oraz tworzonymi miejscami pracy w PES w PI 9v. Przewiduje się projekty na rzecz grup defaworyzowanych na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi w ramach przedsięwzięć zintegrowanych i komplementarnych z EFRR.

W oparciu o diagnozę niezbędnego do realizacji projektu wyposażenia, w ramach udzielanego wsparcia, mogą być ponoszone wydatki na zakup wyposażenia PES prowadzących działalność o charakterze integracyjnym. Ponadto, uzupełnieniem wsparcia realizowanego z EFS mogą być nakłady inwestycyjne w ramach cross financing'u - w zakresie infrastruktury CIS, KIS, ZAZ, WTZ niezbędnej do realizacji danego wsparcia w projekcie.

Działania na rzecz zwiększenia szans na zatrudnienie przebiegać będą dwutorowo. Poza projektami, których celem będzie aktywizacja społeczna i zawodowa, realizowane będą działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu i ubóstwu. Są one przewidziane w typie przedsięwzięć - **wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami zależnymi.**

W ramach tego typu przedsięwzięć będą realizowane projekty obejmujące zindywidualizowane i kompleksowe wsparcie na rzecz rodzin wielodzietnych, z dziećmi z niepełnosprawnościami, z innymi osobami zależnymi, dla rodziców samotnie wychowujących dzieci, które będą wzmocniać opiekuńczo - wychowawcze funkcje rodziny (np. akademie rodziny). Realizowane będzie wsparcie w zakresie świadomego rodzicielstwa, działania doradcze, edukacyjne, wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie profilaktyki wykluczenia społecznego. Tworzona będzie zintegrowana sieć wsparcia oparta na kooperacji instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi. Wsparcie będzie miało na celu zapobieganie utracie samodzielności rodziny, przeciwdziałanie powstawaniu dysfunkcji. Interwencja będzie miała również na celu zapobieganie powstawaniu zadłużenia osób/rodzin, przekazywanie wiedzy o dostępnych usługach.

Równolegle realizowane będą projekty na rzecz rodzin w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej dorosłych członków rodzin, mające na celu przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia biedy oraz utracie samodzielności rodziny, współpraca z Powiatowymi Urzędami Pracy (PUP) w zakresie wsparcia zatrudnienia. Aktywizacja rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym realizowana będzie przy udziale lokalnego potencjału społeczności, organizacji pozarządowych, współpracy międzysektorowej, w szczególności na terenach defaworyzowanych i objętych rewitalizacją społeczną.

Działania mają służyć zmianie relacji między działaniami profilaktycznymi na rzecz rodzin, a działaniami interwencyjnymi. Wzrost działań aktywizujących i profilaktycznych, zapobiegających dziedziczeniu biedy jest inwestycją społeczną ograniczającą kosztowniejsze i mniej efektywne działania interwencyjne.

Wsparcie przedstawionych typów projektów w celu *Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa* służyć będzie osiągnięciu wskaźników rezultatu: liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu, liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu, liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).

Działania planowane do realizacji w ramach PI 9i w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, aktywizacji społecznej i zawodowej osób i rodzin będą komplementarne z działaniami planowanymi do realizacji w ramach PI 9iv w zakresie usług środowiskowych i procesu deinstytucjonalizacji.

Linia demarkacyjna w zakresie wsparcia rodzin w PI 9i i w PI 9iv (*pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmujące wsparcie systemu pieczy zastępczej*) to: działania profilaktyczne na rzecz rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w PI 9i, natomiast w PI 9iv działania interwencyjne.

Przedsięwzięcia finansowane ze środków EFS, w ramach PI 9i i w pozostałych PI Osi będą realizowane po uprzednim dokonaniu analizy trendów demograficznych na danym obszarze.

IZ zastosuje mechanizmy gwarantujące trwałość realizowanych z EFS przedsięwzięć dotyczących zwiększenia szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobiegających wykluczeniu, poprzez odpowiednie kryteria wyboru projektów oraz – w razie potrzeby – wymagany wkład własny beneficjentów.

W projektach realizowanych w ramach wymienionych typów operacji w PI 9i stosowane będą klauzule społeczne. Zakres i tryb stosowania klauzul społecznych dla zamówień dokonywanych w ramach EFS

będzie zgodny z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

W ramach Programu nie będą finansowane kampanie promocyjne, a działania upowszechniające będą realizowane wyłącznie jako uzupełnienie działań wdrożeniowych w obszarach wspieranych z EFS.

Interwencja zaplanowana w PI 9i jest zgodna z celami Strategii Europa 2020, promującej nowy model gospodarczy, oparty nie tylko na innowacyjności oraz zrównoważonym rozwoju, ale również na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. Włączenie społeczne powinno polegać nie tylko na transferach pomiędzy różnymi grupami społecznymi (świadczenia społeczne), ale przede wszystkim na wzroście dostępności do zatrudnienia.

PI 9i realizować będzie cel szczegółowy UP: Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz cel główny Programu - Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach drugiego celu strategicznego - Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzącym do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.

Interwencja zaplanowana w PI 9i:

- umożliwi zmniejszenie wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- zwiększy szansę na zatrudnienie osób wykluczonych społecznie, zwiększy wskaźnik zatrudnialności tych osób;
- zwiększy potencjał PES o charakterze integracyjnym;
- będzie wspierała włączenie społeczne osób/rodzin;
- wpłynie na poprawę skuteczności polityki społecznej przez stosowanie bardziej zindywidualizowanych i kompleksowych działań, zastosowanie nowych instrumentów aktywizacyjnych np. PAI.

Wsparcie realizowane w PI 9i w ramach RPO WM 2014-2020 będzie komplementarne do działań realizowanych w ramach PO WER. Na poziomie kraju realizowane będą działania na rzecz poprawy funkcjonowania polityki w obszarze objętym priorytetem inwestycyjnym, obejmujące np. wypracowanie rozwiązań systemowych i przygotowanie zmian systemowych w obszarze pomocy i integracji społecznej, służących aktywizacji społeczno-zawodowej osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz społeczności marginalizowanych, podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy i integracji społecznej w zakresie aktywnej integracji i ekonomii społecznej. Natomiast interwencja na poziomie regionu obejmować będzie działania wdrożeniowe, zapewniające usługi indywidualnym osobom, mające na celu ich aktywizację zawodową.

Działania w ramach RPO WM 2014-2020 są komplementarne z działaniami KPPU, w którym realizowane będą usługi dla aktywności i profilaktyki, aktywizacji osób i rodzin. PI 9i realizuje: 1. Cel operacyjny KPPU przez działania w zakresie zapobiegania ubóstwu dzieci i młodzieży (wspieranie rodziny), a przede wszystkim 3. Cel operacyjny przez realizowanie działań na rzecz aktywnej integracji.

W ramach Programu, w celu poprawy skuteczności działań na rzecz walki z ubóstwem, IZ zapewni zastosowanie mechanizmów zapewniających komplementarność wsparcia EFS i Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa (PO PŻ). W szczególności zapewni możliwość korzystania przez grupy docelowe PO PŻ z usług aktywnej integracji (w zależności od indywidualnych potrzeb i potencjału poszczególnych osób), a także współpracę beneficjentów EFS, w tym OPS z organizacjami partnerskimi i ich regionalnymi i lokalnymi jednostkami zajmującymi się dystrybucją żywności.

W celu koordynacji działań realizowanych na poziomie kraju i regionu, w KM PO uczestniczyć będą przedstawiciele regionu/instytucji krajowej. Koordynacja opierać się będzie na analizach społeczno – ekonomicznych, raportach i rekomendacjach. Linia demarkacyjna między OP IX a wymienionymi Programami będzie uwzględniona w SZOOP.

Interwencja w ramach PI 9i będzie komplementarna ze wsparciem w PI finansowanych z EFRR, m.in. w 3a (miejsca pracy), 9a (infrastruktura opieki zdrowotnej) i 9b (rewitalizacja).

W CT 9 zapewniona będzie koordynacja przez realizowanie w IX OP i w VI OP Jakość życia (EFRR) wiązek projektów, łączących wsparcie w ramach PI 9b (Cel: Ożywienie obszarów zmarginalizowanych poprzez przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji społeczno-gospodarczych) z projektami w PI 9i (Cel: Zwiększenie szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa) - przede wszystkim wsparcie infrastruktury PES o charakterze integracyjnym. Koordynacja zapewniona będzie w SZOOP, w kryteriach wyboru projektów.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

W PI 9i beneficjentami będą mogły być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w szczególności:

- JST, ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia, podmioty, którym zlecono realizację zadań publicznych;
- podmioty, w których większość udziałów/akcji mają JST/ich związki i stowarzyszenia;
- urzędy administracji publicznej, jednostki budżetowe;
- instytucje rynku pracy, jednostki zatrudnienia socjalnego;
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej (jops);
- PES, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- partnerstwa wymienionych podmiotów, partnerstwa lokalne, LGD.

Zestawienie grup docelowych:

- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (klienci pomocy społecznej zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej), w tym osoby bezrobotne, które należą do grupy oddalonych od rynku pracy, otoczenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie niezbędnym do wsparcia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, uczestnicy projektów PO PŻ;
- osoby z niepełnosprawnościami;
- rodziny zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym: rodziny wielodzietne, rodziny z osobami z niepełnosprawnościami i z innymi osobami zależnymi, rodzice samotnie wychowujący dzieci;
- dzieci z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, dzieci z niepełnosprawnościami, najbardziej narażone na ryzyko choroby i tylko wtedy, gdy są one z rodzin zagrożonych wykluczeniem.

Definicja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zostanie określona w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020. Wsparcie dla społeczności marginalizowanych (Romowie, więźniowie) jest przewidziane jedynie na poziomie krajowym. IZ zapewni mechanizmy zapobiegające dublowaniu wsparcia z EFS i EFROW.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
-------------------------------	--

Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz na podstawie transparentnych i niedyskryminujących kryteriów przyjętych przez KM, powiązanych z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.

W przypadku PI 9i, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia szans na zatrudnienie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego i ubóstwa, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu, liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu, liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek). Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej. Projekty w PI 9i będą realizowane na podstawie kryteriów minimalnej efektywności społecznej i zatrudnieniowej. Zapisy dotyczące efektywności społecznej i zatrudnieniowej będą opierać się na Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020. Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami dotyczącymi zatrudnienia i działań związanych z zatrudnieniem;
- projekty, w których wykazana jest najwyższa efektywność zatrudnieniowa;
- powiązanie planowanych działań z krajowymi programami, z uwzględnieniem potrzeb regionu, w celu osiągnięcia spójności interwencji i wynikającej z niej synergii;
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych, tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatne do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty realizowane w partnerstwie, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej;
- projekty realizowane przez PES;
- projekty zgodne z celami RIS;
- projekty realizowane na obszarach (w gminach) o najwyższym wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- projekty zapewniające kompleksowe, zintegrowane podejście, realizowane we współpracy jednostek z różnych sektorów.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

☐☐ konkursowy

☐☐ pozakonkursowy.

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Dla

projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

W przypadku projektów realizowanych na rzecz grupy docelowej ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie w Priorytecie Inwestycyjnym 9i nabór projektów może następować zarówno w trybie pozakonkursowym, jak i konkursowym zgodnie z zapisami określonymi w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
PIX1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	31 338	SL 2014	1 raz/rok

C O 16	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	3 447	SL 2014	1 raz/rok
--------------	--	-------	-----	--------------------------	-------	---------	-----------

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	9iv Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
-------------------------------	--

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	IX2
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Dane przedstawione w diagnozie wskazują na niewystarczający zakres usług społecznych świadczonych w lokalnej społeczności, w tym na ich nierównomierną podaż. W ramach UP wykluczenie społeczne rozumiane jest nie tylko jako wykluczenie z życia społeczno-gospodarczego spowodowanego ubóstwem, ale także jako wykluczenie z dostępu do usług publicznych warunkujących możliwości rozwojowe. W związku z taką definicją wykluczenia społecznego działania na rzecz włączenia społecznego obejmują działania na rzecz ułatwienia dostępu do usług społecznych.</p> <p>Rezultatem realizacji działań w PI 9iv będzie zwiększenie zakresu i jakości usług środowiskowych, sprzyjające deinstytucjonalizacji. Zgodnie z UP, niezbędne jest wspieranie tworzenia i rozwoju środowiskowych form pomocy dzieciom i młodzieży, osobom z niepełnosprawnościami i osobom starszym.</p> <p>Rezultatem rozwoju usług środowiskowych jest także zwiększenie zatrudnienia - przez umożliwienie osobom opiekującym się osobami zależnymi aktywnego poszukiwania pracy i tworzenie miejsc pracy w usługach społecznych.</p> <p>Możliwość zwiększenia zatrudnienia może przynieść pośrednie lecz istotne rezultaty – przez motywowanie samorządów do zabezpieczenia środków budżetowych na realizację projektów współfinansowanych ze środków UE (tworzenie miejsc pracy, zabezpieczenie miejsc świadczenia usług, realizacja zadań ustawowych samorządów w zakresie zapewnienia dostępu do usług), a także motywowanie do wspierania przedsiębiorczości.</p> <p>Tworzenie miejsc pracy w PI 9iv łączy działania związane z aktywizacją zawodową i społeczną osób objętych wsparciem w ramach PI 9i. Rozwój i deinstytucjonalizacja usług wiąże się także z rozwojem PES. Wsparcie usług środowiskowych umożliwi realizację projektów zintegrowanych na rzecz grup defaworyzowanych na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi w ramach przedsięwzięć zintegrowanych i komplementarnych z EFRR (PI 9b).</p>	

Istotnym efektem realizacji celu, związanym ze wspieraniem rodzin dysfunkcyjnych, systemu wspierania rodziny oraz organizowania systemu pieczy zastępczej będzie zmniejszanie skali oraz zapobiegania wykluczeniu społecznemu i ubóstwu.

Realizacja działań w PI 9iv na rzecz zwiększenia dostępu do usług społecznych, przyczynia się także do zwiększenia zatrudnienia, realizując tym samym cel, którym jest zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Rozwój usług społecznych ze środków EFS, wspierany niezbędnymi nakładami inwestycyjnymi w ramach cross financing'u, jest zgodny z zapisami „Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
IX21	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	0	szt.	2012	2 331 (szt)	SL 2014	1 raz/rok

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	IX3
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>W celu ograniczania ryzyka wykluczenia społecznego konieczne jest ułatwienie dostępu do usług zdrowotnych.</p> <p>Rezultatem działań realizowanych w ramach PI 9iv będzie poprawa jakości i dostępności do programów zdrowotnych, jak również do usług w zakresie opieki nad osobami zależnymi. Właściwe ukierunkowanie interwencji zapewni system koordynacji określony w UP oraz w <i>Policy paper</i>.</p> <p>Realizacja wskazanych w <i>Policy Paper</i>, programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i programów rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami, pozwoli wyrównać szanse na osiągnięcie sprawności i uczestniczenie w społeczeństwie. Działania wspierające dzieci z niepełnosprawnościami umożliwią zwiększenie aktywności zawodowej ich opiekunów. Wczesne wykrycie wad pozwoli obniżyć koszty leczenia w porównaniu z kosztami opóźnionej terapii. Wczesne wykrycie cukrzycy zapobiegnie powstaniu jej groźnych powikłań.</p> <p>Działania ukierunkowane na wczesne wykrycie wad rozwojowych oraz rehabilitację dzieci i młodzieży zmniejszą ryzyko ich wykluczenia, jak również ryzyko wykluczenia opiekunów.</p>	

Rezultatem działań realizowanych w ramach, określonego w *Policy Paper*, wsparcia deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi, będzie wzrost jakości i dostępności do świadczeń zdrowotnych, w tym: pielęgnacyjnych i opiekuńczych.

Zwiększeniu efektywności interwencji w obszarze wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych będzie sprzyjała komplementarność z działaniami prowadzonymi z poziomu krajowego dzięki systemowi koordynacji określone w UP oraz w *Policy Paper*.

Interwencje zaplanowane w PI 9iv wpływają pośrednio na realizację zalecenia CSR nr 1 – w części dotyczącej wydajności sektora opieki zdrowotnej.

Rozwój usług zdrowotnych jest zgodny z założeniami europejskich zasad przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródła danych	Częstotliwość pomiaru
IX31	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	0	szt.	2014	30	SL 2014	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
<p>W PI 9iv realizowane będą dwa cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej; Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej. 	

W ramach **Zwiększenia dostępu do usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności usług środowiskowych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej**, planowane są typy przedsięwzięć:

1. rozwój *dziennych form wsparcia, usług środowiskowych, usług społecznych dla osób zależnych, w tym;*

- ✓ rozwój środowiskowych usług społecznych na rzecz aktywnej integracji, szczególnie na rzecz osób zależnych,
- ✓ programy deinstytucjonalizacji usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji,

2. *pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmująca wsparcie systemu pieczy zastępczej, w tym;*

- ✓ rozwój usług społecznych w celu integracji dzieci i młodzieży z grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne,
- ✓ programy deinstytucjonalizacji usług na rzecz dzieci i młodzieży.

Wsparcie usług społecznych dotyczyć będzie przede wszystkim form zdeinstytucjonalizowanych. Możliwe jest wsparcie form instytucjonalnych w celu przekształcenia ich w formy zdeinstytucjonalizowane. Wsparcie będzie wynikać z potrzeb zidentyfikowanych w ramach projektu *Formalne i nieformalne instytucje opieki w Polsce* i koncentrować się na wspieraniu systemu pieczy zastępczej i opieki nad osobami zależnymi – rozpoczętemu w PO KL, kontynuowanemu w PO WER. Wsparcie zwiększy dostęp do usług, poprawi ich jakość i skuteczność.

W pierwszym typie przedsięwzięć będą realizowane działania na rzecz **rozwaju środowiskowych usług społecznych na rzecz aktywnej integracji szczególnie na rzecz osób zależnych**, służące włączeniu społecznemu i aktywizacji zawodowej, uwzględniające odpowiedzialność za jakość usług. Wsparcie dziennych form pomocy i usług środowiskowych odbywać się będzie na podstawie zdiagnozowanych potrzeb. Działania służą zwiększaniu dostępu do usług, szczególnie na obszarach defaworyzowanych i uwzględniają lokalny potencjał oraz włączenie adresatów wsparcia do współdecydowania o formach pomocy. Działania będą kierowane do osób zależnych (starszych, dzieci i osób z niepełnosprawnościami, długotrwale i ciężko chorych, chorujących psychicznie, innych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających usług społecznych).

Działania wspierają rozwój usług społecznych, m.in.:

- usług w dziennych domach pomocy, mieszkaniach wspomaganych i treningowych, klubach samopomocy,
- samopomocy i samoorganizacji społeczności lokalnej,
- usług wykorzystujących nowoczesne technologie,
- zwiększanie liczby asystentów.

Działania są kompleksowe, aktywizującej uwzględniają współpracę z PES. Zapewniony będzie dostęp do usług opiekuńczych i asystenckich, z uwzględnieniem transportu dla osób oddalonych od miejsca świadczenia usług.

W ramach **programów deinstytucjonalizacji usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji** będą realizowane działania lokalne i regionalne. Programy ukierunkowane na poprawę jakości i dostępności usług będą obejmować zmianę form i zakresu usług społecznych świadczonych przez instytucje pomocy i aktywnej integracji i uwzględniać współpracę z organizacjami pozarządowymi i PES. Grupami docelowymi są osoby zależne, w tym dorośli i dzieci z niepełnosprawnościami, osoby chorujące psychicznie, osoby starsze, inne osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Usługi środowiskowe będą uwzględniać miejsca całodobowego okresowego pobytu dla osób zależnych i inne dzienne formy wsparcia. Działania we wspólnotach, uwzględniające lokalne zasoby (np. sąsiedzi, lokalne przedsiębiorstwa), będą wspomagały włączenie społeczne osób objętych pomocą społeczną. Projekty będą realizowane przede wszystkim przez JST, organizacje pozarządowe, we współpracy z PES.

Zgodnie z UP, działania na rzecz rozwoju usług uwzględniają trendy demograficzne i potrzeby w zakresie poszczególnych usług i grup docelowych, również w ujęciu terytorialnym. Ze względu na powiązanie ubóstwa i wykluczenia społecznego z degradacją społeczno-gospodarczą obszarów miejskich, zurbanizowanych obszarów przemysłowych oraz wsi, równoległe z działaniami na rzecz włączenia społecznego, w tym na rzecz deinstytucjonalizacji usług społecznych, będą podejmowane działania w zakresie rewitalizacji. Jej efekty w postaci dostosowania lokali do potrzeb w zakresie świadczenia usług są konieczne do realizacji procesu deinstytucjonalizacji. Rozwój środowiskowych form wsparcia jest działaniem na rzecz aktywizacji zawodowej osób zajmujących się osobami zależnymi, a także kreowaniem miejsc pracy na lokalnych rynkach pracy. Przewiduje się w tym zakresie współpracę z organizacjami pozarządowymi i PES.

Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług to także poprawa jakości pomocy dla rodzin z dysfunkcjami i zagrożonych dysfunkcją, realizowana w typie przedsięwzięć ***pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmująca wsparcie systemu pieczy zastępczej*** - w działaniach na rzecz ***rozwoju usług społecznych w celu integracji dzieci i młodzieży z grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne***. Wsparcie będzie służyć wzmocnieniu działań interwencyjnych na rzecz dzieci i młodzieży w celu zapobiegania pogłębianiu dysfunkcji i marginalizacji. Obejmować będzie m.in. tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

W ramach realizowanego wsparcia mogą być ponoszone wydatki na wyposażenie w sprzęt niezbędny do realizowania dziennych form wsparcia i usług środowiskowych dla osób zależnych (1. i 2. typ projektów) i placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (3.), zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami w ramach projektów. Uzupełnieniem wsparcia realizowanego z EFS mogą być ponoszone nakłady inwestycyjne w ramach cross financingu - w zakresie infrastruktury dziennych form wsparcia i pomocy środowiskowej dla osób dorosłych i dla dzieci (1, 2 i 3 typ projektów) niezbędne do realizacji projektów.

W ramach ***programów deinstytucjonalizacji usług na rzecz dzieci i młodzieży*** wspierany będzie proces deinstytucjonalizacji, zapobieganie pogłębianiu się niesamodzielności rodzin, rozwój usług w systemie pieczy zastępczej, tworzenie rodzinnych form wsparcia, wspieranie rodziny, podnoszenie jakości opieki nad dziećmi. Zakres działań dotyczących rodzin będzie koncentrować się na usługach zastępczej opieki w formach środowiskowych, ukierunkowanych na reintegrację rodziny, dzienną opiekę nad dziećmi z rodzin, których członkowie będą uczestniczyć w procesie aktywnej integracji. W realizowaniu działań przewiduje się udział PES.

Wsparcie osób i rodzin będzie kompleksowe i skoncentrowane na integracji społecznej, ale także na aktywnym włączeniu. Zakres działań dotyczących wsparcia rodzin będzie doprecyzowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i EFRR na lata 2014-2020.

Szkolenia w zakresie pieczy zastępczej są przewidziane na poziomie krajowym i będą zgodne z krajowym przepisami.

Usługi interwencji kryzysowej mogą stanowić pierwszy krok w działaniach, ukierunkowanych na aktywną integrację w PI 9i. Samodzielne usługi interwencji kryzysowej nie należą do zakresu wsparcia w PI9iv. Wspierane będą działania partnerskie, w tym współpraca z PES oraz NGO.

Wsparcie w ramach typów przedsięwzięć w celu dotyczącym usług społecznych służyć będzie osiągnięciu wskaźników rezultatu: *liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu*.

Wsparcie dla usług społecznych ogólnego interesu będzie zgodne z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i EFRR na lata 2014-2020 oraz Komunikatem Komisji Europejskiej. *Usługi świadczone w interesie ogólnym, w tym usługi socjalne świadczone w interesie ogólnym: nowe zobowiązanie europejskie KOM(2007)725*. Wsparcie dla usług mieszkalnictwa wspomaganego będzie odbywało się zgodnie z założeniami „Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do

opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności". Z EFS będzie można wspierać tylko usługi w mieszkaniach wspomaganych, prowadzące do aktywnej integracji, na podstawie diagnozy potrzeb. Wytyczne będą definiowały formy zdeinstytucjonalizowane, uwzględniając ich rozmiar i podstawowe zasady funkcjonowania oraz będą podkreślały znaczenie usług świadczonych przez PES.

W ramach celu szczegółowego **Zwiększenie dostępności usług opieki zdrowotnej**, planowana jest realizacja następujących typów przedsięwzięć:

- *wdrażanie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych;*
- *wdrażanie programów wczesnego wykrywania i profilaktyki cukrzycy;*
- *wsparcie deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, w tym osobami starszymi;*

W ramach typu przedsięwzięć **wdrażanie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i dzieci z niepełnosprawnościami**, planowana jest w szczególności realizacja programów służących wykrywaniu zaburzeń słuchu, programów rehabilitacji leczniczej dla dzieci z niepełnosprawnościami, programy rehabilitacji dzieci i młodzieży z porażeniem mózgowym i innych programów rehabilitacyjnych, terapeutycznych oraz przesiewowych.

Z uwagi na koncentrację wsparcia na Mazowszu na zapobieganiu i leczeniu schorzeń psychiatrycznych, przewidziano programy dla pacjentów z autyzmem oraz z zaburzeniami psychicznymi. Metody badań będą zgodne z polskim prawem i nie będą naruszały praw pacjentów. Programy profilaktyczne w zakresie wczesnego wykrywania wad rozwojowych będą komplementarne z działaniami lokalnymi i regionalnymi finansowanymi ze środków krajowych. IZ zapewni trwałość projektów zgodnie z obowiązującymi zasadami. W związku ze wskazaniem w *Policy Paper* w kierunkach interwencji do roku 2020 oraz diagnozie potrzeby przeciwdziałania występowaniu otyłości i cukrzycy, jak również z uwagi na wysokie koszty leczenia powikłań cukrzycy, w tym chorób układu krążenia, planowane jest **wdrażanie programów wczesnego wykrywania i profilaktyki cukrzycy**.

Zgodnie z Narzędziem 18 *Policy Paper* realizowane będą projekty służące **wsparciu deinstytucjonalizacji opieki nad osobami zależnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, w tym osobami starszymi**.

Wymienione typy przedsięwzięć realizowane będą zgodnie z mechanizmem koordynacji określonym w *Policy Paper* stanowiącej krajowe ramy strategiczne dla przedsięwzięć w obszarze zdrowia w okresie 2014-2020.

Wsparcie typów przedsięwzięć w celu dotyczącym usług opieki zdrowotnej służyć będzie osiągnięciu wskaźnika rezultatu - liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu.

Głównym narzędziem koordynacji interwencji w sektorze zdrowia jest **Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia**, pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia. Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem skuteczności i efektywności interwencji ze środków UE, osiągania rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper* oraz cele UP i PO. Warunkiem koniecznym do podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący **Planem działań w sektorze zdrowia**, na zasadach wynikających z kluczowych ustaleń KS.

Podczas realizacji interwencji w typach przedsięwzięć PI 9iv dotyczących usług zdrowotnych mogą być ponoszone wydatki na wyposażenie w sprzęt związany ze wsparciem procesu deinstytucjonalizacji oraz sprzęt do realizacji programów z zakresu opieki zdrowotnej niezbędny do realizacji projektów/operacji. Uzupelnieniem wsparcia realizowanego z EFS mogą być nakłady inwestycyjne ponoszone w ramach cross financing'u w zakresie infrastruktury usług opieki zdrowotnej niezbędne do realizacji projektów/operacji. IZ zastosuje mechanizmy gwarantujące trwałość przedsięwzięć z EFS przez

odpowiednie kryteria wyboru projektów lub zapisy umowy o dofinansowanie oraz (w razie potrzeby) wymagany wkład własny beneficjentów.

Działania informacyjno – promocyjne mogą stanowić część Regionalnego Programu Zdrowotnego i są kierowane do grup docelowych danego programu w celu pozyskania uczestników.

W projektach w PI 9iv stosowane będą klauzule społeczne. Zakres i tryb stosowania klauzul społecznych dla zamówień dokonywanych w ramach EFS będzie zgodny z właściwymi wytycznymi horyzontalnymi. Interwencja w PI 9iv jest zgodna z celami Strategii Europa 2020, promującej nowy model gospodarczy, oparty nie tylko na innowacyjności oraz zrównoważonym rozwoju, ale również na wroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. PI 9iv realizuje cel szczegółowy UP: Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych oraz cel główny Programu - Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach drugiego celu strategicznego - Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenie chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.

Interwencja zaplanowana w PI 9iv:

- będzie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu z powodu braku dostępu do usług społecznych i zdrowotnych, zwiększy efektywność wydatków na ochronę zdrowia;
- umożliwi deinstytucjonalizację usług społecznych i usług zdrowotnych, a tym samym podwyższy ich efektywność;
- zwiększy zatrudnienie osób zajmujących się osobami zależnymi oraz przyczyni się do tworzenie miejsc pracy w usługach społecznych;
- zmniejszy skalę wykluczenia społecznego przez wsparcie rodzin i wsparcie systemu pieczy zastępczej.

Wsparcie realizowane w PI 9iv jest komplementarne ze wsparciem w PO WER, w którym zaplanowano działania, obejmujące np. wypracowanie rozwiązań systemowych, których celem jest zwiększenie jakości usług społecznych. Interwencja w regionie obejmować będzie działania wdrożeniowe, skierowane do indywidualnych osób lub podmiotów/jednostek mające na celu zwiększenie dostępności i jakości usług.

Działania w PO WM 2014-2020 są komplementarne z działaniami KPPU, w którym realizowane będą usługi dla rodzin z dziećmi, działania zapobiegające niepewności mieszkaniowej, działania zapewniające opiekę osobom zależnym. PI 9iv realizuje częściowo 1. Cel Operacyjny KPPU przez działania na rzecz zapewnienia dostępu do usług społecznych, a także częściowo 5 Cel przez zapewnienie usług opiekuńczych osobom zależnym.

W celu poprawy skuteczności działań na rzecz walki z ubóstwem, IZ zapewni mechanizmy zapewniające komplementarność wsparcia EFS i Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w ramach PO PŻ, w szczególności możliwość korzystania przez grupy docelowe PO PŻ z usług społecznych, a także współpracę beneficjentów EFS, w tym OPS z organizacjami partnerskimi i ich regionalnymi i lokalnymi jednostkami zajmującymi się dystrybucją żywności.

W celu koordynacji działań na poziomie kraju i regionu, w KM PO uczestniczyć będą przedstawiciele regionu/kraju. Koordynacja opierać się będzie na analizach społeczno – ekonomicznych, raportach i rekomendacjach.

Interwencja w ramach PI 9iv będzie komplementarna ze wsparciem w PI EFRR, np. w CT 7 (transport), 9a (infrastruktura zdrowia) i 9b (rewitalizacja). W CT 9 zapewniona będzie koordynacja przez realizowanie w IX Osi i w VI Osi Jakość życia (EFRR) wiązki projektów, łączących wsparcie PI 9b ze

wsparciem w PI 9iv w zakresie wsparcia infrastruktury usług pomocy środowiskowej. Koordynacja zapewniona będzie w SZOOP, w kryteriach wyboru projektów.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

W PI 9iv beneficjentami będą mogły być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (niedotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisówodrębnych):

- JST, ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia, podmioty, którym zlecono realizację zadań publicznych;
- podmioty, w których większość udziałów/akcji mają JST/ich związki i stowarzyszenia;
- urzędy administracji publicznej, jednostki budżetowe;
- instytucje rynku pracy, jednostki zatrudnienia socjalnego;
- jops, podmioty aktywnie zaangażowane w integrację społeczną, wsparcie rodziny;
- środowiskowe domy samopomocy;
- PES, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- partnerstwa wymienionych podmiotów, partnerstwa lokalne, LGD;
- podmioty świadczące usługi w zakresie ochrony zdrowia.

Zestawienie grup docelowych:

- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym osoby zależne osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny osób zależnych;
- rodziny objęte systemem wspierania rodziny i pieczy zastępczej;
- rodziny, osoby sprawujące pieczę zastępczą, kandydaci na rodziny wspierające, pomocowe, zastępcze;
- dzieci i młodzież, w szczególności zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w ramach grup docelowych określonych w poszczególnych programach z zakresu opieki zdrowotnej.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz na podstawie transparentnych i niedyskryminujących kryteriów przyjętych przez KM, powiązanych z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 9iv, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia dostępności usług społecznych oraz usług opieki zdrowotnej, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. liczby wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu i liczby wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Interwencja w sektorze ochrony zdrowia jest wdrażana zgodnie z UP oraz <i>Policy Paper</i> opracowaną przez ministra właściwego ds. zdrowia. Warunkiem niezbędnym podjęcia interwencji finansowanych z funduszy UE w obszarze zdrowia jest ich zgodność z Planem działań zaakceptowanym przez Komitet Sterujący ds. koordynacji EFSI w sektorze zdrowia.</p> <p>Zgodnie z mechanizmem koordynacji w obszarze zdrowia określonym w UP i w <i>Policy Paper</i>, rekomendacje dla KM w zakresie trybów i kryteriów wyboru projektów w ramach ogłaszanych</p>	

naborów określone są w Planie działań uzgadnianym i zatwierdzanym przez Komitet Sterujący ds. zdrowia.

Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria w zakresie usług społecznych:

- kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami dotyczącymi dostępności usług społecznych, tj. liczby podmiotów świadczących usługi społeczne, które funkcjonują 1 rok po otrzymaniu wsparcia w programie do planowanych nakładów finansowych;
- powiązanie planowanych działań z krajowymi programami, z uwzględnieniem potrzeb regionu - w celu osiągnięcia spójności interwencji i wynikającej z niej synergii;
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych, tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatne do obszaru merytorycznego osi.

Kierunkowe kryteria w zakresie usług zdrowotnych:

- zgodność z Planem działań dotyczącym ochrony zdrowia uzgodnionym przez Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia, na zasadach wynikających z kluczowych ustaleń KS.
- zgodność z rekomendacjami określonymi w Uchwałach KS,, zapewniającymi skuteczne, dostosowane do zdefiniowanych potrzeb w skali kraju i regionu;
- efektywność (w szczególności kosztowa) wykorzystania funduszy strukturalnych.

W przypadku usług społecznych preferowane będą:

- projekty realizowane w partnerstwie, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej;
- projekty realizowane przez PES;
- projekty zgodne z celami RIS;
- projekty realizowane na obszarach (w gminach) o najwyższym wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych;
- projekty zapewniające kompleksowe, zintegrowane podejście, realizowane we współpracy jednostek z różnych sektorów;

Planowane jest stosowanie następującego trybu wyboru projektów:

??konkursowy

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9iv Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9iv Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
PI X2	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	2914	SL 2014	1 raz/rok

PI X3	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	76 885	SL 2014	1 raz/rok
----------	--	-------	-----	--------------------------	--------	---------	-----------

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia
-------------------------------	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Numer identyfikacyjny</i>	IX4
<i>Cel szczegółowy</i>	Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Zgodnie z diagnozą, PES odgrywają dotychczas niewielką rolę w realizowaniu zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej i w gospodarce Mazowsza.</p> <p>Rezultatem planowanej interwencji będzie zwiększenie liczby PES i rozwój istniejących podmiotów, a tym samym zwiększenie zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym i zwiększenie zakresu zadań realizowanych przez PES. W zakresie zatrudniania tych osób PES osiągają dobre wyniki, co jest to istotne z punktu widzenia celu Osi.</p> <p>Wsparcie świadczone przez PES może być istotnym uzupełnieniem oferty instytucji publicznych, w tym instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej i instytucji wsparcia rodziny. Jednostki publiczne nie zawsze są w stanie zaspokoić potrzeby grup docelowych, co wynika z istniejących ograniczeń prawnych oraz braku doświadczenia oraz zasobów umożliwiających pracę z klientem o specyficznych, wysokich wymaganiach.</p> <p>Celem wspierania sektora ekonomii społecznej jest także budowanie więzi na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Sprawą istotną dla efektywności działań w zakresie rozwoju ekonomii społecznej jest współpraca z lokalnymi władzami, tworzenie partnerstw do realizacji określonych przedsięwzięć, dla rozwoju lokalnego oraz tworzenie PES z udziałem instytucji publicznych.</p> <p>Wsparcie gospodarki społecznej może przyczynić się do tworzenia nowych usług i miejsc pracy na szczeblu lokalnym, co w dłuższej perspektywie może wpłynąć na zwiększenie ich roli w rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.</p> <p>Działania w PI 9v na rzecz zwiększenia zatrudnienia i szans na zwiększenie zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym na Mazowszu realizują cel w zakresie zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem.</p> <p>Interwencja w PI 9v, mimo stosunkowo niewielkiej alokacji jest istotna dla osiągnięcia rezultatów IX Osi, ze względu na jej komplementarny charakter w stosunku do pozostałych PI, a także</p>	

komplementarność do działań w PO WER i w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES). Realizacja działań w ramach PI 9v wpływać będzie także na poziom wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
IX41	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	38%	%	2014	38%	SL 2014	1 raz/rok
IX42	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	440	szt.	2014	687	SL 2014	1 raz/rok
IX43	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	40%	%	2014	40%	Ewaluacja	1 raz/4 lata

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia
-------------------------------	---

W ramach celu szczegółowego **Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań** planowane będą do realizacji następujące typy przedsięwzięć:

- *tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;*
- *świadczenie usług wspierających rozwój ekonomii społecznej;*
- *koordynowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej.*

W obszarze włączenia społecznego i walki z ubóstwem większą niż dotychczas rolę mogą pełnić PES, realizując m.in. zadania związane z zapewnieniem dostępu do podstawowych usług społecznych, przeciwdziałaniem ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, tworzeniem nowych miejsc pracy (w tym przede wszystkim dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym), rozwijaniem gospodarki lokalnej i rozwojem społeczeństwa obywatelskiego. Celem PI jest zwiększenie zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej, a tym samym zakresu realizowanych działań. Wsparciem objęte będą przedsiębiorstwa społeczne, podmioty działające w sferze pożytku publicznego, podmioty sfery gospodarczej - zgodnie z definicjami w KPRES. Do PES należą także podmioty o charakterze reintegracyjnym, które ze względu na zakres realizowanych działań, będą wspierane w PI 9i

Ze względu na znaczny potencjał i doświadczenie PES w tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych oraz innych osób wykluczonych społecznie, realizowane będą przedsięwzięcia przede wszystkim na rzecz zwiększenia zatrudnienia w tym sektorze, w typie przedsięwzięć - **tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.**

Jest to zgodne z UP i z KPRES. Działania te będą służyć tworzeniu trwałych i wysokiej jakości miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej.

Zgodnie z UP, w latach 2014-2020 ze środków EFS prowadzone będą aktywne działania mające pobudzić na poziomie lokalnym kooperację i aktywność w celu tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej, a także zapewnić im dostęp do niezbędnego wsparcia finansowego.

W ramach RPO priorytetem jest tworzenie miejsc pracy w nowo tworzonych PES zatrudniających osoby wykluczone. Wsparcie polegać będzie na świadczeniu usług animacyjnych, inkubacyjnych i biznesowych na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, zgodnie z KPRES. W ramach procesów animacyjnych, inkubacyjnych i biznesowych realizowane będą działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników PES. Tworzenie nowych miejsc pracy w PES, ma na celu działania aktywizujące zawodowo osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Funkcjonujące na rynku PES uzyskują w wyniku wsparcia potencjał zwiększający ich trwałość oraz możliwości odpłatnego świadczenia usług lub prowadzenia działalności gospodarczej, poza zleceniami ze strony instytucji publicznych. Zgodnie z KPRES preferowane będzie tworzenie miejsc pracy dla młodzieży, w zielonej gospodarce i usługach społecznych użyteczności publicznej oraz w działaniach związanych z restrukturyzacją, zwłaszcza prowadzących do tworzenia miejsca pracy dla osób starszych.

Pierwszy typ przedsięwzięć obejmować będzie działania w zakresie przygotowania stanowiska pracy, w tym zatrudnienia, przygotowanie do zatrudnienia i do pełnienia określonej funkcji w podmiocie, a także działania wspierające utrzymanie zatrudnienia.

W ramach realizowanego wsparcia będą mogły być ponoszone wydatki na wyposażenie nowo powstających PES zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami w projekcie. Uzupełnieniem wsparcia realizowanego z EFS mogą być niezbędne w projekcie nakłady inwestycyjne w ramach cross financing'u - w zakresie dostosowania lokali do potrzeb działalności usługowej/produkcyjnej PES zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami.

Priorytet w uzyskiwaniu środków na realizację zadań będą miały regionalne i lokalne partnerstwa, przyczyniające się do zwiększenia aktywności obywateli w zakresie rozwiązywania lokalnych i regionalnych problemów związanych z zatrudnieniem i reintegracją społeczną, np. LGD, mające wśród

swoich celów aktywizację zawodową, lecz pod warunkiem wdrażania projektów komplementarnych w stosunku do Lokalnych Strategii Rozwoju wspieranych przez PROW i PO Ryby.

Tworzenie miejsc pracy w nowo powstających PES finansowane będzie w formie dotacji ze środków RPO WM 2014-2020.

W celu zapewnienia stabilnego funkcjonowania istniejących PES i rozwoju przedsiębiorczości społecznej na Mazowszu (w tym zatrudnienia), wspierane będą działania służące poprawie dostępności do specjalistycznych usług biznesowych, animacyjnych i inkubacyjnych na rzecz tych podmiotów, a także działania umożliwiające poprawę jakości tych usług realizowane w ramach typu przedsięwzięć **świadczenie usług wspierających rozwój ekonomii społecznej**.

W ramach tych usług, realizowane będzie podnoszenie kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników PES. Wspieranie usług realizowane będzie przede wszystkim przez wybór (spośród istniejących) podmiotów gwarantujących wysoką jakość usług i ich finansowanie (m.in. doradczych, animacyjnych, szkoleniowych) dla PES i dla osób/instytucji, które planują stworzyć PES, tzn. przez podmioty, które pozytywnie przeszły procedurę akredytacji usług - Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES). Działania te muszą służyć osiągnięciu konkretnych celów (wzrost zatrudnienia w PES, zwiększenie zakresu działań PES).

Decyzje o wyborze do realizacji operacji w powyższym zakresie będą podejmowane na podstawie kryteriów wyboru projektów wskazujących na wymagane ilościowe efekty działalności OWES w odniesieniu do wybranych kryteriów akredytacji OWES (wdrożonych w ramach PO KL 2007 – 2013) dla poszczególnych typów świadczonych usług (animacyjnych, inkubacyjnych, biznesowych). IZ RPO zapewni również monitorowanie efektywności działalności usługowej OWES w powyższym zakresie.

IZ zapewni trwałość OWES po zakończeniu okresu programowania 2014-2020.

Istniejące PES będą miały zapewniony dostęp do kapitału zwrotnego, w ramach wsparcia realizowanego na poziomie krajowym - w PO WER. Działania polegające na świadczeniu usług biznesowych mają służyć także umiejętności korzystania przez istniejące PES z instrumentów finansowych.

Koordynowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej jest konieczne do zapewnienia skuteczności podejmowanych działań, wynikających z KPRES, Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej na Mazowszu na lata 2013-2020 i z RPO WM 2014-2020. Trwałość istniejących PES, wcześniej wspieranych z EFS powinna być zapewniona przez władze regionalne.

Zakres działań koordynacyjnych dotyczących ekonomii społecznej będzie zgodny z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020..

IZ RPO zapewni wdrożenie mechanizmów zabezpieczających przed nakładaniem się działań i podwójnym finansowaniem nakładów na działania koordynacyjne prowadzone przez samorząd województwa z tymi, które będą prowadziły OWES.

Realizacja zadań w zakresie koordynacji pozwoli na realizację priorytetowych kierunków rozwoju sektora ekonomii społecznej w zakresie reintegracji zawodowej, integracji społecznej oraz usług społecznych, zgodnie ze zdiagnozowanymi w województwie potrzebami.

Koordinacja polityki w zakresie ekonomii społecznej na poziomie regionalnym zgodna jest z zapisami KPRES Priorytetem IV. – *Włączenie ekonomii społecznej do głównego nurtu polityk publicznych na poziomie krajowym i regionalnym*.

Wsparcie przedstawionych typów przedsięwzięć w celu **Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i zakresu realizowanych przez nie działań** służyć będzie osiągnięciu wskaźników rezultatu: liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), liczba miejsc pracy utworzonych w

przedsiębiorstwach społecznych oraz liczba miejsc pracy istniejących, co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej.

W celu wsparcia rozwoju ekonomii społecznej na Mazowszu, w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego w Osi 9 stosowane będą klauzule społeczne.

Stosowanie klauzul społecznych będzie wymagane od beneficjentów oraz uwzględnione w umowie o dofinansowanie. Część alokacji w ramach PI powinna być przeznaczona na usługi świadczone przez PES. Beneficjenci powinni przestrzegać wymagań dotyczących klauzul społecznych i powinni zlecać realizację części zadań w ramach projektu podmiotom spełniającym określone zasady (podmioty realizujące cele społeczne, których nadwyżki są inwestowane przede wszystkim w cele społeczne, a nie są nastawione na maksymalizację zysku lub zatrudniające osoby z niepełnosprawnością lub znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy z innych powodów).

IZ zastosuje mechanizmy gwarantujące trwałość realizowanych z EFS przedsięwzięć dotyczących rozwoju sektora ekonomii społecznej, poprzez zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów oraz – w razie potrzeby – wymagany wkład własny beneficjentów.

Interwencja zaplanowana w PI 9v jest zgodna z celami Strategii Europa 2020, promującej nowy model gospodarczy powinien oparty nie tylko na innowacyjności oraz zrównoważonym rozwoju, ale również na wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu.

PI 9v realizować będzie cel szczegółowy UP: *Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.*

Interwencja zaplanowana w PI 9v realizuje cel główny Programu - Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenie chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.*

Interwencja zaplanowana w PI 9v.

- umożliwi zwiększenie liczby miejsc pracy w PES i liczbę PES
- umożliwi zwiększenie zakresu zadań realizowanych przez PES
- umożliwi wsparcie biznesowe dla PES, a tym samym stabilizację i rozwój funkcjonowania PES
- zwiększy znaczenie PES w rozwiązywaniu problemów lokalnych i regionalnych przez nawiązanie współpracy z JST, tworzenie partnerstw.
- zwiększy skuteczność polityki w zakresie rozwoju es.

Wsparcie realizowane w PI 9v w ramach RPO WM 2014-2020 będzie komplementarne do działań realizowanych w ramach PO WER. Na poziomie kraju realizowane będzie wsparcie poprawy ram funkcjonowania polityki w obszarze objętym priorytetem inwestycyjnym, obejmujące np. wypracowanie rozwiązań systemowych w zakresie ekonomii społecznej mających na celu stworzenie przyjaznego środowiska do rozwoju ekonomii społecznej, koordynację działań podejmowanych przez regiony na rzecz ekonomii społecznej, monitorowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej. Działania na poziomie regionu obejmować będą działania wdrożeniowe, zapewnienie usług indywidualnym osobom i PES. Działania w ramach PI9v będą także komplementarne z KPRES (we wszystkich aspektach objętych wsparciem w RPO WM 2014-2020).

Interwencja w ramach PI 9v będzie komplementarna ze wsparciem w PI finansowanych z EFRR, przede wszystkim w PI 3a (miejsca pracy na otwartym rynku, współpraca przedsiębiorstw z PES) i 9b (rewitalizacja). W CT 9 zapewniona będzie koordynacja przez realizowanie w IX Osi i w VI Osi Jakość życia (EFRR) wiązki projektów, łączących wsparcie w ramach PI 9b z projektami w PI 9v – w zakresie wsparcia infrastruktury PES. Koordynacja zapewniona będzie w SZOOP, w kryteriach wyboru projektów.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

W PI 9.v beneficjentami będą mogły być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych):

- JST, ich jednostki organizacyjne, związki i stowarzyszenia;
- urzędy administracji publicznej, jednostki budżetowe;
- akredytowane podmioty świadczące usługi na rzecz PES (OWES);
- PES, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- partnerstwa wymienionych podmiotów, partnerstwa lokalne, LGD.

Zestawienie grup docelowych:

- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (jak w PI 9i);
- PES i ich pracownicy;
- osoby prawne zakładające PES;
- podmioty, które przekształcają się w PES i ich pracownicy.

Definicja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zostanie określona w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

Interwencja zaplanowana w PI 9v realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenie chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 9v realizować będzie cel szczegółowy UP: *Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym*.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia</p>
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 przebiega zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz na podstawie transparentnych i niedyskryminujących kryteriów przyjętych przez KM, powiązanych z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 9v, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. zwiększenia zakresu zadań realizowanych przez PES, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), liczby miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych oraz liczby miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej. Jednocześnie, zgodnie z UP, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane KM będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p>	

Kierunkowe kryteria:

- kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami dotyczącymi zwiększenia zatrudnienia i zakresu zadań realizowanych przez PES, tj. liczby miejsc pracy utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej oraz liczby miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej w stosunku do planowanych nakładów finansowych;
- powiązanie planowanych działań z KPRES oraz z Planem Rozwoju Ekonomii Społecznej na Mazowszu na lata 2013-2020;
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych, tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatne do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty realizowane w partnerstwie, będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej;
- projekty zgodne z celami RIS;
- projekty realizowane na obszarach (w gminach) o najwyższym wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- projekty realizowane na obszarach, gdzie w najmniejszym stopniu rozwinięty jest sektor ekonomii społecznej.

Poszczególne preferencje, wybrane spośród wyżej wymienionych, mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy,
- pozakonkursowy.

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi. Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

W trybie pozakonkursowym realizowany będzie projekt związany z typem operacji *koordynowanie rozwoju sektora ekonomii społecznej*. Zadanie to - na mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 j.t. z późn. zm.) – należy do samorządu województwa. Samorząd Województwa Mazowieckiego przekazał to zadanie do realizacji MCPS, które jest jednostką organizacyjną Samorządu Województwa.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania	

pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
PI X4	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	1807	SL 2014	1 raz/rok
PI X5	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	720	SL 2014	1 raz/rok

2.A.7 INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

<i>Oś Priorytetowa</i>	IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
<p>Wkład CT 9 w CT 1-7:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wspieranie działaniami w zakresie włączenia społecznego z EFS działań w zakresie rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich; ▪ wspieranie tworzenia przedsiębiorstw w CT 3 przez wsparcie dla tworzenia przedsiębiorstw społecznych (9v). 	

2.A.8 RAMY WYKONANIA

Tabela 6: Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	ID	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	Wskaźnik produktu	PIX1. PIX4	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	10 419	33 145	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 53% alokacji w ramach OP
	Wskaźnik finansowy	FIX1	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFS	Region lepiej rozwinięty	21 948 221	216 135 541	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 100% alokacji w ramach OP

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

2.A.9 KATEGORIE INTERWENCJI

Tabele 7-11: Kategorie interwencji

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	109	84 233 041
	112	79 577 765
	113	9 097 627

Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	01	172 908 433

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	01	61 547 378
	02	87 924 825
	03	23 436 230

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	01	-
	07	172 908 433

Tabela 11: Wymiar 6 - Temat uzupełniający EFS (wyłącznie EFS)		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	06	172 908 433
	07	172 908 433

2.A.10 PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

<i>Oś priorytetowa</i>	IX. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania IX OP, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach XI OP Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich I – X OP RPO WM 2014 – 2020.	

2.A.1 OŚ PRIORYTETOWA

<i>Numer identyfikacyjny osi priorytetowej</i>	X
<i>Nazwa osi priorytetowej</i>	Edukacja dla rozwoju regionu

<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych</i>	NIE
---	-----

<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii</i>	NIE
<i>Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność</i>	NIE
<i>W odniesieniu do EFS: całość osi priorytetowej jest poświęcona innowacjom społecznym, współpracy transnarodowej lub obydwu tym obszarom</i>	NIE

2.A.2 UZASADNIENIE UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU, WIĘCEJ NIŻ JEDEN CEL TEMATYCZNY LUB WIĘCEJ NIŻ JEDEN FUNDUSZ (w stosownych przypadkach)

2.A.3 FUNDUSZ, KATEGORIA REGIONU I PODSTAWA DLA KALKULACJI WSPARCIA UNII

<i>Fundusz</i>	EFS
<i>Kategoria regionu</i>	Region lepiej rozwinięty
<i>Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)</i>	Wydatki kwalifikowalne ogółem
<i>Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)</i>	Nie dotyczy

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia ²¹
-------------------------------	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

²¹ W związku z reformą ustroju szkolnego wsparcie dotyczyć będzie szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych, a do dnia 1 września 2019 r. również gimnazjów. W przypadku gimnazjów likwidowanych wsparcie dotyczyć może wyłącznie uczniów.

Numer identyfikacyjny	X1
Cel szczegółowy	Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie o największych i specjalnych potrzebach edukacyjnych
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Przedmiotowy cel szczegółowy służy przygotowaniu uczniów do przyszłego zatrudnienia oraz funkcjonowania w społeczeństwie przez nabycie i rozwój kompetencji i postaw potrzebnych na rynku pracy. Równie istotne zarówno dla indywidualnego rozwoju jak i budowania umiejętności współpracy w grupie są indywidualne podejście do pracy z uczniem i nauczanie eksperymentalne. Realizacja celu we wskazanym zakresie doprowadzi do pozyskania przez uczniów umiejętności/kompetencji (na wszystkich etapach edukacji - podstawowej, gimnazjalnej²² i ponadpodstawowej) - przydatnych w życiu zawodowym.</p> <p>Planowane interwencje służą wspieraniu przedsięwzięć/działań rozwijających kompetencje kluczowe na rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodnicze, językowe) a także kształtowaniu właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej, przedsiębiorczości) począwszy od edukacji na poziomie podstawowym po edukację ponadpodstawową²³. Przewidywane do realizacji działania służyć będą m.in. kształtowaniu już w młodym wieku umiejętności i postaw przydatnych i ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, a także stanowiących podstawę i kształtujących nawyk uczenia się przez całe życie. Ww. ukierunkowanie wsparcia, na kompetencje i postawy potrzebne na rynku pracy wynika z oczekiwań pracodawców i zmian cywilizacyjnych.</p> <p>Pośrednio działania planowane do realizacji w przedmiotowym celu szczegółowym wpłyną również na wyrównywanie szans uczniów z różnych środowisk (tj. ze zróżnicowanym kapitałem środowiskowym), zarówno przez np. indywidualne podejście do pracy z uczniem, nauczanie eksperymentalne, jak również rozwój kompetencji (np. cyfrowych, językowych).</p> <p>Wsparcie i rozwój edukacji wysokiej jakości, to oprócz przedsięwzięć wiodących, skierowanych do uczniów, również działania „uzupełniające”, adresowane do nauczycieli, realizowane tak, aby tworzyć spójny nowoczesny system edukacji.</p> <p>Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 10i wpisują się w następujące priorytety Strategii Europa 2020 - rozwój inteligentny: rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p> <p>Strategia Europa 2020 przewiduje realizację wymaganych wskaźników dotyczących edukacji i kształcenia na poziomie krajowym.</p>	

²² W okresie 1 września 2017 r. - 31 sierpnia 2019 r. ze wsparcia w ramach RPO mogą korzystać także gimnazja, jak również szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum albo klasy gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół).

Zgodnie z ustawą Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60) z dniem 1 września 2017 gimnazja jako typ szkoły ulegają stopniowemu wygaszaniu. Na rok szkolny 2017/2018 nie przeprowadza się postępowania rekrutacyjnego do klasy I gimnazjum. Z dniem 1 września 2017 r. likwiduje się klasę I, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowego gimnazjum.

Zgodnie z art.129 ww. ustawy dotychczasowe gimnazjum może być:

- 1) przekształcone w ośmioletnią szkołę podstawową;
- 2) włączone do ośmioletniej szkoły podstawowej;
- 3) przekształcone w liceum ogólnokształcące albo technikum;
- 4) włączone do liceum ogólnokształcącego albo technikum;
- 5) przekształcone w branżową szkołę I stopnia lub włączone do branżowej szkoły I stopnia.

²³ Op.cit.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
X11	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	90%	%	2014	90%	SL2014	1 raz/rok
X12	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	90%	%	2014	90%	SL2014	1 raz/rok
X13	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	94%	%	2014	97%	SL2014	1 raz/rok
X14	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	91%	%	2014	91%	SL2014	1 raz/rok
X15	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	95%	%	2014	95%	Ewaluacja	1 raz/4 lata

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	X2
Cel szczegółowy	Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej
Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii	
<p>Przedmiotowy cel szczegółowy służy zwiększeniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej i wzrostowi jej jakości. Realizacja celu zwiększy szanse/możliwości kobiet na rynku pracy, a równoległe wpłynie na rozwój prospołecznych postaw u dzieci w wieku przedszkolnym.</p> <p>Na zasadność wsparcia edukacji przedszkolnej wskazują dane obrazujące sytuację w tym obszarze. W województwie mazowieckim widoczne jest bardzo duże zróżnicowanie w dostępie do edukacji przedszkolnej oraz niewystarczające jej upowszechnienie – w edukacji przedszkolnej uczestniczy 79,6% dzieci w wieku 3-5 lat, w tym w miastach – 93,1%, na wsi – 55,2%²⁴. Natomiast poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej u dzieci w wieku 3-4 lat w woj. mazowieckim w roku szkolnym 2012/2013 wyniósł 66,3%²⁵. Dzieci z więcej niż jedną niepełnosprawnością posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego stanowią 0,24% wszystkich uczestniczących w edukacji przedszkolnej, a o orzeczonej jednej niepełnosprawności - 1,39%. Objęcie edukacją przedszkolną dzieci z niepełnosprawnościami przede wszystkim zwiększa ich szanse prorozwojowe poprawiając rokowania na zdolność do niezależności w przyszłości, przeciwdziałając wykluczeniu. Podniesienie wartości wskaźnika, dotyczącego upowszechnienia wychowania przedszkolnego, jest nadal jednym z najważniejszych wyzwań dla polityki oświatowej w skali krajowej, w tym regionalnej.</p> <p>Ponadto, planowane interwencje służą zminimalizowaniu negatywnych zjawisk i dysproporcji wynikających m.in. z dostępności i jakości edukacji przedszkolnej.</p> <p>Pośrednio wsparcie kierowane do dzieci z terenów o niskim wskaźniku upowszechnienia edukacji przedszkolnej, przyczyni się do wyrównywania szans dzieci z różnych obszarów tj. ze zróżnicowanym kapitałem środowiskowym.</p> <p>Wsparcie i rozwój edukacji wysokiej jakości, to oprócz przedsięwzięć wiodących, skierowanych do dzieci w wieku przedszkolnym, również działania „uzupełniające”, adresowane do nauczycieli, realizowane tak, aby tworzyć spójny nowoczesny system edukacji.</p> <p>Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 10i wpisują się w następujące priorytety Strategii Europa 2020 - rozwój inteligentny: rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p> <p>Strategia Europa 2020 przewiduje realizację wymaganych wskaźników dotyczących edukacji i kształcenia na poziomie krajowym.</p>	

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru

²⁴Europejska współpraca w zakresie edukacji i szkoleń wyznacza jako cel objęcie edukacją przedszkolną 95% dzieci 4-letnich i starszych, które nie osiągnęły jeszcze wieku szkolnego, Raport o stanie edukacji 2010. Społeczeństwo w drodze do wiedzy. Praca zbiorowa pod redakcją M. Siergiejuk i N. Skapietrow, Warszawa 2011 r., s. 8.

²⁵GUS, Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2012/2013, Warszawa 2013.

X16	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	Region lepiej rozwinięty	szt.	n/d	74%	%	2014	74%	Ewaluacja	1 raz/4 lata
X17	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	86%	%	2014	86%	SL2014	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
<p>W ramach PI 10i realizowane będą dwa cele szczegółowe, jeden dotyczący kształcenia ogólnego - <i>Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie o największych i specjalnych potrzebach edukacyjnych</i> zaś drugi dotyczy wsparcia w obszarze edukacji przedszkolnej - <i>Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej.</i></p> <p>W zakresie celu szczegółowego <i>Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie o największych i specjalnych potrzebach edukacyjnych</i> planowane będą do realizacji następujące typy przedsięwzięć²⁶:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>wsparcie kształcenia ogólnego zwłaszcza przez:</i> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>dostosowanie do przyszłego zatrudnienia przez budowanie i rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych uczniów niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), ICT, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy);</i> ✓ <i>kontynuację działań realizowanych w ramach rządowego programu „Cyfrowa szkoła” i rozwijania kompetencji w zakresie stosowania TIK (w modułach e-szkoła i e-nauczyciel);</i> ✓ <i>nauczanie eksperymentalne;</i> 	

²⁶ W związku z reformą ustroju szkolnego wsparcie dotyczyć będzie szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych, a do dnia 1 września 2019 r. również gimnazjów. W przypadku gimnazjów likwidowanych wsparcie dotyczyć może wyłącznie uczniów.

✓ *indywidualne podejście do pracy z uczniem;*

- *realizacja programów stypendialnych (projekt pozakonkursowy);*
- *wsparcie rozwoju zawodowego nauczycieli, w tym w szczególności przez rozwijanie umiejętności korzystania z nowych technologii i nowoczesnych pomocy dydaktycznych.*

Dostęp do edukacji odpowiadającej na potrzeby rynku pracy i przyszłej zatrudnialności oznacza kształtowanie i rozwój kompetencji, a także postaw i umiejętności poszukiwanych na rynku pracy. W ramach ww. celu szczegółowego zostaną podjęte działania na rzecz budowania kompetencji (i rozwoju zainteresowań) uczniów w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych, w tym doposażenie laboratoriów szkolnych. W warunkach budowania gospodarki opartej na wiedzy szczególnie istotne jest rozwijanie u uczniów (począwszy od szkoły podstawowej) zainteresowania ww. dyscyplinami²⁷. Realizacja projektów ukierunkowanych na „otwarcie” uczniów na postrzeganie nauki, tj. w szczególności nauk matematycznych przyrodniczych i technicznych (ICT), oraz języków obcych jako dziedzin interesujących i rozbudzających ciekawość, kształtujących dalsze zainteresowania i pomagających zrozumieć zjawiska/procesy/zmiany²⁸ będzie odpowiadać na potrzeby rynku pracy, a także mieć wpływ na dalsze wybory edukacyjne młodych ludzi. Wsparcie w ww. zakresie będzie adresowane do uczniów szkół ogólnokształcących. Jako element projektu zakłada się również możliwość doposażenia pracowni, przede wszystkim w interwencjach dotyczących kształtowania kompetencji, zainteresowań i predyspozycji uczniów w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych (ICT) oraz języków obcych. Działania w zakresie wyposażenia/doposażenia szkół w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne będą uzależnione od diagnozy zapotrzebowania odbiorców. Wsparcie w tym zakresie będzie zgodne ze standardem wyposażenia określonym w Wytycznych w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków EFS na lata 2014-2020 w obszarze edukacji.

Równie istotne na rynku pracy są kompetencje w zakresie kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej i postaw przedsiębiorczych. Na potrzebę ich rozwoju wskazują przedsiębiorcy, a także . UP, która poszerza ich katalog o umiejętności rozumienia, krytycznego myślenie, rozwiązywania problemów, umiejętności uczenia się, umiejętności pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy. Wsparcie w zakresie kompetencji i postaw adresowane będzie do uczniów szkół prowadzących kształcenie ogólne. Działania w zakresie postaw przedsiębiorczych będą miały na celu zainteresowanie uczniów przedsięwzięciami ekonomicznymi, zachęcenie do samodzielności, gotowości do podejmowania decyzji oraz akceptacji ryzyka. Natomiast umiejętności w zakresie pracy zespołowej oraz kreatywnego myślenia pozwolą na kształtowanie nowych kompetencji i postaw proaktywnych, poprzez zdobycie doświadczenia we wspólnym wypracowaniu i stosowaniu nowych rozwiązań. Przygotuje to uczniów do aktywnego funkcjonowania we współczesnej gospodarce.

Zakłada się również możliwość włączenia do współpracy w ramach projektów uczelni wyższych i jednostek naukowych, co stworzy dodatkowe szanse np. w zakresie kontynuacji współpracy między ww. instytucjami i szkołami.

Wpływ na dostosowanie uczniów do wymagań cywilizacji i gospodarki ma również dostęp do nowoczesnych technologii i pomocy dydaktycznych, tak aby podnieść jakość działań edukacyjnych i kompleksowo wspierać rozwój uczniów. W związku z powyższym, PI 10i realizuje również przedsięwzięcie będące kontynuacją działań realizowanych w ramach rządowego programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych Cyfrowa szkoła, w zakresie komponentów: e-szkoła (doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne) oraz e-nauczyciel (budowanie kompetencji nauczycieli).

W celu wdrożenia ww. programu niezbędne jest wyposażenie szkół w nowoczesne pracownie przedmiotowe i sprzęt TIK, jednak środki na ten cel będą ograniczone. Projekty związane

²⁷ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (projekt wersja z marca 2013 r.), s. 3 We współczesnym świecie, w obliczu coraz silniejszej globalnej konkurencji, kapitał ludzki o odpowiednio wysokich kompetencjach i kwalifikacjach dostosowanych do wyzwań zmieniającej się rzeczywistości stanowi jeden z nieodzownych warunków szybkiego rozwoju gospodarczego i rozwoju ponad 60% polskich społeczeństwa obywatelskiego oraz, co za tym idzie, poprawy jakości życia obywateli.

²⁸ W badaniach PISA uczniów deklarowało, że nie wykonywało na lekcjach doświadczeń w laboratoriach, a 52% stwierdziło, że nie wymagano od nich zaplanowania w jaki sposób dane zagadnienie można zbadać w laboratorium.

z wyposażeniem pracowni TIK („Cyfrowa szkoła”) oraz pracowni przedmiotowych będą komplementarne z zajęciami dodatkowymi dla uczniów oraz doskonaleniem nauczycieli finansowanymi ze środków publicznych (w tym EFS), a łączny limit wydatków związanych z zakupem sprzętu nie przekroczy 30% alokacji na cały PI 10i (włączając cross-financing).

Wzmocnienie edukacji cyfrowej wiąże się również z koniecznością wspierania i rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów i uzupełniająco (z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i umiejętności) nauczycieli. W związku z powyższym, komplementarnie do zapewnienia bazy technologicznej dla szkół realizowane będą zadania obejmujące przygotowanie nauczycieli do wykorzystywania nowoczesnych metod i środków nauczania oraz posługiwania się zakupionym wyposażeniem w pracy dydaktycznej. Jednocześnie możliwość sfinansowania tego typu działań uzależniona będzie od zapotrzebowania zgłaszanego przez szkoły na podstawie diagnozy, każdorazowo weryfikowanego na etapie oceny projektów.

Wsparcie w zakresie nauczania eksperymentalnego i indywidualnej pracy z uczniem będzie budować potencjał intelektualny województwa, a także przeciwdziałać nierównościom w edukacji, m.in. przez tworzenie warunków/możliwości nauczania przez eksperyment oraz podejście indywidualne do pracy z uczniem czyli uwzględnienia potrzeb i możliwości uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, tj. zarówno uczniów z deficytami jak również uzdolnionych.

Identyfikowaną potrzebą jest również wspieranie nauczycieli przedmiotów ogólnych w szkołach kształcenia ogólnego, co w rezultacie przyczyni się do wdrożenia zmian w zakresie pracy szkół. Doksztalcanie i doskonalenie należy skoncentrować wokół umiejętności korzystania z najnowszych narzędzi wspierających edukację oraz budowania i rozwijania kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych²⁹. Kształtowanie kompetencji i rozwijanie zainteresowań, pobudzanie kreatywności, wymaga dodatkowego przygotowania, w tym umiejętności wykorzystania nowoczesnych narzędzi np. pomoce w formie elektronicznej. Dodatkowo wsparcie będzie również ukierunkowane na doskonalenie nauczycieli w zakresie zindywidualizowanego podejścia do ucznia, korzystania z narzędzi diagnostyki psychologiczno-pedagogicznej, czy realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego. Kontynuacja wsparcia nauczycieli powinna być w szczególności prowadzona poprzez realizację szkoleń i studiów podyplomowych.

Wkład w budowanie kapitału ludzkiego regionu będzie realizowany także poprzez wsparcie stypendialne uczniów zdolnych. Działania w tym zakresie wpłyną na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów (ze szkół woj. mazowieckiego) i pozwolą na rozwijanie zdolności, zmotywują do dalszej nauki i rozwoju. Wsparcie stypendialne realizowane będzie w trybie pozakonkursowym przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

W ramach ww. celu szczegółowego realizowane będą następujące wskaźniki rezultatu:

Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych;

Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych;

²⁹ Podnoszenie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się po rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodniczych, języki obce) oraz właściwych postaw (kreatywności, innowacyjności, pracy zespołowej). Jako kompetencje kluczowe oraz postawy/ umiejętności niezbędne na rynku pracy należy rozumieć następujące kompetencje spośród katalogu określonego Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady (2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r.) w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie:

- porozumiewanie się w językach obcych,
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo – techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- umiejętność uczenia się,
- kompetencje społeczne,
- inicjatywność i przedsiębiorczość.
- Tworzenie w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego,
- Indywidualizacja pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu;

Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu;

Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS (wskaźnik rezultatu długoterminowego).

W ramach celu szczegółowego *Wzrost dostępności do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej (15 436 813 EUR)* planowane będą do realizacji następujące typy przedsięwzięć:

- *zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej poprzez:*
  - ✓ *tworzenie miejsc edukacji przedszkolnej;*
  - ✓ *prowadzenie zajęć dodatkowych;*
  - ✓ *wsparcie nauczycieli edukacji przedszkolnej (jako element projektu).*

Zwiększenie wskaźnika uprzedzskolnienia w regionie jest jednym z najważniejszych wyzwań społecznych, związanym z rozwojem kapitału ludzkiego regionu w długiej perspektywie. Wsparcie będzie zatem kierowane w szczególności na tworzenie miejsc przedszkolnych, zwłaszcza na obszarach o słabym dostępie do tego typu usług, ale także do miejsc, gdzie jest on niewystarczający wobec potrzeb.

W obecnych warunkach (niż demograficzny) najlepszym rozwiązaniem przy tworzeniu przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego jest wykorzystanie już istniejącej infrastruktury, dotychczas nie w pełni wykorzystanej (np. wolnych pomieszczeń w szkołach podstawowych). Równolegle konieczne są działania podnoszące jakość edukacji przedszkolnej, w tym inwestycje w środki trwałe w przedszkolach, a także zajęcia dodatkowe i wspierające, organizowane w placówkach wychowania przedszkolnego, w szczególności służące wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci, w tym dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych (np. niepełnosprawnych).

Po zakończeniu finansowania projektu beneficjenci będą zobowiązani do zachowania trwałości utworzonych w ramach RPO miejsc edukacji przedszkolnej. (Kryteria wyboru projektów będą służyć zapewnieniu trwałości projektów). Wkład funduszy strukturalnych w realizację działań ukierunkowanych na upowszechnienie edukacji przedszkolnej w regionie nie będzie zastępować publicznych lub równoważnych wydatków przeznaczonych na ten cel.

W ramach interwencji *zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej* wsparcie będzie kierowane w szczególności do dzieci w wieku przedszkolnym, a pośrednio w zależności od potrzeb także do nauczycieli nauczania przedszkolnego. (Realizowane będą np. przedsięwzięcia doskonalące nauczycieli w zakresie pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, rozpoznawania zaburzeń ogólnorozwojowych).

W ramach ww. celu szczegółowego realizowane będą następujące wskaźniki rezultatu:

Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS;

Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu.

Interwencja w zakresie edukacji przedszkolnej jest zgodna z Umową Partnerstwa.

Interwencje zaplanowane w PI10i:

- pomogą budować umiejętności/kompetencje uczniów oczekiwane przez pracodawców;
- będą stanowić wsparcie procesu edukacji w zakresie indywidualnego podejścia do ucznia;
- wzmocnią umiejętności nauczycieli w zakresie kompetencji kluczowych (wskazanych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r.) w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie;
- stanowią wsparcie w zakresie nauczania eksperymentalnego;
- ułatwią kobietom powrót do aktywności zawodowej dzięki realizacji wsparcia w zakresie edukacji przedszkolnej;

- wspierają budowanie u dzieci od wczesnych etapów życia postaw prospołecznych i ograniczą nierówny start na etapie rozpoczynania edukacji (zwłaszcza dzieciom z terenów/środowisk defaworyzowanych, o niskim wskaźniku upowszechnienia edukacji przedszkolnej).

Interwencja zaplanowana w PI 10i realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 10i realizować będzie cel szczegółowy Umowy Partnerstwa: *Lepsze kompetencje kadr gospodarki*, Interwencje zaplanowane w przedmiotowym celu szczegółowym odpowiadają na zalecenia CSR nr 2 i 3 dla Polski.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Zestawienie grup docelowych:

- uczniowie i wychowankowie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne (w tym z największymi i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi);
- nauczyciele i pracownicy pedagogiczni przedszkoli, szkół i placówek oświatowych.
- dzieci w wieku przedszkolnym;
- istniejące przedszkola;
- funkcjonujące inne formy wychowania przedszkolnego³⁰;
- oddziały przedszkolne w publicznych i niepublicznych szkołach podstawowych prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia</p>
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 będzie przebiegał zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria, przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 10i, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonych celów, tj. Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, oraz rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi i największymi potrzebami edukacyjnymi, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych; Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu;; Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych; Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu; Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS (wskaźnik rezultatu długoterminowego) oraz celu pn. <i>Wzrost dostępności do wysokiej jakości</i></p>	

³⁰W rozumieniu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. Nr 161, poz. 1080 z późn. zm.)

edukacji przedszkolnej jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. (Liczba miejsc przedszkolnych, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS, Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu). Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Projekty związane z zakupem sprzętu lub infrastruktury (w ramach cross-finansingu) w szkołach i placówkach edukacyjnych będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS. Kryteria będą uwzględniać wyniki edukacyjne szkół i premiować szkoły położone na terenach wiejskich.

Kierunkowe kryteria:

- adekwatność wybranych działań do potrzeb wskazanych w diagnozie;
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi;
- ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych, dla zapewnienia efektywności wsparcia, podejmowane interwencje muszą mieć charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy;
- analiza i uwzględnienie sytuacji demograficznej.

Preferowane będą:

- projekty zgodne z celami RIS;
- projekty realizowane na obszarach wiejskich (silniejsza koncentracja środków na szkołach i placówkach na obszarach cechujących się największymi potrzebami w zakresie edukacji jest niezbędna w kontekście zróżnicowań wewnątrz regionalnych i potrzeby osiągnięcia większej spójności społeczno-gospodarczej);
- projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych;
- projekty ukierunkowane na szkoły podstawowe z najniższym udziałem uczniów dodatkowo uczących się języka obcego;
- objęcie wsparciem dzieci dotychczas nieuczestniczących w edukacji przedszkolnej wyłącznie z obszarów wiejskich.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

☐☐ konkursowy,

☐☐ pozakonkursowy.

Tryb konkursowy jest trybem podstawowymi i stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.

Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

W trybie pozakonkursowym będą wybierane projekty wdrożeniowe zgodnie z UP, o kluczowym znaczeniu dla realizacji Programu, polegające na świadczeniu usług edukacji na rzecz ostatecznych odbiorców wsparcia. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym, tak jak projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Komitet Monitorujący. W trybie pozakonkursowym realizowane będą projekty stypendialne, adresowane do uczniów z wysokimi wynikami/osiągnięciami edukacyjnymi w zakresie przedmiotów ogólnych. Projekt w trybie pozakonkursowym realizowany będzie przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru

PX 11	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	313	SL 2014	1 raz/rok
PX 12	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	292	SL 2014	1 raz/rok
PX 13	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	35 680	SL 2014	1 raz/rok
PX 14	Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	2 563	SL 2014	1 raz/rok
PX 15	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	2 164	SL 2014	1 raz/rok
PX 16	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	327	SL 2014	1 raz/rok
PX 17	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	3 709	SL 2014	1 raz/rok
PX 18	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	22 355	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<i>Priorytet inwestycyjny</i>	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie
-------------------------------	--

	elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
--	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	X3
Cel szczegółowy	Wsparcie osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i/lub podwyższanie kompetencji
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>W Polsce, a także w województwie mazowieckim występuje niski udział osób dorosłych w kształceniu ustawicznym. (W krajach UE wśród osób 25-64 l. dokończyło się 8,9%, natomiast w Danii – 32%, Szwecji – 25%, Finlandii – ok. 24%). Zainteresowanie i udział w podnoszeniu kwalifikacji są powiązane m.in. z poziomem wykształcenia, sytuacją materialną, miejscem zamieszkania. Zauważa się, że zainteresowanie podnoszeniem kwalifikacji wyróżnia osoby z wyższym wykształceniem, czy mieszkańców dużych miast. Należy również wskazać, że udział w kształceniu ustawicznym maleje wraz z wiekiem. Taka sytuacja ma negatywny wpływ na aktywność zawodową, czy sytuację społeczną.</p> <p>Planuje się, że dzięki interwencji wzrośnie liczba osób dorosłych, które poprzez uczestnictwo w szkoleniach podniosą swoje kwalifikacje/kompetencje w obszarze ICT i języków obcych. Należy przy tym zauważyć, że kompetencje te zaliczane są do ośmiu kompetencji kluczowych stanowiących podstawę do budowy i rozwoju koncepcji społeczeństwa i gospodarki opartych na wiedzy.</p> <p>W rezultacie zmiany/podwyższenia/nabycia ww. kwalifikacji i/lub umiejętności/kompetencji wzrosną także szanse uczestników kursów/szkoleń na rynku pracy. Wsparcie osób dorosłych w nabywaniu wskazanych kompetencji kształtować będzie również nawyk uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie³¹.</p> <p>Istotny wpływ na kształcenie osób dorosłych będą miały zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa). Szacuje się, że do 2020 r. najliczniejszą grupę uczących się stanowiąc będą osoby w przedziale wiekowym 30-45/50 lat (a mniej będzie osób w wieku 20/24 -30 lat)³². W analizie sytuacji w obszarze kształcenia i szkolenia osób dorosłych uwagę zwraca sytuacja osób w wieku 50+. W 2010 r. co trzecia badana firma dostrzegła bariery w zatrudnianiu osób w wieku 50+ (wskazywano m.in. na mniejszą zdolność adaptacji do zmian). Podaje się, że na zwiększanie atrakcyjności osób starszych, jako pracowników, ma wpływ wsparcie w zakresie podnoszenia kwalifikacji poprzez odpowiednie dopasowanie oferty szkoleniowej.</p> <p>Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 10iii wpisują się w następujące priorytety Strategii Europa 2020 rozwój inteligentny: rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p>	

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

³¹ Definicja stosowana przez KE wskazuje, że jest to nauka, rozwój indywidualny i społeczny oraz podnoszenie kwalifikacji, kompetencji i wiedzy ogólnej w okresie całego życia.

³² Dane z seminarium bolońskiego, Uniwersytet Jagielloński, 25.03.2013 r. (Ewa Chmielecka – ekspertka bolońska), www.ekspercibolonscy.org.pl

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
x31	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	56%	%	2014	59%	SL 2014	1 raz/rok
x32	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	40%	%	2014	45%	SL 2014	1 raz/rok
x33	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	66%	%	2014	68%	SL 2014	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

Priorytet Inwestycyjny	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
W ramach celu szczegółowego <i>Wsparcie osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i/lub podwyższanie kompetencji</i> planowany będzie do realizacji następujący typ przedsięwzięć:	

▪ *podnoszenie kompetencji kluczowych osób dorosłych*

Interwencje planowane do realizacji w niniejszym obszarze służą zwiększeniu uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym poprzez podnoszenie kompetencji kluczowych w obszarze ICT i języków obcych, a tym samym wpływają na zwiększenie szans tych osób na rynku pracy. Aktualizacja, nabywanie kompetencji, służy wzmocnieniu pozycji na rynku pracy i budowaniu nawyku uczenia się przez całe życie. Przewiduje się, że interwencja EFS w RPO WM 2014-2020 w ww.zakresie może być wspierana przy wykorzystaniu mechanizmu popytowego, kosztów jednostkowych i innych rozwiązań. Powyższe wynika, że zróżnicowania grup docelowych, trudnych do aktywizacji, przez co konieczne jest zastosowanie zróżnicowanych instrumentów. Środki EFS zostaną przeznaczone na wsparcie osób z grup defaworyzowanych, czyli wykazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w tym m. in. osób o niskich kwalifikacjach i osób powyżej 50 roku życia.

W celu zmaksymalizowania (do poziomu 90%) środków przeznaczonych na wsparcie ww. grup defaworyzowanych planuje się wprowadzenie na etapie wdrażania odpowiednich mechanizmów, np. przewiduje się wyodrębnienie alokacji oraz schematów konkursów dedykowanych wskazanym grupom beneficjentów oraz promowanie wyższego udziału osób z grup defaworyzowanych w ramach naborów ogólnodostępnych.

Zatem, zgodnie z UP wsparcie będzie sprofilowane na nabywanie i rozwój kompetencji najbardziej deficytowych w tej grupie, czyli kompetencji o charakterze podstawowym i przekrojowym. Oznacza, to że wsparcie będzie ukierunkowane na nabywanie i podwyższanie kompetencji w zakresie języków obcych i ICT. Jednocześnie, po wdrożeniu Krajowych Ram Kwalifikacji na rzecz uczenia się przez całe życie planuje się możliwość poszerzenia katalogu interwencji/przedsięwzięć możliwych do realizacji w PI 10iii o kwalifikacje zarejestrowane w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji.

Przedmiotowe kompetencje są najczęściej wymieniane, jako oczekiwane, w ofertach pracy. Jednocześnie wsparcie udzielane w ramach PI 10iii w RPO obejmuje działania ukierunkowane na przeprowadzenie formalnej oceny i certyfikacji umiejętności i kompetencji osiągniętych przez uczestników wsparcia.

Ponadto, interwencje w zakresie nabywania/podnoszenia umiejętności korzystania z ICT(TIK), mają na celu wzmocnienie nie tylko aktywności zawodowej, ale też i społecznej oraz ułatwienie dostępu do informacji i wiedzy. Wspieranie nabywania umiejętności cyfrowych, w szczególności adresowane do osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym, będzie realizować aspekt wzmocnienia i tworzenia konkurencyjnej, opartej na wiedzy gospodarki.

Wsparcie w zakresie nabywania kompetencji językowych, chociaż bezpośrednio odpowiada na wymagania krajowego rynku pracy, to należy zauważyć, że jest również powiązane z mobilnością (często wynikającą z poszukiwania pracy za granicą). Potrzeba wsparcia w tym zakresie jest stale aktualna dlatego planuje się jej kontynuację.

Zgodnie z Umową partnerstwa tak ukierunkowane wsparcie zwiększa możliwości utrzymania i wydłużenia aktywności zawodowej i społecznej osób dorosłych.

Cross-financing może występować w PI 10iii, z uwzględnieniem zasady, że nakłady/wydatki te są ponoszone zgodnie z wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności i są niezbędne dla realizacji przedsięwzięcia. Poziom cross-financing'u nie może przekroczyć 10% alokacji na PI 10iii.

Z uwagi na zobowiązanie władz polskich w zakresie wypełnienia warunkowości ex-ante nr 10.3, zawarte w PO WER, prowadzenie działań w ramach PI 10iii nadzorowanych przez IZ RPO województwa mazowieckiego jest uzależnione od wypełnienia tych zobowiązań na szczeblu ogólnokrajowym przez IZ PO WER.

W ramach ww. celu szczegółowego realizowane będą następujące wskaźniki rezultatu:

Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu;

Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu;

Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu.

Strategia Europa 2020, dążąc do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, kluczową rolę w osiąganiu celów rozwoju przypisuje edukacji i szkoleniom. Znaczącym wyzwaniem w perspektywie 2014-2020 będzie zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu (life long learning - LLL).

Interwencje zaplanowane w PI10iii

- ułatwią uczestnikom projektów utrzymanie aktywności zawodowej i społecznej;
- wspierają budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy;
- kształtują nawyk uczenia się przez całe życie;
- pomogą budować umiejętności/kompetencje poszukiwane na rynku pracy.

Interwencja zaplanowana w PI 10iii realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację*.

PI 10iii realizować będzie cel szczegółowy Umowy Partnerstwa: *Lepsze kompetencje kadr gospodarki*. Interwencje zaplanowane w przedmiotowym celu szczegółowym odpowiadają na zalecenie CSR nr 2.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Zestawienie grup docelowych:

- osoby w wieku od 25 r.ż, uczestniczące z własnej inicjatywy w szkoleniach i kursach, w szczególności osoby z grup najbardziej potrzebujących, np. o niskich kwalifikacjach, osoby starsze (powyżej 50 r.ż) zainteresowane kształceniem pozaformalnym.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 będzie przebiegał zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami. W przypadku PI 10iii, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, tj. <i>Wsparcia osób dorosłych w uczeniu się przez całe życie przez nabywanie i/lub</i>	

podwyższanie kompetencji, a dzięki temu wzrostu ich umiejętności oraz szans na rynku pracy, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu (tj. *Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu, Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu; Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu*). Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.

Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.

Kierunkowe kryteria:

- kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami (planowane nakłady finansowe a efekty);
- jednym z czynników branych pod uwagę przy wyborze projektu będzie adekwatność wybranych działań do potrzeb wykazanych w diagnozie;
- projekt powinien wykazywać skuteczność w poprawie dostępności do kształcenia przez całe życie (kryteria podejścia do uczenia się dorosłych, w których odchodzi się od traktowania dorosłych jak uczniów w tradycyjnych szkołach, m.in. odpowiadanie na udowodnione potrzeby dorosłych w zakresie podnoszenia ich kompetencji, w tym sposoby identyfikowania osób z niskimi kompetencjami kluczowymi, stosowanie różnorodnych, w tym aktywnych form rekrutacji uczestników, kompleksowe, zintegrowane podejście do usług na rzecz osób potrzebujących wsparcia);
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty angażujące kapitał prywatny;
- projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych;
- projekty realizowane w partnerstwie.

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy

Tryb konkursowy stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Priorytet Inwestycyjny	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie
------------------------	---

	wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania pomocy zwrotnej określają art. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. <u>Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.</u>	

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
PX31	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	11 819	SL 2014	1 raz/rok
PX32	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	3 119	SL 2014	1 raz/rok
PX33	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	16 416	SL 2014	1 raz/rok

2.A.4 PRIORYTET INWESTYCYJNY

<p><i>Priorytet inwestycyjny</i></p>	<p>10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.³³</p>
--------------------------------------	---

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

<p><i>Numer identyfikacyjny</i></p>	<p>X4</p>
<p><i>Cel szczegółowy</i></p>	<p>Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego</p>
<p><i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i></p>	
<p>Głównym celem działań w zakresie kształcenia zawodowego jest wzrost jego efektywności i skuteczności, tak aby odpowiadało na potrzeby przeobrażającego się rynku pracy i wyzwania gospodarki opartej na wiedzy. Oczekuje się, że dzięki realizowanym interwencjom na rynek pracy wejdą absolwenci szkół prowadzących kształcenie zawodowe z kompetencjami dostosowanymi do potrzeb rynku pracy, z doświadczeniem zdobytym dzięki stażom/praktykom przeprowadzonym u pracodawców.</p> <p>Równoległe ze wsparciem uczniów prowadzone będzie wsparcie nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu, w szczególności ukierunkowane na aktualizowanie i nabywanie wiedzy i umiejętności potrzebnych w pracy z uczniami.</p> <p>Znaczącym elementem w dostosowaniu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy jest również doposażenie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w nowoczesny sprzęt (urządzenia/maszyny) i materiały dydaktyczne odpowiadające środowisku pracy u przedsiębiorców/pracodawców.</p> <p>Na Mazowszu widoczne jest niedostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy. Sytuacja ta skutkuje utrudnieniem startu i funkcjonowaniem na rynku pracy młodzieży, przygotowującej się do przejścia ze świata edukacji do pracy. Jednocześnie dopasowanie oferty szkół i placówek kształcenia zawodowego do popytu na regionalnym rynku pracy jest silnie powiązane z kosztami wyposażenia pracowni oraz warsztatów szkolnych.</p> <p>Stałą potrzebą pracodawców są dobrze przygotowani do pracy, wykwalifikowani pracownicy, otwarci na kształcenie przez całe życie, a także na wyzwania jakie stawia nowoczesna gospodarka oparta na wiedzy. Znajomość potrzeb rynku pracy i umiejętność odpowiadania na te potrzeby to wyzwanie jakiego sprostać mają interwencje realizowane we współpracy z instytucjami z otoczenia społeczno-gospodarczego szkoły, w tym pracodawcami/przedsiębiorcami.</p> <p>Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 10iv wpisują się w następujące priorytety Strategii Europa 2020 rozwój inteligentny: rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: rozwój</p>	

³³ W przypadku nowych projektów finansowanych w ramach PI 10iv skierowanych do szkół zawodowych, które zostaną zlikwidowane w związku z reformą oświaty wsparcie będzie skierowane jedynie do uczniów tych szkół.

sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Strategia Europa 2020 przewiduje realizację wymaganych wskaźników na poziomie krajowym.

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
x41	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	80%	%	2014	80%	SL2014	1 raz/rok
x42	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS	Region lepiej rozwinięty	sztuki	n/d	80%	%	2014	82%	SL2014	1 raz/rok
x48	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	48%	%	2013	55%	Ewaluacja	1 raz/4 lata
x52	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	94%	%	2014	97%	SL2014	1 raz/rok

2.A.5 CELE SZCZEGÓŁOWE PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO I OCZEKIWANE REZULTATY

Numer identyfikacyjny	X5
Cel szczegółowy	Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym
<i>Rezultaty, jakie państwo członkowskie chce osiągnąć dzięki wsparciu Unii</i>	
<p>Głównym celem działań w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego osób dorosłych jest wzmocnienie pozycji zawodowej tych osób. Dzięki uczestnictwu w kształceniu/szkoleniu w formach szkolnych i pozaszkolnych zdobędą/podwyższą swoje wykształcenie/kompetencje/kwalifikacje. Ponadto, oczekuje się, że zróżnicowana oferta edukacyjna adresowana do osób dorosłych będzie lepiej dopasowana do oczekiwań pracodawców i rynku pracy.</p> <p>Kwalifikacje i umiejętności nieadekwatne do potrzeb rynku pracy skutkują trudnościami z zatrudnieniem, jego utrzymaniem lub zmianą. Natomiast dzięki realizacji wsparcia osób dorosłych przez podnoszenie/zmianę kwalifikacji spodziewane są m.in. zmiana postaw wobec uczenia się dorosłych, kształtowanie i wzmacnianie modelu uczenia się przez całe życie (zwłaszcza w okresie aktywności zawodowej) oraz zwiększenie zainteresowania przekwalifikowaniem.</p> <p>Realizacja celu szczegółowego stanowi odpowiedź m.in. na stałą potrzebę pracodawców poszukujących dobrze przygotowanych do pracy, wykwalifikowanych pracowników, otwartych na kształcenie przez całe życie, a także na wyzwania jakie stawia nowoczesna gospodarka oparta na wiedzy.</p> <p>Kierunki interwencji podejmowane w ramach PI 10iv wpisują się w następujące priorytety Strategii Europa 2020 rozwój inteligentny: rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacji oraz priorytet: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</p> <p>Strategia Europa 2020 przewiduje realizację wymaganych wskaźników na poziomie krajowym.</p>	

Tabela 4: Wspólne wskaźniki rezultatu, dla których ustalono wartość docelową, oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu (w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionu) (w odniesieniu do EFS)

ID	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celu	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
X51	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	Region lepiej rozwinięty	osoby	n/d	79%	%	2014	85%	SL2014	1 raz/rok

2.A.6 PRZEDSIĘWZIĘCIE, KTÓRE MA ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM W RAMACH PRIORYTETU INWESTYCYJNEGO

2.A.6.1 OPIS TYPÓW I PRZYKŁADY PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM, ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WSKAZANIE GŁÓWNYCH GRUP DOCELOWYCH, POSZCZEGÓLNYCH TERYTORIÓW DOCELOWYCH I TYPÓW BENEFICJENTÓW

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.</p>
<p>W ramach PI 10iv realizowane będą dwa cele szczegółowe, jeden dotyczący kształcenia zawodowego młodzieży - <i>Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego</i>, zaś drugi jest adresowany do osób dorosłych – <i>Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ W ramach celu szczegółowego <i>Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego</i> planowane będą do realizacji następujące typy przedsięwzięć: <i>modernizacja oferty kształcenia zawodowego</i>, w szczególności przez: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>rozwój współpracy szkół zawodowych z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym realizacja staży i praktyk;</i> ✓ <i>kształtowanie u uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), ICT, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy;</i> ✓ <i>doposażenie szkół i placówek kształcenia zawodowego* (tj. centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego i/lub jednostek systemu oświaty realizujących zadania** ckziu) w sprzęt i materiały dydaktyczne do realizacji kształcenia zawodowego;</i> ✓ <i>prowadzenie doradztwa zawodowego (w 7 i 8 klasach szkół podstawowych, w szkołach gimnazjalnych³⁴ i szkołach prowadzących kształcenie zawodowe) i rozwój współpracy z rynkiem pracy;</i> ✓ <i>realizacja kompleksowych programów kształcenia praktycznego organizowanych w miejscu pracy</i> ▪ <i>realizacja programów stypendialnych (projekt pozakonkursowy);</i> ▪ <i>wsparcie rozwoju nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu.</i> <p>Interwencje będą realizowane w szczególności poprzez wsparcie szkół i placówek kształcenia zawodowego oraz ich uczniów/słuchaczy (we wdrażaniu rozwiązań wynikających z: nowej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego³⁵, podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół</p>	

³⁴ W okresie 1 września 2017 r. - 31 sierpnia 2019 r. ze wsparcia w ramach RPO mogą korzystać także gimnazja, jak również szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum albo klasy gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół).

Zgodnie z ustawą Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60) z dniem 1 września 2017 gimnazja jako typ szkoły ulegają stopniowemu wygaszaniu. Na rok szkolny 2017/2018 nie przeprowadza się postępowania rekrutacyjnego do klasy I gimnazjum. Z dniem 1 września 2017 r. likwiduje się klasę I, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowego gimnazjum.

Zgodnie z art.129 ww. ustawy dotychczasowe gimnazjum może być:

- 1) przekształcone w ośmioletnią szkołę podstawową;
- 2) włączone do ośmioletniej szkoły podstawowej;
- 3) przekształcone w liceum ogólnokształcące albo technikum;
- 4) włączone do liceum ogólnokształcącego albo technikum;
- 5) przekształcone w branżową szkołę I stopnia lub włączone do branżowej szkoły I stopnia.

³⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

prowadzących kształcenie zawodowe³⁶ oraz nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach³⁷). Kolejne działania/aktywności w obszarze kształcenia zawodowego młodzieży, w tym typie operacji związane są z jego dostosowaniem do potrzeb rynku pracy, w szczególności w odniesieniu do praktycznej nauki zawodu³⁸(*rozwój współpracy szkół zawodowych z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym realizacja staży i praktyk*). Tą modelową formą realizacji niniejszego celu będą zajęcia praktyczne (staże i praktyki zawodowe) u pracodawców³⁹ oraz kompleksowe programy kształcenia praktycznego organizowane w miejscu pracy.

Istotną rolę w zaplanowanej interwencji będą miały również działania związane z doradztwem edukacyjno – zawodowym (*w 7 i 8 klasach szkół podstawowych, szkołach gimnazjalnych⁴⁰ i szkołach prowadzących kształcenie zawodowe i rozwój współpracy z rynkiem pracy*). Będą one dotyczyły głównie podniesienia zdolności systemu doradztwa edukacyjno - zawodowego na Mazowszu do wypełnienia przypisanych mu funkcji (zatem w niniejszej operacji wsparciem zostaną objęci uczniowie 7 i 8 klas szkół podstawowych i szkół gimnazjalnych⁴¹, a kontynuacja wsparcia będzie prowadzona w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe).

W RPO WM 2014-2020 w obszarze kształcenia zawodowego zostaną podjęte (podobnie jak w odniesieniu do kształcenia ogólnego) działania mające na celu budowanie i rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy (umiejętności matematyczno przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski oraz ich rodzin), ICT, umiejętność rozumienia, kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy) działania na rzecz budowania kompetencji, postaw i rozwoju zainteresowań uczniów w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych/ICT (w tym doposażenie), czyli kompetencji kluczowych, poszukiwanych na rynku pracy oraz działania umożliwiające realizację kompleksowych programów kształcenia praktycznego organizowane w miejscu pracy. Przedsięwzięcia zaprogramowane w PI 10iv będą realizowane na podstawie oceny potrzeb regionalnego rynku pracy, w szczególności z uwzględnieniem inteligentnych specjalizacji regionu. Ponadto stosowane będą preferencje dla projektów zapewniających sieciowanie szkół, np. w zakresie korzystania ze sprzętu do nauki zawodu.

³⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

³⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach.

* Zgodnie z art. 2 pkt 3a i art. 62a ustawy o systemie oświaty placówki te to: placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego oraz centra kształcenia zawodowego i ustawicznego. W PI 10iv możliwe jest wspieranie *szkół i placówek kształcenia zawodowego oraz podmiotów realizujących zadania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego*. Zatem ww. interwencja wpływa na realizację wskaźnika pn. "Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego" (wskaźnik zawiera szkoły i placówki kształcenia zawodowego, a także podmioty realizujące zadania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego). Ujęcie we wskaźniku pn. *Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego* zarówno szkół/placówek jak również podmiotów realizujących zadania ckiu (czyli placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego, zawodowego oraz ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego) jest możliwe.

**Zatem (oprócz CKZiU) podmiotami mogącymi realizować zadania CKZiU mogą być jednostki oświatowe prowadzące kształcenie zawodowe: Centra Kształcenia Zawodowego (CKZ);Centra Kształcenia Praktycznego (CKP);Centra Kształcenia Ustawicznego (CKU); Ośrodki Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego oraz szkoły prowadzące kształcenie zawodowe.

³⁸ Staże i praktyki realizowane w ramach RPO charakteryzują się wysoką jakością potwierdzoną zgodnością z Wytycznymi w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w obszarze edukacji.

³⁹Staże i praktyki realizowane w ramach RPO charakteryzują się wysoką jakością potwierdzoną zgodnością z Wytycznymi w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020 w obszarze edukacji.

⁴⁰ W okresie 1 września 2017 r. - 31 sierpnia 2019 r. ze wsparcia w ramach RPO mogą korzystać także gimnazja, jak również szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum albo klasy gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół).

Zgodnie z ustawą Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60) z dniem 1 września 2017 gimnazja jako typ szkoły ulegają stopniowemu wygaszaniu. Na rok szkolny 2017/2018 nie przeprowadza się postępowania rekrutacyjnego do klasy I gimnazjum. Z dniem 1 września 2017 r. likwiduje się klasę I, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowego gimnazjum.

Zgodnie z art.129 ww. ustawy dotychczasowe gimnazjum może być:

- 1) przekształcone w ośmioletnią szkołę podstawową;
- 2) włączone do ośmioletniej szkoły podstawowej;
- 3) przekształcone w liceum ogólnokształcące albo technikum;
- 4) włączone do liceum ogólnokształcącego albo technikum;
- 5) przekształcone w branżową szkołę I stopnia lub włączone do branżowej szkoły I stopnia.

W przypadku nowych projektów finansowanych w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego skierowanych do gimnazjów i zasadniczych szkół zawodowych, które zostaną zlikwidowane w związku z reformą oświaty, wsparcie będzie skierowane jedynie do uczniów tych szkół.

⁴¹ Op.cit.

Ww. przedsięwzięciom będą odpowiadały działania w zakresie wspierania tworzenia w szkołach i placówkach kształcenia zawodowego warunków możliwie najbardziej zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy. Będą one polegały głównie na dostosowaniu warunków realizacji kształcenia w zawodach i wyposażaniu szkół i placówek w pomoce dydaktyczne i sprzęt (urządzenia/maszyny) umożliwiające kształcenie na najwyższym poziomie. Przy czym wsparcie w zakresie doposażenia nie może być realizowane jako samodzielne działanie, ale jedynie w powiązaniu z innymi przedsięwzięciami możliwymi do realizacji w PI 10iv.

W ramach ww. celu przewiduje się także możliwość wsparcia centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego i/lub jednostek systemu oświaty realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego** (centra kształcenia zawodowego i ustawicznego⁴², prowadzą kwalifikacyjne kursy zawodowe, podejmują działania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, współpracują z pracodawcami i organizacjami pracodawców). Jednostki te powinny zostać wyposażone/doposażone w sprzęt, urządzenia i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji procesu kształcenia i egzaminowania.

Instytucja Zarządzająca planując wsparcie w PI 10iv dokonuje analizy potrzeb szkół prowadzących kształcenie zawodowe pod kątem wyzwań regionalnego rynku pracy. Wsparcie w zakresie zakupu wyposażenia w 10iv realizowane jest w oparciu o powyższą analizę. Limit wydatków związanych z doposażeniem szkół i placówek kształcenia zawodowego w sprzęt niezbędny do realizacji kształcenia zawodowego nie przekroczy 20% całkowitej alokacji PI 10iv (włączając *cross-financing*). Wysokość limitu zostanie zweryfikowana w trakcie przeglądu śródkresowego programu.

Interwencja pn. wsparcie rozwoju nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu

W celu podniesienia kompetencji i kwalifikacji nauczycieli planuje się realizację m.in. studiów podyplomowych, szkoleń, praktyk, a także staży w przedsiębiorstwach. Zakres tematyczny praktyk i staży powinien obejmować zagadnienia związane z nowoczesnymi technologiami, oprogramowaniem i oprzyrządowaniem technicznym. Powinien również dotyczyć rozwiązań organizacyjnych w danej dziedzinie zawodowej. Planuje się również działania zapewniające pracodawcom partycypację w wyznaczaniu tendencji i kierunków zmian w kształceniu zawodowym. W ten typ działań przewiduje się włączenie, oprócz pracodawców, również technicznych uczelni wyższych funkcjonujących w regionie.

W ramach ww. celu szczegółowego realizowane będą następujące wskaźniki rezultatu:

Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS;

Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu;

Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki (wskaźnik rezultatu długoterminowego);

Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu.

W ramach celu szczegółowego *Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym* będą realizowane następujące typy przedsięwzięć :

- *wsparcie kształcenia i szkolenia zawodowego osób dorosłych*

⁴² Zgodnie z Art 62a. Ustawy z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty organ prowadzący szkoły dla dorosłych, szkoły prowadzące kształcenie zawodowe lub placówki, o których mowa w art. 2 pkt 3a ustawy, może je połączyć w zespół, zwany „centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego”. W skład centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego powinna wchodzić co najmniej jedna szkoła prowadząca kształcenie zawodowe. Centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego prowadzi kwalifikacyjne kursy zawodowe, a także podejmuje działania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej. Centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego współpracuje z pracodawcami i organizacjami pracodawców.”

Ww. typ operacji jest kolejnym z elementów kształcenia priorytetowo traktowanym w UP, a także w RPO WM. Wsparcie może być realizowane w trybie pozaformalnym (w formach pozaszkolnych, np. przez realizację kwalifikacyjnych kursów zawodowych, i kursów umiejętności zawodowych) umożliwiającym podniesienie kwalifikacji, umiejętności zawodowych oraz w trybie formalnym (szkolnym), tj. przez zdobywanie/uzupełnianie przez osoby dorosłe wykształcenia w szkołach dla dorosłych na szczeblu podstawowym, gimnazjalnym⁴³, ponadpodstawowym, w tym w szkołach policealnych .

W ramach ww. celu szczegółowego realizowane będą następujące wskaźniki rezultatu:

Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia.

Interwencje zaplanowane w PI10iv m.in.:

- ułatwią uczestnikom projektów rozpoczęcie/utrzymanie aktywności zawodowej;
- wspierają budowanie społeczeństwa opartego na wiedzy;
- kształtują nawyk uczenia się przez całe życie;
- budują umiejętności poszukiwane na rynku pracy.

Interwencja zaplanowana w PI 10iv realizuje cel główny Programu - *Inteligentny, zrównoważony rozwój zwiększający spójność społeczną i terytorialną przy wykorzystaniu potencjału mazowieckiego rynku pracy*, w ramach drugiego celu strategicznego - *Przeciwdziałanie dysproporcjom regionalnym prowadzące do zwiększenia chłonności regionalnego rynku pracy poprzez wyrównywanie dostępu do zatrudnienia, włączenie społeczne i edukację.*

PI 10iv realizować będzie cel szczegółowy Umowy Partnerstwa: *Lepsze kompetencje kadr gospodarki.*

Interwencje zaplanowane w przedmiotowym celu szczegółowym odpowiadają na zalecenie CSR nr 2 dla Polski.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Zestawienie grup docelowych:

- uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe;
- osoby w wieku dorosłe, od 18 r.ż., zgłaszające z własnej inicjatywy chęć kształcenia formalnego, podnoszenia, uzupełniania kwalifikacji lub ich formalnego potwierdzenia;
- placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, ośrodki dokształcania
- i doskonalenia zawodowego, centra kształcenia zawodowego i ustawicznego;
- gimnazjaliści⁴⁴ i uczniowie 7 i 8 klas szkół podstawowych (w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego);

⁴³ W okresie 1 września 2017 r. - 31 sierpnia 2019 r. ze wsparcia w ramach RPO mogą korzystać także gimnazja, jak również szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum albo klasy gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół).

Zgodnie z ustawą Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60) z dniem 1 września 2017 gimnazja jako typ szkoły ulegają stopniowemu wygaszaniu. Na rok szkolny 2017/2018 nie przeprowadza się postępowania rekrutacyjnego do klasy I gimnazjum. Z dniem 1 września 2017 r. likwiduje się klasę I, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowego gimnazjum.

Zgodnie z art.129 ww. ustawy dotychczasowe gimnazjum może być:

- 1) przekształcone w ośmioletnią szkołę podstawową;
- 2) włączone do ośmioletniej szkoły podstawowej;
- 3) przekształcone w liceum ogólnokształcące albo technikum;
- 4) włączone do liceum ogólnokształcącego albo technikum;
- 5) przekształcone w branżową szkołę I stopnia lub włączone do branżowej szkoły I stopnia.

⁴⁴ W okresie 1 września 2017 r. - 31 sierpnia 2019 r. ze wsparcia w ramach RPO mogą korzystać także gimnazja, jak również szkoły powstałe w wyniku przekształcenia gimnazjum albo klasy gimnazjalne (powstałe w wyniku włączenia gimnazjów do innych szkół).

Zgodnie z ustawą Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60) z dniem 1 września 2017 gimnazja jako typ szkoły ulegają stopniowemu wygaszaniu. Na rok szkolny 2017/2018 nie przeprowadza się postępowania rekrutacyjnego do klasy I gimnazjum. Z dniem 1 września 2017 r. likwiduje się klasę I, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowego gimnazjum.

Zgodnie z art.129 ww. ustawy dotychczasowe gimnazjum może być:

- 1) przekształcone w ośmioletnią szkołę podstawową;
- 2) włączone do ośmioletniej szkoły podstawowej;
- 3) przekształcone w liceum ogólnokształcące albo technikum;
- 4) włączone do liceum ogólnokształcącego albo technikum;
- 5) przekształcone w branżową szkołę I stopnia lub włączone do branżowej szkoły I stopnia.

- młodociani pracownicy;
- szkoły i placówki oświatowe oraz ich organy prowadzące realizujące kształcenie zawodowe oraz szkoły artystyczne kształcące w zawodach artystycznych;
- nauczyciele kształcenia zawodowego szkół i placówek oświatowych;
- instruktorzy praktycznej nauki zawodu.

2.A.6.2 KIERUNKOWE ZASADY WYBORU OPERACJI

<p><i>Priorytet Inwestycyjny</i></p>	<p>10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.</p>
<p>Proces oceny i wyboru projektów w ramach RPO WM 2014-2020 będzie przebiegał zgodnie z procedurami zatwierdzonymi przez IZ oraz w oparciu o transparentne i niedyskryminujące kryteria przyjęte przez Komitet Monitorujący, powiązane z planowanymi do osiągnięcia celami, produktami i rezultatami.</p> <p>W przypadku PI 10iv, przyjęte zasady oceny i wyboru projektów przyczyniają się do osiągnięcia założonych celów, tj. <i>Zwiększenie zdolności do zatrudnienia uczniów szkół i placówek oświatowych kształcenia zawodowego</i>, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu, tj. liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu; liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS; liczby uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki, liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu oraz celu <i>Zwiększenie szans osób dorosłych na rynku pracy przez uczestnictwo w kształceniu i szkoleniu zawodowym</i>, jak również do realizacji przyjętych wskaźników rezultatu liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia. Jednocześnie, zgodnie z Umową Partnerstwa, przyjęte zasady sprzyjają oszczędnemu, efektywnemu i wydajnemu wydatkowaniu środków, co zapewni realizację wskaźników z zachowaniem efektywności kosztowej.</p> <p>Kryteria wyboru projektów przedkładane Komitetowi Monitorującemu będą bazowały na kierunkowych zasadach wyboru projektów oraz preferencjach. Kierunkowe zasady wyboru będą każdorazowo uwzględniane przez KM, natomiast preferencje mogą być zastosowane w zależności od specyfiki konkursu.</p> <p>Projekty związane z zakupem sprzętu lub infrastruktury (w ramach cross-financingu) w szkołach i placówkach edukacyjnych będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS. Kryteria będą uwzględniać wyniki edukacyjne szkół i premiować szkoły położone na terenach wiejskich.</p> <p>Kierunkowe kryteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami (planowane nakłady finansowe a efekty) i potrzebami rynku pracy; 	

- jednym z czynników branych pod uwagę przy wyborze projektu będzie koncepcja adekwatności wybranych działań do potrzeb wykazanych w diagnozie
- wdrażanie założeń poszczególnych polityk horyzontalnych tj. polityki równych szans, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju adekwatnie do obszaru merytorycznego osi.

Preferowane będą:

- projekty zgodne z celami RIS;
- projekty angażujące kapitał prywatny;
- projekty zapewniające sieciowanie szkół;
- projekty realizowane na obszarach z ograniczonym dostępem do infrastruktury podstawowej i usług publicznych;
- projekty realizowane w partnerstwie w szczególności szkół placówek z pracodawcami/przedsiębiorcami (w skład którego wchodzi co najmniej jedna szkoła i jeden przedsiębiorca).

Planowane jest stosowanie następujących trybów wyboru projektów:

- konkursowy,
- pozakonkursowy.

Tryb konkursowy jest trybem podstawowym i stosowany jest w obszarach, gdzie rozwiązanie danego problemu nastąpi poprzez realizację różnych projektów przynoszących porównywalne rezultaty, tzn., że ten sam cel może zostać osiągnięty w wyniku realizacji różnych interwencji.

W ramach trybu konkursowego przewiduje się również ogłaszanie odrębnych postępowań na wybór inwestycji wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi oraz ze Strategii ZIT WOF.

Dla projektów wynikających z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi w procesie oceny przewidziane są dodatkowe punkty preferencyjne.

W trybie pozakonkursowym będą wybierane projekty wdrożeniowe zgodnie z UP, o kluczowym znaczeniu dla realizacji Programu, polegające na świadczeniu usług edukacji na rzecz ostatecznych odbiorców wsparcia. Projekty wybierane w trybie pozakonkursowym, tak jak projekty konkursowe, w celu otrzymania wsparcia będą musiały otrzymać pozytywną ocenę zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Komitet Monitorujący. W trybie pozakonkursowym realizowane będą projekty stypendialne, adresowane do uczniów z wysokimi wynikami/osiągnięciami w zakresie przedmiotów i umiejętności zawodowych. Projekt w trybie pozakonkursowym realizowany będzie przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

2.A.6.3 PLANOWANE WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.
<i>Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych</i>	Dopuszcza się wykorzystanie instrumentów finansowych.
Możliwość wykorzystania instrumentów finansowych, ich zakres i wielkość określa ocena ex-ante przeprowadzona na podstawie art. 37 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013. Zasady dotyczące możliwości zastosowania	

pomocy zwrotnej określają art.. 66 - 69 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 na podstawie obowiązujących regulacji. Wdrażanie instrumentów finansowych może odbywać się w trybie pozakonkursowym.

2.A.6.4 PLANOWANE WYKORZYSTANIE DUŻYCH PROJEKTÓW

<i>Priorytet Inwestycyjny</i>	10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwienie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.
Na obecnym etapie programowania nie jest planowana realizacja dużych projektów.	

2.A.6.5 WSKAŹNIKI PRODUKTU W PODZIALE NA PRIORYTETY INWESTYCYJNE ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, NA KATEGORIE REGIONÓW

Tabela 5: Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

ID	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
PX4 1	Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno – zawodowego	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	816	SL 2014	1 raz/rok
PX4 2	Liczba szkół i placówek*** kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	232	SL 2014	1 raz/rok
PX4 3	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w Programie	szt.	EFS	Region lepiej rozwinięty	7	SL 2014	1 raz/rok
PX4 4	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	13 232	SL 2014	1 raz/rok

PX4 5	Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	1 922	SL 2014	1 raz/rok
PX4 6	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	1 948	SL 2014	1 raz/rok
PX4 7	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	4 837	SL 2014	1 raz/rok
PX4 8	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	4 866	SL 2014	1 raz/rok

*** Zgodnie z art. 2 pkt 3a i art. 62a ustawy o systemie oświaty placówki te to: placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego oraz centra kształcenia zawodowego i ustawicznego. W PI 10iv możliwe jest wspieranie *szkół i placówek kształcenia zawodowego oraz podmiotów realizujących zadania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego*. Zatem ww. interwencja wpływa na realizację wskaźnika pn. "Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego" (wskaźnik zawiera szkoły i placówki kształcenia zawodowego, a także podmioty realizujące zadania centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego). Ujęcie we wskaźniku pn. *Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego* zarówno szkół/placówek jak również podmiotów realizujących zadania ckziu (czyli placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego, zawodowego oraz ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego) jest możliwe. Zatem (oprócz CKZiU) podmiotami mogącymi realizować zadania CKZiU mogą być jednostki oświatowe prowadzące kształcenie zawodowe: Centra Kształcenia Zawodowego (CKZ); Centra Kształcenia Praktycznego (CKP); Centra Kształcenia Ustawicznego (CKU); Ośrodki Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego oraz szkoły prowadzące kształcenie zawodowe.

2.A.7 INNOWACJE SPOŁECZNE, WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA I WKŁAD EFS W REALIZACJĘ CELÓW TEMATYCZNYCH 1-7

<i>Oś Priorytetowa</i>	X. Edukacja dla rozwoju regionu
<p>Wkład CT 10 w CT 1-7:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dostosowanie kompetencji kadr do potrzeb rynku pracy w wyniku interwencji w ramach działań przewidzianych w CT 10 (PI 10i, 10iii, 10iv) będzie komplementarne z PI 3c. ▪ wspieranie powrotu do zatrudnienia kobiet dzięki tworzeniu miejsc edukacji przedszkolnej, w wyniku interwencji w PI 10i będzie komplementarne z PI 3c. 	

2.A.8 RAMY WYKONANIA

Tabela 6: Ramy wykonania dla osi priorytetowej (w podziale na fundusz oraz, dla EFRR i EFS, kategorię regionu)

Oś Priorytetowa	Rodzaj wskaźnika (Kluczowy etap wdrażania, wskaźnik finansowy, wskaźnik produktu lub, w stosownych przypadkach, wskaźnik rezultatu)	ID	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
X. Edukacja dla rozwoju regionu	Wskaźnik produktu	PX13 PX48	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	15 205	40 546	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 27% alokacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	PX31	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	4 432	11 819	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 7% alokacji w ramach Osi
	Wskaźnik produktu	PX44	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby	EFS	Region lepiej rozwinięty	4 160	13 232	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 17% alokacji w ramach Osi -
	Wskaźnik finansowy	FIX1	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	EFS	Region lepiej rozwinięty	41 198 924	198 189 517	SL 2014	Wskaźnik obejmuje 100% alokacji w ramach Osi

Dodatkowe informacje jakościowe na temat ustanowienia ram wykonania

--

2.A.9 KATEGORIE INTERWENCJI

Tabela 7-11: Kategorie interwencji

Tabela 7: Wymiar 1 - Zakres interwencji		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
X Edukacja dla rozwoju regionu	115	73 956 501
	117	16 187 817
	118	68 407 296
Tabela 8: Wymiar 2 - Forma finansowania		
Fundusz:	EFS	

Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
X Edukacja dla rozwoju regionu	01	158 551 614

Tabela 9: Wymiar 3 - Typ obszaru		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
X Edukacja dla rozwoju regionu	01	56 373 430
	02	80 533 471
	03	21 644 713

Tabela 10: Wymiar 4 - Terytorialne mechanizmy wdrażania		
Fundusz:	EFS	
Kategoria regionu:	Region lepiej rozwinięty	
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (EUR)
X Edukacja dla rozwoju regionu	01	10 923 086
	07	147 628 528

Tabela 11: Wymiar 6 – Temat uzupełniający EFS (wyłącznie EFS)		
Fundusz	EFS	
Kategoria regionu	Region lepiej rozwinięty	
Oś priorytetowa	Kod	Kwota (w EUR)
X. Edukacja dla rozwoju regionu	05	12 082 241
	06	158 551 614
	07	158 551 614

2.A.10 PODSUMOWANIE PLANOWANEGO WYKORZYSTANIA POMOCY TECHNICZNEJ, Z UWZGLĘDNIENIEM, W RAZIE POTRZEBY, DZIAŁAŃ WZMACNIAJĄCYCH POTENCJAŁ ADMINISTRACYJNY INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH W ZARZĄDZANIE PROGRAMAMI I ICH KONTROLĘ ORAZ BENEFICJENTÓW

<i>Oś priorytetowa</i>	X. Edukacja dla rozwoju regionu
Nie przewiduje się odrębnego angażowania środków pomocy technicznej na rzecz zapewnienia warunków i rozwiązań dla sprawnego wdrażania OP X, gdyż planowane wykorzystanie pomocy technicznej określone jest w ramach OP XI Pomoc Techniczna i przewiduje ono realizację zadań służących zapewnieniu skutecznego wdrożenia wszystkich OP I – X RPO WM 2014 – 2020.	

2.B OPIS OSI PRIORYTETOWYCH DOTYCZĄCYCH POMOCY TECHNICZNEJ

2.B.1 OŚ PRIORYTETOWA

<i>Nr identyfikacyjny osi priorytetowej</i>	XI
<i>Nazwa osi priorytetowej</i>	Pomoc Techniczna

2.B.2 PRZYCZYNY UTWORZENIA OSI PRIORYTETOWEJ OBEJMUJĄCEJ WIĘCEJ NIŻ JEDNĄ KATEGORIĘ REGIONU (w stosownych przypadkach)

2.B.3 FUNDUSZ ORAZ KATEGORIA REGIONU

<i>Fundusz</i>	EFS
<i>Kategoria regionu</i>	Region lepiej rozwinięty
<i>Podstawa obliczenia</i>	Wydatki kwalifikowalne ogółem

2.B.4 CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY

<i>Nr identyfikacyjny</i>	XI1
<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Utrzymanie optymalnego poziomu zatrudnienia, wysoko wykwalifikowanej kadry, niezbędnych warunków pracy gwarantujących skuteczne wykonywanie obowiązków związanych z realizacją RPO WM</i>
<p><i>Oczekiwany rezultat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – dostępność niezbędnych i kompetentnych zasobów kadrowych i innych gwarantujących sprawne wdrażanie RPO WM 2014-2020 <p>Wsparcie ze środków pomocy technicznej zapewni utrzymanie optymalnego poziomu zatrudnienia w instytucjach zaangażowanych, wysoką jakość kadr oraz stałe podnoszenie kompetencji osób dokonujących oceny i kontroli projektów, a także elastyczne dostosowywanie zasobów pracowników do aktualnych potrzeb wdrożeniowych. Pozwoli również na wyeliminowanie luk administracyjnych w procesie realizacji RPO WM 2014-2020 oraz skuteczne i efektywne działanie administracji zaangażowanych instytucji. Nieodłącznym składnikiem zapewniającym sprawne funkcjonowanie instytucji jest również utrzymanie kosztów organizacyjnych i administracyjnych, na optymalnym poziomie zapewniającym adekwatne warunki pracy. Dla zapewnienia podniesienia poziomu oraz aktualizacji dotychczasowej wiedzy merytorycznej pracowników wydziałów wdrażających organizowane będą adekwatne do potrzeb szkolenia merytoryczne i posiłkowanie się ekspertami zewnętrznymi w trudniejszych przypadkach. System zatrudnienia oraz zapewnienia właściwego poziomu wyszkolenia kadr został opracowany na podstawie <i>Planu działań na rzecz potencjału administracyjnego RPO WM 20104-2020</i>. Potrzeby kadrowe mające miejsce w IZ RPO WM 2014-2020, z uwagi na konieczność łączenia prac nad wdrażaniem RPO na lata 2007-2013 i prowadzenia jednocześnie intensywnych przygotowań do wdrażania kolejnej perspektywy finansowej oraz przejścia nowych zadań związanych z rolą Instytucji Certyfikującej (IC), wdrażaniem RIS, konsolidacji działań promocyjnych, a także konsolidacji nowych zadań związanych z zarządzaniem mechanizmami RIT zostaną zoptymalizowane etatowo.</p> <p>Uwzględniony będzie udział niezbędnych kosztów bazowych, nieodzownych dla realizacji Programu, jednakże z uwagi na nowy charakter koniecznych interwencji zostaną dokonane korekty priorytetyzacji poszczególnych przedsięwzięć w kierunku zwiększenia wsparcia potencjału beneficjentów i włączenia partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz zapewnienia m.in. komplementarności instytucjonalnej i wdrożeniowej planowanego wsparcia.</p> <p>Doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych oraz wyniki badań ewaluacyjnych potwierdzają, iż wypracowany w latach 2007-2013 system zarządzania i wdrażania RPO WM i PO KL należy ocenić pozytywnie, zaś potencjał administracyjny zaangażowanych instytucji, istniejące zasoby ludzkie są</p>	

wystarczające do realizacji założeń i celów dwufunduszowego RPO WM 2014-2020 oraz charakteryzują się wysokim poziomem zaawansowania.

Największy udział w strukturze wydatków na potrzeby realizacji programów 2007-2013 miały wydatki związane bezpośrednio z zapewnieniem i utrzymaniem niezbędnego poziomu zatrudnienia kadr na adekwatnym poziomie (ok. 62%) oraz wyposażeniem stanowisk pracy, kosztami administracyjnymi i szkoleniami pracowników (ok. 13%). Mocną stroną systemu zarządzania RPO na lata 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL była niska fluktuacja pracowników. Porównując dane dotyczące odpływu pracowników regionalnych programach operacyjnych można zauważyć, że poziom odpływu pracowników w RPO województwa mazowieckiego jest najniższy na tle innych RPO (około 1%, podczas gdy np. w zachodniopomorskim było to 8%). Deklarowany średni staż pracy pracowników instytucji systemu RPO WM wynosi 8 lat. Duża ich część pracowała przed podjęciem zatrudnienia przy obsłudze środków europejskich i posiada ponad dwuletni staż pracy w instytucjach RPO WM.

2.B.5 WSKAŹNIKI REZULTATU

Tabela 12: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
			M	K	O		M	K	O		
XI1 Utrzymanie optymalnego poziomu zatrudnienia, wysoko wykwalifikowanej kadry, niezbędnych warunków pracy gwarantujących skuteczne wykonywanie obowiązków związanych z realizacją RPO WM											
XI11	Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w RPO WM	%	-	-	5,32	2013	-	-	5	statystyki własne	1raz/rok
XI12	Średnioroczna liczba form szkoleniowych na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania RPO WM	Szt.	-	-	2	2013	-	-	3	SL2014	1raz/rok

2.B.4 CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY

Nr identyfikacyjny	XI2
Cel szczegółowy	<i>Skutecznie działający i użyteczny system informatyczny na potrzeby monitorowania postępów we wdrażaniu i efektywna wymiana doświadczeń, przepływ informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji RPO WM, ze szczególnym uwzględnieniem partnerów</i>
<p><i>Oczekiwane rezultaty:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – sprawna realizacja kluczowych procesów wdrażania RPO WM 2014-2020 <p>Środki pomocy technicznej w perspektywie 2014-2020 zapewnią wydajny system wdrażania, wysoką jakość realizacji kluczowych procesów i zastosowanie adekwatnych narzędzi, do których należy przede wszystkim sprawnie działające i użyteczne systemy informatyczne wykorzystywane w procesie realizacji RPO WM 2014-2020 oraz skuteczny system wymiany doświadczeń i przepływu informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji Programu, ze szczególnym uwzględnieniem udziału partnerów. W obecnej perspektywie oczekuje się udoskonalenia systemu wyboru i oceny projektów oraz zapewnienie podnoszenia kwalifikacji ekspertów. Przyczyni się to do zagwarantowania wystarczającej selektywności i promowania najbardziej odpowiednich i innowacyjnych rozwiązań, a przede wszystkim do skrócenia</p>	

procesu oceny wniosków o dofinansowanie. W znacznej mierze wzrosło znaczenie sprawnego systemu monitorowania i kontroli prawidłowości realizacji projektów w ramach RPO WM 2014-2020 oraz zapewnienie pełnej zgodności z politykami UE, stworzenia adekwatnego systemu kryteriów wyboru projektów na poziomie wspierania prac członków KM. Odpowiednio skoordynowany plan ewaluacji pozwoli na elastyczne wdrażanie rekomendacji, co zapewni sprawną identyfikację problemów i pozwoli na szybkie podjęcie środków zaradczych. Zapewnienie udziału właściwych partnerów, np. organizacji ds. środowiska, ds. innowacyjności, ds. równości i społeczeństwa obywatelskiego, specjalizujących się w niedyskryminacji, na etapie programowania oraz w trakcie realizacji RPO WM 2014-2020, wpłynie na poprawę jego jakości. Silny akcent zostanie położony na umożliwienie kontaktów i sprawnego systemu wymiany doświadczeń oraz przepływu informacji pomiędzy instytucjami innych programów regionalnych i krajowych. Optymalne wykorzystanie funduszy zostanie zapewnione dzięki kordynacji działań w ramach celu 2 polegających na ukierunkowaniu wzajemnych działań edukacyjnych, wprowadzaniu procedur wymiany dobrych praktyk i transferu know-how, określanie wspólnych innowacyjnych rozwiązań dla nowych wyzwań oraz kreślonych w zaleceniach Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na kolejne lata. W latach 2007-2013 koszty organizacji procesu wdrożenia programów, czyli organizacji procesów wyboru i oceny projektów, doradztwa stanowiły ok. 8%, zaś ok. 1% wynosiło zapotrzebowanie na działania służb kontroli i koszty badań ewaluacyjnych. Działania te obejmowały głównie finansowanie systemów informatycznych, generatora wniosków, sporządzanie specjalistycznych ekspertyz na potrzeby oceny projektów, działania kontrolne.

2.B.5 WSKAŹNIKI REZULTATU

Tabela 12: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
			M	K	O		M	K	O		
X12 Skutecznie działający i użyteczny system informatyczny na potrzeby monitorowania postępów we wdrażaniu i efektywna wymiana doświadczeń, przepływ informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji RPO WM, ze szczególnym uwzględnieniem partnerów											
X121	Odsetek wdrożonych rekomendacji operacyjnych	%	-	-	77	2013	-	-	50	KJE	1raz/rok
X122	Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy)	liczba dni	-	-	335	2013	-	-	285	SL2014	1raz/rok
X123	Średnia ocena użyteczności systemu informatycznego	skala 1-5	-	-	2,04	2013	-	-	4	ankieta	1raz/rok

2.B.4 CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY

Nr identyfikacyjny	X13
Cel szczegółowy	<i>Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programu, ze szczególnym uwzględnieniem JST, innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie RPO WM</i>
Oczekiwane rezultaty: – skuteczność beneficjentów w aplikowaniu i realizacji projektów	

Impulsem dla powodzenia we wdrożeniu RPO WM 2014-2020 i osiągnięciu zakładanego wzrostu rozwoju społeczno-gospodarczego regionu Mazowsza jest wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów Programu, ze szczególnym uwzględnieniem JST oraz innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie. Narzędziem dla osiągnięcia powyższego rezultatu jest dopasowanie specjalistycznych szkoleń do określonych na poziomie projektów wyzwań i potrzeb beneficjentów. Ponadto udzielanie wsparcia w procesie przygotowania projektów realizowanych przez RIT przyczyni się do zwiększenia wewnętrznego potencjału popytowego, szczególnie słabszych JST. Wzmocnienie efektywności środków RPO WM 2014-2020 osiągnięte zostanie dzięki podniesieniu skuteczności i dynamiki absorpcji w przypadku projektów kluczowych i innowacyjnych oraz bardziej wymagających, przy pomocy wsparcia doradczego w formie Project pipeline. Instrument ten będzie skierowany przede wszystkim do beneficjentów realizujących kluczowe projekty z punktu widzenia rozwoju województwa mazowieckiego i realizacji RPO WM 2014-2020. Równoległe ze wsparciem doradczym będzie realizowane wspomaganie szkoleniowe w wyspecjalizowanych zakresach powiązanych ściśle z przygotowywanymi projektami. Planowane jest szczególne wsparcie ze środków PT w zakresie zwiększenia potencjału administracyjnego i kompetencji pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie osią pierwszą w odniesieniu do zarządzania cyklem rozwoju innowacji, w tym metodologii klasyfikowania i oceny gotowości technologii oraz oceną ryzyka związanego z realizacją projektów innowacyjnych.

2.B.5 WSKAŹNIKI REZULTATU

Tabela 12: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
			M	K	O		M	K	O		
X13 Wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programu, ze szczególnym uwzględnieniem JST, innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie RPO WM											
X34	Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów	skala 1-5	-	-	4,59	2013	-	-	4,6	ankieta	1raz/rok

2.B.4 CELE SZCZEGÓŁOWE ORAZ OCZEKIWANE REZULTATY

Nr identyfikacyjny	X14
Cel szczegółowy	Zapewnienie dopasowanego do potrzeb odbiorców przekazu w zakresie celów i korzyści z wdrażania RPO WM
<p><i>Oczekiwane rezultaty:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – skuteczna i efektywna informacja i promocja RPO WM 2014-2020 <p>Monitorowanie oczekiwanych rezultatów dla celu 4 odbywa się wyłącznie na poziomie krajowym, w ramach PO PT 2014-2020.</p> <p>W latach 2007-2013 blisko 16% alokacji EFRR i EFS zostało przeznaczone na działania komunikacyjne i szkolenia dla beneficjentów. Z uwagi na bardzo trudne oszacowanie efektywności wielu działań oraz wykazanie wartości dodanej wysokość środków na działania informacyjnych i promocyjnych RPO WM 2014-2020, w stosunku do perspektywy 07-13, została bardzo znacznie obniżona oraz dokonano koncentracji środków na kampanie informacyjne związane ściśle z planowanymi konkursami, tj. podnoszeniem świadomości na temat potencjalnego finansowania działań związanych z klimatem lub odnawialnych źródeł energii w zakresie efektywności energetycznej, itp. Ogólne kampanie horyzontalne podnoszące świadomość społeczeństwa prowadzone będą wyłącznie na poziomie krajowym, zaś na</p>	

poziomie regionalnym będą zorientowane na kampanie obowiązkowe o szerokim zasięgu, związane ściśle z RPO WM 2014-2020.

Realizacja przyjętej *Strategii komunikacji RPO WM* zapewni spójny przekaz i lepsze wykorzystanie narzędzi służących prawidłowej informacji podnoszącej wiedzę nt. możliwości, skuteczności i efektywności wykorzystywania funduszy unijnych oraz promowania dobrych praktyk i wysokich standardów przy realizacji przedsięwzięć. Ponadto jednolity przekaz dotrze do społeczności lokalnych z informacją nt. osobistych korzyści w wymiarze środków, jakie pozyskuje sama jako beneficjent, środków które wykorzystują przedsiębiorcy – pracodawcy oraz środków przyczyniających się do poprawy jakości życia w miejscu zamieszkania.

2.B.5 WSKAŹNIKI REZULTATU

Tabela 12: Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość składania sprawozdań
			M	K	O		M	K	O		
XI4 Zapewnienie dopasowanego do potrzeb odbiorców przekazu w zakresie celów i korzyści z wdrażania RPO WM											

2.B.6 PRZEDSIĘWZIĘCIA, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM ORAZ ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH

2.B.6.1 OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ, KTÓRE MAJĄ ZOSTAĆ OBJĘTE WSPARCIEM ORAZ ICH OCZEKIWANY WKŁAD W REALIZACJĘ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH

Oś priorytetowa	XI Pomoc Techniczna
<p>Wsparcie w ramach OP XI Pomoc Techniczna będzie miało komplementarny charakter wobec krajowego PO PT 2014-2020, jednakże ograniczony do interwencji regionalnej, projektów realizowanych na terenie i na rzecz województwa mazowieckiego.</p> <p>W celu utrzymania wysoko wykwalifikowanych kadr oraz zapewnienia niezbędnych warunków pracy – w ramach celu szczegółowego XI1 - planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Finansowanie wynagrodzeń pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO WM 2014-2020; ▪ Finansowanie kosztów organizacyjnych, technicznych i administracyjnych; ▪ Szkolenia specjalistyczne odpowiadające na potrzeby identyfikowane na poziomie RPO WM 2014-2020 (np. rozliczanie projektów, zarządzanie projektami); ▪ Szkolenia indywidualne na podstawie planów szkoleń instytucji. <p>W działaniach szkoleniowych położony zostanie nacisk na podniesienie kompetencji pracowników zaangażowanych w ocenę, monitorowanie oraz kontrolę projektów zgodnie z planem rozwoju HR. Szkolenia horyzontalne organizowane są wyłącznie w ramach PO PT 2014-2020.</p> <p>Działania na rzecz realizacji celu szczegółowego XI2 – zapewnia się, że wszystkie urządzenia zakupione ze środków PT (EFRR i EFS) w latach 2007-2013, stanowiące zarówno wyposażenie stanowisk pracy osób zaangażowanych w realizację funduszy UE (takie, jak meble; sprzęt komputerowy; oprogramowanie;</p>	

licencje itp.) jak i wydatki poniesione na remonty i adaptacje pomieszczeń, zostaną wykorzystane z zachowaniem zasady trwałości projektu w pracach na rzecz implementacji RPO WM 2014-2020.

W obecnym okresie 2014-2020 zapewniona zostanie zasada aktywnego włączenia partnerów społeczno-gospodarczych gwarantująca sprawniejsze i efektywniejsze programowanie oraz system oceny i wyboru projektów, a także będą kontynuowane procesy usprawniające system wdrażania operacji w ramach RPO WM 2014-2020 poprzez:

- Finansowanie ewaluacji specyficznych dla RPO WM 2014-2020;
- Wsparcie procesów realizacji RPO WM 2014-2020 (np. wybór projektów);
- Finansowanie narzędzi informatycznych na potrzeby instytucji wdrażania RPO WM 2014-2020;
- Finansowanie lokalnego systemu informatycznego służącego wdrażaniu RPO WM 2014-2020;
- Wsparcie funkcjonowania komitetów, grup roboczych oraz innych ciał dialogu społecznego funkcjonujących na poziomie RPO WM 2014-2020;
- Wsparcie eksperckie i prawne na potrzeby wdrażania RPO WM 2014-2020;
- Zapewnienie monitoringu, ewaluacji i aktualizacji regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji⁴⁵, obejmujące:
  - proces przedsiębiorczego odkrywania, angażujący regionalne instytucje zarządzającą i pośredniczące, oraz zainteresowane podmioty takie, jak uniwersytety, inne instytucje szkolnictwa wyższego, przedsiębiorców, oraz partnerów społecznych; oraz
  - stopę zwrotu na inwestycji w zakresie strategii inteligentnych specjalizacji, obliczaną dla EFRR i EFS⁴⁶.

Środki pomocy technicznej nie będą wykorzystywane do budowy ani remontów budynków administracji publicznej.

Osiągnięcie celu 3 będzie polegało na stałym podnoszeniu kompetencji absorpcyjnych beneficjentów oraz wspieraniu projektów trudnych i kluczowych dla rozwoju województwa mazowieckiego. Oś PT przewiduje środki skierowane na działania obejmujące wspieranie beneficjentów w procesie przygotowania dokumentacji, weryfikacji przygotowanej dokumentacji oraz doradztwo przy poprawie zweryfikowanej dokumentacji itd., np. przy pomocy instrumentu Project pipeline. Ponadto przewiduje się w OP I dodatkowe wykorzystanie wsparcia ze środków PT w zakresie zwiększenia potencjału administracyjnego i kompetencji pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie osią pierwszą w odniesieniu do zarządzania cyklem rozwoju innowacji, w tym metodologii klasyfikowania i oceny gotowości technologii oraz oceną ryzyka związanego z realizacją projektów innowacyjnych. Wspieranie rozwoju potencjału beneficjentów będzie realizowane poprzez:

- Szkolenia specjalistyczne odpowiadające potrzebom beneficjentów i potencjalnych beneficjentów identyfikowanym na poziomie wdrażania poszczególnych projektów (np. rozliczanie projektów, zarządzanie projektami);
- Project pipeline.

Koszty operacyjne związane z koordynacją, zarządzaniem i wdrażaniem ZIT miasta st. Warszawy, zgodnie UP, będą współfinansowane ze środków Funduszu Spójności w ramach OP 2: Potencjał beneficjentów funduszy europejskich PO PT 2014-2020.

Zapewnienie informacji o możliwościach wsparcia z FE oraz ugruntowanie wiedzy na ich temat i wpływie na rozwój woj. mazowieckiego zapewnią działania zgodne ze Strategią Komunikacji RPO WM:

- Portale internetowe poświęcone wdrażaniu projektów w RPO WM 2014-2020;

⁴⁵ W zakresie wsparcia EFRR i EFS dla regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji.

⁴⁶ Stopa zwrotu powinna być obliczana począwszy od 2016 r. z zastosowaniem jednolitej metodologii.

- Działania informacyjne, promujące możliwości finansowania i realizowane strategie oraz przedstawiające osiągnięcia RPO WM 2014-2020, w tym promujące uruchomienie Programu;
- Działania informacyjne podejmowane na podstawie strategii komunikacji RPO WM, zgodnie z art. 116 Rozporządzenia PE i Rady nr 1303/2013 (np. informowanie o naborach, wybranych obszarach wsparcia właściwych dla RPO WM 20104-2020).

Alokacja wkładu UE dla OP XI zapewni osiągnięcie wymienionych powyżej rezultatów przypisanych do tej osi, co bezpośrednio przełoży się na wykonanie celów i rezultatów prognozowanych dla realizacji RPO WM 2014-2020, zaś działania te będą realizowane w zgodności z politykami horyzontalnymi UE, w szczególności z zasadą promowania równych szans, zapobiegania dyskryminacji oraz zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zestawienie głównych grup beneficjentów:

- Instytucja Zarządzająca RPO WM 2014-2020 wraz z Instytucją Certyfikującą (IC);
- instytucje pośredniczące (IP);
- inne podmioty, które zostaną delegowane do wykonywania czynności związanych z programowaniem i wdrażaniem RPO WM 2014-2020, w zakresie tych czynności (jeśli znajdzie zastosowanie).

Tryb naboru:

Z uwagi na specyfikę interwencji oraz beneficjentów określonych podmiotowo w programie, nabory na projekty w ramach osi będą odbywały się w trybie pozakonkurencyjnym, zgodnie z przyjętymi zasadami realizacji.

2.B.6.2 WSKAŹNIKI PRODUKTU, KTÓRE MAJĄ SIĘ PRZYCZYNIĆ DO OSIĄGNIĘCIA REZULTATÓW

Tabela 13: Wskaźniki Produktu

Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (2023) ⁴⁷			Źródło danych
			M	K	O	
PXI1	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI2	Liczba zakupionych urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowiska pracy	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI3	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	osoby	-	-	nd.	SL 2014
PXI4	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI5	Liczba utworzonych lub dostosowanych systemów informatycznych	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI6	Liczba użytkowników systemów informatycznych	osoby	-	-	nd.	SL 2014
PXI7	Liczba zorganizowanych spotkań, konferencji, seminariów	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI8	Liczba opracowanych ekspertyz	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI9	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	osoby	-	-	nd.	SL 2014
PXI10	Liczba projektów objętych wsparciem (Project pipeline)	szt.	-	-	nd.	Sprawozdawczość raz/rok

⁴⁷ Rozporządzenie ogólne nie nakłada obowiązku ustalania wartości docelowej dla wskaźników produktu w osiach pomocy technicznej.

PXI11	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego	szt.	-	-	nd.	SL 2014
PXI12	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.	-	-	nd.	SL 2014

2.B.7 KATEGORIE INTERWENCJI (w podziale na osie priorytetowe)

Tabele 14-16: Kategorie interwencji

Tabela 14: Wymiar I - Obszar interwencji		
Kategoria regionu: <i>Region lepiej rozwinięty</i>		
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (w EUR)
XI Pomoc techniczna	121	66 511 136
	122	799 915
	123	5 680 668

Tabela 15: Wymiar II - Forma finansowania		
Kategoria regionu: <i>Region lepiej rozwinięty</i>		
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (w EUR)
XI Pomoc techniczna	01	72 991 719

Tabela 16: Wymiar III - Typ obszaru realizacji		
Kategoria regionu: <i>Region lepiej rozwinięty</i>		
Oś Priorytetowa	Kod	Kwota (w EUR)
XI Pomoc techniczna	07	72 991 719

3 PLAN FINANSOWY PROGRAMU

3.1 ŚRODKI FINANSOWE Z POSZCZEGÓLNYCH FUNDUSZY ORAZ KWOTY NA REZERWĘ WYKONANIA

Tabela 17:

Fundusz	Kategoria regionu	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		łącznie	
		Podstawowa alokacja ⁴⁸	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania
EFRR	regiony lepiej rozwinięte	195 136 066	12 455 492	199 109 871	12 709 140	203 160 314	12 967 679	207 277 081	13 230 452	211 472 025	13 498 215	215 746 831	13 771 074	220 102 952	14 049 125	1 452 005 140	92 681 177
	łącznie	195 136 066	12 455 492	199 109 871	12 709 140	203 160 314	12 967 679	207 277 081	13 230 452	211 472 025	13 498 215	215 746 831	13 771 074	220 102 952	14 049 125	1 452 005 140	92 681 177
EFS	regiony lepiej rozwinięte	68 867 814	4 395 819	70 270 258	4 485 336	71 699 749	4 576 580	73 152 647	4 669 318	74 633 135	4 763 817	76 141 808	4 860 115	77 679 179	4 958 246	512 444 590	32 709 231
	łącznie	68 867 814	4 395 819	70 270 258	4 485 336	71 699 749	4 576 580	73 152 647	4 669 318	74 633 135	4 763 817	76 141 808	4 860 115	77 679 179	4 958 246	512 444 590	32 709 231
łącznie		264 003 880	16 851 311	269 380 129	17 194 476	274 860 063	17 544 259	280 429 728	17 899 770	286 105 160	18 262 032	291 888 639	18 631 189	297 782 131	19 007 371	1 964 449 730	125 390 408

⁴⁸ Łączna alokacja (wsparcie UE) po odjęciu rezerwy wykonania

3.2 ŁĄCZNE ŚRODKI FINANSOWE W PODZIALE NA FUNDUSZ ORAZ WSPÓŁFINANSOWANIE KRAJOWE (EUR)

Tabela 18a: Plan finansowy

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Podstawa kalkulacji wsparcia Unii (całkowite koszty kwalifikowalne lub publiczne koszty kwalifikowane)	Wsparcie Unii	Wkład krajowy	Szacunkowy podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem	Stopa dofinansowania	Dla celów informacyjnych Wkład EBI	Główna alokacja (całkowite finansowanie pomniejszone o rezerwę wykonania)		Rezerwa wykonania		Kwota rezerwy wykonania w stosunku do całkowitej kwoty wsparcia Unii
						Publiczne finansowanie krajowe	Prywatne finansowanie krajowe				Wsparcie Unii	Wkład krajowy	Wsparcie Unii	Wkład krajowy	
				(a)	(b)=(c)+(d)	(c)	(d)	(e)= (a)+(b)	(f) =(a)/(e)	(g)	(h)=(a)-(j)	(i)=(b)-(k)	(j)	(k)=(b)*((j)/(a))	(l)=(j)/(a)*100
I	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	278 217 130	69 554 283	13 910 857	55 643 426	347 771 413	0,80	0	261 524 103	65 381 026	16 693 027	4 173 257	6,00
II	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	153 599 843	38 399 961	26 879 973	11 519 988	191 999 804	0,80	0	144 383 853	36 095 963	9 215 990	2 303 998	6,00
III	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	196 343 025	49 085 756	4 908 576	44 177 180	245 428 781	0,80	0	184 562 443	46 140 611	11 780 582	2 945 145	6,00
IV	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	400 647 506	100 161 877	70 113 314	30 048 563	500 809 383	0,80	0	376 608 656	94 152 164	24 038 850	6 009 713	6,00
V	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	68 356 155	17 089 039	14 525 683	2 563 356	85 445 194	0,80	0	64 254 787	16 063 697	4 101 368	1 025 342	6,00
VI	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	136 411 947	34 102 987	13 641 195	20 461 792	170 514 934	0,80	0	128 227 230	32 056 808	8 184 717	2 046 179	6,00
VII	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	311 110 711	77 777 678	69 222 133	8 555 545	388 888 389	0,80	0	292 444 068	73 111 017	18 666 643	4 666 661	6,00
VIII	EFS	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	140 702 055	35 175 514	30 954 452	4 221 062	175 877 569	0,80	0	130 954 860	32 738 715	9 747 195	2 436 799	6,93
IX	EFS	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	172 908 433	43 227 109	23 774 910	19 452 199	216 135 542	0,80	0	160 930 128	40 232 533	11 978 305	2 994 576	6,93
X	EFS	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	158 551 614	39 637 904	29 728 428	9 909 476	198 189 518	0,80	0	147 567 883	36 891 971	10 983 731	2 745 933	6,93
XI	EFS	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	72 991 719	18 247 930	18 247 930	-	91 239 649	0,80	0	72 991 719	18 247 930	-	-	0,00
Razem	EFRR	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	1 544 686 317	386 171 581	213 201 731	172 969 850	1 930 857 898	0,80	0	1 452 005 140	363 001 286	92 681 177	23 170 295	6,00

Razem	EFS	Region lepiej rozwinięty	całkowite koszty kwalifikowalne	545 153 821	136 288 457	102 705 720	33 582 737	681 442 278	0,80	0	512 444 590	128 111 149	32 709 231	8 177 308	6,00
Razem	YEI	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Razem	FS	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
ŁĄCZNIE				2 089 840 138	522 460 038	315 907 451	206 552 587	2 612 300 176	0,80	0	1 964 449 730	491 112 435	125 390 408	31 347 603	6,00

Tabela 18c: Plan finansowy w podziale na osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionu i cele tematyczne

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Cel tematyczny	Wsparcie Unii	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
1	2	3	4	5	6	(7)=(5)+(6)
V	EFRR	Region lepiej rozwinięty	CT 5	11 906 029	3 220 352	15 126 383
			CT 6	56 450 126	15 268 681	71 718 811
SUMA				68 356 155	18 489 039	86 845 194

Tabela 19: Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu

Oś priorytetowa	Szacunkowa kwota wsparcia, która ma być wykorzystana na cele związane ze zmianami klimatu (w EUR)	Udział w całkowitej alokacji na program operacyjny (%)
III	8 650 071,60	0,41%
IV	309 302 209,40	14,80%
V	7 277 137,40	0,35%
VII	54 000 000,00	2,58%
VIII	33 198 551,00	1,59%
Razem	412 427 969,40	19,73%

4. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO

Mazowsze posiada duże dysproporcje przestrzenne w rozwoju społeczno-gospodarczym (PKB do średniej krajowej dla: Warszawy 301%, subregionu ostrołęcko-siedleckiego 76,1%). Warszawa jest centrum polityczno-gospodarczym kraju, a także węzłem komunikacyjnym o znaczeniu europejskim, w którym nawarstwiają się konflikty przestrzenne. Problemem regionu jest także słaba dostępność transportowa obszarów poza obszarem funkcjonalnym Warszawy oraz występujący na nich utrudniony dostęp do usług lub ich niska jakość.

Politykę terytorialną oparto na realizacji:

- Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla m.st. Warszawy i jej obszaru funkcjonalnego.

Zaproponowane w ZIT wsparcie pozwoli na wzmocnienie potencjałów rozwojowych i wzrost konkurencyjności obszaru, na którym będą one realizowane. Ponadto wpisują się one w założenia polityki regionalnej dla Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) bieguną wzrostu, przedstawionej w SRWM do 2030.

Uzupełnieniem podejścia terytorialnego będą:

- Wsparcie regionalnych OSI problemowych⁴⁹ poprzez regionalne inwestycje terytorialne (RIT) dla 5 subregionów (NTS 3): ciechanowskiego, płockiego, ostrołęckiego, siedleckiego i radomskiego poprzez preferencje lub konkursy dedykowane.
- Preferencje dla projektów partnerskich bez ograniczenia terytorialnego i tematycznego.
- Preferencje dla obszarów wiejskich, na które łącznie przeznaczone zostanie min. 11% alokacji Programu.

Zastosowanie wymienionych rozwiązań pozwoli na skoordynowanie działań, osiągnięcie celów i wskaźników przyjętych dla poszczególnych osi, a także na uzyskanie efektów synergii, co w rezultacie przełoży się na lepsze efekty podejmowanych działań, a tym samym poprawę spójności terytorialnej⁵⁰. Wszystkie podejmowane interwencje w ramach wyżej wskazanych mechanizmów będą wynikać z dokumentów strategicznych.

Wydatki na obszary wiejskie będą monitorowane i sprawozdawane w raportach rocznych z uwzględnieniem - zgodnie z zakresem i logiką interwencji programu - takich obszarów jak: 1) rozwój przedsiębiorczości i lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego, w tym reorientacji zawodowej rolników 2) rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna 3) infrastruktura wodno-kanalizacyjna i przeciwpowodziowa.

Wsparcie OSI problemowych poprzez RIT pozwoli na zwiększenie szans rozwojowych tych obszarów, m.in. poprzez zwiększenie ich dostępności komunikacyjnej lub dostępu na nich do usług. Zastosowany mechanizm umożliwi także przejście od rozproszonych do bardziej selektywnych inwestycji skoordynowanych w ramach środków Programu. Podstawą realizacji działań będą plany inwestycyjne dla subregionów objętych OSI problemowymi zawierające listy przedsięwzięć. Jako liderzy OSI zostaną wskazane miasta regionalne i subregionalne.

Projekty partnerskie włączą lokalne społeczności, w tym LGD w inicjatywy stymulujące rozwój społeczno-gospodarczy, w sposób komplementarny z zapisami lokalnych dokumentów strategicznych oraz wzmocnią rolę i współodpowiedzialność za procesy rozwojowe obywateli reprezentowanych przez środowisko organizacji społecznych.

⁴⁹ OSI problemowe wyznaczone w SRWM: ostrołęcko-siedlecki, płocko-ciechanowski, radomski

⁵⁰ Spójność terytorialna - „ogólny cel (w makroskali) poszczególnych polityk, zachęcający je do wspierania zintegrowanego rozwoju przestrzennego regionu” ESPON (2013), Territorial Monitoring for the Baltic Sea Region. Draft Final Report | Version 30/06/2013. Part B. Scientific Platform and Tools Project 2013/3/9.

4.1.ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ (w stosownych przypadkach)

W ramach RPO WM 2014-2020 nie będzie zastosowany instrument RLKS w formule bezpośredniej. W ramach programu planuje się wsparcie Lokalnych Grup Działania (LGD) jako potencjalnych beneficjentów. Interwencja RPO WM 2014-2020 będzie stanowiła uzupełnienie wsparcia EFRROW i EFMR na terytorium danej LGD i będzie realizowana w oparciu o Lokalną Strategię Rozwoju. Koszty przygotowawcze, bieżące oraz koszty animacji LGD nie będą wspierane środkami EFS w ramach RPO WM 2014-2020.

4.2.ZINTEGROWANE DZIAŁANIA NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH (w stosownych przypadkach)

Funkcjonowanie ZIT WOF na Mazowszu opiera się na zinstytucjonalizowanej partnerskiej współpracy gmin, położonych w WOF wyznaczonym zgodnie z metodologią MIR poszerzonym o dodatkowe wskaźniki jakościowe. Obszar ten zawiera się w zidentyfikowanym w SRWM OSI będącym biegunem wzrostu.

W skład WOF wchodzi 40 JST, które podpisały porozumienie o współpracy w zakresie realizacji ZIT: Miasto stołeczne Warszawa, a także gminy: Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobyłka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejówek, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

Dokumentem warunkującym uczestnictwo Partnerstwa ZIT w procesie zarządzania i realizacji Programem, jest Strategia ZIT WOF. Dokument ten zawiera m.in. spójny zestaw powiązanych ze sobą działań, a także zasady wyboru projektów dla ZIT, stanowiące podstawę do opracowania szczegółowych kryteriów wyboru projektów ustanawianych przez KM RPO WM.

Celem głównym Strategii ZIT WOF jest: *Rozwój i wykorzystanie potencjałów ZIT WOF poprzez integrację obszaru i budowanie jego przewag konkurencyjnych.*

Strategię ZIT WOF skoncentrowano na osiągnięciu trzech celów:

- Zwiększenie dostępności usług publicznych;
- Rozwój sieci powiązań gospodarczych;
- Poprawa jakości przestrzeni.

Wdrożenia przedsięwzięć zintegrowanych pozwoli na zwiększenie skuteczności prowadzonej polityki rozwoju, w tym podniesienie konkurencyjności województwa oraz poprawę jakości życia jego mieszkańców.

Na finansowanie ZIT zostanie wydzielona kwota w wysokości min. 167,1 mln euro (7,99% środków RPO WM 2014-2020).

Projekty w ramach ZIT mogą być realizowane w formule konkursowej i pozakonkursowej.

Projekty umocowane w Strategii ZIT WOF zostaną skoncentrowane w ramach PI: 2c, 3a, 3b, 4e, 8iv, 10i, 10iv. Dopuszcza się ewentualne zmiany w przypadku modyfikacji Strategii ZIT WOF.

Ponadto projekty komplementarne wynikające ze Strategii ZIT WOF uzyskują preferencje podczas starania się o środki z PO IŚ 2014-2020.

Zakres powierzenia władzom miejskim zadań związanych z realizacją programu w ramach ZIT określa pisemne porozumienie pomiędzy władzami miejskimi i IZ RPO. Zgodnie z art. 123 ust. 6 rozporządzenia 1303/2013 władze miejskie realizują zadania związane przynajmniej z wyborem projektów do dofinansowania. Minimalny zakres powierzenia zadań oznacza, że władze miejskie przedkładają IZ RPO listy projektów wyłonionych w konkursie bądź – w przypadku trybu pozakonkursowego – zidentyfikowanych w ramach Strategii ZIT, spriorytetyzowanych w oparciu o kryteria zatwierdzone przez KM dotyczące stopnia zgodności z celami strategii ZIT. IZ RPO dokonuje ostatecznego sprawdzenia kwalifikowalności projektów do dofinansowania, zgodnie z art. 7 ust. 5 rozporządzenia 1301/2013, chyba że porozumienie przewiduje inaczej. Techniczna organizacja naboru i pełna ocena projektów pod względem formalnym i merytorycznym może być dokonywana przez władze miejskie lub IZ RPO, z udziałem w stosownych przypadkach ekspertów zewnętrznych, zgodnie z postanowieniami porozumienia.

Tabela 20 - Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich – szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i EFS

Fundusz	Wsparcie z EFRR i EFS (wartości szacunkowe) EUR	Udział całkowitej alokacji z funduszu w programie
EFRR ogółem	142 057 011	9,20%
EFS ogółem	25 021 695	4,59%
EFRR + EFS	167 078 706	7,99%

4.3. ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE (ZIT)

W RPO WM 2014-2020 nie przewidziano realizacji ZIT dla obszarów innych niż zintegrowane przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w rozumieniu art. 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1301/2013.

Tabela 21 - Szacunkowa alokacja finansowa na ZIT inne niż wymienione w pkt 4.2 (kwota łączna)

Oś priorytetowa	Fundusz	Szacunkowa alokacja finansowa (wsparcie Unii) (w EUR)
Nie dotyczy		

4.4. ROZWIĄZANA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘWZIĘĆ MIĘDZYREGIONALNYCH I TRANSNARODOWYCH W RAMACH DANEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO, Z UDZIAŁEM BENEFICJENTÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W CO NAJMNIEJ JEDNYM INNYM PAŃSTWIE CZŁONKOWSKIM (w stosownych przypadkach)

W RPO WM 2014-2020 istnieje możliwość realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych z udziałem partnerów z innych państw członkowskich.

4.5. WKŁAD PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH PROGRAMU W ODNIESIENIU DO STRATEGII MAKROREGIONALNYCH I STRATEGII MORSKICH, Z ZASTRZEŻENIEM POTRZEB OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM ZIDENTYFIKOWANYCH PRZEZ PAŃSTWO CZŁONKOWSKIE

Województwo mazowieckie aktywnie uczestniczy w procesie wdrażania Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB). Pomędzy SUE RMB a RPO WM 2014-2020 występuje komplementarność tzn. poszczególne osie priorytetowe Programu są zgodne z celami ogólnymi SUE RMB, tj.: ocalenie morza, rozwój połączeń w regionie i zwiększenie dobrobytu.

Jednak wkład RPO WM 2014-2020 w realizację celów SUE RMB jest różny i zależy od danej Osi priorytetowej. Nie wszystkie interwencje programu wpisują się ogólnie w realizację SUE RMB.

Tabela (załącznik nr 2) prezentuje potencjał RPO WM 2014-2020 w zakresie realizacji SUE RMB. Zaznaczono w niej obszary, w których jest ogólna zgodność kierunków interwencji z obszarami priorytetowymi Strategii, co oznacza pośredni wpływ Programu na jej realizację w tych obszarach. Szczególna zbieżność z interwencjami RPO WM 2014-2020 występuje w ramach celu SUE RMB „Wzrost dobrobytu”. Istnieje powiązanie wielu obszarów priorytetowych tego celu (w największym stopniu obszarów: innowacje, zdrowie, turystyka, edukacja) z ośmioma OP RPO WM 2014 -2020.

Istotna z punktu widzenia SUE RMB będzie interwencja w ramach V OP *Gospodarka przyjazna środowisku*, obejmująca m.in. PI 6a (Cel - Ochrona morza, obszar priorytetowy Nutri) czy PI 6c (Cel Wzrost dobrobytu, obszar priorytetowy Kultura). W tych obszarach Polska pełni funkcję współkoordynatora obszaru priorytetowego.

Program zapewni też komplementarność z SUE RMB wskazaną w obszarze priorytetowym Innowacje, poprzez realizację np. PI 3b, a także m.in. PI 1a czy PI 1b.

Wkład RPO WM 2014-2020 dotyczący współpracy z partnerami zagranicznymi (w tym z regionu Morza Bałtyckiego w obszarach objętych Strategią) może mieć miejsce podczas realizacji m.in. PI 3a lub PI 3b. Interwencje te są tematycznie i logicznie związane z celami Strategii.

Koncentracja interwencji w OP IV *Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach* istotnie przyczyni się do realizacji PI 4c (Cel - Poprawa połączeń w regionie, obszar priorytetowy Energia).

Bezpośredni wpływ na realizację SUE RMB będą miały interwencje zarówno wpisujące się w zakres działań w ramach poszczególnych obszarów priorytetowych (np. inicjatywy o statusie projektów flagowych), jak również projekty mające zakres oddziaływania obejmujący inne państwa z basenu Morza Bałtyckiego, czy projekty o charakterze międzynarodowym, uwzględniające partnerów zagranicznych.

Analiza wpływu Programu na realizację celów SUE RMB będzie przedmiotem badania ewaluacyjnego wykonanego w trakcie okresu programowania, co pozwoli ocenić, na ile interwencje funduszy europejskich są adekwatnym instrumentem wdrażania założeń SUE RMB oraz osiągania przyjętych dla niej wskaźników. Interwencja w ramach RPO WM 2014-2020 będzie stanowiła niezaprzeczalny wkład w osiągnięcie globalnych celów SUE RMB. Wkład Programu w realizację SUE RMB zostanie uwzględniony poprzez działania dotyczące większości wspieranych z UE dziedzin, tj. m.in.: badań i rozwoju, transferu technologii i innowacji, zmian klimatycznych i ochrony środowiska naturalnego, kultury, transportu, budowania kapitału ludzkiego i społecznego oraz rynku pracy.

ROZDZIAŁ 5 – SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

5.1 OBSZARY GEOGRAFICZNE NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTE UBÓSTWEM/ GRUPY DOCELOWE NAJBARDZIEJ ZAGROŻONE DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Na zjawisko ubóstwa składa się wielu czynników, wśród których dominuje czynnik społeczno-ekonomiczny, powiązany z dochodami. Ubóstwo w różnym stopniu dotyka poszczególnych grup społecznych. Społeczna mapa zagrożenia ubóstwem nie zmienia się w ostatnich latach w istotny sposób, co potwierdzają także dane za 2013 r.⁵¹

Ubóstwo skrajne w Polsce (poniżej poziomu minimum egzystencji) dotyczy 7,4% (na Mazowszu 5,7%). Najczęściej są nimi zagrożone gosp. domowe z osobami bezrobotnymi (z 1 osobą stopa ubóstwa wyniosła 14%; z dwoma – 33%). Poziom ubóstwa zależy od źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji są osoby utrzymujące się z tzw. innych niezarobkowych źródeł dochodów (ok. 22%). Wyższa niż przeciętna stopa ubóstwa dotyczy rolników i osób utrzymujących się głównie z rent (13%) oraz osób pracujących na stanowiskach robotniczych (10%). Duży wpływ na poziom ubóstwa ma wykształcenie (17%, kiedy głowa rodziny ma najwyższe gimnazjalne wykształcenie). Grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem stanowią rodziny wielodzietne (10% w małżeństwach z 3 oraz 23% z 4 i większą liczbą dzieci). Częściej ubóstwem zagrożone są dzieci i młodzież (10%), osoby w gospodarstwach domowych z co najmniej 1 osobą niepełnosprawną (11%), mieszkańcy wsi (11,6%). Potrzeby określonych grup docelowych zagrożonych ubóstwem będą ukierunkowywały wsparcie w RPO WM 2014-2020.

Problem ubóstwa ma także wymiar terytorialny. GUS i Bank Światowy przeprowadziły analizę zróżnicowania ubóstwa dla 66 podregionów Polski⁵². Najwyższy odsetek ubogich (min. 29%)⁵³ jest w 3 podregionach województwa lubelskiego i 1 świętokrzyskiego. Województwo mazowieckie należy do 4 o najniższym poziomie ubóstwa (14%), a Warszawa (6,2%) jest jednym z 5 podregionów o najniższym poziomie ubóstwa (poniżej 9%). Średnia dla 66 podregionów to 18,4 %. Dane dotyczące podregionów Mazowsza (warszawski zachodni /10,8%/ , warszawski wschodni /12,8%/ , ciechanowsko-płocki /18,2%/ , ostrołęcko-siedlecki /21,1%/ , radomski /23,5%/) wskazują na znaczące zróżnicowanie ubóstwa w regionie.

Liczba osób z niepełnosprawnościami będzie miała znaczący wpływ na zakres interwencji na rzecz walki z ubóstwem. W 2011 r. osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 9,8% ludności województwa (11,3% w 2002 r.), tj. 515,7 tys. osób. Inne istotne zjawisko wpływające na interwencję w zakresie rynku pracy, rozwoju usług opiekuńczych i placówek dziennego pobytu, usług opieki zdrowotnej, to odnotowane i prognozowane zjawisko wzrostu udziału w populacji Mazowsza osób starszych (65+). W latach 2010, 2015, 2020, 2025, 2030 i 2035 będą one stanowiły odpowiednio 13,9%, 14,6%, 16,6%, 19,1%, 20,9%, 22,5% populacji⁵⁴. Wyznaczanie obszarów najbardziej dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, tzw. obszarów deficytowych, a tym samym wymagających intensywniejszego wsparcia finansowego i organizacyjnego w ramach Programu, w osiach dotyczących rynku pracy, włączenia społecznego i edukacji, opierać się będzie na wskaźnikach społeczno – gospodarczych. Ich dobór wynika ze struktury instytucjonalnej wymienionych dziedzin polityki społeczno-gospodarczej, z potrzeby dostosowania niektórych mierników do wskaźników krajowych, czy unijnych. Wskaźniki do określania obszarów deficytowych pochodzić będą ze statystyki publicznej i resortowej. Poza tym będą opracowywane na podstawie danych instytucji Samorządu Województwa

⁵¹ Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2013 r. (na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych), GUS, 30 maja 2014 r., s. 3-8

⁵² Mapy ubóstwa na poziomie podregionów w Polsce z wykorzystaniem estymacji pośredniej, GUS, Warszawa, lipiec 2014 r.

⁵³ Jeden z podwskaźników, które są uwzględnione w Strategii Europa 2020.

⁵⁴ Na podstawie Prognoza ludności na lata 2008-2035, GUS 2009, s. 229

Mazowieckiego (WUP, MCPS), Instytucji Wdrażających (IW) Programu, czy jednostek organizacyjnych UMWM.

Rozwój rynku pracy (CT 8)

Ze względu na kompetencje JST w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, obszary deficytowe w CT 8 to powiaty. Punktem odniesienia dla koncentracji terytorialnej będą poniższe wskaźniki:

- stopa bezrobocia rejestrowanego;
- efektywność zatrudnieniowa;
- jednostki nowo zarejestrowane wg REGON na 10 tys. ludności;
- obciążenie demograficzne (osoby w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym);
- udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych;
- udział osób w wieku powyżej 30 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Wyznaczanie obszarów deficytowych w CT 8 będzie zadaniem powierzonym WUP.

Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem (CT 9)

Ze względu na kompetencje JST w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem, obszary deficytowe w CT 9 to gminy. Punktem odniesienia dla koncentracji terytorialnej będzie zbiorczy wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, składający się z trzech podwskaźników:

- zagrożenia ubóstwem;
- pogłębionej deprivacji materialnej;
- niskiej intensywności pracy.

Wymienione wskaźniki są zgodne ze wskaźnikami Strategii Europa 2020 oraz KPPU 2020, co zapewni precyzyjne określanie realizacji celu w postaci obniżenia wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wyznaczanie obszarów deficytowych w CT 9 będzie realizowane przez MCPS.

Edukacja dla rozwoju regionu (CT 10)

W CT 10 obszary deficytowe, o niewystarczającym poziomie udziału dzieci w edukacji przedszkolnej, będą wyznaczone dla typu operacji *upowszechnianie i wsparcie edukacji przedszkolnej* (PI 10i), na podstawie wskaźnika mierzonego na poziomie gminy:

- odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną⁵⁵.

Pozostałe działania w PI 10i, działania w PI 10iii i w PI 10iv będą miały charakter uniwersalny, bez ukierunkowywania na określone obszary. Ze względu na wymagania rynku pracy i potrzebę horyzontalnego prowadzenia działań, wsparcie będzie kierowane na wskazane zagadnienia.

Wyznaczanie obszarów deficytowych w zakresie edukacji przedszkolnej będzie powierzone departamentowi UM WM właściwemu w zakresie edukacji lub IW dla CT 10 w RPO WM.

Poza wymienionymi dla każdego CT wskaźnikami, do określania obszarów deficytowych będą mogły być wykorzystane dodatkowe informacje i wskaźniki ze statystyki publicznej, resortowej i/lub dane opracowywane przez wymienione przy CT 8, 9 i 10 jednostki, którym będzie powierzone zadanie opracowania koncepcji wyznaczania obszarów deficytowych oraz przedstawianie propozycji alokacji środków finansowych dla tych obszarów. Propozycje te, będą przedkładane do akceptacji Zarządowi Województwa Mazowieckiego i KM.

---

⁵⁵ Od 01.09.2016 r. obowiązkiem przedszkolnym objęte zostały dzieci 6-letnie, wszystkie dzieci 4- i 5-letnie powinny mieć zapewnione miejsce realizacji wychowania przedszkolnego. Natomiast dzieci 3-letnie od dnia 01.09.2017 r. powinny mieć zapewnione miejsce przedszkolne.

IZ zakłada, że mechanizmem przeciwdziałającym negatywnym trendom rozwojowym na obszarach deficytowych będzie zwiększona alokacja. Szczegółowy opis tego mechanizmu będzie opisany w SZOOP.

5.2 STRATEGIA SŁUŻĄCA ZASPOKOJENIU SZCZEGÓLNYCH POTRZEB OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH/ GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WKŁAD ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA [SEKCJA 5.2]

Ze względu na złożoność zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego, szansą uzyskania efektów w zakresie działań na rzecz zmniejszenia tego problemu są prowadzone równoległe, komplementarne działania:

- kompleksowe, zindywidualizowane wsparcie osób ubogich, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym ukierunkowane na aktywizację zawodową;
- działania o charakterze profilaktycznym, zapobiegające powstawaniu ubóstwu (profilaktyka zdrowotna, wspieranie rodzin, edukacja, kształcenie dorosłych);
- tworzenie miejsc pracy dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- stosowanie klauzul społecznych w ramach odpowiednich priorytetów inwestycyjnych.

Wielopłaszczyznowość problemu walki z wykluczeniem społecznym i ubóstwem podkreśla *Strategia Europa 2020* oraz UP.

Działania związane ze wsparciem osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym będą realizowane w RPO WM 2014-2020 w następujących osiach priorytetowych:

- VI OP *Jakość życia* (działania powiązane z działaniami w IX Osi)
- VIII OP *Rozwój rynku pracy*
- IX OP *Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem*
- X OP *Edukacja dla rozwoju regionu*.

W Programie będą podejmowane działania na rzecz poprawy sytuacji społecznej i gospodarczej na obszarach szczególnie dotkniętych wykluczeniem społecznym i ubóstwem w ramach EFS, wspierane działaniami realizowanymi z EFRR. Obszary te będą traktowane priorytetowo w zakresie wsparcia finansowego i organizacyjnego, co powinno przynieść efekt w postaci obniżenia na Mazowszu wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

W VIII OP realizowane będą kompleksowe przedsięwzięcia na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, a także działania skierowane do osób zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej. Istotne będzie także wsparcie działań umożliwiających powrót lub wejścia na rynek pracy osobom, które ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych, znajdują się poza rynkiem pracy. Rezultatem wymienionych działań będzie zwiększenie zatrudnienia. Ten sam rezultat będzie uzyskany przez realizowanie działań w zakresie zwiększenia liczby i miejsc pracy w sektorze MŚP poprzez pomoc ukierunkowana na podejmowanie własnej działalności gospodarczej.

Istnieje bezpośredni związek między działaniami na rzecz zwiększenia dostępności do zatrudnienia i zwiększenia wskaźnika zatrudnienia, a ograniczeniem skali ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym, dlatego działania dotyczące wyrównania deficytów w tym zakresie są szczególnie istotne. Także interwencja w IX OP ukierunkowana będzie w dużym stopniu na aktywizację zawodową i społeczną osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym w PI 9i i PI 9v. Będzie jednak skierowana do osób bardziej oddalonych od rynku pracy. Oznacza to niższe niż w OP VIII rezultaty mierzone wskaźnikiem zatrudnialności. W IX Osi przewidziano także działania profilaktyczne, przeciwdziałające ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, co także przekłada się na rezultat OP. Dodatkowo realizowane będą działania na rzecz zwiększenia dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych. Mają one także charakter prozatrudnieniowy – tworzą miejsca pracy w usługach społecznych, a także umożliwiają podjęcie pracy osobom dotychczas opiekującym się osobami zależnymi.

Działania w OP X wspierają interwencje w zakresie rynku pracy i włączenia społecznego. Ukierunkowanie edukacji na dostosowanie do potrzeb rynku pracy oraz zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej stanowi podstawę do aktywności zawodowej.

Zakłada się, że przeciwdziałanie problemom na obszarach deficytowych i podjęcie odpowiednich działań zwiększy spójność regionu i umożliwi także w ten sposób dalszy jego rozwój.

Tabela 22 - Przedsięwzięcia mające na celu zaspokojenie szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem

Grupa docelowa/ Obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć stanowiących część zintegrowanego podejścia	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet Inwestycyjny
Obszary deficytowe w zakresie dostępu do usług opieki zdrowotnej	Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb regionu oraz ze zidentyfikowanych obszarów deficytów na poziomie krajowym.	VI	EFRR	Region lepiej rozwinięty	9a
Obszary zdegradowane	Rozwój infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczej. Odnowa tkanki mieszkaniowej, w zakresie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, jako element szerszego działania rewitalizacyjnego.	VI	EFRR	Region lepiej rozwinięty	9b
Obszary o wysokiej stopie bezrobocia	Pakiet narzędzi na rzecz zwiększenia stopnia wykorzystania rezerw regionalnego rynku pracy, obejmujący: diagnozowanie indywidualnej sytuacji uczestników projektów i pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, podnoszenie lub zmiana kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy, pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego, wspieranie samozatrudnienia i powstawania nowych miejsc pracy, wspieranie mobilności, w tym na poziomie międzynarodowym w ramach sieci EURES.	VIII	EFS	Region lepiej rozwinięty	8i
Obszary o wysokiej stopie bezrobocia	Zwiększenie dostępności do opieki nad dziećmi do lat 3 oraz wspieranie powstawania nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.	VIII	EFS	Region lepiej rozwinięty	8iv
Obszary o wysokim wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Integracja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową. Wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami z niepełnosprawnościami oraz rodzin z innymi osobami zależnymi i rodziców samotnie wychowujących dzieci.	IX	EFS	Region lepiej rozwinięty	9i

Obszary o wysokim wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Rozwój dziennych form wsparcia, usług środowiskowych, usług społecznych dla osób zależnych. Pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, obejmujące wsparcie systemu pieczy zastępczej. Wdrażanie programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych. Wdrażanie programów wczesnego wykrywania i profilaktyki cukrzycy.	IX	EFS	Region lepiej rozwinięty	9iv
Obszary o wysokim wskaźniku zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Świadczenie usług wspierających rozwój ekonomii społecznej.	IX	EFS	Region lepiej rozwinięty	9v
Obszary o niskim odsetku dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	Upowszechnianie i wsparcie edukacji przedszkolnej;	X	EFS	Region lepiej rozwinięty	10i

6. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW DOTKNIĘTYCH POWAŻNYMI I TRWALE NIEKORZYSTNYMI WARUNKAMI NATURALNYMI LUB DEMOGRAFICZNYMI

Nie dotyczy – Województwo Mazowieckie nie należy do regionów, o których mowa w art. 174 TEFU.

7. INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW

7.1. ODPOWIEDNIE INSTYTUCJE I PODMIOTY

Tabela 23 - Odpowiednie instytucje i podmioty

Instytucja	Nazwa instytucji	Kierownik instytucji
Instytucja Zarządzająca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	Marszałek Województwa
Instytucja Certyfikująca	Zarząd Województwa Mazowieckiego	Marszałek Województwa
Instytucja Audytowa	Ministerstwo Finansów Departament Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej	Minister właściwy ds. finansów publicznych
Instytucja Płatnicza	Ministerstwo Finansów Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych

7.2. ZAANGAŻOWANIE WŁAŚCIWYCH PARTNERÓW

7.2.1. PRZEDSIĘWZIĘCIA PODJĘTE W CELU ZAANGAŻOWANIA WŁAŚCIWYCH PARTNERÓW W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU OPERACYJNEGO ORAZ ROLA TYCH PARTNERÓW WE WDRAŻANIU, MONITOROWANIU I EWALUACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO

Z przepisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.), ZWM pełni rolę IZ, na którą scedowano opracowanie RPO WM 2014-2020. Zgodnie z przyjętym modelem programowania dla nowej perspektywy finansowej UE w województwie mazowieckim, zostały powołane trzy Zespoły zadaniowe (redakcyjno-programowy⁵⁶, ds. Aktualizacji Strategii⁵⁷ (...), ds. rekomendacji⁵⁸), których zadaniem jest zaangażowanie/włączenie podmiotów społeczno-gospodarczych w działania na rzecz rozwoju regionu i powiązanie programu z dokumentami strategicznymi (m.in. z SRWM) oraz wykorzystanie doświadczeń z realizacji projektów w perspektywie finansowej 2007-2013.

Z uwagi na fakt, iż zasada partnerstwa stanowi jedną z fundamentalnych zasad programowania 2014-2020, Samorząd Województwa Mazowieckiego dokłada wszelkich starań, aby aktywne uczestnictwo partnerów społeczno-gospodarczych w przedmiotowym procesie było rzeczywiste na wszystkich etapach prac nad RPO WM 2014-2020. Zasada partnerstwa podczas programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji Programu będzie realizowana w oparciu o art. 5 rozporządzenia nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r., zapisy UP, Europejski kodeks postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz o wytyczne horyzontalne ministra właściwego ds. infrastruktury i rozwoju przygotowane we współpracy z partnerami. Instytucją koordynującą prace nad przygotowaniem Programu jest Departament Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie (UMWM).

⁵⁶Zespół redakcyjno-programowy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020.

⁵⁷Zespół do spraw Aktualizacji i Monitorowania Realizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego oraz koordynacji prac nad przygotowaniem oraz wdrożeniem dokumentów programowych Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020.

⁵⁸Zespół do spraw opracowania rekomendacji do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020.

W związku z powyższym przyjęto trzyetapowe podejście do prac nad RPO WM 2014-2020:

- I etap - konsultacje społeczne Założeń RPO WM 2014-2020;
- II etap – partycypacja społeczno-gospodarcza przy współtworzeniu projektu RPO WM 2014-2020;
- III etap - konsultacje społeczne projektu RPO WM 2014-2020.

I Etap prac - Założenia do RPO WM na lata 2014-2020 – konsultacje społeczne

Przygotowanie projektu RPO WM 2014-2020 poprzedziło opracowanie Założeń do RPO WM 2014-2020, które zostały sporządzone w celu wyznaczenia obszarów wsparcia dla dwufundusowego Programu. Prace nad przedmiotowym dokumentem toczyły się od **września 2012 r.** w ramach licznych spotkań ww. Zespołów zadaniowych i ostatecznie zostały przyjęte przez ZWM Uchwałą nr 2447/212/12 w dniu **27 listopada 2012 r.**, a następnie poddane zostały procesowi konsultacji społecznych, które odbyły się w terminie: **3-21 grudnia 2012 r.**

Komunikaty o konsultacjach oraz informacje o dokumencie dystrybuowano z wykorzystaniem stron internetowych Urzędu, w tym strony BIP oraz funkcjonujących na terenie województwa mazowieckiego Regionalnych Ośrodków EFS. Ponadto, wykorzystano także tradycyjną drogę korespondencyjną oraz zorganizowano spotkania informacyjne, które miały na celu przedstawienie założeń oraz wymianę uwag dot. przedmiotowego dokumentu. Uruchomiono również aplikację umożliwiającą zgłoszenie propozycji projektów strategicznych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 – Mazowiecki Bank Projektów.

Wszystkie przyjęte uwagi i komentarze stanowiły bardzo cenne zaplecze analityczne. Zgłoszone uwagi nie zostały wprowadzone do Założeń RPO WM 2014-2020, lecz w przypadku uzasadnienia merytorycznego zostały one uwzględnione we Wstępnym Projekcie RPO WM 2014-2020. Wnioski ze współpracy oraz jej szczegółowy przebieg, zostały przedstawione w formie Raportu z konsultacji społecznych.

II Etap - Wstępny Projekt RPO WM na lata 2014-2020 (WP RPO WM 2014-2020)- partycypacja społeczno-gospodarcza

Ww. dokument został opracowany pod koniec **grudnia 2012 r.** i stanowił pierwszą wersję projektu RPO WM 2014-2020. Powstał przy udziale Zespołów zadaniowych, w oparciu o Założenia do RPO WM na lata 2014-2020 oraz uwagi zgłoszone w procesie konsultacji społecznych, a także w bezpośredniej współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi. Sprecyzowano wstępne obszary wsparcia w ramach celów tematycznych, zweryfikowano zgodność przedstawionych w dokumencie zapisów z dokumentami strategicznymi, opracowano zarys diagnozy społeczno-gospodarczej oraz analizę SWOT. Wszystkie przyjęte uwagi i komentarze stanowiły bardzo cenne zaplecze analityczne. WP RPO WM 2014-2020 został przyjęty przez ZWM w dniu **8 stycznia 2013 r.**, a następnie przekazany do zaopiniowania MIR.

Następnie w oparciu o zasadę partnerstwa ZWM w dniu **26 lutego 2013 r.**, przyjął *Metodykę włączania partnerów społeczno-gospodarczych w prace nad RPO WM 2014-2020*, która stanowi podstawę współpracy z podmiotami zewnętrznymi w całym okresie programowania (wypracowany system organizacyjny został szczegółowo przedstawiony poniżej). W oparciu o przedmiotowy dokument, w dniu **28 marca 2013 r.** odbyło się spotkanie inicjujące cykl prac podzespołów tematycznych ds. współtworzenia projektu RPO WM 2014-2020.

Przedmiotowa współpraca odbywała się zgodnie z przyjętym harmonogramem prac. Efektem współpracy z partnerami społeczno-gospodarczymi było przeprowadzenie analizy zapisów Programu, w odniesieniu do diagnozy społeczno-gospodarczej, celów szczegółowych, określenie ram zaproponowanego wsparcia w kontekście uwarunkowań wskazanych w dokumentach programowych UE oraz krajowych, w celu jak najefektywniejszego, odpowiadającego potrzebom społeczno-gospodarczym ukierunkowania RPO WM 2014-2020. Główny nacisk w zakresie przedmiotowej współpracy położono na analizę obszarów interwencji, systemu wskaźników, priorytetyzację działań w

ramach poszczególnych osi oraz wymiar terytorialny. Poruszone zostały również kwestie pomocy publicznej, instrumentów finansowych oraz polityk horyzontalnych. Szerokie zainteresowanie partnerów wzbudzały kwestie z zakresu rozszerzenia podejścia terytorialnego o ideę projektów partnerskich. Przedmiotowe uzgodnienia dokonywały się w formie bezpośrednich spotkań lub drogą mailową. W celu jak najszerszej komunikacji z partnerami na stronie internetowej www.rpo.mazovia.pl utworzono podstronę poświęconą nowej perspektywie finansowej, na której znajdują się informacje dotyczące przygotowań Programu oraz ogólne informacje na temat nowej perspektywy finansowej UE.

W ww. współpracy opracowano projekt RPO WM 2014-2020 (wersja 1.1). Dokument został zaprezentowany w **czzerwcu 2013 r.**, w ramach zorganizowanego cyklu spotkań konsultacyjnych, w największych miastach subregionów (Ciechanów, Ostrołęka, Płock, Radom, Siedlce, Warszawa). Podczas spotkań omawiano obszary interwencji oraz przedstawiono ścieżkę prac nad RPO WM 2014-2020. W warsztatach udział wzięli przedstawiciele JST, organizacji pozarządowych, podmiotów społeczno-gospodarczych oraz mieszkańcy subregionu. Przedmiotowe spotkania posłużyły zaktywizowaniu szerokiego grona słuchaczy do współpracy na rzecz Programu.

W październiku 2013 r. we wszystkich ośrodkach subregionalnych województwa zorganizowano spotkania z przedstawicielami władz, organów i instytucji oraz środowisk lokalnych na temat przyszłych priorytetów rozwoju Mazowsza. Jednym z głównych tematów rozmów były instrumenty wymiaru terytorialnego – ZIT i mechanizm RIT. Podczas konferencji została omówiona m.in.: koncepcja i mechanizm działania, rola partnerstwa oraz miast liderów, finansowanie oraz przykładowe interwencje realizowane w ramach RIT.

W listopadzie 2013 r. rozpoczęły się konsultacje społeczne, w sprawie Prognozy oddziaływania na środowisko. W ramach konsultacji społecznych zostały zorganizowane spotkania ze środowiskami i instytucjami społecznymi oraz ekologicznymi. Przedmiotowe konsultacje miały znaczny wpływ na konstrukcję Programu, w szczególności w ramach OP III, IV i V.

W grudniu 2013 r. zorganizowana została druga tura spotkań w ramach czterech podzespołów tematycznych Zespołu redakcyjno-programowego. Temat rozmów stanowiła koncentracja tematyczna oraz finansowa projektu RPO WM 2014-2020. Dokonane zmiany pozwoliły na ukierunkowanie znacznej wysokości środków na obszary szczególnie problemowe, bądź istotne dla dalszego rozwoju Mazowsza.

W lutym/marcu 2014 r. we wszystkich ośrodkach subregionalnych województwa oraz w Warszawie, zorganizowano kolejny cykl konferencji z członkami i przedstawicielami ZIT oraz RIT. Podczas konferencji został omówiony m.in.: postęp prac związany z wyborem inwestycji realizowanych w ramach ZIT i RIT.

III Etap – projekt RPO WM 2014-2020 (wersja 1.2) – konsultacje społeczne

W dniu 28 stycznia 2014 r., ZWM podjął uchwałę o przyjęciu projektu Programu (wersja 1.2) i przeprowadzeniu konsultacji społecznych, które odbyły się w dniach **29 stycznia – 5 marca br.** Komunikaty o konsultacjach oraz informacje o dokumencie dystrybuowano z wykorzystaniem stron internetowych Urzędu, w tym strony BIP oraz dziennika informacyjnego o zasięgu krajowym. Ponadto zorganizowano konferencje uzgadniające, które miały na celu przedstawienie założeń oraz wymianę uwag do Programu. Propozycje zmian przedłożone w formularzach dotyczyły przede wszystkim inwestycji w wymiarze terytorialnym, rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, korekt zapisów części diagnostycznej, obszaru interwencji w poszczególnych priorytetach inwestycyjnych, czy rozszerzenia listy potencjalnych beneficjentów. Wnioski ze współpracy oraz jej szczegółowy przebieg, zostały przedstawione w formie Raportu z konsultacji społecznych, dostępnego na stronie internetowej.

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces wdrażania, monitorowania i ewaluacji RPO WM 2014-2020

Realizację zasady partnerstwa na etapie wdrażania zapewni KM, w składzie którego uwzględniona będzie m.in. szeroka reprezentacja partnerów społeczno-gospodarczych odpowiadających specyfice Programu i poszczególnym sektorom gospodarki.

Poprzez aktywne uczestnictwo w KM, partnerzy będą mieć możliwość zarządzania Programem m.in. poprzez zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów. Szczegółowy opis zaangażowania podmiotów społeczno-gospodarczych w prace KM oraz ich zadania zostaną przedstawione w regulaminie prac Komitetu.

Na etapie monitorowania i ewaluacji zasada partnerstwa będzie realizowana poprzez przekazywanie partnerom informacji o postępie realizacji Programu w systemie sprawozdawczości. Przedmiotowe działania będą mogły być wspierane m.in. w ramach środków z PT.

Metodyka zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych do współpracy, mającej na celu współtworzenie zapisów do RPO WM 2014-2020, odbywało się w ramach uporządkowanego systemu prac w oparciu o już funkcjonujące zespoły zadaniowe z uwzględnieniem jedynie koniecznych modyfikacji.

Przedmiotowe prace umocowano Zarządzeniem Marszałka Województwa Mazowieckiego Nr 381/13 z dnia 3 kwietnia 2013 r. Na potrzeby wdrożenia zasady partnerstwa, dokonano modyfikacji Zespołu redakcyjno-programowego poprzez wprowadzenie wewnętrznego podziału na podzespoły tematyczne oraz rozszerzenia składu osobowego uwzględniającego szerokie grono interesariuszy.

Wypracowany w podzespołach kształt Programu każdorazowo przekazywany był do uzgodnienia na ogólnym posiedzeniu Zespołu redakcyjno-programowego. Następnie ostateczne stanowisko przekazywano pod obrady Zespołu ds. Aktualizacji Strategii. Po uzyskaniu pozytywnego stanowiska, dokument był przekazywany na posiedzenie ZWM.

Dobór partnerów

Metodyka wyboru została oparta o zasadę reprezentatywności/przedstawicielstwa oraz powszechności, a także przejrzystości i bezstronności. Podjęto starania, aby w partnerstwie uczestniczyły uznane organizacje partnerów społecznych, w szczególności ogólne organizacje międzybranżowe i sektorowe oraz środowiska opiniotwórcze. Zgodnie z wytycznymi KE, wybór partnerów obejmował najbardziej reprezentatywne organizacje, które działają w obszarach objętych wsparciem w ramach nowej perspektywy finansowej UE. Dlatego też, zwrócono się do instytucji przedstawicielskich (przedsiębiorców i pracodawców, instytucji naukowych, organizacji pozarządowych i środowiskowych, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji rządowych) z prośbą o wyznaczenie dwóch przedstawicieli, którzy będą brali udział w pracach ww. podzespołów tematycznych. Ponadto w związku z zamieszczeniem na stronie internetowej informacji o prowadzonych pracach do udziału zostały również zaangażowane wszystkie inne zainteresowane podmioty, które wyraziły chęć uczestnictwa w pracach na rzecz perspektywy finansowej UE 2014-2020.

7.2.2. GRANTY GLOBALNE

Na obecnym etapie programowania nie przewiduje się stosowania grantów globalnych.

7.2.3. ALOKOWANIE ZASOBÓW PRZEZNACZONYCH NA BUDOWANIE POTENCJAŁU

Program kładzie nacisk na aktywne włączenie w jego implementację partnerów społecznych na każdym poziomie:

- na etapie programowania:
  - ✓ partycypacja i konsultacje społeczne;
- na etapie wdrażania:

- ✓ udział w pracach Komitetu Monitorującego;
- ✓ wsparcie doradcze dla beneficjentów;
- ✓ działania informacyjno – promocyjne;
- na etapie ewaluacji:
  - ✓ monitoring.

Należy podkreślić, że wiele z planowanych do realizacji w ramach RPO WM 2014-2020 działań przewiduje partnerskie podejście, w szczególności Projekty Partnerskie. Oznacza to, że we wdrażanie projektów w ramach określonych priorytetów inwestycyjnych będą zaangażowani partnerzy społeczni oraz organizacje pozarządowe. Podejmowane działania przyczynią się również do zwiększania potencjału tych podmiotów i pełniejszej realizacji zasady partnerstwa. Dotyczy to w szczególności następujących priorytetów inwestycyjnych: 3a (EFRR), 4a (EFRR), 8i (EFS), 9b (EFRR), 9i (EFS), 9iv (EFS), 9v (EFS), 10iii (EFS), 10iv (EFS).

Mazowsze, jako region lepiej rozwinięty, nie przewiduje w Programie wydzielenia odrębnej alokacji w poszczególnych OP na wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych. PP są mechanizmem pozwalającym na jak największe wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych przy jednoczesnym zapewnieniu elastycznego podejścia do wzmacniania potencjału organizacji pozarządowych, zgodnie z zapotrzebowaniem i rozwijanie go w sposób realizujący jednocześnie główne cele i wskaźniki Programu.

Należy również podkreślić, że partnerzy społeczni i organizacje pozarządowe będą mieli możliwość występowania w podwójnej roli – jako beneficjenci oraz partnerzy wsparcia udzielanego w ramach RPO WM 2014-2020, a także jako członkowie KM.

8. KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI

Skuteczność wsparcia udzielanego w ramach RPO WM 2014-2020 oraz osiągnięcie określonych w nim celów zależy w ogromnej mierze od zapewnienia komplementarności, czyli jednej z głównych zasad gwarantujących zabezpieczenie zachowania spójności pomiędzy wsparciem funduszy Programu a działaniami, politykami i priorytetami Wspólnoty oraz jej instrumentami finansowymi. Zasada ta polega na zapewnieniu mechanizmów pozwalających na jej wdrożenie w sposób jak najbardziej efektywny. Sprawnie funkcjonujący system koordynacji wszystkich obszarów komplementarnych realizowany będzie w ramach RPO WM 2014-2020 na dwóch poziomach, tj. programowania oraz zarządzania i wdrażania. Na obydwu płaszczyznach przyjęte zostały mechanizmy koordynacji zdefiniowane w wymiarze krajowym tj. na płaszczyźnie UP, poszczególnych CT, funduszy EFSI i programów operacyjnych oraz w wymiarze regionalnym. Rozwiązania służące koordynacji zostały określone w zakresie obszarów interwencji, kategorii beneficjentów, grup docelowych, identyfikacji komplementarnych osi, podziału zakresów interwencji oraz wykorzystania podejścia terytorialnego w realizacji projektów.

Określone przez IZ RPO WM 2014-2020 mechanizmy komplementarności zostaną uwzględnione w odpowiednich procedurach zarządzania programem oraz w dokumentach wdrożeniowych. Funkcje związane z koordynacją na poziomie programu operacyjnego realizowane są oprócz IZ przez KM, który, zgodnie z przepisami rozporządzenia 1303/2013, powoływany jest w celu przeglądu wdrażania Programu i postępów w osiąganiu jego celów i wyników.

W ramach systemu koordynacji IZ RPO WM 2014-2020 zapewnia, że:

- na etapie wdrażania stosowane będą przepisy UE w zakresie warunków dopuszczalności pomocy państwa;
- na etapie wdrażania stosowane będą krajowe wytyczne horyzontalne dla perspektywy finansowej 2014-2020;
- na etapie wdrażania stosowane będą odpowiednio przepisy krajowe w zakresie Prawo zamówień publicznych lub odpowiednich przepisów Unii Europejskiej;
- na etapie wdrażania stosowane będą procedury antykorupcyjne obowiązujące w IZ i w instytucjach wdrażających;
- na etapie wdrażania stosowane będą klauzule społeczne adekwatnie do realizowanych działań;
- udzielona (ewentualnie) pomoc dużym przedsiębiorstwom i przedsiębiorcom nie spowoduje znacznej utraty miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium Unii Europejskiej w związku z realizacją dofinansowywanego projektu;
- zobowiązania dotyczące koncentracji tematycznej i demarkacji wynikające z UP będą przestrzegane.

Dla etapu zarządzania i wdrażania wstępnie zdefiniowane zostały następujące narzędzia koordynacji:

- architektura Programu sprzyjająca realizacji projektów komplementarnych i zintegrowanych. RPO WM 2014-2020 jest Programem dwufunduszowym obejmującym EFRR i EFS, osie priorytetowe obejmują powiązane ze sobą PI, co skutkuje m.in. skupieniem w jednej osi inwestycji, które w wyniku wzajemnego powiązania przynoszą znacznie większe oddziaływanie;
- KM, który zgodnie z przepisami rozporządzenia 1303/2013 powoływany jest w celu przeglądu wdrażania Programu. KM z horyzontalnego punktu widzenia będzie ukierunkowywał interwencję przy aktywnym udziale partnerów społeczno-gospodarczych;

- podział interwencji pomiędzy kraj/region oraz linia demarkacyjna jako narzędzie organizujące i wskazujące na podział zadań w odniesieniu do prowadzonej w ramach Programu interwencji;
- kategorie interwencji i WLWK wykorzystywane na etapie ogłaszania konkursów w sposób gwarantujący komplementarność i uzupełnianie się interwencji;
- możliwość podjęcia wspólnych działań instytucjonalnych, m.in. poprzez zaangażowanie podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie polityk branżowych województwa mazowieckiego;
- KT, w ramach którego realizowana będzie koordynacja interwencji finansowanych ze środków RPO WM 2014-2020 oraz pozostałych krajowych środków publicznych;
- ZIT/RIT dające możliwości wsparcia dla realizacji operacji/działań w ujęciu terytorialnym;
- preferencje - na poziomie poszczególnych PI przyjęte zostały preferencje których zastosowanie wzmacnia efekt dodany interwencji, np. inwestycje środowiskowe, tworzące miejsca pracy;
- system oceny i wyboru projektów - kryteria promujące projekty, które dzięki wzajemnemu powiązaniu przyniosą większe efekty oraz których efektem będzie zatrudnienie osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy;
- promowanie projektów powiązanych z projektami realizowanymi w ramach innych programów operacyjnych. Przykładowe mechanizmy weryfikujące wzajemne powiązania pomiędzy projektami realizowanymi w ramach innych programów operacyjnych :

- a) Inwestycja w ramach RPO WM 2014-2020: Rozbudowa systemu informacji przestrzennej na poziomie regionalnym;

Inwestycja w ramach innego PO: Budowa krajowego systemu informacji przestrzennej (PO PC);
Powiązanie: System budowany na poziomie krajowym będzie pozyskiwał dane z poziomu regionalnego w ramach systemu już stworzonego i nadal rozwijanego w latach 2014-2020.

- b) Inwestycja w ramach RPO WM 2014-2020: Podnoszenie jakości kształcenia poprzez realizację projektów wykorzystujących narzędzia TIK wypracowanych na poziomie krajowym.

Inwestycja w ramach innego PO : Opracowanie materiałów metodycznych i dydaktycznych z wykorzystaniem TIK (POWER);
Powiązanie: Na poziomie regionalnym będą wykorzystywane efekty projektów realizowanych na poziomie centralnym.

Mechanizmy weryfikujące wzajemne powiązania: Kryteria promujące projekty wpisujące się/ uzupełniające inwestycje krajowe; współpraca z IZ innych programów w celu weryfikacji powiązania inwestycji oraz przygotowanie i ocena powiązanych projektów;

- promowanie projektów oddziałujących na realizację przynajmniej dwóch celów tematycznych. Zidentyfikowane mechanizmy preferujące projekty o oddziaływaniu na przynajmniej dwa CT :

Typ projektu: Rozwój przedsiębiorstwa poprzez zakup maszyn i urządzeń wykorzystywanych w ramach kształcenia zawodowego;
CT na który oddziałuje projekt: 3 i 10;

Przykładowe mechanizmy preferujące projekty o oddziaływaniu na przynajmniej dwa CT: Kryteria promujące projekty, których efekty bezpośrednio oddziałują na przynajmniej dwa CT. Preferencyjne instrumenty wsparcia, np. dotacja.

- wiązki projektów – wprowadzenie mechanizmów umożliwiających realizację projektów zintegrowanych, tj. finansowanych równolegle z różnych PI. Przykłady wiązek projektów oraz mechanizmów stymulujących realizację inwestycji powiązanych poniżej:

- a) Typ projektu: Inwestycje wiodące wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi / Strategii ZIT WOF;
Powiązany typ projektu: inwestycje towarzyszące wynikające z planów inwestycyjnych dla subregionów objętych OSI problemowymi / Strategii ZIT WOF;
- b) Typ projektu: Rewitalizacja;
Powiązany typ projektu: wsparcie dziedzictwa kulturowego i naturalnego; projekty z zakresu włączenia społecznego; projekty z zakresu samozatrudnienia; inne usługi publiczne (np. ochrona zdrowia);
- c) Typ projektu: Szkolnictwo zawodowe;
Powiązany typ projektu: promowanie przedsiębiorczości.

Przykładowe mechanizmy stymulujące realizację inwestycji powiązanych Architektura programu skupiająca w jednej osi inwestycje, które w wyniku wzajemnego powiązania przynoszą znacznie większe oddziaływanie; harmonogramy konkursów pozwalające na równoległe przygotowanie i ocenę powiązanych projektów; kryteria promujące projekty, które dzięki wzajemnemu powiązaniu przyniosą większe efekty; zapisy umowy o dofinansowanie niwelujące ryzyko realizacji jedynie części inwestycji tj. wiązki projektów;

Wprowadzenie instrumentów ZIT i mechanizmu RIT które pozwalają na jednoczesną ocenę projektów zintegrowanych tj. z różnych PI – procedura pozakonkursowa.

Zakres wsparcia realizowanego w ramach RPO WM 2014-2020 jest komplementarny ze wsparciem z EFRR przewidzianym w Programie Operacyjnym Innowacyjny Rozwój (PO IR), PO PC, POIS, Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), oraz ze wsparciem z EFS w PO WER.

Komplementarność działań RPO WM 2014-2020 i PO IR odnosi się do zwiększania innowacyjności przedsiębiorstw i tworzenia trwałych lepszych miejsc pracy. W ramach PO IR wspierane będą badania i rozwój nowoczesnych technologii i inwestycje w B+R w przedsiębiorstwach. W ramach RPO WM 2014-2020 będą finansowane projekty ukierunkowane m.in. na wsparcie infrastruktury B+R w jednostkach naukowych, rozwój działalności B+R przedsiębiorstw wraz ze stworzeniem lub rozwojem istniejącego zaplecza B+R. Ww. inwestycje muszą wspierać regionalne specjalizacje.

Wsparcie przewidziane do realizacji w RPO WM 2014-2020 jest komplementarne z działaniami w PO PC, które dotyczą popularyzacji korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz rozwoju e-administracji. W ramach RPO WM 2014-2020 będą wspierane przede wszystkim projekty dotyczące: e-administracji, geoinformacji, e-zdrowia, e-kultury oraz e-usług w uczelniach wyższych.

Działania podejmowane w RPO WM 2014-2020 będą komplementarne z działaniami podejmowanymi w ramach PO IS, w szczególności ukierunkowanymi na rzecz ochrony środowiska, wspierania gospodarki niskoemisyjnej, na zapobieganie i minimalizację skutków wystąpienia ryzyk, rozwoju małej retencji oraz rozwoju systemu ratownictwa a także wsparcie systemu gospodarki odpadami i inwestycji w infrastrukturę zdrowotną. W ramach działań RPO WM 2014-2020 finansowane będą m.in. następujące typy projektów: ograniczenie niskiej emisji oraz rozwój zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej, rozwój kompleksowych systemów małej retencji, systemy wczesnego ostrzegania przed zjawiskami katastrofalnymi oraz inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia.

Działania RPO WM 2014-2020 będą komplementarne z działaniami realizowanymi w PO WER, który będzie się koncentrować na przygotowaniu i wsparciu reform w obszarze zatrudnienia, integracji społecznej, edukacji, ochrony zdrowia. Na poziomie regionalnym działania będą ukierunkowane na bezpośrednie wsparcie indywidualnych odbiorców. W ramach RPO WM 2014-2020 wspierane m.in. następujące typy projektów: podnoszenie lub zmiana kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy; wspieranie procesów uruchamiania i rozwijania własnej

działalności gospodarczej wraz ze wsparciem szkoleniowo-doradczym, integracja osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowana na aktywizację społeczno-zawodową; wsparcie rodzin wielodzietnych, ubogich rodzin z dziećmi, rodzin z osobami starszymi, rodzin z osobami niepełnosprawnymi oraz rodzin z innymi osobami zależnymi; upowszechnianie i wsparcie edukacji przedszkolnej; wsparcie kształcenia ogólnego, dostosowanie oferty kształcenia i szkolenia osób dorosłych do potrzeb rynku pracy.

Głównym instrumentem koordynacji interwencji z funduszy UE w sektorze ochrony zdrowia jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia. Komitetowi przewodniczy minister właściwy ds. zdrowia. Komitet składa się w szczególności z reprezentantów ministerstw właściwych ds.: rozwoju, cyfryzacji, pracy i polityki społecznej, jak również z przedstawicieli regionów oraz innych partnerów kompetentnych w obszarze zdrowia. Warunkiem niezbędnym podjęcia interwencji w sektorze ochrony zdrowia finansowanych z funduszy UE jest zgodność z Planem działania, zaakceptowanym przez Komitet Sterujący.

Instrumenty finansowe mogą być wdrożone, by wesprzeć inwestycje, które uznaje się, jako finansowo wykonalne i nie otrzymujące wystarczającego finansowania ze źródeł rynkowych. Wsparcie dla instrumentów finansowych jest oparte na ocenie ex-ante zgodnie z art. 37 Rozporządzenia (UE) 1303/2013.

W celu wzmocnienia koordynacji wdrażania instrumentów finansowych, w tym elastycznego angażowania środków, IZ nie przewiduje delegowania zadań związanych z zarządzaniem i wdrażaniem instrumentów finansowych do IW. Powyższe zapewni jednolite podejście i standaryzację warunków wdrażania instrumentów finansowych w całym Programie.

9. WARUNKOWOŚĆ EX ANTE

9.1 WARUNKI WSTĘPNE

Zapisy art. 19 pkt 2 Rozporządzenia ogólnego dla funduszy objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi 2014-2020, wskazują, że uruchomienie środków finansowych w perspektywie 2014-2020 uzależnione jest od spełnienia wymogów warunków wstępnych, czyli zapewnienia określonych warunków wyjściowych umożliwiających efektywną realizację programów współfinansowanych ze środków europejskich.

Warunki wstępne podzielono na:

- ogólne, odnoszące się do całokształtu interwencji w Programie (dotyczące kwestii horyzontalnych: zapobieganie dyskryminacji, równouprawnienie płci, niepełnosprawność, zamówienia publiczne, pomoc państwa, prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko –EIA oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko – SEA, systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu);
- tematyczne (przypisane do poszczególnych celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych);
- specyficzne dla Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR).

Warunki ogólne (poza warunkiem ogólnym 7) oraz warunki tematyczne (poza warunkami: 1.1 dotyczącym inteligentnych specjalizacji; 6.2 dotyczącym gospodarki odpadami oraz 7.1 Transport – w zakresie secondary connectivity i 7.2. Kolej) są spełniane na poziomie krajowym. Samoocena dotycząca warunków spełnianych na poziomie krajowym mających zastosowanie dla programu jest jednakowa dla wszystkich programów operacyjnych. Zmiany w statusie poszczególnych warunków na poziomie krajowym są automatycznie obowiązujące dla wszystkich programów, których dotyczą.

Na poziomie województwa mazowieckiego do spełnienia są:

- W ramach celu tematycznego 1. Warunek 1.1. Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w dziedzinie badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, w odpowiednich przypadkach, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych (OP I). W celu spełnienia warunku wstępnego przygotowano *Plan działań dla wypełnienia warunku wstępnego dla pierwszego celu tematycznego EFSI w województwie mazowieckim*.
- W ramach celu tematycznego 6. Warunek 6.2. Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności przez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów. W tym przypadku plan działań także dla regionu został ujęty w *Planie działań Rzeczypospolitej Polskiej w celu wypełnienia kryteriów 2 i 4 dla warunku wstępnego 6.2 (Gospodarka Odpadami)*.
- W ramach celu tematycznego 7. Warunek 7.1.Transport: Istnienie kompleksowego planu/planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T .
- W ramach celu tematycznego 7. Warunek 7.2. Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), który wspiera rozwój infrastruktury

i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.

W celu wypełnienia warunku 7.1 i 7.2 opracowano plan działań pn.: *Plan Wykonawczy do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. w obszarze „Przestrzeń i transport”, spełniającego wymogi Regionalnego planu transportowego województwa mazowieckiego (PW).*

Ponadto, na poziomie regionalnym konieczne jest spełnienie warunku ogólnego: 7. Systemy statystyczne i wskaźnika rezultatu. Istnienie systemu wskaźników rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądaných rezultatów, do monitorowania postępów w osiąganiu rezultatów oraz do podejmowania ewaluacji oddziaływania. Również i w tym przypadku sporządzono „*Plan działań dla wypełnienia warunku 7 ex-ante dla 2. osi priorytetowej Wzrost e-potencjału Mazowsza w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2014-2020*”.

W przypadku warunków spełnianych na poziomie regionalnym, ich niespełnienie rodzi konsekwencje, wskazane w art. 19 rozporządzenia ramowego, wyłącznie dla regionu.

Do programu została załączona szczegółowa samoocena spełnienia warunkowości ex-ante. Przedmiotowe zestawienie zawiera informacje o zidentyfikowanych warunkach, które mają odniesienie do RPO WM 2014-2020, za których spełnienie odpowiedzialny jest poziom centralny, jak również Samorząd Województwa Mazowieckiego.

2. Równouprawnienie płci Istnienie zdolności administracyjnych, które zapewnią wdrożenie i stosowanie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci w zakresie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.	I OP	Częściowo	rozwiązania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w zakresie równouprawnienia płci poprzez zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację programów, w tym doradztwo w zakresie równouprawnienia płci w działaniach związanych z funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi	Tak	<i>Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania</i> http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700	
	II OP					
	III OP					
	IV OP					
	V OP					
	VI OP					
	VII OP					
	VIII OP					
	IX OP					
	X OP					
	XI OP					
3. Niepełnosprawność Istnienie zdolności administracyjnych, które zapewnią wdrożenie i stosowanie konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych	I OP	Częściowo	rozwiązania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w celu konsultacji i zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych ochronę praw osób niepełnosprawnych lub organizacji reprezentujących osoby z niepełnosprawnościami i inne zainteresowane strony w procesie przygotowania i realizacji programów	Tak	<i>Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania</i> http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700	
	II OP					
	III OP					
	IV OP					
	V OP					
	VI OP					
	VII OP					
				Nie	<i>Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020.</i>	Agenda została przesłana do KE przez MIR w dn. 12.08.2014 r.

(UNCRPD) w zakresie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE	VIII OP IX OP X OP XI OP		rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki na szczeblu UE i na szczeblu krajowym w dziedzinie niepełnosprawności, w tym, w odpowiednich przypadkach, dostępności i praktycznego stosowania UNCRPD odzwierciedlonej w prawie UE i prawie krajowym, i w kontrolowanie tych funduszy rozwiązania mające na celu zapewnienie monitorowania wdrażania art. 9 UNCRPD w odniesieniu do funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w procesie przygotowani i realizacji programów	Tak	Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020. Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700	Agenda została przesłana do KE przez MIR w dn. 12.08.2014 r.
4. Zamówienia publiczne. Istnienie uregulowań dotyczących skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych w obszarze europejskich funduszy	I OP II OP III OP IV OP V OP VI OP VII OP VIII OP	Tak	rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych poprzez stosowne mechanizmy rozwiązania gwarantujące przejrzystość postępowań o udzielanie zamówienia uregulowania dotyczące szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie funduszy	Tak Tak Tak Tak	Ustawa o zmianie ustawy Prawo zamówień publicznych obejmująca dostosowanie do wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-465/11, tj. modyfikacji art. 24 ust. 1 pkt 1 i art. 24 ust. pkt 1a ustawy PZP http://www.uzp.gov.pl/cmsws/page/?F;248;ustawa_pzp.html	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante

strukturalnych i inwestycyjnych.	IX OP X OP XI OP		rozwiązania gwarantujące potencjał administracyjny w celu wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych			
5. Pomoc państwa. Istnienie uregulowań dotyczących skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa w obszarze europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.	I OP II OP III OP IV OP V OP VI OP VII OP VIII OP IX OP X OP XI OP	Tak	rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa rozwiązania dotyczące szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie funduszy rozwiązania gwarantujące potencjał administracyjny w celu wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa	Tak Tak Tak	Baza danych tzw. SHRIMP (System Harmonogramowania, Raportowania i Monitorowania Pomocy), http://www.uokik.gov.pl/kompetencje_prezesa_uokik_w_zakresie_pomocy_publicznej.php Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (t. j. Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070590404	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante
6. Prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA)	I OP II OP III OP IV OP	Tak	uregulowania dotyczące skutecznego stosowania dyrektyw w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA)	Tak	1. Ustawa o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw	1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000850 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000850

<p>oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA).</p> <p>Istnienie uregulowań dotyczących efektywnego stosowania unijnych przepisów w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA)</p>	V OP		<p>uregulowania w zakresie szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie dyrektyw EIA i SEA</p> <p>uregulowania mające na celu zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego</p>	Tak	<p>2. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko</p> <p>3. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko</p> <p>4. Ustawa Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1238).</p>	<p>IsServlet?id=W DU200819912 27</p> <p>3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU201300008 17</p> <p>4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU201300012 38</p>
	VI OP					
	VII OP					
	VIII OP					
	IX OP					
	X OP					
XI OP						
<p>7. Systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu.</p> <p>Istnienie podstawy statystycznej niezbędnej do przeprowadzenia ocen skuteczności i ocen skutków programów.</p> <p>Istnienie systemu wskaźników</p>	I OP	Częściowo	<p>a) gotowe są rozwiązania w zakresie: terminowego gromadzenia i agregowania danych statystycznych, uwzględniające następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ identyfikację źródeł i mechanizmów mających na celu zagwarantowanie walidacji statystycznej, ➤ uregulowania dotyczące publikacji i dostępności publicznej zagregowanych danych 	Tak	<p>W przypadku wskaźników, których źródłem jest statystyka publiczna - Ustawa o statystyce publicznej z dn. 29 czerwca 1995 r. (z późn. zm. - http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950880439).</p> <p>W przypadku wskaźników pochodzących spoza statystyki publicznej (np. z badań ewaluacyjnych) właściwa instytucja zapewnia mechanizmy właściwej kontroli jakości danych i walidacji statystycznej.</p>	<p>Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium: Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa</p>
II OP						
III OP						
IV OP						
V OP						
VI OP						
VII OP						
VIII OP						

<p>rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądaných rezultatów, do monitorowania postępów w osiągnięciu rezultatów oraz do podejmowania oceny skutków</p>	<p>IX OP X OP XI OP</p>					<p>Mazowieckiego 2014-2020. Dane dla monitorowania i ewaluacji oceniające stan, skuteczność oraz wpływ wdrażania programu pochodzą z czterech głównych źródeł: 1. statystyki publicznej – w większości na poziomie monitorowania celów strategicznych; 2. danych zapewnianych przez administrację publiczną i instytucje międzynarodowe ; 3. systemu SL 2014 – w stosownych przypadkach na poziomie monitorowania celów programowych;</p>
--	---------------------------------	--	--	--	--	---

						4. badań własnych, tam gdzie istnieją deficyty informacyjne.
			<p>b) skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wybór wskaźników rezultatu dla każdego programu, dostarczających informacji na temat przyczyn uzasadniających wybór działań z zakresu polityki finansowanych przez dany program, ➤ ustanowienie wartości docelowych dla tych wskaźników, ➤ spójność każdego wskaźnika z następującymi wymogami: odporność oraz walidacja statystyczna, jasność interpretacji normatywnej, reagowanie na politykę, terminowe gromadzenie danych. 	<p>Tak</p> <p>Nie</p> <p>Tak</p>	<p>W przypadku wskaźników, których źródłem jest statystyka publiczna - Ustawa o statystyce publicznej z dn. 29 czerwca 1995 r. (z późn. zm. - http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950880439).</p> <p>W przypadku wskaźników pochodzących spoza statystyki publicznej (np. z badań ewaluacyjnych) właściwa instytucja zapewnia mechanizmy właściwej kontroli jakości danych i walidacji statystycznej.</p>	<p>Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2014-2020.</p> <p>W Programie przedstawiono wskaźniki rezultatu, które w przypadku EFRR obrazują pożądaną zmianę sytuacji</p>

						<p>społeczno-gospodarczej, a w przypadku EFS – pozwalają uchwycić zmianę sytuacji wspieranych podmiotów lub uczestników, posiadają określoną wartość bazową i docelową, posiadają źródło danych oraz informacje o częstotliwości pozyskiwania danych i spełniają kryteria poprawności metodologicznej. Dla wskaźnik rezultatu z PI 2c zidentyfikowano braki informacyjne.</p>
--	--	--	--	--	--	---

			<p>c) gotowe są procedury zapewniające, że wszystkie operacje finansowane z programu stosują skuteczny system wskaźników.</p>	Tak	<p>Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001146)</p>	<p>Institucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Mazowieckiego 2014-2020.</p> <p>Wprowadzono procedury zapewniające ze wszystkie operacje finansowe stosują skuteczny system wskaźników.</p>
--	--	--	---	-----	---	--

Warunek ex ante obowiązujący program	Oś priorytetowa (lub osie priorytetowe) do której warunek ma zastosowanie	Spełnienie warunku ex-ante: Tak/Nie/ Częściowo	Kryteria	Spełnienie kryteriów: Tak/Nie	Odniesienie do dokumentów (strategie, inne odpowiednie dokumenty, z podaniem odpowiednich rozdziałów, artykułów, sekcji, wraz linkami do pełnej wersji dokumentu)	Dodatkowe informacje/ wyjaśnienia
WARUNKI TEMATYCZNE						
<p>1.1. Badania naukowe i innowacje:</p> <p>Istnienie krajowych lub regionalnych strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych</p>	I OP	Częściowo	<p>Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opiera się na analizie SWOT lub podobnej analizie, aby skoncentrować zasoby na ograniczonym zestawie priorytetów badań i innowacji, – przedstawia działania na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój, – obejmuje mechanizm monitorowania. <p>Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe na badania i innowacje.</p>	<p>Nie</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p>	<p>Opracowywana jest <i>Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2014 – 2020 (RIS Mazovia</i>, w chwili obecnej projekt). Został sporządzony <i>Plan działań dla wypełnienia warunku wstępnego dla pierwszego celu tematycznego EFSI w województwie mazowieckim</i></p> <p>http://www.mazovia.pl/samorzadz/uchwaly-zarzadu/uchwala,30811,72314.html</p>	<p>Projekt RIS Mazovia został przesłany KE</p> <p>W okresie 27.02-03.04.2014 r. odbyły się konsultacje społeczne <i>RIS Mazovia</i> wraz z inteligentnymi specjalizacjami regionu. Opracowano projekt dokumentu, ustanawiającego podstawy systemowe i instytucjonalne dla procesu przedsiębiorczego odkrywania, identyfikacji i monitorowania inteligentnych specjalizacji, którego przyjęcie planowane jest na I kw. 2015 r. Osiągnięcie stanu funkcjonowania elementów niezbędnych dla spełnienia</p>

systemów badań i innowacji.						warunku ex ante planowane jest na IV kwartał 2015 r. Zarząd Województwa Mazowieckiego w dniu 07.10.2014 r. przyjął Plan działań dla wypełnienia warunku wstępnego dla pierwszego celu tematycznego EFSI w województwie mazowieckim, uwzględniający działania na rzecz spełnienia kryteriów w zakresie m.in. uzupełnienia analizy SWOT obszarów specjalizacji, wyboru ograniczonej liczby priorytetów badań i innowacji, mechanizmów monitorowania oraz określenia ram finansowych w ramach prac grup roboczych ds. inteligentnych specjalizacji.
1.2 Istnienie wieloletniego planu	I OP	Tak	Przyjęto orientacyjny wieloletni plan dotyczący budżetu i priorytetów	Tak	Warunek jest spełniony przez dokument Polska Mapa Drogowa	

dotyczącego budżetu i priorytetów inwestycji.			inwestycji związanych z priorytetami UE oraz – w odpowiednich przypadkach – z Europejskim Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI).		<p>Infrastruktury Badawczej, który został przyjęty w 2011 r. Realizuje on rekomendacje Europejskiego Forum Strategicznego Infrastruktur Badawczych (ESFRI) w tym zakresie. W 2012 r. opracowany został system finansowania projektów dużej infrastruktury badawczej objętych Mapą, który zakłada 10-letni (2013-2023) horyzont czasowy. Mapa została zaktualizowana w sierpniu 2014 r.</p> <p>http://www.nauka.gov.pl/g2/orygin al/2014_08/caf36c2da9fef183c32ce8772ec5b426.pdf).</p>	<p>Opracowany i kierunkowo zaakceptowany przez KE został także szacunkowy plan finansowania infrastruktury B+R, obejmujący źródła krajowe, fundusze strukturalne oraz programy międzynarodowe. Podstawą prawną do ustalenia wydatków pochodzących ze środków europejskich (wraz z wymaganym wkładem krajowym) są programy operacyjne przyjmowane uchwałą Rady Ministrów (zgodnie z art. 14j ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. 2006 nr 227 poz. 1658 z późn. zmianami). Natomiast dla wydatków pochodzących z budżetu państwa podstawą prawną są Wieloletnie Plany Finansowe Państwa, sporządzane na podstawie art. 103-108 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2009 nr 157 poz. 1240 z późn.</p>
---	--	--	---	--	---	---

						zmianami) i uchwalane przez Radę Ministrów.
2.1. Strategiczne ramy polityki w dziedzinie rozwoju cyfrowego w celu pobudzenia popytu na przystępne, dobrej jakości i interoperacyjne usługi, prywatne i publiczne, wykorzystujące technologie informacyjno komunikacyjne, a także aby przyspieszyć ich asymilację przez obywateli, grupy w trudnej sytuacji, przedsiębiorstwa i administrację publiczną, w tym inicjatywy transgraniczne.	II OP	Tak	<p>Strategiczne ramy polityki rozwoju cyfrowego, na przykład w ramach krajowej lub regionalnej strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji zawierają:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budżet i priorytety działań określone na podstawie analizy SWOT lub podobnej analizy spójnej z tabelą wyników europejskiej agendy cyfrowej; – została przeprowadzona analiza równoważenia wsparcia dla popytu i podaży TIK; – wskaźniki miary postępów interwencji w takich dziedzinach jak umiejętności cyfrowe, e-integracja, e-dostępność, oraz postęp w zakresie e-zdrowia w granicach określonych w art.168 TFUE, spójne w stosownych przypadkach z istniejącymi odpowiednimi unijnymi, krajowymi lub regionalnymi strategiami sektorowymi; – ocenę potrzeb w zakresie budowania większego potencjału TIK. 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Strategia Sprawne Państwo (SSP)</p> <p>https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2011/12/SSP-20-12-2012.pdf</p> <p>Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa</p> <p>https://mac.gov.pl/files/pzip_ostateczny.pdf</p>	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante
2.2. Infrastruktura sieci nowej generacji :	II OP	Tak	Gotowy jest krajowy lub regionalny plan sieci nowej generacji, który zawiera:		<p>Narodowy Plan Szerokopasmowy</p> <p>https://mac.gov.pl/files/narodowy_</p>	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w

Istnienie krajowych lub regionalnych planów sieci nowej generacji uwzględniających działania regionalne na rzecz osiągnięcia celów Unii dotyczących dostępu do szybkiego internetu, koncentrujących się na obszarach, na których rynek nie zapewnia otwartej infrastruktury po przystępnych kosztach i jakości, zgodnych z przepisami unijnymi w zakresie konkurencyjności i pomocy państwa, a także świadczących usługi dostępne dla grup w trudnej sytuacji.			<p>– plan inwestycji w infrastrukturę oparty na analizie ekonomicznej uwzględniającej istniejącą infrastrukturę i plany inwestycyjne sektora prywatnego i publicznego;</p> <p>– modele zrównoważonych inwestycji, które zwiększają konkurencyjność i zapewniają dostęp do otwartej, przystępnej cenowo i dobrej jakości infrastruktury i usług, uwzględniających przyszłe potrzeby;</p> <p>– środki na stymulowanie inwestycji prywatnych.</p>	Tak Tak Tak	plan szerokopasmowy - 08.01.2014 przyjetny przez rm.pdf	Samocenie spełnienia warunkowości ex-ante
3.1.Przeprowadzono konkretne działania wspierające	III OP	Nie	– wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i	Tak	1. System S24 na portalu	1. https://ems.ms.gov.pl/ 2. http://orka.sejm.gov.pl/proc7.nsf/ustawy/2094_u.htm

promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu „Small Business Act”			<p>zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;</p> <p>– wprowadzono środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;</p> <p>– wprowadzono mechanizm monitorowania procesu wdrażania programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.</p>	<p>Nie</p> <p>Nie</p>	<p>2. Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym isap.sejm.gov.pl</p> <p>3. Art. 29, art.25 pkt. 3, art. 14 pkt. 1 Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej isap.sejm.gov.pl</p> <p>4. Ustawa o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów isap.sejm.gov.pl</p> <p>5. Ustawa o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych isap.sejm.gov.pl</p>	<p>3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20041731807</p> <p>4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU2013000829</p> <p>5. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU2014000768</p>
4.1. Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy	IV OP	Częściowo	<p>Działania służące zapewnieniu wdrożenia minimalnych wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej budynków, zgodnie z art. 3, 4 i 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE1;</p> <p>Działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej budynków spójnego z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE;</p>	<p>Tak</p> <p>Nie</p>	<p>1. Rozp. MliR z 3.06.2014 r. w spr. metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku</p> <p>2. Rozp. Ministra Infrastruktury z 12.04.2002 r. w spr. warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie</p> <p>3. Art. 5 ust. 2a ustawy z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane</p>	<p>1. http://g.ekspert.infor.pl/p/dane/akty_pdf/DZU/2014/122/888.pdf#zoom=90</p> <p>2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20020750690</p> <p>3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001409</p> <p>4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110940551</p>

budowaniu lub renowacji budynków.			<p>Działania służące zapewnieniu planowania strategicznego w dziedzinie efektywności energetycznej, spójne z art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE2;</p> <p>Działania spójne z art. 13 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/32/WE1 w sprawie końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych, aby zapewnić dostarczenie klientom końcowym indywidualnych liczników w zakresie, w jakim jest to możliwe technicznie, racjonalne finansowo i proporcjonalne w odniesieniu do potencjalnych oszczędności energii.</p>	Tak	<p>4. Art. 10. ust. 1 i 2 ustawy z 15.04.2011 r. o efektywności energetycznej</p> <p>5. Ustawa z 21.11.2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów</p>	<p>5. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20082231459</p> <p>6. Rozp. MG z 15.01.2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070160092</p> <p>7. Ustawa Prawo energetyczne z 10.04. 1997 r. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970540348</p> <p>8. Rozp. MG z 17.09.2010 r. w spr. szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20101941291</p>
4.2. Przeprowadzono działania promujące wysoko wydajną kogenerację energii cieplnej i elektrycznej.	IV OP	Tak	Wsparcie dla kogeneracji opiera się na popycie na użytkową energię ciepłą i oszczędności energii pierwotnej zgodnie z art. 7 ust. 1 i art. 9 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy 2004/8/WE; państwa członkowskie lub ich właściwe organy oceniły istniejące prawodawstwo i ramy regulacyjne pod kątem procedur	Tak	<p>1. Ustawa o zmianie ustawy – prawo energetyczne z dnia 14 marca 2014 r.</p> <p>2. Ustawa z dnia 21 marca 2014 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (...)</p>	<p>1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU2</p> <p>2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140004570140000490</p> <p>3. http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf</p>

			<p>udzielania zezwoleń lub innych procedur, aby:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachęcać do projektowania jednostek kogeneracji dla pokrycia ekonomicznie uzasadnionego zapotrzebowania na ciepło użytkowe i unikania produkcji ciepła w ilościach przekraczających zapotrzebowanie na ciepło użytkowe oraz • ograniczyć regulacyjne i pozaregulacyjne bariery utrudniające rozwój kogeneracji. 		<ol style="list-style-type: none"> 3. Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku 4. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych 5. Ustawa dotycząca odnawialnych źródeł energii 6. Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych 	<ol style="list-style-type: none"> 4. http://isap.sejm.gov.pl/DetaiilsServlet?id=WDU20061691199 5. http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/19349/228300/dokument118770.pdf 6. http://www.mg.gov.pl/files/upload/12326/KPD_RM.pdf
4.3. Przeprowadzono działania promujące wytwarzanie i dystrybucję odnawialnych źródeł energii.	IV OP	Tak	<p>Gotowe są przejrzyste systemy wsparcia, priorytetowy lub gwarantowany dostęp do sieci oraz pierwszeństwo w dystrybucji, jak również standardowe zasady odnoszące się do ponoszenia i podziału kosztów dostosowań technicznych, które to zasady zostały podane do publicznej wiadomości, zgodnie z art. 14 ust. 1, art. 16 ust. 2 oraz art. 16 ust. 3 dyrektywy 2009/28/WE.</p> <p>Państwo członkowskie przyjęło krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych zgodnie z art. 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE.</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne wraz z aktami wykonawczymi 2. Ustawa z dnia 21 marca 2014 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw 3. Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2010 r. 4. Polityka Energetyczna do 2030 roku 	<ol style="list-style-type: none"> 1. http://isap.sejm.gov.pl/DetaiilsServlet?id=WDU2014000490 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetaiilsServlet?id=WDU20061691199 3. http://www.mg.gov.pl/files/upload/12326/KPD_RM.pdf 4. http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf

<p>5.1. Zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem: Istnienie krajowych lub regionalnych ocen ryzyka na potrzeby zarządzania klęskami i katastrofami, uwzględniających dostosowanie do zmian klimatu.</p>	<p>V OP</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowa jest krajowa lub regionalna ocena ryzyka zawierająca następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opis procesu, metodologii, metod i niewrażliwych danych wykorzystywanych w ocenach ryzyka, jak również opartych na ryzyku kryteriów określania inwestycji priorytetowych; – opis scenariuszy zakładających jeden rodzaj ryzyka i scenariuszy zakładających wiele rodzajów ryzyka; – uwzględnienie, w stosownych przypadkach, krajowych strategii dostosowania do zmiany klimatu. 	<p>Tak Tak Tak</p>	<p>„Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego” z: „Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego” http://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/ocenaryzyka.pdf</p> <p>Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020, z perspektywą do roku 2030 http://klimada.mos.gov.pl/dokument-spa-2020</p>	<p>Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante</p>
<p>6.1. Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy –</p> <p>a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz</p>	<p>V OP</p>	<p>Nie</p>	<p>– w sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów;</p>	<p>Nie Nie</p>	<p>Nowelizacja ustawy prawo wodne http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000659</p> <p>Masterplany dla dorzeczy Odry i Wisły</p> <p>http://www.mos.gov.pl/arttykul/7_archiwum/23261_rzad_przyjal_masterplany_dla_dorzeczy_wisly_i_odry.html</p> <p>Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627)</p>	<p>Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante</p>

			wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE.		odpadami opakowaniowymi (Dz. U. poz. 888) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000888	
7.1. Transport: Istnienie kompleksowego planu/ planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T.	VII OP	Nie	Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013, w tym priorytetów w zakresie inwestycji w: bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz wtórną łączność. Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających identyfikację odpowiedniej ilości realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być	Nie Nie Nie Nie Nie	Warunek zostanie spełniony na poziomie regionalnym w momencie przyjęcia przez ZWM Planu Wykonawczego do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. w obszarze „Przestrzeń i transport”, spełniającego wymogi <i>Regionalnego planu transportowego</i> województwa mazowieckiego (PW).	W tym celu został opracowany i przyjęty przez ZWM Plan działań (<i>action plan</i>) na rzecz utworzenia Planu Wykonawczego do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. w obszarze „Przestrzeń i transport”, spełniającego wymogi <i>Regionalnego planu transportowego</i> województwa mazowieckiego (PW). Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante

			wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów	Nie		
7.2. Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), która wspiera rozwój infrastruktury i	VII OP	Nie	Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei identyfikującej odpowiednia ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów (wraz z harmonogramem i budżetem) Działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów	Nie Nie Nie	Warunek zostanie spełniony na poziomie regionalnym w momencie przyjęcia przez ZWM Planu Wykonawczego do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. w obszarze „Przestrzeń i transport”, spełniającego wymogi <i>Regionalnego planu transportowego</i> województwa mazowieckiego (PW).	W tym celu został opracowany i przyjęty przez ZWM Plan działań (<i>action plan</i>) na rzecz utworzenia Planu Wykonawczego do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. w obszarze „Przestrzeń i transport”, spełniającego wymogi <i>Regionalnego planu transportowego</i> województwa mazowieckiego (PW). Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante

			współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi podmiotami.			
8.2. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw: Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu	VIII OP	Tak	<p>Gotowe są strategiczne ramy polityki na rzecz wspierania nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu obejmujące następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act; – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act; – działania łączące odpowiednie usługi rozwoju przedsiębiorstw i usługi finansowe (dostęp do kapitału), w tym – w razie konieczności – kontakty w celu zaangażowania grup lub obszarów w niekorzystnej sytuacji 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Program Rozwoju Przedsiębiorstw (http://www.mg.gov.pl/Wspieranie+przedsiębiorczosci/Polityki+przedsiębiorczosci+i+innowacyjnosci/Program+Rozwoju+Przedsiębiorstw)</p> <p>Program Lepsze regulacje 2015 (http://www.mg.gov.pl/Prawo+dla+przedsiębiorcy/Program+Lepsze+regulacje+2015)</p> <p>Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej http://dokumenty.rcl.gov.pl/MP/rok/2014/pozycja/811</p>	<p>Odniesienia do dokumentów c.d.:</p> <p>Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU2004173180</p> <p>Z</p>

<p>9.1. Istnienie i realizacja krajowych strategicznych ram polityki na rzecz ograniczania ubóstwa mających na celu, w świetle wytycznych w sprawie zatrudnienia, aktywne włączenie osób wykluczonych z rynku pracy¹.</p>	<p>IX OP</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowe są krajowe strategiczne ramy polityki na rzecz ograniczania ubóstwa, które mają na celu aktywne włączenie i które:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewniają wystarczające podstawy do opracowywania polityk ograniczania ubóstwa i monitorowania zmian; – zawierają środki pomagające w osiągnięciu krajowego celu dotyczącego walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją w krajowym programie reform), co obejmuje promowanie możliwości trwałego zatrudnienia wysokiej jakości dla osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób ze społeczności marginalizowanych; – angażują w zwalczanie ubóstwa właściwe zainteresowane strony; – w zależności od rozpoznanych potrzeb – zawierają działania umożliwiające przejście od opieki instytucjonalnej do opieki zapewnianej przez społeczności lokalne <p>Na wniosek i w uzasadnionych przypadkach właściwe zainteresowane</p>	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020: Nowy Wymiar Aktywnej Integracji <i>isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20140000787&type=2</i></p>	<p>Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante</p>
--	--------------	-------------------	---	---	---	---

			strony otrzymają wsparcie przy składaniu wniosków dotyczących projektów oraz przy wdrażaniu wybranych projektów i zarządzaniu nimi.	Tak		
9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą	VI OP IX OP	Nie	<p>Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych; - działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i infrastruktury; - system monitorowania i przeglądu. <p>Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.</p>	<p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p> <p>Nie</p>	Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante

<p>10.1. Przedwczesne zakończenie nauki: Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz ograniczenia przedwczesnego zakończenia nauki w zakresie nie wykraczającym poza zakres określony w art. 165 TFUE.</p>	<p>X OP</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowy jest system gromadzenia i analizowania danych i informacji dotyczących przedwczesnego zakończenia nauki na odpowiednich szczeblach, który:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnia wystarczające podstawy do opracowywania ukierunkowanych polityk i umożliwia monitorowanie rozwoju sytuacji. <p>Gotowe są strategiczne ramy polityki dotyczące przedwczesnego zakończenia nauki, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opierają się na dowodach; – obejmują właściwe sektory edukacji, w tym wczesny rozwój dziecka, są skierowane w szczególności do grup w trudnej sytuacji, w których występuje największe ryzyko przedwczesnego zakończenia nauki, w tym do osób ze społeczności marginalizowanych, i poruszają kwestię środków zapobiegawczych, interwencyjnych i wyrównawczych; - obejmują wszystkie sektory polityki oraz zainteresowane podmioty, które są istotne dla rozwiązania kwestii przedwczesnego zakończenia nauki. 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego</p> <p>http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2 Perspektywa uczenia się przez całe życie</p> <p>http://www.men.gov.pl/index.php/uczenie-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie</p> <p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020</p> <p>http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000378&type=2</p>	<p>Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante</p>
---	-------------	-------------------	--	---	--	---

<p>10.3. Uczenie się przez całe życie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w zakresie uczenia się przez całe życie, w zakresie określonym w art. 165 TFUE.</p>	<p>X OP</p>	<p>Tak</p>	<p>Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki w zakresie uczenia się przez całe życie, które obejmują działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mające na celu wspieranie rozwoju i łączenia usług na potrzeby programu uczenia się przez całe życie, w tym ich wdrażania, i podnoszenia kwalifikacji (tj. potwierdzanie kwalifikacji, doradztwo, kształcenie i szkolenie) oraz zapewnienie zaangażowania i partnerstwa właściwych zainteresowanych stron; – mające na celu świadczenie usług rozwoju umiejętności poszczególnych grup docelowych, w przypadku, gdy nadano im priorytetowy charakter w krajowych lub regionalnych strategicznych ramach polityki (na przykład dla młodych ludzi odbywających szkolenie zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami); – mające na celu zwiększenie dostępu do programu uczenia się przez całe życie, z uwzględnieniem starań na rzecz skutecznego wdrożenia narzędzi 	<p>Tak</p> <p>Tak</p> <p>Tak</p>	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego</p> <p>http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2</p> <p>Dokument implementacyjny SRKL</p> <p>http://www.mpips.gov.pl/praca/strategie-i-dokumenty-programowe/strategia-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-srkl---projekt-z-31072012-r/</p> <p>Perspektywa uczenia się przez całe życie</p> <p>http://www.men.gov.pl/index.php/uczenie-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie</p>	<p>Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante</p>
---	-------------	-------------------	---	----------------------------------	---	---

			<p>przejrzystości (na przykład europejskich ram kwalifikacji, krajowych ram kwalifikacji, europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym, europejskich ram odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym);</p> <p>- mające na celu poprawę adekwatności kształcenia i szkolenia względem rynku pracy oraz dostosowanie ich do potrzeb określonych grup docelowych (na przykład młodych ludzi odbywających szkolenia zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami).</p>	Tak		
10.4 Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki na rzecz zwiększania jakości i efektywności systemów kształcenia i szkolenia	X OP	Tak	<p>Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zwiększania jakości i efektywności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE, które obejmują następujące środki:</p> <p>– na rzecz lepszego dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy w ścisłej współpracy z właściwymi zainteresowanymi stronami,</p>	Tak	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego</p> <p>http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2 Perspektywa uczenia się przez całe życie</p> <p>http://www.men.gov.pl/index.php/uczenie-sie-przez-cale-zycie/770-</p>	Ocena spełnienia poszczególnych kryteriów została zawarta w Samoocenie spełnienia warunkowości ex-ante

<p>zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE.</p>			<p>w tym za pomocą mechanizmów prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz umocnienia rozwoju systemu nauczania poprzez pracę w różnych formach;</p> <p>- mające na celu zwiększenie jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym poprzez stworzenie krajowego podejścia do zapewnienia jakości kształcenia i szkolenia zawodowego (na przykład zgodnie z europejskimi ramami odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym) oraz wdrożenie narzędzi służących przejrzystości i uznawaniu, na przykład europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET).</p>	<p>Tak</p>	<p><u>perspektywa-uczenia-sie-przez-calezycie</u></p> <p>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności</p> <p><u>http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20130000121</u></p> <p>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)http://www.monitorpolski.gov.pl/mp/2017/260/1</p>	
--	--	--	---	------------	---	--

9.2. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ SŁUŻĄCYCH SPEŁNIENIU WARUNKÓW WSTĘPNYCH, ODPOWIEDZIALNE PODMIOTY I HARMONOGRAM TAKICH PRZEDSIĘWZIĘĆ

Tabela 25: Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić mające zastosowanie ogólne warunki wstępne

Ogólny warunek ex-ante obowiązujący program, który jest całkowicie lub częściowo niespełniony	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1. Zapobieganie dyskryminacji	Uregulowania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji i w kontrolowanie tych funduszy	Przyjęcie <i>Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020</i> przez Komitet Koordynacyjny UP	I kwartał 2015	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
2. Równouprawnienie płci	Rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci, i w kontrolowanie tych funduszy			
3. Niepełnosprawność	Rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki na szczeblu UE i na szczeblu krajowym w dziedzinie niepełnosprawności, w tym, w odpowiednich przypadkach, dostępności i praktycznego stosowania UNCRPD odzwierciedlonej w prawie UE i prawie krajowym, i w kontrolowanie tych funduszy			

<p>7. Wskaźniki statystyczne i wskaźniki rezultatu</p>	<p>Skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ustanowienie wartości docelowych dla tych wskaźników. 	<p>W PI 2c wprowadzono wskaźnik rezultatu strategicznego: „Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)” - wartość bazowa wskaźnika będzie dostępna w GUS z badania pn. „Rozszerzenie badania i pozyskanie danych na poziomie NTS 2 z zakresu wykorzystania ICT w gospodarstwach domowych”. Po uzyskaniu tych danych IZ RPO oszacuje wartość docelową wskaźnika.</p> <p>Po uzyskaniu tych danych IZ RPO WM oszacuje wartość docelową wskaźnika. Jednocześnie IZ zobowiązuje się do zmiany Programu w zakresie uzupełnienia ww. wskaźnika po uzyskaniu danych odnośnie wartości bazowej z GUS.</p>	<p>Najpóźniej do końca 2015 r.</p>	<p>Główny Urząd Statystyczny, IZ RPO WM 2014-2020</p>
--	---	---	------------------------------------	---

Tabela 26: Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić mające zastosowanie tematyczne warunki wstępne

Tematyczny warunek ex ante obowiązujący program, który jest całkowicie lub częściowo niespełniony	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1.1. Badania naukowe i innowacje	Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:	<p>Przyjęcie Regionalnej Strategii Innowacji dla Mazowsza 2014 – 2020, ustanawiającej podstawy systemowe i instytucjonalne dla procesu przedsiębiorczego odkrywania, identyfikacji i monitorowania inteligentnych specjalizacji. W oparciu o przyjęte podstawy kontynuowane będą działania dla spełnienia warunku ex ante.</p> <p>Szczegółowy opis spełniania kryterium wraz z planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante i odzwierciedlają zapisy przyjętego przez ZWM <i>Planu działań dla wypełnienia warunku wstępnego dla pierwszego celu</i></p>	<p>31.03.2015 r. - przyjęcie Regionalnej Strategii Innowacji, jako podstawy do dalszych działań</p> <p>31.12.2015 r. - osiągnięcie stanu funkcjonowania wszystkich elementów niezbędnych dla spełnienia warunku ex ante</p>	Sejmik Województwa Mazowieckiego/UMWM

		<p>tematycznego EFSI w województwie mazowieckim.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Podniesienie potencjału administracyjnego – Proces przedsiębiorczego odkrywania: wypracowanie systemu współzarządzania z przedsiębiorcami – Proces przedsiębiorczego odkrywania: proces eksperymentowania - konkursy związane z wyłanianiem nowych specjalizacji 	<p>od 30.06.2015 r. proces ciągły</p> <p>30.06.2015 r.</p> <p>30.09.2015 r.</p>	<p>UMWM/ IZ RIS</p> <p>UMWM</p> <p>UMWM/ IZ RPO</p>
	<p>- obejmuje mechanizm monitorowania.</p>	<p>Zgodnie z <i>Planem</i> przewidziano do realizacji następujące główne działania prowadzące do spełnienia kryterium:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie i wdrożenie informacyjnego systemu monitorowania i ewaluacji RIS – Opracowanie programów wdrożeniowych dla RIS, w tym krótkookresowych celów, działań i instrumentów; 	<p>30.06.2015 r.</p> <p>od 31.03.2015 r. powtarzane cyklicznie</p>	<p>UMWM</p> <p>UMWM/ grupy robocze</p>

		<p>określenie szczegółowych ram finansowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie i wdrożenie mechanizmu weryfikacji, prognozowania i wartościowania identyfikowanych nisz rozwojowych w ramach specjalizacji – Badania/ ekspertyzy uzupełniające proces przedsiębiorczego odkrywania, w tym analiza wyników procesu eksperymentowania <p>Szczegółowy opis został zawarty w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante</p>	<p>30.06.2015 r..</p> <p>30.09.2015 r.</p>	<p>UMWM/ grupy robocze</p> <p>UMWM</p>
	<p>Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe na badania i innowacje.</p>	<p>Zgodnie z <i>Planem</i> przewidziano do realizacji następujące główne działania prowadzące do spełnienia kryterium:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Proces przedsiębiorczego odkrywania: wypracowanie systemu współzarządzania ze środowiskiem przedsiębiorców 	<p>30.06.2015 r..</p> <p>od 31.03.2015 r. proces ciągły</p>	<p>UMWM</p> <p>UMWM/ grupy robocze</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Uszczegółowienie obszarów specjalizacji, identyfikacja nisz rozwojowych; uszczegółowienie zakresu wsparcia, w szczególności priorytetowych kierunków badawczych - Opracowanie programów wdrożeniowych dla RIS, w tym krótkookresowych celów, działań i instrumentów; określenie szczegółowych ram finansowych <p>Szczegółowy opis został zawarty w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante</p>	od 31.03.2015 r. powtarzane cyklicznie	UMWM/ grupy robocze
3.1.Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu „Small Business Act”	Wprowadzono środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;	Wejście w życie ustawy o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów - III transza deregulacji	01.05.2015 r.	Ministerstwo Sprawiedliwości
	Wprowadzono mechanizm monitorowania procesu wdrażania programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.	Wdrożenie elektronicznej platformy konsultacyjnej Wytyczne do przeprowadzania Oceny Wpływu	1.07.2015	MG

		Zakończenie pilotażu w zakresie testu MŚP	1.07.2015 31.12.2015	
4.1. Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy budowaniu lub renowacji budynków.	Działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej budynków spójnego z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE	Wydanie rozporządzenia w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku, sposobu sporządzania oraz wzorów świadectw charakterystyki energetycznej (obecnie zakończono zbieranie uwag do projektu rozporządzenia w ramach konsultacji publicznych)	30.06.2015 r	MIR
6.1. Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy – a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz	W sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów;	Główne działania: 1. Przyjęcie nowej ustawy – Prawo wodne, 2. Aktualizacja planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante.	31.03.2016 r. 31.12.2015 r.	Instytucja wiodąca: MŚ

<p>b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami w dorzeczu.</p>	<p>Przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 dyrektywy 2000/60/WE.</p>	<p>Główne działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aktualizacja planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy w Polsce 2. Przekazanie do KE raportu wraz z kopiami aktualizacji PGW planowane jest w I kwartale 2016 r. <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante.</p>	<p>31.12.2015 r.</p>	<p>Instytucja wiodąca: KZGW</p> <p>Instytucja współpracująca: MŚ</p>
<p>6.2. Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów.</p>	<p>Kryterium 2</p> <p>istnienie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE;</p>	<p>Główne działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie obowiązku sporządzania przez ZW planów inwest., 2. Wydanie rozp. określającego sposób i formę sporządzania WPGO 3. Aktualizacja KPGO 4. Aktualizacja WPGO wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały</p>	<p>31.12.2014 r.</p> <p>I kw. 2015 r.</p> <p>31.12.2015 r.</p> <p>31.12.2016 r.</p>	<p>Parlament</p> <p>MŚ</p> <p>MŚ/RM</p> <p>Marszałkowie Województw/</p> <p>Sejmiki Województw</p>

		przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante.		
	<p>Kryterium 4</p> <p>przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE.</p>	<p>Główne działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach 2. Rozp. ws. obowiązku selektywnego zbierania niektórych odpadów komunalnych oraz szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów 3. Wydanie rozp. RM ws. opłat za korzystanie ze środowiska(...) 4. Uchwalenie nowej ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym 5. Wydanie rozp. ws. wzorów sprawozdań o odebranych odpadach komunalnych [...] 6. Wydanie rozp. dotyczącego audytu na podst. art. 51 ustawy z dn. 13 czerwca 2013. o gospodarce opakowaniami [...] <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały</p>	<p>31.12.2014 r.</p> <p>II kw. 2015 r.</p> <p>31.12.2015 r.</p> <p>31.03.2015</p> <p>31.12.2015</p> <p>31.12.2015</p>	<p>Parlament RP</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Parlament RP</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p> <p>Ministerstwo Środowiska</p>

		przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex-ante.		
7.1 Transport: Istnienie kompleksowego planu/ planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN- T.	<p>Kryterium 1</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko</p> <p>Kryterium 2</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013, w tym priorytetów w zakresie inwestycji w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz wtórną łączność. <p>Kryterium3</p>	<p>Zebranie i analiza materiałów wejściowych oraz określenie zakresu niezbędnych do wykonania prac. Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu regionalnego planu transportowego.</p> <p>Opracowanie projektu PW.</p> <p>Przyjęcie projektu PW przez Zarząd Województwa</p> <p>Przeprowadzenie procedury SOOŚ</p> <p>Analiza wyników konsultacji społecznych i sporządzenie raportu</p> <p>Przyjęcie PW i podanie informacji do publicznej wiadomości</p>	<p>IV kwartał 2014 r. - I kwartał 2016 r</p> <p>I - III kwartał 2015 r.</p> <p>III kwartał 2015 r.</p> <p>IV kwartał 2015 – I kwartał 2016</p> <p>II - III kwartał 2016 r.</p> <p>31.12.2016 r.</p>	<p>IZ RPO</p> <p>(Departament Nieruchomości UMWM, MBPR)</p>

	<p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających identyfikację odpowiedniej ilości realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności</p> <p>Kryterium 4</p> <p>Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów</p>	<p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex-ante.</p>		
<p>7.2. Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), która wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i</p>	<p>Kryterium 1</p> <p>Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko</p> <p>Kryterium 2</p> <p>Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei identyfikującej odpowiednią ilość realistycznych i zaawansowanych w</p>	<p>Zebranie i analiza materiałów wejściowych oraz określenie zakresu niezbędnych do wykonania prac. Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu PW.</p> <p>Opracowanie projektu PW.</p> <p>Przyjęcie projektu PW przez Zarząd Województwa</p> <p>Przeprowadzenie procedury SOOŚ</p>	<p>IV kwartał 2014 r. - I kwartał 2016 r.</p> <p>I - III kwartał 2015 r.</p> <p>III kwartał 2015 r.</p> <p>IV kwartał 2015 – I kwartał 2016</p>	<p>IZ RPO (Departament Nieruchomości UMWM, MBPR)</p>

<p>bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.</p>	<p>przygotowaniu projektów (wraz z harmonogramem i budżetem)</p> <p>Kryterium 3</p> <p>Działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów</p>	<p>Analiza wyników konsultacji społecznych</p> <p>Przyjęcie PW i podanie informacji do publicznej wiadomości</p> <p>Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex-ante.</p>	<p>II - III kwartał 2016 r.</p> <p>31.12.2016 r</p>	
<p>9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą</p>	<p>1) Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:</p> <p>2) skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych;</p>	<p>Warunek zostanie uznany za wypełniony po spełnieniu poniższych kryteriów:</p> <p>Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>- Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/01/2015 r.</p> <p>- Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r.</p>	<p>31.12.2016</p> <p>30.06.2015</p>	<p>Ministerstwo Zdrowia</p> <p>Ministerstwo Zdrowia</p>

		Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.		
	3) działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i infrastruktury;	<p>Plan działań dotyczący map potrzeb zdrowotnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sporządzenie „map potrzeb” w zakresie onkologii i kardiologii opisujących elementy systemu na poziomie POZ, AOS, szpitali. Termin: 31/12/2015 - Stworzenie „map potrzeb” dla innych chorób na poziomie POZ, AOS, szpitali. Termin: 31/12/2016 <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.</p>	31.12.2016	Ministerstwo Zdrowia
	4) system monitorowania i przeglądu.	Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru	30.06.2015	Ministerstwo Zdrowia

		<p>ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>- Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/01/2015 r.</p> <p>- Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.</p>		
	<p>5) Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.</p>	<p>Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne.</p> <p>- Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag</p>	<p>30.06.2015</p>	

		<p>zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/01/2015 r.</p> <p>- Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r.</p> <p>Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante, stanowiącej załącznik do programu.</p>		
--	--	---	--	--

10. ZMNIEJSZANIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW

W związku z obciążeniami administracyjnymi beneficjentów zidentyfikowanymi w okresie 2007 – 2013 w programach: PO KL i RPO WM w zakresie: niewystarczającego wsparcia informacyjnego, wysokiego stopnia skomplikowania przepisów, niewystarczających możliwości wykorzystania elektronicznych form komunikacji z beneficjentem oraz barier finansowych, Instytucje Zarządzające: RPO WM oraz PO KL podejmowały szereg działań zmierzających do ograniczenia obciążeń dla beneficjentów, związanych z przygotowaniem i wdrażaniem projektów finansowanych ze środków UE. Choć pole do redukcji obciążeń jest niewielkie, ze względu na obowiązujące przepisy prawa unijnego, system wdrażania RPO WM 2014-2020 został zaprojektowany tak, aby kontynuować działania ułatwiające aplikowanie o środki oraz rozliczanie projektów.

IZ RPO WM 2014-2020 będzie kontynuowała m.in. następujące działania zmierzające do dalszego usprawnienia relacji z beneficjentami oraz redukcji obciążeń administracyjnych, zgodnie z sekcją 2.6 UP:

- zapewnienie dostępu do informacji oraz wsparcia merytorycznego poprzez działalność punktów informacyjno-konsultacyjnych, organizację kampanii informacyjno-promocyjnych oraz funkcjonowanie infolinii;
- prowadzenie szkoleń dla potencjalnych beneficjentów dotyczących m.in. przygotowania projektów;
- funkcjonowanie portalu internetowego, na którym poza informacją o naborach wniosków, można będzie znaleźć najczęściej zadawane przez beneficjentów pytania oraz najczęściej popełniane błędy;
- stosowanie, w miarę możliwości, elastycznych form finansowania projektów, poprzez wypłacanie zaliczek;
- zapewnienie dostępu do wsparcia zwrotnego;
- możliwie szerokie stosowanie stawek ryczałtowych;

W perspektywie 2014-2020 IZ RPO WM 2014-2020 planuje ponadto:

- wdrożenie zmienionej strategii komunikacji opracowywanej na poziomie MIR, która wyznaczy nowe standardy działania punktów informacyjnych (tzw. PIFE), w tym zapewni spójny i jednorodny przekaz;
- stworzenie nowego generatora wniosków, upraszczającego formularz wniosku oraz minimalizującego możliwość popełniania błędów;
- zwiększenie wykorzystania narzędzi informatycznych w relacjach z beneficjentem, m.in.: umożliwienie w większym stopniu niż we wcześniejszych okresach programowania, przekazywania dokumentów w formie elektronicznej, a nie później niż do dnia 31 grudnia 2015 r., zapewnienie, aby każda wymiana informacji pomiędzy beneficjentami a instytucją zarządzającą, instytucją certyfikującą, instytucją audytową i instytucjami pośredniczącymi mogła być realizowana za pomocą systemów elektronicznej wymiany danych;
- dążenie do skrócenia czasu oczekiwania na decyzję dotyczącą oceny projektu i przyznania dofinansowania (od złożenia wniosku - do podpisania umowy);
- dążenie do krótszych terminów rozliczania wniosków o płatność, w szczególności wniosków o płatność końcową, uzależnionych od przeprowadzenia kontroli na zakończenie realizacji projektu;
- wprowadzenie do programów mechanizmów wsparcia zintegrowanego, których wdrażanie powierzone zostało ośrodkom miejskim (ZIT);
- zapewnienie szerszego tematycznie dostępu do wsparcia zwrotnego.

Na wszystkich etapach realizacji RPO WM 2014-2020 planowane jest opracowanie dokumentów skierowanych do beneficjentów z zastosowaniem zasad prostej polszczyzny.

Powyższe uproszczenia brane są pod uwagę już na etapie programowania wsparcia, natomiast w stosunku do wszelkich innych obszarów problemowych zidentyfikowanych w trakcie realizacji RPO WM 2014 – 2020 będą podejmowane bieżące działania eliminujące źródła problemów.

11. ZASADY HORYZONTALNE

11.1. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Przez zrównoważony rozwój rozumie się możliwość zaspokojenia potrzeb rozwojowych obecnej generacji bez naruszania zdolności do zaspokajania potrzeb rozwojowych przyszłych pokoleń. Stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju oznacza, że dążenie do rozwoju społeczno-gospodarczego nie odbywa się kosztem naruszenia równowagi w przyrodzie. Zgodnie z art. 8 rozporządzenia 1303/2013 cele EFSI są osiągane w sposób zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz unijnym wspieraniem celu zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE, z uwzględnieniem zasady „zanieczyszczający płaci”. IZ RPO WM 2014-2020 w poszanowaniu tych zasad podejmować będzie na każdym etapie trwania Programu działania, aby uniknąć skutków działań szkodliwych dla środowiska lub je zmniejszyć i zagwarantować wyniki w postaci korzyści netto dla społeczeństwa, środowiska i klimatu. Planowane do realizacji działania wpisane do RPO WM 2014-2020, zgodnie z powyższym, zostały zaprojektowane w sposób dążący do zapewnienia jak najwyższego zabezpieczenia:

- wymogów ochrony środowiska;
- efektywności wykorzystania zasobów;
- łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu;
- odporności na klęski żywiołowe.

Ponadto, zgodnie z UP, realizacja w RPO WM 2014-2020 zasady zrównoważonego rozwoju sprowadzać się będzie przede wszystkim do:

- pogodzenia poprawy wyniku ekonomicznego z jednoczesnym ograniczeniem wykorzystania zasobów oraz zmniejszeniem negatywnych oddziaływań na środowisko;
- postrzegania odpadów jako źródła zasobów;
- dążenia do zamykania obiegów surowcowych, a w tym maksymalizacji oszczędności wody i energii;
- ograniczania zanieczyszczeń emitowanych do środowiska, w tym zwłaszcza powietrza oraz wody już na etapie projektowania rozwiązań technologicznych;
- wspierania zwiększenia efektywności energetycznej i pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł przy wykorzystaniu lokalnego potencjału;
- niskoemisyjnego i zrównoważonego transportu, promowania transportu zbiorowego i publicznego;
- energooszczędnego budownictwa;
- inwestycji infrastrukturalnych z uwzględnieniem konieczności adaptacji do zmian klimatu;
- planowania przestrzennego według zasad:
  - ✓ powstrzymywania żywiołowego rozlewania się miast, zapobiegania rozpraszaniu zabudowy i pogłębianiu chaosu przestrzennego;
  - ✓ kształtowania w maksymalnym możliwym zakresie przestrzeni publicznych przyjaznych dla mieszkańców i sprzyjających zachowaniom niskoemisyjnym;
  - ✓ uwzględnienia w polityce przestrzennej kwestii adaptacji do zmian klimatu;
  - ✓ preferowania ponownego wykorzystania terenu i wypełniania zabudowy zamiast ekspansji na tereny niezabudowane (priorytet brown-field ponad green-field);
  - ✓ troski o estetykę poszczególnych przedsięwzięć i ich dopasowanie do otoczenia z poszanowaniem kontekstu przyrodniczego, kulturowego i społecznego;
  - ✓ zapewnienia szerokiej partycypacji społecznej w procesach planowania przestrzennego i przygotowania inwestycji.

IZ zapewni, że zasada zrównoważonego rozwoju będzie przestrzegana na każdym etapie realizacji Programu. Na etapie programowania uwzględnienie jej horyzontalnego charakteru następować

w każdym celu szczegółowym. Na etapie wdrażania stosowane będą kryteria wyboru projektów, zapewniające jej przestrzeganie poprzez wprowadzenie ogólnej zasady zastosowania preferencji dla projektów realizujących założenia polityki zrównoważonego rozwoju. Przykładowymi, szczegółowymi kryteriami wyboru projektów są:

- racjonalne gospodarowanie zasobami;
- ograniczenie presji na środowisko;
- uwzględnianie efektów środowiskowych w zarządzaniu;
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa;
- uwzględnianie kosztów eksploatacji inwestycji (wybór wariantu inwestycji efektywnego energetycznie, minimalizującego koszty niezbędne do utrzymania powstałej infrastruktury).
- Na etapie monitorowania i sprawozdawczości zapewnione zostanie monitorowanie zgodności działań podejmowanych w ramach Programu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Na etapie ewaluacji badane będzie oddziaływanie Programu na realizację zasady zrównoważonego rozwoju oraz prowadzone będą badania ewaluacyjne pod kątem efektywności wsparcia zrównoważonego rozwoju gospodarczego, rozwoju społecznego oraz ochrony środowiska. Wśród sposobów wdrażania wyników monitorowania i ewaluacji będzie np. desygnowanie konkursów, których kryterium dostępu będzie ukierunkowane na realizację celów polityki zrównoważonego rozwoju. Uzupełnieniem realizacji zasady zrównoważonego rozwoju na etapie programowania będzie przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wprowadzono również ogólną zasadę zastosowania preferencji dla projektów realizujących założenia polityki zrównoważonego rozwoju.

11.2. RÓWNOŚĆ SZANS I NIEDYSKRIMINACJA

Jako cele na wszystkich etapach wdrażania funduszy strukturalnych UE wskazuje zniesienie nierówności oraz zwalczanie wszelkich przejawów dyskryminacji, w tym m.in. ze względu na wiek, płeć, rasę i niepełnosprawność. Równość szans jest w Programie pojmowana nie tylko jako równość szans mężczyzn i kobiet, ale również jako jednakowy dostęp wszystkich osób do edukacji, informacji i zatrudnienia.

IZ zapewni, że zasada równości szans będzie przestrzegana na każdym z etapów realizacji Programu. Jednym z priorytetowych kierunków interwencji EFS, odpowiadającym bezpośrednio na wyzwania wynikające z zasady równości szans jest wsparcie osób defaworyzowanych w dostępie do rynku pracy, w zwiększaniu stopnia ich przygotowania zawodowego oraz poprawy zdolności do uzyskania zatrudnienia. Na etapie programowania pod uwagę została wzięta sytuacja osób niepełnosprawnych w działaniach współfinansowanych z EFS i EFRR, w kontekście budowania otoczenia i tworzenia warunków do równoprawnego uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i zawodowym. Cel ten będzie realizowany w szczególności poprzez:

- zwiększanie poziomu zatrudnienia osób niepełnosprawnych;
- ułatwianie osobom niepełnosprawnym dostępu do podnoszenia i zdobywania nowych kwalifikacji;
- rozwój usług wspierających włączenie do rynku pracy (np. transportowych, opiekuńczych);
- poszerzanie dostępu do doradztwa, poradnictwa zawodowego, informacji i konsultacji;
- tworzenie przyjaznego systemu wsparcia oraz rozwijanie instrumentów o charakterze aktywizacyjnym;
- dążenie do zapewnienia, że powstająca lub modernizowana infrastruktura w ramach projektów EFRR będzie co do zasady dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, tj. tworzona zgodnie z zasadą projektowania uniwersalnego;

- dążenie do zapewnienia, że powstające systemy zarządzania klęskami żywiołowymi oraz systemy ratownictwa wraz ze sposobami komunikacji i informowania będą projektowane i konstruowane z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- dążenie do zapewnienia, że powstające systemy świadczonych usług oraz rozwijania e-usług będą uwzględniały dostosowanie do różnych rodzajów niepełnosprawności;
- zapewnienie, zgodności informacji publikowanych w formie elektronicznej (e-usług, stron internetowych) z wytycznymi Web Content Accessibility Guidelines 2.0 (WCAG 2.0);
- dążenie do zapewnienia, że podejmowane działania będą w sposób adekwatny zwiększały dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności;
- dążenie do zapewnienia, że podejmowane działania w jak największym stopniu będą wspierały dostęp do edukacji i kształcenie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami.

IZ zapewni również na każdym etapie wdrażania wykonanie postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez zapewnienie:

- poszanowania odmienności i akceptację osób niepełnosprawnych, będących częścią ludzkiej różnorodności i całej ludzkości;
- równości szans;
- dostępności.

Na etapie programowania IZ zapewniła dostęp środowiskom działającym na rzecz równości do konsultacji społecznych i partycypacji.

Na etapie wdrażania zostaną określone kryteria wyboru projektów, uwzględniające potrzeby osób niepełnosprawnych. Beneficjenci zostaną zobowiązani do stosowania racjonalnych usprawnień w celu zapewnienia pełnej możliwości uczestniczenia osób z niepełnosprawnościami w projektach. IZ zagwarantuje, iż osoby z niepełnosprawnościami objęte zostaną odpowiednimi instrumentami aktywizacyjnymi, oraz, że stworzone zostaną przyjazne warunki dla udziału tych osób we wszystkich kierowanych do nich projektach. Na etapie monitorowania i sprawozdawczości zapewniony zostanie stały monitoring oraz gromadzenie danych na temat realizowanych projektów ukierunkowanych na integrację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych.

Na poziomie SZOOP, przewiduje się badanie wskaźników udziału w projektach osób niepełnosprawnych i zagrożonych dyskryminacją z innego tytułu. Będą one monitorowane w sprawozdaniach końcowych z realizacji projektu oraz wykazywane w sprawozdaniach okresowych z realizacji Programu. Wyniki monitoringu będą wykorzystywane w modelowaniu wdrażania Programu.

Na etapie ewaluacji przewiduje się realizację badań pozwalających na ocenę efektywności pomocy udzielonej osobom o różnym stopniu i rodzaju niepełnosprawności oraz monitorowanie dalszych losów tych osób po zakończeniu udziału w projekcie.

Na etapie kontroli zostaną podjęte działania sprawdzające prawidłową realizację zapisów projektowych o implementacji w projekcie zasady równości.

Wśród sposobów wdrażania wyników monitorowania i ewaluacji będzie np. przeprowadzenie konkursów, których kryterium dostępu będzie ukierunkowane na realizację celów polityk horyzontalnych w przypadku niedostatecznego udziału projektów wpływających pozytywnie (nie tylko neutralnie) na realizację celów zasady.

W całym okresie wdrażania będą prowadzone działania informacyjno-promocyjne zmierzające do dalszego upowszechniania i implementacji zasady równości. Instytucja Zarządzająca zapewni także udział przedstawicieli środowisk działających na rzecz równości w gremiach i komitetach Programu. W całym okresie wdrażana będzie zasada zastosowania preferencji dla projektów realizujących założenia polityki równości szans uwzględniająca wnioski z monitoringu i ewaluacji.

11.3 RÓWNOUPRAWNIENIE PŁCI

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie wdrażana na każdym etapie realizacji RPO WM 2014-2020. Na etapie programowania pod uwagę wzięta została m.in. odmienna sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy. W związku z powyższym, kluczowego znaczenia dla interwencji EFS w kontekście równości szans kobiet i mężczyzn w ramach RPO WM 2014-2020 nabierają:

- konieczność zwiększania zatrudnienia kobiet i mężczyzn, w tym zwłaszcza kobiet, jako tej grupy, która jest defaworyzowana;
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych kobiet powracających na rynek pracy, które nie wróciły do zatrudnienia po urodzeniu dziecka, w tym po urloпах macierzyńskich i wychowawczych;
- rozwijanie aktywności ekonomicznej kobiet i mężczyzn, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe, pobudzanie postaw przedsiębiorczych;
- godzenie życia zawodowego i prywatnego poprzez zwiększanie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi i osobami zależnymi, co umożliwi pełne uczestnictwo w kształceniu i rynku pracy oraz promowanie nowych form organizacji pracy;
- zobowiązanie projektodawców do zapewnienia równego traktowania kobiet i mężczyzn w przedsięwzięciach współfinansowanych z EFRR w sposób adekwatny do zadania;
- zgodnie z zapisami UP w ramach projektów EFS obowiązkowo zastosowany zostanie standard minimum realizacji zasady równości szans płci.

Zgodnie z przyjętą strategią programowania zdecydowano się na traktowanie zasady równości szans kobiet i mężczyzn jako zasady horyzontalnej, przekrojowej dla wszystkich Osi Priorytetowych RPO WM 2014-2020. Oprócz podejścia przekrojowego, Program będzie promował także rozwiązania sprzyjające jej upowszechnieniu.

W ramach Osi Priorytetowej VIII przewidziano działania skierowane na tworzenie rozwiązań na rzecz równych szans, jak również promowanie równych szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy i zwalczanie stereotypowego postrzegania ról kobiecych i męskich w życiu zawodowym i społecznym.

Na etapie programowania IZ zapewniła dostęp środowiskom działającym na rzecz równości, w tym równości szans kobiet i mężczyzn do konsultacji społecznych i partycypacji.

Na etapie wdrażania przyjęto zasadę, iż przygotowywane projekty będą oparte o diagnozę uwzględniającą sytuację kobiet i mężczyzn w danym obszarze i ocenę wpływu na sytuację płci. Każdy projekt realizowany w ramach RPO WM 2014-2020 zawierać będzie opis oceny wpływu na sytuację płci. Pozwoli to na sprawdzenie i ocenę jego zróżnicowanego wpływu na kobiety i mężczyzn, tak aby nie dopuścić do wystąpienia jakichkolwiek przejawów nierówności czy dyskryminacji. Analiza ta umożliwi także weryfikację czy projekt w rzeczywistości przyczynia się do uwzględniania potrzeb kobiet i mężczyzn poprzez np. oferowanie różnych, zindywidualizowanych form wsparcia odpowiadających na odmienne potrzeby uczestników/uczestniczek projektu. Ocena merytoryczna jakości projektu będzie przebiegać również w oparciu o przedstawioną analizę i będzie uwzględniała wpływ na sytuację kobiet i mężczyzn. Dodatkowo, na etapie wdrażania, kryteria wyboru projektów uwzględniać będą potrzeby różnych grup społecznych w danych obszarach, w tym preferowania grup defaworyzowanych. Dzięki takiemu podejściu możliwe będzie tworzenie projektów w ramach tzw. działań pozytywnych, które pozwolą na wyrównanie niekorzystnej sytuacji danej płci w konkretnym obszarze, a tym samym wyrównywanie jej szans społecznych i zawodowych. Klasyfikacja projektów będzie następująca:

- projekty pozytywne – specyficzne działania nakierowane na zwalczanie istniejących nierówności pomiędzy kobietami i mężczyznami;

- projekty równościowe – działania, które w sposób ogólny przyczyniają się do zapewnienia równości płci.

Na etapie monitorowania i sprawozdawczości system wskaźników zawartych w Programie umożliwić będzie gromadzenie i zbieranie danych statystycznych w podziale na płeć.

Sprawozdawczość będzie uwzględniała zidentyfikowaną wyżej klasyfikację projektów i ich potencjalny wpływ na równość szans kobiet i mężczyzn w ramach RPO WM 2014-2020.

Na etapie ewaluacji badane będzie oddziaływanie RPO WM 2014-2020 na realizację zasady równych szans kobiet i mężczyzn. Dodatkowo dane pochodzące z systemu informatycznego, gromadzącego dane o uczestnikach projektów, pozwolą na systematyczne i kompleksowe prowadzenie badań ewaluacyjnych pod kątem wsparcia udzielanego w podziale na płeć oraz monitorowanie dalszych losów uczestników i efektywności udzielonej pomocy.

Na etapie kontroli zostaną podjęte działania sprawdzające prawidłową realizację zapisów projektowych o implementacji w projekcie zasady równości szans kobiet i mężczyzn.

Wśród sposobów wdrażania wyników monitorowania i ewaluacji będzie np. proponowanie konkursów, których kryterium dostępu będzie ukierunkowanie na realizację celów polityk horyzontalnych w przypadku niedostatecznego udziału projektów wpływających pozytywnie (nie tylko neutralnie) na realizację celów zasady.

W całym okresie wdrażania będą prowadzone działania informacyjno–promocyjne zmierzające do dalszego upowszechniania i implementacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn. IZ zapewni także udział przedstawicieli środowisk działających na rzecz równości, w tym również równości szans kobiet i mężczyzn w gremiach i komitetach Programu. Preferowane będą też projekty realizujące założenia polityki równości płci uwzględniające wnioski z monitoringu i ewaluacji.

12. ODRĘBNE ELEMENTY

12.1 DUŻE PROJEKTY, KTÓRYCH REALIZACJĘ ZAPLANOWANO W OKRESIE PROGRAMOWANIA

Na obecnym etapie programowania nie zostały zidentyfikowane duże projekty w rozumieniu art. 100 rozporządzenia nr 1303/2013, tj. projekty, których całkowite koszty kwalifikowalne przekraczają kwotę 50 000 000 EUR, a w przypadku operacji przyczyniających się do osiągnięcia celu tematycznego na mocy art. 9 pkt 7 akapit 1, której całkowite koszty kwalifikowalne przekraczają kwotę 75 000 000 EUR.

12.2 RAMY WYKONANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO

Tabela 28 - Ramy wykonania w podziale na fundusze oraz kategorie regionu (tabela zbiorcza)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka miary, w stosownych przypadkach	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023) ^[1]		
						M	K	O
I. Wykorzystanie działalności badawczo-rozwojowej w gospodarce	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	13 897 000	-	-	120 630 000
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	49 853 543	-	-	347 771 413
II. Wzrost e-potencjału Mazowsza	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3	szt.	156	-	-	1300
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	38 622 140	-	-	191 999 804
III. Rozwój potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	180	-	-	2320
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	36 312 410	-	-	245 428 781
IV. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	44	-	-	470
			Długość wybudowanych lub przebudowanych dróg dla rowerów	km	20	-	-	160
			Liczba wybudowanych lub przebudowanych obiektów "parkuj i jedź"	szt.	2	-	-	35
			Całkowita kwota certyfikowanych	EUR	108 558 136	-	-	500 809 383

[1] Wartość docelową można przedstawić łącznie (mężczyźni + kobiety) albo w podziale na płeć.

			wydatków kwalifikowalnych					
V. Gospodarka przyjazna środowisku	EFRR	Region lepiej rozwinięty						
			Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem	szt.	4	-	-	30
			Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	6	-	-	30
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	16 051 416	-	-	85 445 194
VI. Jakość życia	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	4	-	-	38
			Liczba podpisanych umów na wsparcie podmiotów leczniczych	szt.	8	-	-	14
			Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	0	-	-	14
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	14 689 926	-	-	170 514 934
VII. Rozwój regionalnego systemu transportowego	EFRR	Region lepiej rozwinięty	Całkowita długość nowych dróg	km	5,4	-	-	47
			Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	3,0	-	-	25
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	40 412 934	-	-	388 888 389
VIII Rozwój rynku pracy	EFS	Region lepiej rozwinięty	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	osoby	7 309	-	-	19 490
			Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	3 382	-	-	9 019
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	35 694 542	-	-	175 877 569
IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	EFS	Region lepiej rozwinięty	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	10 419	-	-	33 145

			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	21 948 221	-	-	216 135 541
X. Edukacja dla rozwoju regionu	EFS	Region lepiej rozwinięty	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	osoby	15 205	-	-	40 546
			Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	osoby	4 432	-	-	11 819
			Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoby	4 160	-	-	13 232
			Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych	EUR	41 198 924	-	-	198 189 517

12.3 WŁAŚCIWI PARTNERZY ZAANGAŻOWANI W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU

Lista stanowi uzupełnienie opisu dot. zasady partnerstwa zawartego w sekcji 7.2.

Skład Zespołu do spraw Aktualizacji i Monitorowania Realizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego oraz koordynacji prac nad przygotowaniem oraz wdrożeniem dokumentów programowych Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020:

- przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych;
- przedstawiciel Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej;
- przedstawiciel Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Warszawie;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli;
- przedstawiciel Mazowieckiego Biura Geodezji i Urządzeń Rolnych;
- przedstawiciel Agencji Rozwoju Mazowsza S.A.;
- przedstawiciel Mazowieckiej Agencji Energetycznej Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie;
- przedstawiciel „Kolei Mazowieckich-KM” Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Mazowieckiej Spółki Taborowej Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Warszawskiej Kolei Dojazdowej Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa-Modlin Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Mazowieckiego Regionalnego Funduszu Pożyczkowego Sp. z o.o.;
- przedstawiciel Mazowieckiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.

Skład Zespołu do spraw opracowania rekomendacji do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020:

- przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie.

Skład Zespołu redakcyjno-programowego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego dla perspektywy finansowej 2014-2020:

- przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie;
- przedstawiciel Agencji Rozwoju Mazowsza S.A.;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej;
- przedstawiciele Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych.

w tym członkowie podzespołów tematycznych ds. współtworzenia RPO WM 2014-2020:

Podzespół 1 – Osie Priorytetowe I-II (I- Innowacyjność i przedsiębiorczość, II- Wzrost e-potencjału Mazowsza, smart specialization):

- przedstawiciele administracji rządowej;
- przedstawiciele Sejmiku Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele Konwentu Powiatów Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele samorządów województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele PKPP Lewiatan;
- przedstawiciele Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego;
- przedstawiciele Krajowego Związku Młodzieży Wiejskiej;

- przedstawiciele Rady Główna Instytutów Badawczych;
- przedstawiciele Instytutu Automatyki i Pomiarów PIAP;
- przedstawiciele Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- przedstawiciele Uniwersytetu Warszawskiego;
- przedstawiciele Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego;
- przedstawiciele Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego;
- przedstawiciele Szkoły Głównej Handlowej;
- przedstawiciele Politechniki Warszawskiej;
- przedstawiciele Narodowego Centrum Badań Jądrowych;
- przedstawiciele Mazowieckiej Rady Innowacyjności;
- przedstawiciele Komendy Stołecznej Policji;
- przedstawiciele Związku Gmin Wiejskich;
- przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej Policji w Radomiu;
- przedstawiciele Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
- przedstawiciele Mazowieckiego Regionalnego Funduszu Pożyczkowego.

Podzespół 2 – Osie Priorytetowe III-V (III- Przejście na gospodarkę niskoemisyjną, IV- Gospodarka przyjazna środowisku i społeczeństwu, V- Rozwój regionalnego systemu transportowego):

- przedstawiciele administracji rządowej;
- przedstawiciele Sejmiku Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego;
- przedstawiciele samorządów województwa mazowieckiego;
- przedstawiciel Związku Rzemiosła Polskiego;
- przedstawiciel Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego;
- przedstawiciel Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP;
- przedstawiciel Rady Główny Instytutów Badawczych;
- przedstawiciel Instytutu Ochrony Środowiska;
- przedstawiciel Instytutu Badawczego Dróg i Mostów;
- przedstawiciel Uniwersytetu Warszawskiego;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Handlowej;
- przedstawiciel Politechniki Warszawskiej;
- przedstawiciel Konwentu Powiatów Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciel Polskiej Zielonej Sieci;
- przedstawiciel Fundacji WWF Polska w Warszawie;
- przedstawiciel Mazowieckiej Rady Innowacyjności;
- przedstawiciel Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie;
- przedstawiciel Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie;
- przedstawiciel Związku Gmin Wiejskich;
- przedstawiciel Komendy Wojewódzkiej Policji w Radomiu;
- przedstawiciel Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych.

Podzespół 3 – Priorytety VI-VIII (VI- Rozwój rynku pracy, VII- Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, VIII- Edukacja dla rozwoju regionu):

- przedstawiciele administracji rządowej;
- przedstawiciele Sejmiku Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego;
- przedstawiciele samorządów województwa mazowieckiego;
- przedstawiciel Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych;
- przedstawiciel Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli;
- przedstawiciel ZNP Zarządu Okręgu Mazowieckiego;

- przedstawiciel NSZZ Solidarność Regionu Mazowsze;
- przedstawiciel Oddziału Miejskiego ZNP Płock;
- przedstawiciel Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej;
- przedstawiciel Zienkowskiego Forum Samorządowego;
- przedstawiciel Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego;
- przedstawiciel Stowarzyszenia Europa i My;
- przedstawiciel Stowarzyszenia Ośrodka Kultury i Aktywności Lokalnej w Krzesku;
- przedstawiciele Rady Głównej Instytutów Badawczych;
- przedstawiciel Instytutu Badań Edukacyjnych;
- przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie;
- przedstawiciel Uniwersytetu Warszawskiego;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego;
- przedstawiciel Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej;
- przedstawiciel Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego;
- przedstawiciele Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Handlowej;
- przedstawiciele Konwentu Powiatów Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciel Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Warszawie;
- przedstawiciel Instytutu Spraw Publicznych;
- przedstawiciel Centrum Wolontariatu w Warszawie;
- przedstawiciel Fundacji Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych;
- przedstawiciel Mazowieckiej Wojewódzkiej Komendy Ochotniczych Hufców Pracy;
- przedstawiciel Komendy Stołecznej Policji;
- przedstawiciele Związku Gmin Wiejskich;
- przedstawiciel Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
- przedstawiciel Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych;
- przedstawiciel Żyrardowskiego Stowarzyszenia Wspierania Przedsiębiorczości.

Podzespół 4 – instrumenty inżynierii finansowej, zintegrowane podejście terytorialne, pomoc publiczna oraz polityki horyzontalne (zrównoważony rozwój, równość szans, zasada równości szans kobiet i mężczyzn):

- przedstawiciele administracji rządowej;
- przedstawiciele Sejmiku Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciele Wojewódzkiej Komisji Dialogu Społecznego;
- przedstawiciele samorządów województwa mazowieckiego;
- przedstawiciel PKPP „Lewiatan”;
- przedstawiciel LGD Równiny Wołomińskiej;
- przedstawiciel Mazowieckiej Rady Działalności Pożytku Publicznego;
- przedstawiciel Zienkowskiego Forum Samorządowe;
- przedstawiciele Rady Głównej Instytutów Badawczych;
- przedstawiciel Centralnego Instytutu Ochrony Pracy PIB;
- przedstawiciele Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Handlowej;
- przedstawiciel Uniwersytetu Warszawskiego;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego;
- przedstawiciel Szkoły Głównej Handlowej;
- przedstawiciel Politechniki Warszawskiej;
- przedstawiciele Konwentu Powiatów Województwa Mazowieckiego;
- przedstawiciel Mazowieckiej Rady Innowacyjności;
- przedstawiciel Związku Banków Polskich;
- przedstawiciel Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie;

- przedstawiciel Krajowej Rady Spółdzielczej;
- przedstawiciel Związku Gmin Wiejskich;
- przedstawiciel Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
- przedstawiciel Polskiego Związku Funduszy Pożyczkowych;
- przedstawiciel Fundacji na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa.